

— Ἀπὸ τὸν ὄδωθε.

— Ποῖον ἔχει ἔς τὸ σπῆτι ;

— Ἐχει μοναχὰ τὴν μάνα της, ἓνα χουζμεκιάρη καὶ μιὰ ψυχοκοπέλλα.

— Πατέρα δὲν ἔχει ;

— Ὅχι, εἶναι ὀρφανή.

— Ἀδελφία, ἀδελφαῖς ;

— Δὲν ἔχει· εἶναι μοναχοκόριτσο.

Ἡ Μάγισσα στρέφουσα εἰς τὰς χεῖρας μαῦρον κομβολόγιον ἐσκέφθη ὀλίγον· ἔπειτα στρέψασα πρὸς τὰ ἄνω τὴν κεφαλὴν ἐψιθύρισε ἀκαταλήπτους τινὰς λέξεις, ἐφύσησε ταὶ ἔπτυσε τρίς εἰς τὸν ἄερα, ἔρριψε πρὸς τὰ ἄνω τὸ κομβολόγιον, ὅπερ κατέπεσε μετὰ κρότου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν Τράκκν, ὅστις τὴν παρετήρει μὲ στόμα κεκηνός.

— Αὐτὴ ἡ νέα, εἶπεν, εἶνε ἡ θυγατέρα τοῦ Χ. Μανούση.

Θάμβος κατέλαβε τὸν Τράκκν, ἰδόντα ὅτι ἡ Μάγισσα εὔρε ποία ἦτο ἡ ἐρωμένη του, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τῇ εἶχε δηλώσει οὔτε τὸ ὄνομα αὐτῆς, οὔτε τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας της. Ἐπειτα τὴν ἠρώτησε δακρυρροῶν.

— Δὲν εἶναι κανένας τρόπος νὰ τὴν κάμῃς νὰ μ' ἀγαπήσῃ κι' αὐτὴ ὅπως τὴν ἀγαπῶ ἐγώ, καὶ νὰ μὲ πᾶρῃ ἄντρα ;

— Εἶναι, πῶς δὲν εἶναι, ἀπήντησεν ἡ Μάγισσα· ἀλλὰ χρειάζονται μερικὰ ἔξοδα· ἔχεις παράδες ;

— Κἄτι ἔχω· χρειάζονται πολλὰ ;

— Γιὰ τὸ παρὸν σαράντα γρόσια.

Ὁ Τράκκς ἐκβαλὼν τὸ βαλάντιόν του τὴ ἐξεκένωσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης καί,

— Μόνον τριάντα γρόσια ἔχω, εἶπε, πάρε τώρα αὐτὰ καὶ μεθαῦριο σοῦ φέρνω καὶ τὰ ρέστα.

— Ἄς εἶναι, ἀλλὰ θὰ θυμηθῇς νὰ τὰ φέρῃς· ἀκόμα νὰ μοῦ φέρῃς καὶ μιὰ λαμπάδα μεγάλη ἴσια μὲ τὸ μπόϊ σου καὶ νὰ ζυγίξῃ 337 δράμια.

— Ποῦ νὰ βρῶ τέτοια λαμπάδα ; ἔς τὸ χωριὸ δὲν ἔχουν.

— Ἄν δὲν βρῇς, νὰ μοῦ φέρῃς μιὰ ὅκα κερί ἄφκιαστο καὶ τὴν φιάνω ἐγὼ καθὼς ξέρω.

— Πότε νὰ τὸ φέρω ;

— Αὐριο, ἂν μπορέσης.

Ὁ Τράκκς χαιρετήσας ἐξῆλθε, καθ' ὁδὸν δε· — Τώρα ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἐλπίζω νὰ πέσῃ ἡ πέρδικά μου ἔς τὰ βρόχια μου. Ἄν τὴν πάρω θὰ μοῦ φανῇ πῶς θὰ κερδίσω ἓνα βασιλεῖον. Μὰ τί τὸ θέλω τὸ βασιλεῖο, τί τὰ θέλω ὅλα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου, μπροστὰ εἰς τὴν Δάφνη μου, τὴν ἀγαπημένη μου τὴν Δάφνη ;

Z'.

Ὁ Τράκκς μὴ δυνάμενος νὰ εὔρῃ χρήματα ἠναγκάσθη νὰ ἐκποιήσῃ τὴν ἐπιούσαν τῆς εἰς τὸ χωριὸν ἐπανόδου του τὸν ἀγρόν του. Λαβὼν τὸ χρῆμα,

— Ἐχω τώρα, εἶπε, παράδες γιὰ τὴν δουλειά μου.

Ἠγόρασε λοιπὸν τὸ αἰτηθὲν κηρίον καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε διὰ τὴν μάγισσαν.

— Ἄν κάμῃ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἡ Μάγισσα νὰ πάρω τὴν Δάφνη μου, θὰ τῆς γένω θυσία, θὰ τῆς γένω σκλάβος.

Φθάσας εἰς τὴν οἰκίαν της ἀσθμαίνων ἐκρούσεν ἐλαφρῶς τὴν θύραν, ἥτις ἠνοιχθῇ ἀμέσως. Εἰσελθὼν ἐνεχείρισεν αὐτῇ τὸν κηρὸν καὶ τὰ 10 γρόσια.

Ἡ Μάγισσα λαβοῦσα διὰ νήματος μέτρον εἰς τὸ σῶμα τοῦ Τράκκα, ὅπως κατ' αὐτὸ κατασκευάσῃ τὴν λαμπάδα, τῷ εἶπε.

— Τώρα εἶναι ἀνάγκη νὰ μοῦ φέρῃς καὶ μερικάς τρίχας ἀπὸ τὰ μαλλιά τῆς Δάφνης, χωρὶς νὰ σὲ καταλάβῃ.

— Καλά, μοναχὰ ἐκεῖ ποῦ θὰ ταῖς τραβῶ, θὰ τὴν πονέσῃ καὶ θὰ μὲ καταλάβῃ. Δὲν κάνει, ἂν ταῖς βρῶ κατὰ γῆς, νὰ ταῖς πάρω κρυφὰ καὶ νὰ ταῖς φέρω ;

— Κάνει, ἀλλὰ νὰ προσέξῃς νὰ μὴ σὲ καταλάβῃ.

— Αυτό είναι εύκολο· Πότε νὰ ταῖς φέρω ;

— Αὐριοῦ ἤ μεθαύριο.

— Θὰ χρειασθοῦν πάλι τίποτε παράδες ;

— Ἄλλα τριάντα γρόσια· θὰ μοῦ φέρης κι' ἓνα ἀρνὶ μαῦρο κι' ἓνα ζευγάρι κότταις μαύραις. Ἡ χολή τ' ἀρνιοῦ καὶ τὰ τροφάγια τῶν κοττῶν θὰ μὲ χρειασθοῦν γιὰ ἓνα γιαντρικὸ ποῦ θὰ φτιάσω νὰ τὸ ρίξω 'ς ταῖς τρίχες· καὶ τὸ κρέας τους γιὰ νὰ φιλέψω ἐκεῖνον ποῦ θὰ στείλω μὲ τὰ μάγια.

— Ποιόν ;

— Δὲν εἶναι δουλειὰ 'δική σου· σὺ μοναχὰ ν' ἀκοῦς καὶ νὰ κάνης καθὼς σοῦ λέγω ἐγώ, ἂν θέλῃς νὰ πάρῃς τὴν Δάφνη σου.

Ὁ Τράκας ἀκούσας τὸ ὄνομα τῆς ἐρωμένης του, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν εἰσέτι δηλώσῃ εἰς τὴν Μάγισσαν, ἐξεπλάγη καὶ ἐκορυφώθη τὸ πρὸς αὐτὴν σέβας του. Χαιρετήσας δὲ ἐδαφιαίως ἀπῆλθεν.

Η'.

Ὁ Τράκας ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μάγισσαν μετὰ δύο ἡμέρας ἐνεχείρησεν αὐτῇ τὰς ὀρνίθας καὶ τὸν ἄρνόν.

— Αἶ, τί ἔκαμες ; τὸν ἠρώτησεν ἡ Μάγισσα.

— Ἦφερα ταῖς τρίχαις, ἀπεκρίθη· ἦρθε τὸ πρᾶγμα δέξι καθὼς δὲν τὸ ἐπάντεχα.

— Πῶς ;

— Ἐπῆγα σήμερα τὸ πρωτὶ 'ς τὸ σπῆτι τῆς Δάφνης τάχατες νὰ πάρω τὰ βοῖδια καὶ τὸ μουσχάρι, ἂν τὰ εἶχαν μέσα νὰ τὰ βοσκήσω.

— Καὶ τί σοῦ εἶπε ;

— Μοῦ εἶπε, ὅτι τὰ εἶχαν δώσει ἀπὸ τὸ πρωτὶ σὲ μιὰ φτωχὴ γειτόνισσα γιὰ νὰ σπείρῃ τὸ χωράφι της, γιατί τώρα σπέρουν τὰ καλαμπόκια καὶ γιὰ τοῦτο κι' ἐγὼ ἀδειάζω.

— Ἐπειτα ;

— Ἐκείνη τὴν ὥρα ἡ Δάφνη ἐχτενίζονταν καὶ—κάτσε,

μοῦ εἶπε, Λάμπρο, νὰ πάγω μέσα νὰ πῶ τῆς μητέρας μου νὰ σοῦ φτιάσῃ ἓναν καφέ. Σὰν ἔφυγε αὐτή, ἐγὼ ἀπ' ἀγάλια ἔγλαα ἐπῆγα 'ς τὴν μεριά ποῦ κάθονταν καὶ ἐχτενίζονταν, ἦρα ταῖς τρίχες ποῦ ταῖς εἶχε ἀφήκει ἐκεῖ 'ς τὸ παραθύρι, ἐπῆρα ἀπ' αὐταῖς ταῖς πλείοτερας, ταῖς ἐφίλησα καὶ ταῖς ἔβαλα 'ς τὸν κόρφο μου.

— Ταῖς ἔχεις μαζί σου ;

— Ταῖς ἔχω.

Εἰσαγαγὼν τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον τοῦ τὰς ἐξέβαλε τρέμων. Ἡγέρθη κρατῶν αὐτάς μετ' εὐλαθείας, τὰς ἡσπάσθη μὲ πόνον καὶ ἐγγχειρήσας αὐτάς τῇ Μαγίσσῃ εἶπεν.

— Ὅριστε.

Ἡ Μάγισσα λαβοῦσα ταύτας,

— Τί ὥρηξ ! τί χρυσὰ μαλλιά ! ἀνεψώνησεν.

— Εἶδες μοναχὰ τὰ μαλλιά, εἶπεν ὁ Τράκας κι' ἐπτάχτηκες, ἄμ' ἂν ἴδῃς τὴν ἴδια ; θὰ ζουρληθῇς.

Σκεφθεὶς ὀλίγον.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ ; ἠρώτησεν ὁ Τράκας αὐταῖς ἢ τρίχες θὰ σοῦ χρειασθοῦν ;

Αὐταῖς εἶναι κοντὰ μιὰ τουλούπα.

— Ὅχι· μόνον ὀλίγαις.

— Δὲν μοῦ ταῖς δίνεις ταῖς ἄλλαις ἐμένα ;

— Τί ταῖς θέλεις ;

— Νὰ ταῖς βάλω κατὰσκα εἰς τὸν κόρφο μου, νὰ κοιμῶμαι μ' αὐταῖς, γιὰ νὰ ἀναγαλλιᾶμαι ὀλίγο ἢ καρδιά μου καὶ νὰ ταῖς σέρω μέρα νύχτα μαζί μου, σὰν φυλαχτὸ ζωντανό.

Ἡ Μάγισσα κρατήσασά τινας ἐξ αὐτῶν ἐπέστρεψεν αὐτῇ τὰς ὑπολοιπούς. Ὁ Τράκας λαβὼν ταύτας μετὰ δέους καὶ εὐλαθείας, ὥσανεὶ ἠγγίξε τὴν Θεῖαν Μετάληψιν, τὰς κατεφίλησε, τὰς ἔθηκε κατὰσκα ἐπὶ τῆς καρδίας του καὶ ἔσφιγγεν αὐτάς ἔξωθεν διὰ τῆς δεξιᾶς του φοβούμενος μὴ τῷ φύγῃσι.

— Πολύ τὴν ἀγαπᾷς τὴν Δάφνη, εἶπεν ἡ Μάγισσα.
— Ἀκούς πολὺ λέει ; πῶς νὰ σοῦ πῶ ; προσέθηκεν ὁ δυστυχὴς τραυλίζων καὶ πνιγόμενος ὑπὸ λυγμῶν.

— Θέλεις νὰ τὴν ἰδῇς ;

— Θέλω καὶ θέλω, μὰ ποῦ εἶναι τῇ ;

— Περίμενε ὀλίγο εἶπεν ἡ Μάγισσα ἐγερθεῖσα καὶ ἐξῆλθεν.

Ὁ Τράκας ἐκπλαγεὶς κατελήφθη ὑπὸ ἀνεξηγήτου ρίγους.

— Μπά, ἔλεγε κατὰ νοῦν, πῶς θὰ τὴν ἰδῶ ; θὰ στείλῃ ἄράγε κάένα λακκίσιο γιὰ νὰ τὴν φέρῃ ; Ἄμ' ἂν τρομάξῃ ; ἂν πεθάνῃ ; ἀπὸ τὸ φόβο τῆς ; τότε τί νὰ κάμω ἐγὼ ὁ καυμένος ; πῶς νὰ ζήσω χωρὶς αὐτήν ;

Ἠγέρθη νὰ ἐξέλθῃ καὶ φωνάξῃ ὅτι δὲν θέλει νὰ τὴν ἰδῇ, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ἡ Μάγισσα, ἥτις ἰδοῦσα αὐτὸν τεταραγμένον τὸν ἠρώτησε·

— Τί ἔχεις ; Φοβεῖσαι τίποτα ;

— Γιὰ τὸν ἑαυτὸν μου δὲν φοβοῦμαι τίποτα, ἀπῆντησε μοναχὰ φοβοῦμαι γιὰ τὴν Δάφνη μου μὴ μοῦ πάθῃ τίποτα 'ς τὸν δρόμο.

— Ὅχι· δὲν παθαίνει τίποτα· σοῦ τὸ ἐγγυῶμαι ἐγώ, καὶ πρέπει νὰ πιστέψῃς εἰς ἐμένα, διότι ἄλλοιῶς δὲν κάνομε τίποτα.

Ὁ Τράκας πτοηθεὶς ἐκ τῶν λόγων τούτων τῆς Μάγισσας,

— Πιστεύω, πιστεύω, εἶπε τραυλίζων· κάμε ὅ,τι ἀγαπᾷς, δὲν λέω τίποτα.

Ἡ Μάγισσα τότε ἐκβαλοῦσα ἐκ τοῦ κόλπου τῆς μαῦρον μανδύλιον τοῦ ἔδεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ λαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ἔφερεν εἰς μυστικόν τινα θάλαμον διὰ κρυφίας εἰσόδου.

●

Τοῦ θαλάμου τούτου οἱ τοῖχοι ἦσαν κατάλευκοι, οὐδὲν δ' ἄλλο ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ ἢ μία καθέκλα καὶ πρὸ αὐτῆς χαμηλὴ

τις τράπεζα, ἐφ' ἧς ἔκειτο μία ἀπλῶς κασσιτερωμένη λεκάνη πλήρης διαυγοῦς ὕδατος καὶ περὶ αὐτὴν δύο ἀνημμένα κηρία. Ἡ Μάγισσα ἐκάθισε τὸν Τράκην ἐπὶ τῆς καθέκλας, περιεκάλυψεν αὐτὸν κατ' ἀπόστασιν τινα δι' ἐρυθρῶν ὑφασμάτων, ὅπως μὴ ἀποσπᾶται ἡ προσοχή του ἐκ τῶν πέριξ ἀντικειμένων ἔλυσεν τὸν ὀφθαλμοδέτην του καί,

— Σκύψε τὸ κεφάλι σου, τῷ εἶπεν.

Ὁ Τράκας ὑπήκουσεν. Ἡ Μάγισσα ἔπειτα τὸν ἠρώτησε.

— Πῶς θέλεις ν' ἄρθῃ ἡ Δάφνη ; μὲ τὰ μάτια κλειστὰ ἢ . . .

Ὁ Τράκας διακόψας αὐτήν.

— Ὅχι, ὄχι, ἐκραύγασε· τί ; θὰ μοῦ τὴν πεθάνῃς ; Δὲν τὴν θέλω πεθαμένην, τὴν θέλω ζωντανήν.

Πεσὼν δὲ κατεφίλει τοὺς πόδας τῆς.

Ἡ Μάγισσα.

— Δὲν μ' ἄφησες, εἶπε, νὰ τελειώσω γιὰ ν' ἄκουες τί θὰ σοῦ λεγαί.

— Τί θὰ μοῦ λεγες ;

— Θὰ σοῦ λεγαί μὲ ἀνοιχτὰ μάτια ἢ . . .

— Καλὰ ἐσύ μοῦ εἶπες μὲ κλειστὰ γιὰ ;

— Ἄφησέ με σοῦ λέγω νὰ τελειώσω. Σοῦ λέγω λοιπὸν πῶς θέλεις ν' ἄρθῃ ἡ Δάφνη μὲ μάτια ἀνοιχτά ; ἢ μὲ μάτια κλειστὰ ;

— Βέβαια, μὲ ἀνοιχτά, τὴν θέλω μὲ ἀνοιχτά, νὰ μὲ ἰδῇ καὶ νὰ τὴν ἰδῶ· τὴν θέλω ζωντανήν.

— Πολὺ καλὰ. Ἀκούμπησε τῶρα τὰ δύο σου χεῖρα ἐπάνω 'ς τὸ τραπέζι, βάλε μὲ τὸν νοῦ σου τὴν ἀγαπημένην σου τὴν Δάφνη, κύτταξε μέσα 'ς τὸ λιγόνι χωρὶς ν' ἀνοίγοις κλειστὰ τὰ μάτια καὶ ἅμα ἰδῇς μέσα 'ς τὸ νερὸ τὴν Δάφνην νὰ μὴ κουνηθῇ καὶ νὰ μὴ φωνάξῃ καθόλου.

Ὁ Τράκας ὑποπτευθεὶς.

— Καὶ πῶς, εἶπε, θὰ μοῦ τὴν φέρῃς μέσα 'ς τὸ νερὸ νὰ

μου τὴν πνίξης : Αὐτὸ δὲν τὸ θέλω πάνω καὶ τὴν βλέπω 'ς τὸ χωριό.

— Καὶ πνίγεται ὁ ἄνθρωπος μέσα σὲ μιὰ χούφτα νερό ; τὸν ἠρώτησεν ἡ Μάγισσα.

— Ὁ Τράκας ἀναλογισθεὶς ὅτι θὰ ἔβλεπε τὴν Δάφνην εἰς τὸ χωρίον τίς οἶδε μετὰ πόσας ὁλοκλήρους ὥρας, ὥρας, αἵτινες ἐφαίνοντο αὐτῷ αἰῶνες μὴ θέλων ἀφ' ἐτέρου νὰ δυσαρεστήσῃ καὶ τὴν μάγισσαν, παρ' ἧς ἐναγωνίως ἀνέμενε τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ καταβιβρώσκοντος αὐτὸν ἔρωτος, καὶ κεντούμενος ὑπὸ περιεργείας, ὑπήκουσε καὶ ἐπραξεν ὡς διετάχθη, ἡ δὲ μάγισσα εἰσῆλθεν ἀψοφητὴ εἰς τι παρακείμενον δαμάτιον.

Μετὰ τινα λεπτὰ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Τράκα ἀσκαρδαμυκτεὶ παρκτηροῦντες ἐντὸς τῆς λεκάνης ἤρχισαν νὰ χύνωσι κρουνοὺς δακρύων καὶ νὰ σπινθηροβολῶσι. Μετ' ὀλίγον εἶδε τὸ ἐν τῇ λεκάνῃ ὕδωρ ἀνακυκνόμενον σφοδρῶς — τρικυμίᾳ ἐν ποτηρίῳ — καὶ μετ' οὗ πολὺ ἡ μὲν λεκάνη ἠϋρύνθη, ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου, τὸ δὲ ὕδωρ ἔπαυσε ταραττόμενον καὶ ἐπῆλθε γαλήνη, καθ' ἣν.

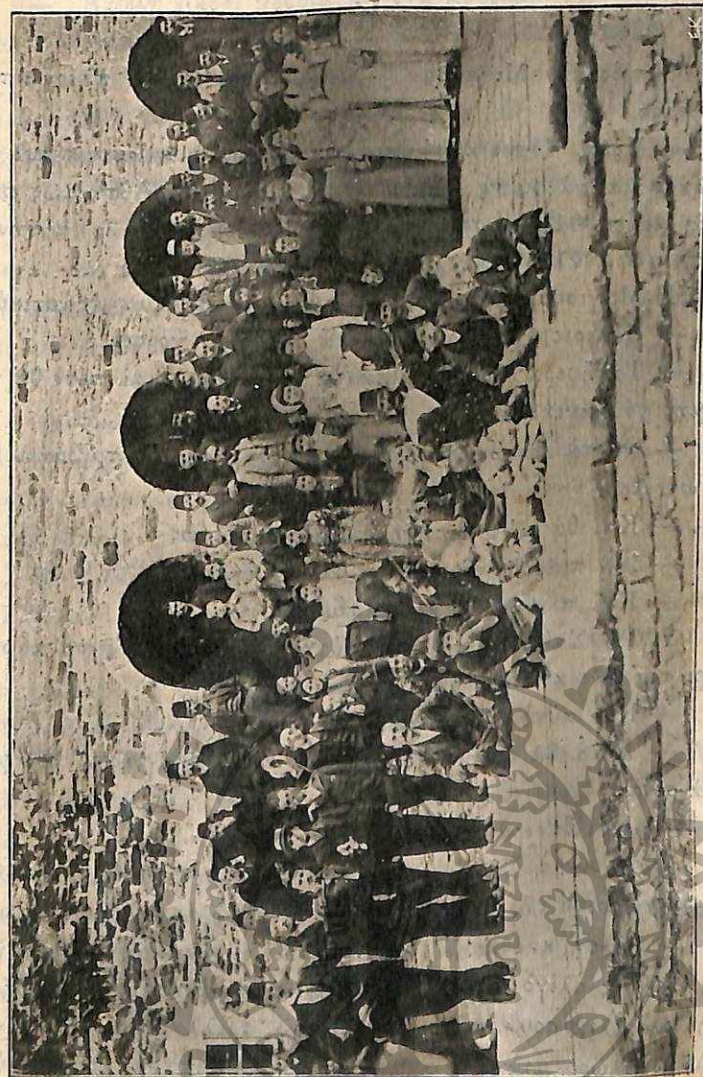
— Νὰ τήν· ἀνέκραξε καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς λεκάνης νὰ τὴν ἀρπάσῃ, ἀλλ' ἠσθάνθη εἰς τὸ πρόσωπον μίαν ψυχρολούσιν, ἥτις τὸν ἐπ' ἀνέφερεν εἰς τὴν πραγματικότητα.

— Τί ἔκαμες, τῷ εἶπεν ἡ Μάγισσα εἰσελθοῦσα, δὲν σοῦ εἶπα νὰ μὴ κουνηθῇς καὶ νὰ μὴ φωνάξῃς καθόλου; Ἄν δὲν ἔκανες αὐτό, ἡ ἀγάπη σου θὰ ἔβγαине μέσα ἀπὸ τὸ νερὸ σὰν Νεράϊδα.

— Ἄχ ! τί ἔκαμα ὁ καυμένος. Ἄχ ! ἄχ ! ἐφώναξεν ὁ Τράκας κλαίων καὶ ὀδυρόμενος. Ἄχ θὰ τὴν ἐπαιρνα ἀπὸ δῶ τὴν Δάφνη μου καὶ θὰ πηγαίναμε μαζὺ 'ς τὸ χωριό. Τί ἔκαμα ὁ κουτός, τί ἔκαμα ! Σὲ περικαλῶ, κυρά, ξανακάμε το ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ δὲν μιλῶ, δὲν φωνάζω, δὲν ταράζομαι καθόλου.

— Ἄλλη φορὰ, εἶπεν ἡ μάγισσα· τώρα δὲν γίνεται.

Ταῦτα δ' εἰποῦσα ἔδεσε πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ λαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ἔφερεν εἰς τὴν αἵθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἐνθα τοῦ ἔλυσε τὸν ὀφθαλμοδέτην.

Χορὸς Ζαφροῦδιων ἐν τῇ πανηγύρει Καλωσῆ.

I'.

Ὁ πρὸς τὴν Μάγισσαν θαυμασμὸς τοῦ Τράκα πλέον ἀπεριόριστος.

— Μωρέ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, αὐτὴ ἡ γυναῖκα μπορεῖ νὰ χαλάσῃ καὶ νὰ φιάσῃ τὸν κόσμον σὲ μιὰ μέρα. Αὐτὴ φῶς φανερὰ κάνει θάματα. Τί κηλὰ ἔκανα ποὺ ἦρθα 'ς αὐτήν ! Αὐτὴ χωρὶς ἄλλο θὰ τελειώσῃ τὴν δουλειά μου.

Ἡ Μάγισσα, ἥτις τὸν παρετῆρει μὲ βλέμμα ἐταστικόν,

— Ἦφερές, τὸν ἠρώτησε, τὰ τριάντα γρόσια ;

— Τὰ ἤφερα· ὀρίστε, ἀπαντᾷ ὁ Τράκας, καὶ πότε θὰ τὰ κάμῃς τὰ μάγια ;

— Θὰ τὰ κάμω ἀπόψε καὶ τὴν Παρασκευὴ τὸ βράδυ θὰ τὰ στείλω.

— Καὶ θὰ μ' ἀγαπήσῃ ἡ Δάφνη ἀμέσως ;

— Ἄν πιάσουν τὰ μάγια, θὰ σ' ἀγαπήσῃ.

— Καὶ πῶς θὰ τὸ καταλάβω ;

— Τὸ Σαββάτο τὸ πρῶτ' αὐτὴ θὰ κρεμάσῃ 'ς τὸ παραθύρι τῆς ἑνὰ κόκκινὸ μανδῆλι.

— Καὶ αὐτὸ τί θὰ δηλοῖ ;

— Αὐτὸ θὰ δηλοῖ, ὅτι ἄρχισεν ἡ καρδιά τῆς ν' ἀνέφθῃ γιὰ σένα.

— Καὶ ὕστερα ;

— Ἐσὺ τὸ Σαββάτο τὸ πρῶτ' νὰ πᾶς νὰ σταθῇς ἀντίκρου ἀπὸ τὸ σπητι τῆς Δάφνης καὶ νὰ παρατηρήσῃς κρυφὰ χωρὶς νὰ σὲ νοιώσῃ κἀνάς. Ἡ Δάφνη ἀφ' οὗ κρεμάσῃ τὸ μαντῆλι θὰ ἔρθῃ 'ς ὀλίγο νὰ σὲ βρῇ ἐκεῖ ποῦ θὰ καθῇσιν, θὰ ριχθῇ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου καὶ θὰ σοῦ πῇ πῶς τρελλαίνεται γιὰ σένα. Ἄν ὡς ἡ ὥρα μιὰ δὲν κρεμάσῃ τὸ κόκκινον τὸ μαντῆλι, αὐτὸ θὰ πῇ ὅτι τὰ μάγια ἐγάλασαν καὶ νὰ σηκωθῇς ν' ἄρθῃς ἐδῶ γιὰ νὰ σοῦ πῶ τί θὰ κάνωμε ὕστερα.

— Θὰ χρειαστῇ νὰ φέρω τίποτα.

— Ἀκόμη εἴκοσι γρόσια κι' ἓνα μουσκάρι χρονιάρικο κόκκινον καὶ νὰ ἔχῃ ὀλίγαις τρίχες ἄσπρες 'ς τὴν μπάλα. Ἐσὺ ἔχεις 'ς τὸ σπητί σου ἓνα τέτοιο μουσκάρι. Φέρτω γιατί θὰ μὲ χρειασθῇ νὰ τὸ σφάξω μοναχὴ μου νὰ φκιάσω ἀπὸ τὴν καρδιά του κάποιον γιατρικὸ καὶ νὰ καθῇσιν ἀπάνω 'ς τὸ δερμάτι του νὰ διαβάσω ὅλη τὴν νύχτα γιὰ τὴν δουλειά σου.

Ὁ Τράκας εἶχε τῷ ὄντι ἓνα τοιοῦτον μύσχον. Ἐπόμενον λοιπὸν ἦτο ἀκούσας τοῦτο παρὰ τῆς μαγίσσης νὰ ἐκπλαγῇ. Ἐγερθεὶς μετ' ὀλίγον καὶ ἀποχαιρετήσας ἐξῆλθε πλήρης χαρᾶς καὶ ἐλπίδων.

ΙΑ'.

Ὁ Τράκας μεταβάς εἰς τὸ χωρίον πρῶτον τοῦ ἔργον ἦτο νὰ ἀγοράσῃ μιάν καινουργὴ ἐνδυμασίαν. Ἐπρεπεν εἰς τὴν πρῶτην ἐρωτικὴν μετὰ τῆς Δάφνης διάχυσιν νὰ εἶναι ἐνδεδυμένος ράκη :

Τὸ Σάββατον ἀπὸ πρωῒας ἐνδυθεὶς τὴν ἐνδυμασίαν ταύτην ἐξῆλθε καὶ μετέβη εἰς τὸν ἀπέναντι τῆς οἰκίας τῆς Δάφνης λόφον. Ἐνθα κρυβὴς εἰς τοὺς θάμνους ἀνέμενε μετὰ καρδιοβόρου ἀγωνίας νὰ ἴδῃ κρεμάμενον τὸ ἐρυθρὸν ρινόμακτρον. Μετ' ὀλίγον ἀνοιχθέντων τῶν παραθύρων τῆς οἰκίας τῆς ἐρωμένης του, εἶδε τὴν Δάφνην νὰ καθῇσιν λυσίκομος εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ νὰ βυθισθῇ εἰς τοὺς θεῖους ἐκείνους ρεμβασμοὺς τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ ἡσθάνθη ἄρρητόν τι ρίγος διήκον δι' ὅλων τῶν μελῶν τοῦ σώματός του. Μετ' ὀλίγον εἶδεν αὐτὴν ἐγειρομένην καὶ ἀναχωροῦσαν ἐκ τοῦ εὐδαίμονος ἐκείνου παραθύρου τὸ ὁποῖον ἐπόθη νὰ ἦτο ἐμπρὸς του, ὅπως τὸ καλύψῃ μὲ φιλήματα, καὶ τρίβων τὰς χεῖρας ὑπὸ χαρᾶς.

— Ἀ, τώρα, εἶπε καθ' ἑαυτόν, ἡ Δάφνη ἐπῆγε νὰ φέρῃ τὸ κόκκινον τὸ μαντῆλι γιὰ νὰ τὸ κρεμάσῃ κι' ὕστερα θὰ τρέξῃ ν' ἄρθῃ νὰ μὲ βρῇ καὶ θὰ ριχθῇ 'ς τὴν ἀγκαλιά μου νὰ τὴν ρουφήσω φιλήματα.

Ἐπειτα ἐπερίμενε, ἐπερίμενε νὰ ἴδῃ τὴν σωτηρίαν ἐκεῖ-

νην σημαίαν, ἐπερίμενε νὰ ἴδῃ ἀναπτόμενον τὸν σώστην ἐκεῖνον φάρον, ἀλλ' οὐδὲν ἐφαίνετο. Ἀνητύχησεν ὑπερβαλλόντως ἡλλαξε θέσιν νομίσας ὅτι, ἡ ἐφ' ἧς ἐκάθητο ἦτο οὐρουρούζικη καὶ πάλιν ἐπερίμενε νὰ ἀγωνίως. Μετ' ὀλίγα ὁμως λεπτὰ εἶδε πρᾶγμα τι ἐρυθρόν εἰς τὰς κιγκλίδας ἐνὸς τῶν παραθύρων καὶ — ἄ, εἶν' αὐτό! εἶν' αὐτό! ἀνέκραξε μετ' ἀνεκλαλήτου χαρᾶς καὶ ἡτοιμάσθη πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ πεφιλημένου ὄντος.

Ἐπερίμενε ἔπειτα πέντε, ἐπερίμενε δέκα, ἐπερίμενε εἴκοσι λεπτά, ἐπερίμενε μετὰ ψυχόδору ἀγωνίας μίαν ὥραν, δύο ὥρας, τρεῖς μακράς, μακροτάτας ὥρας νὰ ἴδῃ τὴν Δάφνην ἐρχομένην, ἀλλ' εἰς μάτην. Κατελήφθη τότε ὁ ἔρμος ὑπὸ ἀφάτου θλίψεως καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ ἀπαρηγόρητα.

— Πῶς δὲν φκίνεται; πῶς δὲν ἔρχεται; ἔλεγε καθ' ἑαυτόν.

Μετ' ὀλίγον εἶπε·

— Μήπως ἐκεῖνο ἐκεῖ δὲν εἶναι μαντήλι; μήπως εἶναι κάνα ἄλλο πρᾶγμα;

Ἄς κυττάξω καλλιτέρα.

Παρετήρησε μετὰ προσοχῆς, καὶ ἐπειδὴ, ὡς ὅλοι οἱ ποιμένες καὶ οἱ βουκόλοι ἦτο λίαν ὀξυδερκής, διέκρινε μετ' ἀμυθῆτου θλίψεως, ὅτι τὸ κόκκινον ἐκεῖνο πρᾶγμα δὲν ἦτο μανδύλιον, ἀλλ' ἔριον ἐρυθροῦν, τὸ ὅποιον ἡ ψυχοκόρη τῆς Δάφνης εἶχεν ἀπλώσῃ ἐκεῖ, ὅπως ξηρανθῇ.

— Ἀχ! εἶπεν ἀναστεναῖας, δὲν ἔπιασαν τὰ μάγια· ἐχάλασαν.

Βεβιωθεὶς ἐκ τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐπιστρεφόντων ἐκ τῆς βοσκῆς αἰγοπροβάτων, οἱ ἦν ἡδὴ γεῦμα ἡγέρθη καὶ μεταβάς εἰς τὴν οἰκίαν του ἔλαβε τὸν ἀκριβοταγισμένον του τετραόδον (οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ μὸσχος), τὸν ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ τραχήλου διὰ σχοινίου, ἔπως τὸν σύρῃ ὅπισθεν του, καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Μάγισσαν.

Ἡ Μάγισσα ἰδοῦσα αὐτόν,

— Πρὶν μοῦ τὸ πῆς ἐσύ, τῷ εἶπε μετὰ προσποιητῆς λύπης, σοῦ τὸ λέω ἐγώ· τὰ μάγια δὲν ἔπιασαν.

Ὁ Τράκας ἐκπλαγεὶς—ἀπὸ ποῦ τῶμαθες; ἠρώτησε.

— Καὶ θέλει ρώτημα; Τῶμαθ' ἀπὸ κεῖνον ποῦ τὰ μαθαίνει ὅλα. Τὸν ἔστειλα μὲ τὰ μάγια ἔς τὸ σπῆτι τῆς Δάφνης γιὰ νὰ τὰ ρίξῃ μὲ τρόπον ἐκεῖ ποῦ ἐκοιμῶνταν, ἀλλὰ τὴν ἡῦρε ξυπνητή. Ἐπερίμενε γιὰ νὰ ἀποκοιμηθῇ, ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν τὴν ἔπιανε· ἦταν ἄρρωστη, τὴν εἶχε πιάσῃ θέρμη.

Νέα ἐκπληξίς διὰ τὸν Τράκαν ἡ τελευταία αὕτη πληροφορία, διότι ὄντως ἡ Δάφνη εἶχε προσβληθῇ πρὸ δύο ἡμερῶν ὑπὸ πυρετοῦ.

— Παναγία μου! Εἶπε καθ' ἑαυτόν, τί εἶναι τοῦτο πάλε; Τί γίνεται καὶ τί δὲν γίνεται ἔς τὸν κόσμον αὐτὴ τὸ γνωρίζει. Σωστὴ μάγισσα.

— Ἐπερίμενε, ἐξηκολούθησεν ἡ Μάγισσα, ὡς τὰ μεσάνυχτα, μὰ τότε ἐλάλησεν ὁ πέτος ὁ μαῦρος τῆς Δάφνης καὶ ἀμέσως ἐχάλασαν τὰ μάγια καὶ ἐκεῖνος ἄρρατίστηκε. Δὲν ἔχει ἡ Δάφνη ἕναν πέτο μαῦρον; — Ἐχει.

— Ὡστε τὸ σφάλμα εἶναι δικό σου, διότι δὲν μοῦ εἶπες τοῦτο ἐνῷ τῷ ξέρες γιὰ νὰ ἐλάβῃς τὰ μέτρα μου.

— Ἀλήθεια ἔφταιξα πολὺ ποῦ δὲν σοῦ τὸ εἶπα· δὲν μοῦ ῥθε ἔς τὸ νοῦ νὰ σοῦ τὸ πῶ. Καὶ πότε τα ἔστειλες τὰ μάγια;

— Ἐψές. Τὰ ἔστειλα ἔψές, διότι σήμερον ἐξημέρωνε σαββάτο καὶ τὰ μάγια μόνον ξημερόνοντας σαββάτο πιάνουν· ἄλλη μέρα δὲν πιάνουν. Ἄν εἶχες φέρε νύχια καθὼς σοῦ εἶπα δὲν θὰ εἶχαμε καμμιά ἀνάγκη. Ἄς ἐλαλοῦσε κι' ὁ μαῦρος πέτος. Τὰ μάγια θὰ ἔπιασαν ἀμέσως. Ἀλλὰ δὲν πειράζει θὰ κάνομε τώρα ἄλλο. — Τι;

Ἡ Μάγισσα περιέφερε ταχέως εἰς τὰς χεῖρας τῆς τὸ κομβολόγιον, τὸ ἔτριψεν ἰσχυρῶς, τὸ ὠσφράνθη, τὸ ἔφερεν ἀπολούθως εἰς τὸ οὖς τῆς ἀκρωμένη προσεκτικῶς, ὑπεμειδίασε καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν Τράκαν.

— Ἐμπορεῖς, τὸν ἠρώτησε, νὰ πιάσῃς ἓνα νυχτοπούλι ;
— Μπορῶ. Ἀπὸ αὐτὰ εἶναι πολλὰ σὲ μιὰ παληοκκλησιὰ
'ς τὸ χωριό μου.

Ἡ Μάγισσα ἠγέρθη, ἤνοιξεν ἓν συρτάριον, ἔλαβεν ἐξ αὐ-
τοῦ ἓν φαλιδάκι καὶ ἓν φαλιδίον πλήρες ὕγρου κιτρίνου καὶ
καθῆσασα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

Ἄμα, εἶπε τῷ Τράκῃ, θὰ πᾶς 'ς τὸ χωριό νὰ πιάσῃς ἓνα
νυχτοπούλι, νὰ τὸ σφάξῃς μὲ τοῦτο τὸ φαλιδόπλο καὶ νὰ μά-
σῃς τὸ αἷμά του 'ς ἓνα ποτῆρι. Ὑστερα νὰ τὸ μουτέψῃς πα-
στρικά καὶ μὲ προσοχὴ χωρὶς νὰ σκισθῇ πουθενὰ τὸ δερμάτι
του. Ὑστερα τὸ πρῶτ' νὰ πάρῃς τὸ ποτῆρι μὲ τὸ αἷμα καὶ τὸ
νυχτοπούλι καὶ νὰ τὸ πᾶς σὲ κάένα λάκκο βαθύ ὅξω ἀπὸ τὸ
χωριό. Ἐκεῖ νὰ κυττάξῃς νὰ βρῇς καμμιά μυρμηγκοφωλιά σὲ
καμμιά ἄκρη. Ἀφίνεις κοντὰ 'ς τὴν μυρμηγκοφωλιά τὸ πο-
τῆρι μὲ τὸ αἷμα καὶ τὸ νυχτοπούλι καὶ φεύγεις χωρὶς νὰ γυ-
ρίσῃς νὰ κυττάξῃς πίσω κι' ἂν βρῇς κάένα 'ς τὸ πάγαυμα ἢ
'ς τὸ ἔρχομα 'ς τὴν στράτα καὶ σὲ ρωτήσῃ ποῦ πᾶς ἢ ποῦ
ἦσουν νὰ μὴν τοῦ ἀποκριθῇς. Ἐχετε ὅξω ἀπὸ τὸ χωριό σας
κάένα λάκκο βαθύ ;

Ἡ Μάγισσα συνέστησεν εἰς τὸν Τράκαν νὰ θέσῃ τὴν νυ-
κτερίδα εἰς λάκκον, διότι πρῶτον οἱ λάκκοι κατὰ τὴν κοινὴν
γνώμην θεωροῦνται κατοικητήρια τῶν διαβόλων καὶ κατ' ἀκο-
λουθίαν ἦτο ἀδύνατον νὰ μεταβῇ ὁ δεισιδαίμων εἰς τοιαύτην
θέσιν καὶ μάλιστα τὰ μεσάνυχτα· δεύτερον διότι ἐπίστευεν ὅτι
εἰς τοιοῦτον μέρος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ μυρμηγκοφωλεά
τις. Ἄλλ' ὁ Τράκας εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῆς ἀπήντησεν,

— Ἐχομεν ἓνα λάκκο βαθύ, τὸν λέν «λάκκο τοῦ πόνη-
ρου». Ἐκεῖ ξέρω καὶ μιὰ μυρμηγκοφωλεά σὲ μιὰ ἄκρη ποῦ
δὲν τὴν πιάνει τὸ νερό. Μεσημβρινῶς τοῦ χωρίου καὶ εἰς ἀπό-
στασιν εἴκοσιν ἀπ' αὐτοῦ λεπτῶν ὑπάρχει ἀπαίσιός τις χεί-
μαρρος οὕτω καλούμενος.

— Κι' ὕστερα τί θὰ γένη ; ἠρώτησεν ἀγωνιῶν ὁ δυστυχής.

— Ὑστερα τὰ μυρμήγκια θὰ φᾶν τὸ αἷμα καὶ τὸ νυ-
χτοπούλι καὶ θὰ μείνουν ἐκεῖ μόνον τὰ κόκκαλα. Ἐσὺ αὖριο
βράδυ τὰ μεσάνυχτα παίρνεις μιὰ λαμπάδα καὶ καμπόσα
σπύρτι καὶ χωρὶς νὰ σὲ καταλάβῃ κάενας πηγαίνεις εἰς τὸ
λάκκο ποῦ θὰ τὰ βάλῃς, ἀνάφτεις τὴν λαμπάδα καὶ ἐκεῖ θὰ
βρῇς τὰ κόκκαλα τοῦ νυχτοπουλιού. Τὰ μαζώνεις, τὰ ρίχνεις
μέσα 'ς τὸ ποτῆρι καὶ μέσα 'ς τὸ ποτῆρι χύνεις τοῦτο τὸ κί-
τρινο τὸ γιατρικό.

Ταῦτα εἰπούσα ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὸ φαλιδίον καὶ τὸ
φαλιδίον.

— Ὑστερα, ἐξηκολούθησε, μοῦ τὰ φέρνεις ἐμένα καθὼς
εἶναι μέσα 'ς τὸ ποτῆρι μαζὺ μὲ τὸ φαλιδόπλο καὶ τὸ κουνέτο
ποῦ σοῦ ἔδωκα καὶ ἐγὼ ἔπειτα θὰ καθίσω ἐπάνω 'ς τὸ δερ-
μάτι τοῦ μουσκαριοῦ νὰ διαβάσω καὶ νὰ βρῶ τὸ κόκκαλο τῆς
ἀγάπης, νὰ σοῦ τὸ δώσω.

— Τί θὰ κάμω μ' αὐτὸ τὸ κόκκαλο ;

— Μ' αὐτὸ ἄμα γγίξῃς τὴν Δάφνη, αὐτὴ ἀμέσως θὰ
ζουραλθῇ γιατέσένα καὶ μέρα νύχτα θ' ἄρχεται καταπόδι σου.

— Καὶ θὰ μὲ πάρῃ ἄντρα ; — Ἄλλο πάλε ;

— Κι' ἂν δὲν θελήσῃ ἡ μάνα της ;

— Ἀφ' οὗ θελήσῃ τὸ κορίτσι τῆς μάνας ἡ δουλειὰ εἶναι
εὐκολή. Ποιὸς τὴν ρωτᾷ ;

— Ὁ Τράκας ἐγερθεὶς καὶ δούς τῇ Μάγισσῃ τὰ εἴκοσι
γρόσια,

— Μεθαύριο ποῦ θὰ ξανάρθω χρειάζεται τιποτα νὰ φέρω ;
ἠρώτησεν.

— Ἄλλα ἐξήντα γρόσια' ἔχεις ;

Ἡ Μάγισσα ὑπέθετεν ὅτι ὁ Πελάτης της δὲν εἶχεν ἄλλα
χρήματα καὶ μὲ τοῦτο εὐχερῶς θὰ ἀπηλλάκετο αὐτοῦ. Ἄλλ'
ὁ Τράκας,

— Ἐχω, ἀπήντησεν ἀκόμα καμπόσα. Ἄν δὲν φθάνουν
αὐτὰ πουλῶ καὶ τὸν κῆπό μου.

— Πολύ καλά

Ὁ Τράκκας ἐξῆλθε.

IB'.

Ἀλλὰ πῶς ἡ Μάγισσα ἐγνώριζε τὸ ὄνομα τῆς Δάφνης καὶ τῆς οἰκογενείας της, τὸν πυρετὸν καὶ τὸν πετεινὸν αὐτῆς, καὶ τὸν μόσχον τοῦ Τράκκα, πράγματα, ἅπερ, ὡς εἶδομεν, ἐξέπληξαν καὶ δικαίως τὸν δυστυχεῖ ἑραστήν : Ἡ Κίρκη αὕτη εἶχεν εἰς ἕκαστον χωρίον ἀνὰ ἓνα ἢ δύο μισθωτοὺς πράκτορας καὶ ἰδίως γράϊας δεισιδαίμονας. Οἱ πράκτορες οὗτοι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διεβίβαζον αὐτῇ πλείστας ὄσας πληροφορίας περὶ τῶν διατρεχόντων εἰς τὰς οἰκογενείας τοῦ Τμήματος. Εἰς τούτων ἦν καὶ ὁ ὑπηρέτης τῆς Δάφνης, πρὸς ὃν ἡ Μάγισσα ὑπέσχετο νὰ κάμῃ τὴν στείραν αὐτοῦ γυναῖκα νὰ τεκνοποιήσῃ. Οὗτος εἶχε καταστήσῃ αὐτῇ πρότερον γνωστὰ πολλὰ πράγματα ἀφορῶντα τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μανούση καὶ μεταβάς παρ' αὐτῇ τὴν Τρίτην καὶ δύο ὥρας πρὸ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεως τοῦ Τράκκα τὸ Σάββατον, ὅπως λάβῃ ὁδηγίας περὶ τῆς ὑποθέσεώς του, ἔδωκεν αὐτῇ νέας τινὰς πληροφορίας λεπτομερεστέρας περὶ τῆς Δάφνης καὶ τοῦ Τράκκα. Ἐκτὸς τούτου ἡ Μάγισσα ἠρύετο πολλὰς πληροφορίας καὶ ἐκ τῶν πελατῶν καὶ ἰδίως τῶν πελατριῶν της, ἃς ἠρώτα μὲ πλάγιον καὶ ὀλως ἀδιάφορον κατὰ τὸ φαινόμενον τρόπον, περὶ διαφόρων προσώπων καὶ πραγμάτων γιὰ νὰ περναῖ τὸν καιρὸς της, ὡς ἔλεγε. Ὅτε εἰς τὰς πλαγίας ἐρωτήσεις αὐτῆς τῇ ἐδίδετο ἀπάντησις τις φύσει εὐφυῆς οὕσα ἔμπαινε ἀμέσως εἰς τὸ νόημα καὶ συνεπλήρου τὰ ἐπίλοιπα ἅφ' ἑαυτῆς. Καὶ μολονότι ἐβοηθεῖτο ὑπὸ τεραστίου μνημονικου, ἐν τούτοις ἐκράτει καὶ ἰδιαιτέρον ὀγκῶδες βιβλίον, ἐνῶ ἐσημεῖον κατὰ τάξιν πᾶν ὅ,τι ἐμάνθηνεν. Ὅτε ἐλησμόνει τι εἰς τὴν πρώτην τινὸς ἐπίσκεψιν παρατηροῦσα ἔπειτα εἰς τὸ βιβλίον της ἀνέφερεν αὐτὸ εἰς τὴν δευτέραν ὡς συνέβη καὶ εἰς τὴν τοῦ Τράκκα ὑπόθεσιν, εἰς ἣν ἐξεστόμισε τὸ ὄνομα τῆς Δάφνης, οὐχὶ εἰς τὴν πρώτην, ἀλλ' εἰς

τὴν δευτέραν ὡς εἶδομεν ἐπίσκεψιν του. Εἶχε δὲ ἡ Μάγισσα αὕτη τοσαύτην δαιμονίαν πειστικότητα ὥστε καὶ οἱ ἀποτυχῶντες ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν προσφευγόντων ἐφρόνουν ἐν ἀδιαλείπτῳ πεποιθήσει, ὅτι ἡ ἀποτυχία των δὲν προῆλθεν ἐξ αὐτῆς, ἀλλ' ἐξ ἑαυτῶν. Ἐντεῦθεν τὸ γενικὸν καὶ ἀπεριόριστον πρὸς αὐτὴν σέβας.

II'.

Τὴν προσδιορισθεῖσαν ὑπὸ τῆς Μαγίσσης ὥραν ἦτοι τὰ μεσάνυχτα τῆς Κυριακῆς πρὸς τὴν Δευτέραν ὁ Τράκκας λαβὼν μίαν λαμπάδα μερικὰ φώσφορα καὶ τὸ γνωστὸν φιαλίδιον καὶ θείς εἰς τὴν ζώνην του μάχαιραν ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του καὶ διευθυνόμενος εἰς τὸν λάκκον «τοῦ Πόνηρου» ἐνθα εὐρὼν τὴν ἡμέραν μίαν μυρμηκοφωλεὰν εἰς τινὰ ἄκραν αὐτοῦ εἶχε θέσῃ τὰ γνωστὰ εἶδη κατὰ τὴν ὁδηγίαν τῆς Μαγίσσης. Τὸ σκότος ἦτο λίαν βαθύ, διότι ὁ οὐρανὸς τὴν ὥραν ἐκείνην ἐκαλύπτετο ὑπὸ μελαίνων νεφελῶν προμηνυουσῶν βροχὴν, καὶ κατὰ μικρὰ διαλείμματα ἠροτριᾶτο ὑπὸ ἀστραπῶν. Ἐντεῦθεν πολλὰς ὑπέστη ὁ Τράκκας πτώσεις, μέχρις οὗ φθάσῃ ἐκεῖ καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἠναγκάσθη νὰ βυθίσῃ ἑρπῶν. Περιπατῶν δὲ διανοεῖτο πολλὰ.

— Ἀρά γε θὰ τα βρῶ ; ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν νὰ μὴν τᾶφαγε κἀνὰ σκυλί ἢ κἀνὰ ἄλλο ζουλάπι ; Ἀχ ! γιὰτί νὰ μὴν τῇ ρωτήσω τί νάκανα γιὰ νὰ μὴ τὰ φάῃ τίποτα ; Τί χοντρός ἄνθρωπος ποῦ εἶμαι ὁ καυμένος. Ἄν τᾶφαγε τίποτα τότες τί νὰ κάμω ; θὰ πῆς φιάνει ἄλλα ἡ Μάγισσα ; καλὰ, ἀλλὰ μὲ τοῦτο θὰ περάσῃ καιρὸς κι' ἐμένα ἡ καρδιά μου δὲν καρτερεῖ. Ἄν πάλε δὲν τᾶφαγε τίποτα, ἀλλὰ τὰ πῆραν τὰ μυρμήγκια καὶ τὰ κόκκαλα μέσα 'ς τὴ φωλιά τους, κόκκαλα μικρούτσικα ποῦ μποροῦν νὰ τὰ κουβαλήτουν κατὰ πῶς κουβαλοῦν τ' ἀχέρατα, τότε μὲ τί τσαπὶ νὰ σκάψω νὰ τὰ βρῶ ; Πῶς δὲν τὸ ἐσυλλογίστηκα καὶ τοῦτο ; Μὰ πῶς νὰ τὸ συλλο-

γιστῶ ποῦ ὁ νοῦς μου εἶναι σκότισμένος, εἶναι ὁλός 'ς τὴν Δάφνη μου.

Ἐφθασε τέλος εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ χειμάρρου εἰς ἀπόστασιν 150 βημάτων κάτω τῆς μυρμηκιάς. Τὸ σκότος ἐκεῖ ἦτο ζοφερώτερον. Κατῆλθεν εἰς τὸν χειμάρρον, ἐξέβαλε τὰ φώσφορα, ἤναψε τὴν λαμπάδα καὶ διηυθύνθη πρὸς τὰ ἄνω. Ἀλλὰ μετὰ πέντε — ἕξ βήματα καταληφθεὶς ὑπὸ τρόμου ἔσβεσε τὴν λαμπάδα καὶ ἐκάθησεν ὑπὸ τινὰ μεγάλην πέτραν ἀκίνητος καὶ κρατῶν τὴν ἀναπνοήν του· ἐνεθυμήθη τὸν λυσσῶντα λύκον.

— Ἀνέβρη νὰ μὲ φάῃ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, τότε εἰς τί θὰ μὲ χρησιμέψῃ τὸ κόκκαλον τῆς ἀγάπης;

Ἐπειτα ἠκρόασθη ἐπὶ τινὰ λεπτά, ἀλλ' οὐδένα κρότον ἤκουσε· λάμπεις δὲ ἀστραπῆς κατέστησεν ὁρατὰ πρὸς στιγμὴν τὰ περίξ ἀντικείμενα. Μὴ ἰδὼν τι κινούμενον καὶ ἐνθυμηθεὶς τὴν Δάφνην ἐνεκαρδιώθη, ἤναψε τὴν λαμπάδα καὶ ἐγερθεὶς προῦχώρησε. Φθάσας εἰς τὴν μυρμηκίαν εὔρε τὸ ποτήριον, ἔκυψε, τὸ ἔλαβεν εἰς χεῖρας, ἔπειτα ὠρθώθη, τὸ ἔφερε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ πλησιάσας τὴν λαμπάδα παρετήρει ἂν ἔφαγον οἱ μύρμηκες τὸ ἐν αὐτῷ αἷμα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐρρίφθη ἐπ' αὐτοῦ ὀγκῶδές τι σῶμα· ἡ λαμπὰς ἐσβέσθη· ἔπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν του τὸ ποτήριον καὶ ὁ ταλαίπωρος Τράκας κατέπεσεν ὑπτίος ἀπελπιστικὰς ἐκβάλλων κραυγὰς.

Ἦτο ὁ λυσσῶν λύκος!

Τὸ μαϊνόμενον θηρίον διευθυνθέν, ὡς εἶπον, τὴν δαίλῃν τῆς Κυριακῆς πρὸς βορρᾶν ἐπανῆλθε τὴν νύκτα εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐβάδισεν ἀσκόπως πρὸς μεσημβρίαν. Εὐτυχῶς εἰς τὸ πρὸς βορρᾶν μέρος δὲν προῦξένησε δυστύχημά τι, διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη δὲν ἦτο ἐργάσιμος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὅλοι οἱ κάτοικοι εὕρισκοντο εἰς τὰ χωρία των, δὲν ἀπῆντησε δὲ καὶ ποιμένα τινά, διότι τὸ μέρος ἐκεῖνο δὲν περιεῖχε βοσκησίμους γαίλας. Φθάσαν εἰς τὸν λάκκον τοῦ «Πόνηρου» πεντήκοντα περίπου βήματα ὑπε-

ράνω τῆς θέσεως, ὅπου ὁ Τράκας καὶ ἰδὼν φῶς ὤρμησε πρὸς αὐτὸ διὰ τεραστίων μὲν, πλὴν κούφων ἀλμάτων ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ ἐρρίφθη μετὰ φοβερᾶς ὁρμῆς ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς ἀνιχνευτοῦ καὶ τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς βυθίσας τοὺς ὀξεῖς αὐτοῦ ὀδόντας εἰς τὸ πρόσωπον μετὰ δαιμονιώδους ἐπιμονῆς. Τὸ ταλαίπωρον θῦμα ἠγωνίζετο ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ αὐθάδους ἐκείνου ἐπισκέπτου, ἀλλ' οἱ ἀγωνεῖς του ἐξηρέθιζον περισσότερο τὴν μανίαν τοῦ θηρίου. Ἐνθυμηθεὶς τότε ὁ Τράκας τὴν μάχαιράν του ἐξήγαγεν αὐτὴν καὶ τὴν ἐβύθισεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λυσσῶντος τετραπόδου, ὅπερ καὶ ἀμέσως ἐξέπνευσεν. Ἠγέρθη τότε ὁ δυστυχὴς τρέμων σύσσωμος, τὸ δὲ αἷμά του ἔρρεε κρουνηδὸν ἀπὸ τὰς βαθείας πληγὰς, ἃς τῷ κατήνεγκεν ὁ λύκος καὶ ἠσθάνθη ὅτι μία ὀφρὺς καὶ μέρος τῆς ρίνος του εἶχεν ἀποσπασθῇ. Φασκελῶσας λοιπὸν καὶ ποτήριον καὶ κόκκαλα ἀνέχωρησε διὰ τὴν οἰκίαν του, εἰς ἣν ἔφθκε μετ' ἀπείρους δυσκολίας, πόνους καὶ μόχθους. Μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ φρικαλέον νόσημα τῆς λύσσης ἐξεδηλώθη ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἰσχύει, ὁ δὲ δυστυχὴς ἐραστὴς μετὰ τρομερὰν ἀγωνίαν ἐτελεύτησεν ἀναμασσῶν τὸ ὄνημα τῆς Δάφνης καὶ καταρῶμενος τὴν Μάγισσαν. Ἐπὶ τοῦ τάφου δ' αὐτοῦ ἐγράφησαν ἄδηλον ὑπὸ τίνος διὰ μολυβδοκονδύλου τὰ ἐξῆς:

Ἡράσθη μὴ ἀγαπηθεὶς
ὁ τάλας κ' ὑπὸ λύσσης
ἀπέθανεν ἀπατηθεὶς
ὑπὸ μιᾶς Μάγισσης.

Ἀθανάσιος Οἰκονομίδης

Ἐν Σωπικῇ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1903

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΕΚ ΠΟΛΙΤΣΑΝΗΣ

(Βιογραφικά και δημειώδεις).

Ήτο ὄντως μία προσωπικότης ἐξέχουσα ἐν τῷ κύκλῳ τῶν συγχρόνων λογίων τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος Ἰδιοφυΐα ἑκτακτος ἡ κάλλιον μεγαλοφυΐα, κρίσις σταθερά, ἀντίληψις ὑγιής καὶ μνήμη ἀπαράμιλλος Ἰδοὺ τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνδρός, ἐφάμιλλον τοῦ ὁποίου ἀτυχῶς δὲν ἔχει σήμερον τὸ Πωγώνιον νὰ ἐπιδείξῃ. Ἐγεννήθη κατ' Αὐγούστου τοῦ 1843 καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Πολιτσάνῃ τῇ 28 9)βρίου τοῦ 1903, ἦτοι ἐν ἡλικίᾳ 60 ἐτῶν. Ήτο γόνος ἀρχαίας καὶ μεγάλης τῆς Σωπικῆς οἰκογενείας, τῶν Οἰκονομιδῶν Δευτέρηδων, οἵτινες ἐν προγενεστέρᾳ ἐποχῇ πολλὰς καὶ ἀξιολόγους ἐπεδαψίλευσαν ἐκδοιλεύσεις ἐν τῇ κοινότητι ταύτῃ. Ὁ πατήρ αὐτοῦ Ἀναγνώστης Οἰκονόμου Δευτέρης ἐχρημάτισεν ἐπὶ μακρὴν προσεστώς τοῦ τμήματος Πωγωνιανῆς. Ἡ πρὸς τὰ γράμματα τάσις καὶ ἰδιοφυΐα τοῦ ἀοιδίου Ἀθαν. Οἰκονομίδου ἐξεδηλώθησαν ἐναργῶς ἀπὸ νεαρᾶς ἑ. ἡλικίας. Ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ Μεγάλῃ Σχολῇ τοῦ Γέροντος δαπάνῃ τοῦ τότε Μητροπολίτου Δριῦνυπόλεως Ἰωακείμ τοῦ Χίου καὶ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐξ ἧς ἀποφοιτήσας ἀριστοῦχος ἐξησφάλισε σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ τῶν ἄλλων ἐπιζητῶν αὐτοῦ προσόντων θέσιν ἐκλεκτὴν ἐν τῷ κόσμῳ τῶν γραμμάτων καὶ ἐξετιμῆθη δ'καίως ὡς μία ὑπέροχος τῶν τελευταίων ἐτῶν φιλογολική ἀξία τῆς Ἡπείρου. Διηύθυνεν ἐπὶ τινὰ ἔτη τὴν ἐν Κεστορατίῳ Ζωγράφειον Σχολήν, ἀκολούθως τὴν ἐν Λαμπόβῳ Ζάππειον καὶ μετέπειτα τὰ ἐκπαιδευτήρια Ἀργυροκάστρου εὐδοκίμως. Οὐ μόνον δὲ ὡς λόγιος διέπρεψεν, ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτικὸς υπάλληλος διεκρίθη διορισθεὶς Καϊμακάμης Χειμάρρας καὶ ἀργότερον μέλος τοῦ δικαστηρίου Ἀργυροκάστρου. Ἀπὸ τινων ἐτῶν κεκμηκὼς πλέον τοῦ βίου ὁδοιπὸρος ἐφυσύχαζεν ἐν Πολιτσάνῃ, ἔνθα ἡ ἐπάρατος νόσος τὸν ἔφερεν εἰς τὸν τάφον πρὸς μεγίστην θλίψιν τῆς Πατρίδος. Ἐγκαταλείπει τὰ ἐξῆς ἀνέκδοτα φιλογολικά ἔργα ἀξία πολλοῦ λόγου. Ἐν

ἔμμετρον δραματικὸν εἰδύλλιον «Οἱ δύο φίλοι» μὲ ὑπόθεσιν τῶν Πυθαγορείων φιλοσόφων Δάμωνος καὶ Φιντίου Μίαν ἱεροτραγωδίαν «Αἱ ἄρ' αὖτις» μὲ Ἡπειρωτικὴν ὑπόθεσιν. Ἐν δράμα ἔμμετρον εἰς πέντε πράξεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Μιχαήλ Ἀγγελος Κομνηνός» ὡσαύτως μὲ Ἡπειρωτικὴν ὑπόθεσιν. Ἐνα τόμον ἐκ δέκα διηγημάτων Ἡπειρωτικῆς ὑποθέσεως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡπειρωτικαὶ εἰκόνες» ἡ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας». Μίαν ἱστορικὴν μονογραφίαν ἐπιγραφομένην «Ἡ παλαιὰ Πωγωνιανὴ ἀπὸ τοῦ 1780—1840 καὶ «Λεξικὸν τῆς Ἡπειρωτικῆς διαλέκτου». Οὐδὲν διὰ τοῦ τύπου ἔργον εἶχεν ἐκδώσει. Ἐν Κάτω Λαμπόβῳ εὕρισκόμενος ἔστειλε μόνον τακτικῶς γλαφυροτάτας ἀνταποκρίσεις εἰς τὰς τότε ἐν Κων)πόλει ἐφημερίδας «Μεταρρύθμισιν» τοῦ κ Βασ. Γαβριηλίδου καὶ «Νέαν Ἐπτάλοφον».

✠

Ἡ φυσιογνωμία αὕτη, τῇ ἀληθείᾳ, θὰ μένῃ ἀλησμόνητος, διότι ἦτο ὁμολογουμένως τύπος ἀμειγῆς ἡθικοῦ μεγαλείου, ὡς ὅλοι οἱ γνήσιοι καὶ εἰλικρινεῖς ἱεροφάνται τῶν Μουσῶν. Τίς δὲν ἐνδομύεται τὴν ἐπιβλητικὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐν ταῖς συζητήσεσι, δι' ὧν κατεκῆλει τὴν ἀκοὴν ἡμῶν ἢ δὲν ἐξετίμησε τὰ ἔργα τῆς καλλιτεχνίας αὐτοῦ γραφίδος, δι' ἧς ὡς τέλειος τοῦ λόγου ἀριστοτέλῃς ἐγνώριζε ν' ἀποτυπώσῃ ἐν χαριεστάτῃ εἰκόνι ἀνελλιπῶς τὰ προϊόντα τῆς ὑψηλοῦς αὐτοῦ φαντασίας; Εἰς τὰ διανοητικὰ τοῦ ἔργου ἔλαμπον οἱ μεγάλοι χαρακτῆρες τῆς μεγαλοφυΐας του, ὅλον τὸ γοητευτικὸν κάλλος καὶ τὸ ὕψος τῆς καλλιτεχνικῆς του ἐκφράσεως καὶ ἀμειγῆτος φρασεολογίας, ὕψος τοῦτέστι, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ τέρψῃ, νὰ συγκινήσῃ καὶ νὰ ἀφαρπάσῃ κυριολεκτικῶς τὸν ἀναγνώστην.

✠

Ὀλίγας πρὸ τῆς ὑστάτης στιγμῆς ὥρας παρεκάλεσεν ὅπως κηδευσθῇ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἰδιαίτερας ἐπιτελείας, εἰμὴ ὡς κοινὸς βροτὸς διότι δὲν ἦτο κενόδοξος καὶ τὸ πρὸς τὴν κενόδοξίαν μίσης ἡθέλητε νὰ κληροδοτήσῃ τοῖς μεταγενεστέροις ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην. Ἀπὸ τῆς ὅπως τὰ ὅσα αὐτοῦ μετὰ τριετίαν μετακομισθῶσιν ἐν Σωπικῇ, τῇ ἰδιαίτερά του πατρίδι, ἔνα ἀποδείξῃ ὡς ὅλοι οἱ Ἡπειρώται, τὴν πρὸς τὴν γενέτειραν ὀφειλομένην ἀγάπην καὶ διὰ τελευταίαν φεραν, καθόσον τὸ αἶσθημα τοῦτο ἡ καρδιά του εἶχεν ἀποθεώσῃ. Πε-

ριστοιχούμενος δὲ ὑπὸ φιλάτων τέκνων καὶ προσπαθῶν, ὅπως ἐφο-
διάσῃ ταῦτα μὲ ἐγκαρτέρησιν καὶ ἐλπίδα παρέδωκεν ἐν πλήρει διαυ-
γείᾳ πνεύματος τὴν τελευταίαν πνοὴν καὶ ἐκηδεύθη ἄνευ ἐξαιρε-
τικῶν ἐπιδείξεων κατὰ τὴν θέλησίν του.

Κοιμᾶται νῦν τὸν μόνιμον ὕπνον του ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς κεν-
τρικῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωρίου, ἔνθα ὁ μελαγχολικὸς ψίθυρος τῶν
δένδρων θὰ παραμένῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ὡς αἰωνία ὑπόμνησις
τῶν στεναγμῶν τῆς πατρίδος.

Ἐν Βοστίγγι κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1903.

Λεωνίδας Μ. Βασιλειάδης.

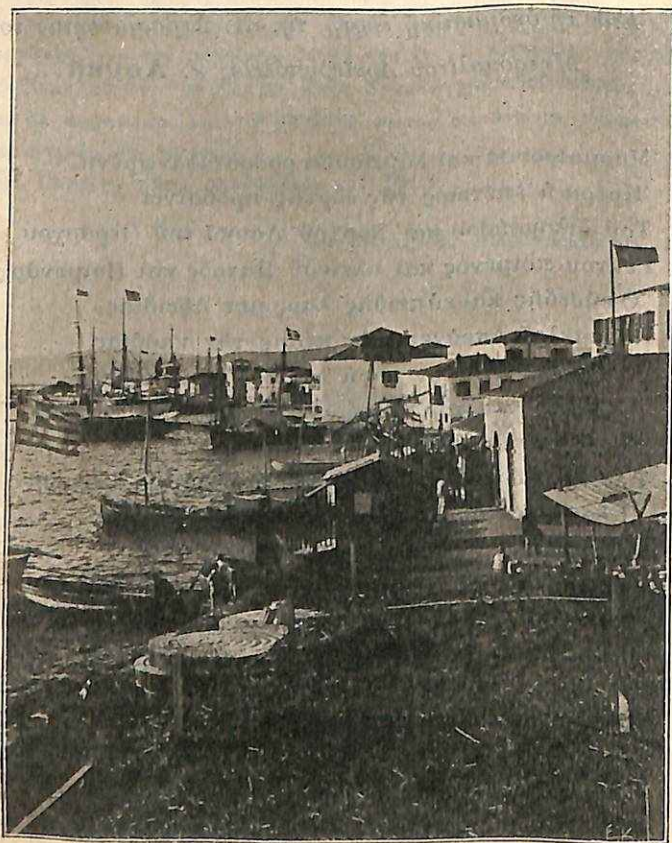
ΠΟΙΗΜΑ

Ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ
Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως κ. Λουκά.

Μαρμαίρουσα καὶ λάμπουσα ροδοστεφανωμένη
Ἡμέρα ἡ ἐπέτειος τῆς ἑορτῆς προβαίνει
Τοῦ φιλομούσου καὶ Σεπτοῦ Λουκά τοῦ Ἱεράρχου
Ρέκτου ποιμένος καὶ κλεινοῦ Πατρὸς καὶ Ποιμενάρχου.
Ὁ εὐσεβὴς καὶ εὐπειθὴς λαὸς μετ' ἀφειδίας
Πανευκλεᾶ ἐπεύχεται ἐκ μέσῃς τῆς καρδίας
Ὁ Ὑψίστος νὰ τὸν τηρῇ ἐν μέσῳ λαμπηδόνων
Λαμπρύνοντα τὸν ἐνδοξον τῆς Ἐπαρχίας θρόνον.
Ἴδου τεκνίων συρροή, διανοιῶν εὐθύτης
Τῶν καρδιῶν συνάντησις καὶ τῶν παλμῶν ταχύτης
Ἡ δαψιλὴς τοῦ γεγαροῦ Πατρὸς μας εὐλογία
Σκορπιζομένη ἀφειδῶς Χειρὶ Του τῇ ἁγίᾳ
Λίαν τονίζει τὰς χορδὰς τῆς τόσῃς προθυμίας
Ὅλους δὲ αἰσθημα χαρᾶς κατέχει κι' εὐθυμίας.
Ὑπὲρ τοῦ Ποιμενάρχου μας τὰς χεῖρας ἀνυψοῦντες
Καὶ υἱικὸν ἀπὸ κοινοῦ καθῆκον ἐκπληροῦντες,
Ἄς δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ δοτῆρος δωρημάτων
Σαλπίζοντες ἐν σάλλπιγγι πνευματικῶν ὁσμάτων.
Ζωὴν Αὐτῷ νὰ χορηγῇ τιμὴν καὶ εὐτυχίαν
Ἡμέρας ὀλβιότητος ἔς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν.
Τεκνίων δὲ ἡ εὐγενὴς ὁμῆγυρις κροτεῖτω
Ὡς Μαθουσάλας ὁ Λουκάς Μητροπολίτης Ζήτω.

Ἐν Ἀργυροκάστρῳ.

Μιχαὴλ Παπαδόπουλος.

Η ΠΡΕΒΕΖΑ

Ἀ(πὸ τοῦ τελωνείου).

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΜΟΥ

Ἦτο Σάββατον μηνὸς Ἰανουαρίου· ἡμέρα αὐτόχρομα χειμερινή. Ψῦχος δριμύτατον καὶ βρογὴ ραγδαίως καὶ ἀκαταπαύστως πίπτουσα συνεχέντρουν περὶ τὴν ἐστὶν τοὺς πάντας. Ζοφερά μολυβδόχροα νέφη ἐκάλυπτον τὸ στερέωμα. Ὁ βορρᾶς ἔπνεε σφοδρῶς καὶ ἡ ἀπαισία τῶν κοράκων φωνὴ πού καὶ που ἀντήχει εἰς τὴν ἀπογοητευτικῶς μαινομένην ἀτμόσφαιραν. Οὐδεὶς τῇ ἀληθείᾳ, ἐτόλμα νὰ ἐκτεθῇ εἰς οἰανδὴποτε ἐν ὑπαίθρῳ ἐνασχόλητιν ἢ ὁδοιπορίαν πλὴν τῶν δυστυχῶν ποιμένων, οἷς προαιώνιος κλῆρος ἔλαχεν ἢ πρὸς τὰ φυσικὰ στοιχεῖα ἀτελεύτητος πάλη. Καὶ ὅμως τὴν φριθεράν ἐκείνην ἡμέραν, τὴν ἀπειλητικὴν ἐπέπωτο νὰ πηλαίσω πρὸς τὰ στοιχεῖα ταῦτα καὶ γὰρ ὑπὸ τὰς ἀπαισιωτέρας τῶν συνθηκῶν. Περὶ τὴν δειλὴν ἐξεκίνησα ἐκ Βοστίνης διὰ τὸ Δελβινάκιον μετὰ τοῦ πατρός μου· ἐπείγουσα ἀνάγκη μᾶς ἠνάγκασε νὰ ἐκτεθῶμεν ἐν ἡμέρᾳ σφοδρᾶς θυέλλης εἰς τὴν παράτολμον ὅσον καὶ ἐπικίνδυνον ταύτην ὁδοιπορίαν. Ἰππεύσαμεν περὶ τὴν 9ην ὥραν Τουρκιστὶ καὶ ἐλάβομεν τὴν πρὸς τὸ Δελβινάκιον ἄγουσαν ἀκολουθούμενοι ὑπὸ δεκαεπταετοῦς νέου πεζοποροῦντος. Ἡ βρογὴ ἔπιπτε διηνεκῶς καὶ ἡ φριθερά ομίχλη, ἥτις ἐκάλυπτε τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ χιονοσκεπῶν ὄρεων παρίστα τὸ θέαμα τῆς ἀτμοσφαιρικῆς εἰκόνης ἀρχοῦντως τρομακτικόν. Ἐπροχωρήσαμεν λεπτά τινα τῆς ὥρας καὶ ἤρχισαμεν νὰ μεμφιμοιρῶμεν διὰ τὸ παράτολμον διάβημα, εἰς ὃ ἐξετέθημεν, ἐν τοιαύτῃ ἀτμοσφαιρικῇ ἀνωμαλίᾳ. Καὶ ὅμως ἡ πορεία ἐδέησε νὰ ἐξακολουθήσῃ. Μία κακὴ προαίσθησις καθ' ὁδὸν μὲ κατέλαβεν. Ἐνεθυμήθην ὅτι κατὰ τὴν ἐκ τοῦ οἴκου ἔξοδόν μας συνηντήσαμεν γέροντα κεκυρτωμένον ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἐτῶν, ἅτινα ἔφερεν ἐπὶ τῆς ῥάχews του. Ἡ δυσειδὴς μορφή του καὶ εἰς ἐπίμετρον ἢ διανοητικὴ του ἀνισορροπία κατὰ τὰς παρὰ τοῖς Ἰππειρώταις προλήψεις μὲ προδιέθηκαν νὰ ὑποπτεύσω ἐνδεχόμενόν τι δυσάρεστον καθ' ὁδὸν συμβεβηκός, μολονότι ὀλίγην εἰς τοιαύτας προλήψεις ἔδιδον σημασίαν. Κατηφὴς λοιπὸν διεννοούμενη πότε θὰ ἔφθανον εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοιπορίας ταύτης τῆς παρατόλμου καὶ κινδυνώδους.

Ἄλλ' ἡ μοῖρα ἐκέλευσεν ἄλλως. Τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν φρικαλέαν, τὴν ἀπειλητικὴν, καθ' ἣν ὅλα τὰ στοιχεῖα συνώμοσαν ἐναντίον μου ἐπέπρωτο νὰ διανυκτερεύσω ἐν ὑπαίθρῳ καὶ δὴ ἐν μέσῳ ληστῶν καὶ ἐν τῷ ὄρει ἐκτεθειμένος εἰς τὴν διαπεραστικὴν βροχὴν καὶ τὸ χειμερινὸν ψῦχος, ἐγὼ ὁ λεπτοφυοὺς κράσεως, ὅστις οὐδέποτε ἀπετόλμων ἐν πλήρει ἡμέρᾳ καὶ κατὰ τοὺς θερινοὺς ἔτι μῆνας ν' ἀνέλθω καὶ νὰ καθίσω στιγμὰς τινὰς ἐκεῖ καθιδρωμένος.

Εἶχομεν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ Βοστίνης πλέον τῆς ἡμισείας ὥρας καὶ προσηγγίζομεν εἰς τὴν θέσιν, ἐν ἣ ἔλαβε χώραν ἡ ἀλησμόνητος ἐκείνη σκηνή, ἥς ἡ ἀνάμνησις καὶ νῦν ἀκόμη μετὰ πάροδον τόσου χρόνου φρίκην καὶ ταραχὴν μοι ἐμπνέει. Τέσσαρες βρέως ὀπλισμένοι κακοῦργοι ἐνῆδρευνον νὰ μᾶς συλλάβουν. Ὁ πατήρ μου προηγεῖτο μετὰ τοῦ πεζοποροῦντος νέου καὶ ἠκολούθουν ἐγὼ. Μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος διέκρινα δύο πρόσωπα μὲ ἐστραμμένα τὰ ὅπλα πρὸς τὸν πατέρα μου. Ρίγος δριμύ διέδραμε τὸ νευρικόν μου σύστημα καὶ ἐν νεκρικῇ ἀκίνησίᾳ κατῴρθωσα μόλις νὰ εἶπω *αθεὶ μου!* Ἐπανειλημμένως ἔστρεψαν τὰ ὅπλα πρὸς τὸν πατέρα μου, ὅστις παρετῆρει αὐτοὺς ἀκίνητος· ἐγὼ δὲ κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον ἀνέμενον ἐν παλμὶς ὁδύνης καὶ ἀπελπισίας ν' ἀκούσω πυροβολισμὸν καὶ νὰ τὸν ἴδω φεῦ! Θῦμα ἀσπαίρον ἐνώπιόν μου. Οἷα σπαραξικάρδιος σκηνή! Ἡ μέγθος τοιαύτης δοκιμασίας δύναται νὰ ἐννοήσῃ μόνον ὁ εἰς ταύτην ὑποβληθεὶς. Μετ' ὀλίγον οἱ δύο οὗτοι κακοῦργοι ἐπλησίασαν τὸν πατέρα μου, ὅστις ἀφίππευσε κατὰ διαταγὴν των πάραυτα. Ἡσθάνθη ὁπωσδήποτε σχετικὴν ἀνακούφισιν, διότι διεφύγομεν πρὸς στιγμὴν ἄμεσον κίνδυνον. Οἱ ἄλλοι δύο ἐπλησίασαν ἐμὲ μὲ γυμνὰ τὰ ξίφη, ὅπότε ἀνεπαισθητικῶς ἤντησα θάρρος καὶ ἐφώνησα μὲ ὕφος ἀγανακτήσεως. *«Τί ζητεῖτε;»* Ἐδίστασαν νὰ μὲ πλησιάσουν, ἐπετέθησαν δὲ καὶ οἱ τέσσαρες ἐναντίον τοῦ πατρός μου, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὁποίου κατήνεγκεν εἰς κτύπημα διὰ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους. Ἀμέσως ἀφίππευσα βλέπων τὸν ἐπαπειλοῦντα ἡμᾶς κίνδυνον καὶ τότε ὡς πειναλέαι τίγρεις ὤρμησαν ὅλοι πρὸς ἐμὲ προηγηθέντος τοῦ ληστάρχου, ὅστις μοῦ ἔσφιγξε σοβαρῶς καὶ μετ' ἀπειλῶν τὴν χεῖρα.

— Τί ζητεῖτε; ἐπανέλαβον Ἀλβανιστί.

— Ἐλθετε μαζύ μου καὶ ἐκεῖ ἐπάνω θὰ λογαριασθοῦμε ἀπήντησε καὶ συνωφρυνθῆ.

Μᾶς ὠδήγησαν εἰς παρακείμενον τοπίον, ὅπερ διέσχιζε ρυάξ. Ἐκεῖ ἐν πρώτοις ἀφῆρεσαν τὰ ἐπὶ τῶν ζώων φορέματά μας, τὸ ὠρολόγιόν μου καὶ εἶτα ἦλθον εἰς μυστικὴν συνεννόησιν.

Ἡ καρδιά μου ἔπαλλεν ἰσχυρῶς, διότι ἡγοοῦμεν, ὅσον σκληρὸν μᾶς ἀνέμενε τέλος. Ἐγὼ πάλιν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μου ἤντησα δυνάμεις καὶ τοὺς ἠρώτησα.

— Τί μᾶς κακοποιεῖται; θέλετε χρήματα;

— Ναί, ἀπήντησε, θέλω πεντακοσίας λίρας.

— Καὶ ποῖος θὰ σᾶς φέρῃ τὰ χρήματα;

— Νά, αὐτὸ τὸ παιδί (δεικνύων τὸν ὑπηρέτην).

— Τὸ παιδί εἶναι ἀδύνατον νὰ φέρῃ χρήματα. Ἀφήσατε τὸν πατέρα μου καὶ θὰ στείλῃ ὅ,τι δυνηθῇ.

— Ὅχι, θέλω πεντακοσίας λίρας εἰς τρεῖς ὥρας.

Μετὰ μακρὰν συζήτησιν περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἀποστολῆς τοῦ αἰτουμένου ποσοῦ καὶ δὴ εἰς τὸσον βραχὺ διάστημα συγκατένευσεν ὁ ληστής νὰ ἀφήσῃ τὸν πατέρα μου ν' ἀπέλθῃ εἰς Δελβινάκιον καὶ νὰ στείλῃ πρὸς ἀπολύτρωσίν μου ἑκατὸν λίρας.

— Ἀῖντε γέρο. (προσέθηκε τότε ὁ λήσταρχος Ἑλληνιστί) νὰ πηγαίνης εἰς τὸ Δελβινάκι καὶ νὰ στέλλῃς τὰ ἑκατὸ λίρα μ' αὐτὸ τὸ παιδί. Ὅρὲ νὰ μὴ δίνῃς χαμπέρι· γιατί θὰ κλαῖς τὸ παιδί σου.

Τὸν ἐνηγαλίσθη εἶτα καὶ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ φύγῃ. Ἐσφίγξα κάγῳ μεθ' ὑποκριτικῆς ἀταραξίας τὸν πατέρα μου καὶ μὲ φαινομενικὰ μειδιάματα προσεπάθησα νὰ τὸν ἐνθαρρύνω. Ἡ ψυχὴ μου ὅμως ἐόρηνει. Τὸν παρετῆρουν ἀσκαρδαμυκεῖ ἀπομακρυνόμενον καὶ νοερῶς τὸν ἀπεχαιρέτουν φεῦ! διὰ τελευταίαν φοράν, διότι τὴν ἀπολύτρωσίν μου ἐθεώρουν ἡμφίβολον πολλὰ τὰ ἀποθαρρυντικὰ ἀναλογιζόμενος. Ἐπλησίαζε μετ' ὀλίγον εἰς τὴν δημοσίαν ὁδόν· ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ πενήμως τὴν κεφαλὴν καὶ μετὰ λεπτὰ τινὰ ὡς ὀπτασία ἐξηφανίσθη. Μάτην προσεπάθουν νὰ τὸν διακρίνω καὶ μίαν ἔτι στιγμὴν διὰ μέσου τῆς δεινροστοχίας τῆς καλυπτούσης τὴν λοφιοειρὰν τὴν δεσπόζουσαν τῆς λεωφόρου. Τότε δὲ ἀνελύθην εἰς δάκρυα ἐνθυμηθεὶς τὴν συγγινητικὴν περικοπὴν δημῶδους Ἡπειρωτικοῦ ἄσματος· *«ὁ ζωτῆρὸς ὁ ζωτῆρὸς παρηγοριὰ δὲν ἔχει»*.

Μετ' ὀλίγον ἡ βροχὴ ἤρξατο πίπτουσα σφοδροτερον καὶ τὸ νυκτερινὸν σκότος ἐπῆλθεν ἐν ὅλῃ τοῦ τῇ φοβερᾷ εἰκόνι. Δύο τῶν ληστῶν κατώπτευσαν τὰ κινήματα τοῦ πατρός μου, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι διηυθύνθη εἰς Δελβινάκιον καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθον. Ἰδοὺ λοιπὸν ἐγὼ ἐν πλήρει νυκτὶ ἐν μέσῳ ἱποτροπαίων ληστῶν. Σκληρὰ δοκιμασία! Προσεπάθουν νὰ τηρήσω ἀπέναντι τῶν κακούργων τὴν δυνατὴν ψυ-

χραιμίαν, ἀλλ' εἰς μάτην ! Τὸ θάρρος εἰς τοιαύτας ὥρας ἐλλείπει. Ἐμφανίζονται ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἰσχύϊ ἡ ἀπαγοήτευσίς καὶ ἡ ἀπελπισία. Ἔσθιμεν εἴτα ἀνωτέρω τῆς θέσεως ἐκείνης ἐπ' ὀλίγον. Οἱ λησταὶ μὲ περιεκύκλωσαν στρέψαντες τὰ ὅπλα πρὸς ἐμέ. Πολλὰς καὶ ποικίλας ἰδιοτρόπους ἐρωτήσεις μοὶ ἀπέτεινον, εἰς ἃς κατώρθουν νὰ ἀπαντῶ εὐστόχως, μ' ὅλην τὴν ἀπαισίαν ἐντύπωσιν, ἣτις εἶχεν ἐξαπλώσῃ τὸ κράτος τῆς εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου. Μετὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἡγέρθησαν καὶ μὲ διέταξαν νὰ βαδίσω. Τὸ ψῦχος ἦτο διαπεραστικώτατον. Ἦ βροχὴ ἔπιπτεν ἀκαταπαύστως καὶ ὅλον μου τὸ σῶμα ἔτρεμε σπασμωδικῶς ἐκ τῆς ταλαιπωρίας, εἰς ἣν ὑπεβαλλόμην. Ἐλάβομεν κατ' ἀκολουθίαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος ἄγουσαν. Ἐῤχομεν προχωρήσῃ λεπτὰ τινὰ τῆς ὥρας, ὅτε ὁ λήστροχος μὲ διέταξε νὰ σταθῶ καὶ ἐκάλεσε τοὺς συντρόφους τοῦ εἰς μυστικὴν συνεννόησιν. Μετὰ ταῦτα μοὶ εἶπε·

— Σὺ μὲ τὰ παιδιὰ θὰ τραβήξῃς τὸν ἀνέρορο κι' ἐγὼ μ' ἕνα σύντροφο θὰ περιμείνω τὰ χρήματα ποῦ θὰ στείλῃ ὁ πατέρας σου ! Ὅρῃ σὺ (προσέθηκε), ἂν ἔγῃς τύχη, ἀπόψε φαίνεσαι.

Μὲ ἐχαιρέτισεν εἰρωνικῶς καὶ ἀπῆλθον, ἐνῶ ἐγὼ μετὰ τῶν δύο ἄλλων ληστῶν ἔλαβον καὶ αὖθις τὴν πρὸς τὸ ὄρος ἄγουσαν.

Ἡ πεζοπορία ἐκείνη μοῦ ἐφάνη ἀτελεύτητος. Δύο καὶ πλέον ὥραι παρήλθον μέχρις οὗ ἀνέλθωμεν εἰς τὸ ὄρος. Ἐκεῖ ὑπὸ τοὺς βράχους μιᾶς τοῦ ὄρους κλιτύος κέκμηκότες ἐκαθήσμεν. Ἡμὴν καθιδρωμένος. Νύσσοντες πόνοι ἐσπάρασσον τὰ σκέλη μου· ὁ βορρᾶς ἐσύριζεν ἐκεῖσε μανιωδῶς. Ἡ καρδιά μου ἔπαλλεν ἐξ ὀδύνης καὶ νοερῶς ἐπεκαλούμην τὴν θείαν ἀρωγὴν πρὸς ἀπολύτρωσίν μου. Ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν δύο ληστῶν ὑπὸ τὸ κράτος βαρυθυμίας ἀπεριγράφτου ἐδοκίμασα τὰς συγκινητικωτέρας στιγμὰς τοῦ βίου μου. Ὅ,τι ἡδὺ δι' ἐμέ ἐν τῷ κόσμῳ παρήλαυνε τὴν στιγμὴν ἐκείνην πρὸ τῆς μνήμης μου προσξενοῦν μοι ἀνάλογον ἐντύπωσιν. Ἐπλεον κατὰ φαντασίαν κυριολεκτικῶς εἰς ἀγανὲς πέλαγος ἀρρήτου ἀπελπισίας. Νοερῶς ἀπεχαιρέτου φιλτάτους οἰκειούς, φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ ἄλλας προσφιλεῖς ὑπάρχεις, ἃς ζωηρῶς κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην στιγμὴν ἀνεμιμνησκόμην. Ἦ ἀνάμνησις ἰδίᾳ ἐρασμίων τινῶν ὄντων ἐκπροσωποῦντων δι' ἐμέ ὅ,τι μαγικὸν καὶ γλυκὺ ἐν τῷ βίῳ ἐσπάρατε δεινῶς τὴν ἀλγοῦσαν καρδίαν μου καὶ τὰ δάκρυά μου ἀνθημιλλῶντο πρὸς τὸν πίπτοντα ὑετόν. Ἐν τοιαύτῃ ψυχικῇ καταστάσει διατελὼν ἀνέμενον ἀπὸ λεπτοῦ

εἰς λεπτόν, οἱμοὶ ! τὸν τραγικόν μου θάνατον μακρὰν τῆς πατρικῆς στέγης καὶ ἐν νεαρᾷ εἰσέτι ἡλικίᾳ· πρὶν δυνηθῶ νὰ ἴδω πραγματοποιούμενα τὰ ὄνειρα τῆς σφριγώσης ἔτι νεότητος καὶ ἐνσαρκουμένης χρυσᾶς ἐλπίδας. Ἐρρέμβαζον τότε βαρυθύμως ἐπὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἐπιγείων μὲ στεναγμούς ἀπεριγράφτου ἠθικῆς ἀλγηδόνος. Εἰς τοιαύτας φοβερὰς δοκιμασίας ἡ διακρίνουσα τῶν θνητῶν ἀδυναμία ἀναφαίνεται, εἴπερ ποτὲ ζωηρότερον· Βλέπει τις πρὸ αὐτοῦ εἰκονιζομένην ἐπαρκῶς τὴν ἀχαριστίαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν αἰμοδόρων αὐτοῦ ἐνστίκτων, ἅτινα εἰς περιστάσεις τινὰς ὑπερτεροῦσι τὰ τῶν ἀγρίων θηρίων. Εἰς διαφύρους ἀπογοητευτικὰς σκέψεις· ἐκτεθειμένος ἦν-τλησα ἐξαίφνης θέρρος καὶ καρτερίαν. Τὸ πνεῦμά μου ἀνοψώθη ἐκεῖ ἐνθεν ἀπορρέει πᾶσα δύναμις, ἡ προστασία τῶν πτωχῶν, τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν ἀποκλήρων ἐν γένει τῆς τύχης. Τὴν τέως ψυχικὴν μου ταραχὴν διεδέχθη γλυκεῖά τις γαλήνη καὶ παραμυθία. Ἀνεμνήσθην ὅτι καὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ἐθανατώθη τόσον σκληρῶς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐν μέσῳ δύο ἀληστῶν ! ! ! Ἡ ἀνίμνησις αὕτη ἐπέχυσε φῶς ἐλπίδος καὶ ἱερᾶς ἅμα κατανύξεως εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου· ὁ πετρώδης καὶ ἔρημος ἐκεῖνος τόπος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὕτω ταλαιπωρούμενος εὗρισκόμην, μοῦ ἔφερεν εἰς τὴν γνώμην τὸν Γολγοθᾶν, ἔνθα ἔλαβε χώραν τὸ μέγα καὶ λαοσωτήριο δρᾶμα τῆς θείας Προνοίας καὶ ἐχύθη τὸ αἷμα καὶ πανάγιον τοῦ Χριστοῦ αἷμα. Ἐνόμιζον τότε ὅτι ἐγὼ ὁ τόσον μικρόψυχος θνητὸς εἶχον δύναμιν μεγάλην καὶ σθένος ἀκαταμάχτην. Ἀπεχαιρέτισα καὶ αὖθις μετὰ ψυχραιμίας καὶ ἱερᾶς ἅμα ἡδυπαθείας τὰ θέλητρα τῆς προσκαίρου ζωῆς, τὸ οἰκογενειακόν μου περιβάλλον, φιλτάτας καὶ μὴ ὑπάρξεις, φιλικῶς ἢ ἑχθραῖς πρὸς με διακειμένας καὶ ἀνέμενον ἡρωικῶς τὸν σκληρόν μου θάνατον ἐν μέσῳ ἐρήμῳ.

Ἄλλ' ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου ἐν πάσῃ στιγμῇ προβάλλει ἀπαισίως. Ἡ σκέψις ὅτι ἐμελλον ν' ἀποχαιρετήσω ἅπασι διὰ παντός πᾶν ὅ,τι μαγικὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἤρχισα καὶ αὖθις νὰ κλονίζῃ τὸ σῶμά μου. Μύρια σκέψεις μετὰ ταχύτητος ἀπεριγράφτου διαδεχόμεναι ἀλλήλας συνετέλεσαν νὰ χύσω θερμὰ ἀπογνώσεως δάκρυα. Καὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὅτε προσηύχετο εἰς τὸ ὄρος περιβεβλημένος ἀδυναμίαν κοινοῦ βροτοῦ ἐφώνησε «Πάτερ, εἰ δυνατόν ἀπελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο». Πᾶσαν σωτηρίαν ἐλπίδα ἐστήριξα κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὸ Θεῖον. Τὴν ἀποστολὴν τῶν λυτῶν θεώρων βεβηλίαν, ἀλλ' εἶχον πολλὰ νὰ σχολιάσω καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑποθέσω τὴν ἀπολύτρωσίν μου προβληματικὴν. Εἰς τοιαύτας ὥρας φρικώδους δοκιμασίας ἀφυ-

πνίζεται, εἴπερ ποτὲ τελειότερον τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδος καὶ ἐπικυροῦται ἀσυζητητῶς τὸ καθολικὸν φρόνημα ὑπάρξεως Ἰπερτάτου ὄντος διέποντος τὸ σύμπαν Ἀναμφιβόλως καὶ αὐτὸς ὁ Χέκελ καὶ λοιποὶ διερμηνεῖς τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, ἐὰν ὑπεβάλ-
λονται εἰς ἓν τοιοῦτον μαρτύριον ἤθελον κλίνει γόνυ πρὸ τῆς τηλαυ-
γοῦς ἀληθείας καὶ ἀνομολογήσῃ στεντορίως τὴν ὑπαρξιν Ὑψίστης Δυνάμεως, ἣν ἐν στιγμαῖς φαιδρότητος σκαιῶς ἀπηρνῆθησαν.

Ἦτο ἤδη μεσονύκτιον. Ἡ βροχὴ ἔπαυσεν. Ἀσθενὲς σχιόφως κα-
θίστα δρατὴν τὴν ἡμίχλην, ἥτις ὡς χιονοστιβάδες ὑπερμεγέθεις διε-
κρίνετο εἰς τὰς κορυφὰς τῶν παρακειμένων λόφων Μετ' ὀλίγον ἐφάνη
ὁ δίσκος τῆς σελήνης ὠχρὸς, ὡς ἐγὼ καθ' ὅλην τὴν τρομακτικὴν ἐκεί-
νην νύκτα. Ἐρριψα βλέμμα πρὸς τὸ αἰώνιον τῆς νυκτὸς ἄστρον, οἶο-
ναι ἐξήτουν ἐκεῖθεν παραμυθίαν τινά, καὶ ἐστηριγμένην ἔχων τὴν κε-
φαλὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀπεκοιμήθην, Φωνὴ ὅμως γλυκεῖα ὑπάρ-
ξεως προσφιλοῦς ἐν ὄνειρῳ μὲ ἀφύπνισεν Φρικώδης τῆς τύχης εἰρω-
νεῖα ! . . .

Καὶ πάλιν ὁ ἐπὶ μικρὸν κοπάσας ἄνεμος ἤρχισε νὰ φυσᾷ ὀργίλως.
Οἱ καταρράχται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεψώθησαν καὶ ἡ βροχὴ περιέλουε διη-
νεκῶς τὸν κεκμηχότα ὁργανισμόν μου. Αἱ ὥραι παρήρχοντο. Ἐλπίς
σωτηρίας οὐδαμῶθεν ὑπέφωσκεν. Εἰς ἐκ τῶν ληστῶν μὲ ἐγκατέλειψεν
καὶ ἀπεσύρθη.

— Ποῦ πηγαίνει ; ἡρώτησα τὸν παρ' ἐμοὶ μέιναντα.

— Πηγαίνει νὰ εὕρῃ τὸν ὁδηγὸν ἀπήντησεν

Ἦδη γὼν ἤκουσα καὶ ἀνερίγησα. Φρικώδεις σκέψεις μὲ κατετά-
ραξαν. Ὅλη μου ἡ προσοχὴ συνεκεντρώθη πρὸς τὸν κρυπτόμενον ὁδη-
γόν. Τίς ἦτο ; δὲν ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ Ἐν τούτοις ἐδέησε νὰ
ἀποχαιρετήσω νοερώς καὶ τὸν δῆμιον τοῦτον, ὡς ἔπραξεν ὁ ὑπάτος
τῶν φιλοσόφων, ὅτε ἔλαβε τὸ κώνειον εἰπὼν τῷ δεσμοφύλακι ἀπαρά-
χωρως «Χαῖρε καὶ σὺ».

Παρήλθον καὶ δύο ἢ τρεῖς ὥραι. Ἐκαστὸν λεπτὸν μοὶ ἐφαίνετο
ὥρα ὀλοκλήρου. Ἡ δὲ ἀπαισία νύξ, τῇ ἀληθείᾳ μοὶ ἐφάνη ἀτελεύ-
τητος. Ἦρχισα νὰ συνδιαλέγωμαι οἰκείως μὲ τὸν παρ' ἐμοὶ μέιναντα
ληστὴν μέχρις οὗ ἠκούσθησαν ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως δύο συνεχεῖς
πυροβολισμοί. Εἰς τοὺς πυροβολισμοὺς τούτους προσετέθη πάραυτα

καὶ εἰς ἐκ μέρους τοῦ παρ' ἐμοὶ ληστοῦ.

Ἐτρόμαξα.

— Μὴ φοβοῦ· μοὶ εἶπεν. Ἦλθον τὰ λύτρα καὶ θὰ φύγῃς.

Ἦγέρθημεν μετ' ὀλίγον καὶ ἤρχισαμεν βαδίζοντας πρὸς τὰ ἄνω,
ἵνα μεταβῶμεν εἰς συνάντησιν τῶν ἄλλων Δύο τρεῖς συριγμοὶ ἠκού-
σθησαν ἀντικρῶ, ἐνῶ ἡμεῖς ἀγωνιῶντες ἀνηρχόμεθα τὴν ἀπόκρημνον
καὶ δύσβατον ἐκείνην ἀνωφέρειαν Δεκτικὴ καὶ πλέον ἔπεσα χαμαὶ
ὁδεύων μετὰ κοπώσεως ὑπερβολικῆς καὶ ἀφορήτου. Ψυχρὸς ἰδρὼς πε-
ριέβρεχε τὸ πρόσωπόν μου καὶ ἡ ἀδημονία μου ἐνόσω προσήγγιζον εἰς
τὸ τέρμα τῆς δοκιμασίας ἐπὶ τοσοῦτον ἠύξανετο. Μετὰ ἡμίσειαν ἰσως
ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος, ἐνθα ἠλπίζομεν νὰ συναντηθῶμεν μετὰ
τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ὦ τῆς πλάνης ! Συριγμοὶ καὶ πάλιν ἀντήχησαν.
Οἱ κακοῦργοι ἦσαν συγκεντρωμένοι εἰς τὸν ἀπέναντι λόφον. Ἐμπρο-
σθέν μας ἔχαινε βαθὺς ρυάξ. Ἐπρεπε νὰ διέλθωμεν τὸν ρυάκα ἐκεῖ-
νον. Πίπτοντες ἐδῶ κι' ἐκεῖ κατωρθώσαμεν ἐπὶ τέλους νὰ φθάσωμεν
εἰς τὸν ἀπέναντι λόφον. Εὐρέθην τότε ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ληστῶν
καὶ τοῦ κομιστοῦ τῶν λύτρων. Αἱ φρικαεαί των μορφῶν ἤρκεσαν νὰ
μοῦ ἐμπνεύσουν καὶ αὐτὴς φόβον ἀπερίγραπτον. Ἡ τελευταία ἐκείνη
στιγμὴ ἦτο ἡ μᾶλλον ὀδυνηρά. Τότε ἀκριβῶς ἔμελλε νὰ λυθῇ τὸ δι-
λημμα. Ἐπλησίασα τὸν λήσταρχον καὶ μεθ' ὑποκριτικῆς ἱλαρότητος
τὸν ἡρώτησα.

— Ἦλθον τὰ λύτρα ;

— Ναί, ἀπήντησεν, ἔλθε πλησίον μου.

Ἀφήρεσε τὸ ἀλεξιβροχόν μου καὶ μὲ παρετήρησεν ἐπισταμένως.
Ἐγὼ δὲ ἀφελῶς προσέειπα.

— Παρακαλῶ νὰ μὲ ἀκολουθήσητε μέχρι τοῦ δημοσίου δρόμου.

— Φύγε μὲ τὸ παιδί ἀπήντησε κάπως δυσμενῶς καὶ μὲ ἐνηγκα-
λίσθη.

— Εἰς τὸ ἐξῆς θὰ εἴμεθα φίλοι, ἐπανελάβε.

Μὲ ἐνηγκαλίσθησαν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ μοὶ ἐπέτρεψαν νὰ φύγω.

Ἀπομακρυνόμενος ἐκεῖθεν ἡσθάνομην τὴν καρδίαν πάλλουςαν ζω-
ηρότατα ἐκ τοῦ τρόμου, ὅστις μὲ συνεῖχε. Μετὰ παρέλευσιν ὀλοκλή-
ρου ὥρας, ὅτε πᾶς κίνδυνος ἐξέλιπε τελείως ἡσθάνομην ἑμαυτὸν ἐλευ-
θερον.

Ἡ πεζοπορία ἐκείνη μέχρι Δελβινακίου μοὶ ἐφάνη ἀτέρμων. Ἀφ'
ἐνὸς τὸ σκότος, τὸ διαπεραστικώτατον ψῦχος καὶ ἡ βροχὴ καὶ ἄφ'

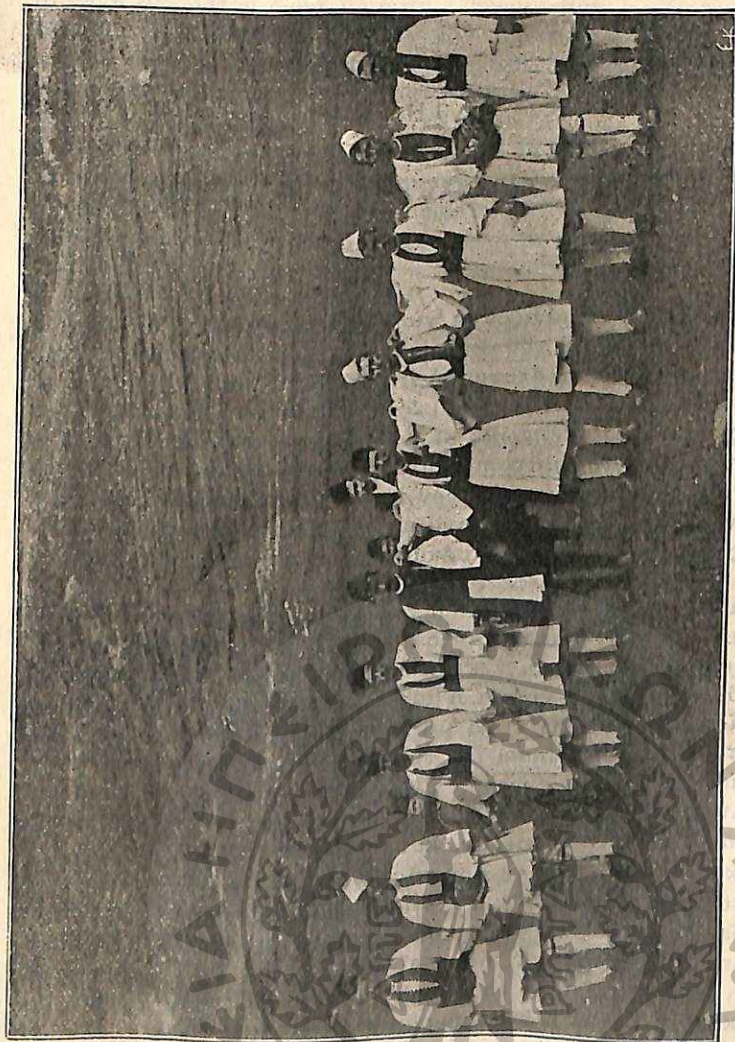
ἑτέρου ὁ φόβος καὶ ἡ ἀπελπισία μὲ κατεπόνθησαν ἀρχούντως. Μόλις ἠδυνάμην νὰ βαδίζω Αἱ συνεχεῖς ταλαιπωρίαι ἐξησθένησαν βαρεῶς τὸν ἀσθενῆ καὶ κεκμηκότα ὀργανισμόν μου. Ἡ πνοὴ τοῦ βορρᾶ εἶχε παύσει· λεπτὴ μόνον βροχὴ ἐπιπτεν ἡτύχως οἶονεὶ καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα συνεμερίζετο τὰ δάκρυά μου. Περὶ τὴν πρῶαν ἔφθασα εἰς Δελιδνάχιον.

Ὁ πανδαμάτωρ χρόνος δὲν θὰ δυνήθῃ νὰ ἐξαλείψῃ ποτὲ ἐκ τῆς μνήμης μου, ὅσα ἐδοκίμασα κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνῃν νύκτα, ἅτινα ἐκάστοτε συγκιν.ῶσί με βαθύτατα καὶ δονοῦσι τὰς λεπτοτέρας χορδὰς τῆς καρδίας μου.

Οὐδέποτε ἐπίσης θὰ λησμο.ήσω τὰς ἐλκρινεῖς ἐκδηλώσεις τῶν φίλων μου, αἵτινες μὲ περιέβαλον κιτὰ τὴν ἀπολύτρωσίν μου

Ἰδιαιτέρως διατηρῶ ἀνεξίτηλον τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν τοῦ Κραταιοτάτου ἡμῶν Ἀνακτος, ἐπὶ τῶν εὐκλεῶν ἡμερῶν ταῦ Ὅποίου οἱ κακοῦργοι ἔλαβον τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των.

Λεωνίδας Μ. Βασιλειάδης.

Χορὸς Ἑλληνοδιδάχων τῆς Σαμαρίνης.

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ἦτο χειμὼν· ἐχιόνιζεν· ἡ νύξ δίχως φεγγάρι·
βορρᾶς τὴ σκέπη τοῦ σπητιοῦ ἐλύσσα ν' ἀφαρπάσῃ·
ἐμούγγριζεν ἡ πλάτανος ἡ πεύκη ἐμυκάτο·
κι' ἐγὼ ἐννιᾷ χρονῶν παιδί 'ς τὸ πάπλωμά μου μέσα
ἤρχισα γιὰ νὰ σκέπτωμε κι' ὁ φόβος μὲ ἐπῆρεν
ἡ πλάτανος τὸ σπῆτί μας μὴ πέσῃ καὶ πλακώσῃ·
κι' εἰς κάθε φύσημα σφοδρὸν τοῦ φοβεροῦ ἀνέμου
τὴν προσευχὴν μου ἔκαμνα μ' εὐλάβειαν μεγάλην.
Εἰς τῆς ἐστίας τὴ γωνιὰ ἐκάθηντο ἡ μήτηρ
κι' ἐπιδεξιῶς ἔστρεψε 'ς τὰ δάχτυλα τ' ἀδράχτι
γιὰ νὰ κενώσῃ μιὰ καὶ δυὸ τὴν ψῖλν ἡλακάτην
τρεῖς ἀδελφαὶ μου κάθηντο ἡ μιὰ κοντὰ 'ς τὴν ἄλλην,
ἡ μία τούτων ἔρραπτε κι' ἡ δυὸ ἐπλεκον κάλτσας,
ἡ δὲ πολυπείρος γιὰ γιὰ ἡ μάνα τῆς μητροῦς μου
ταῖς διηγεῖτο κάτι τι νὰ μὴ ταῖς πάρ' ὁ ὕπνος,
ἐστηριγμένους ἔχουσα εἰς τὴν φωτιὰ ἀντίκρου
τοὺς πόδας, ἥτις ἔκαie κι' ἐφώτιζε τὸν οἶκον.
Πλήρης ἐλαίου ἴστατο λυχνία ἀνημμένη
ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ 'ς τὸ εἰκονοστάσι
μικρὸ καντῆλι ἔφεγγε πρὸ τῆς Εὐαγγελιστρίας.
Μεσάνυκτα πλησίαζε· κι' ἐγὼ ἀπὸ τὸν τρόμον
τοῦ τῆς πλατάνου βογκητοῦ καὶ τοῦ τριγμοῦ τῆς πεύκης
ἤμην ἀκόμη ὕπνιος, ὅταν αἰθνης ἀκούω
καὶ λέγ' ἡ μήτηρ 'ς τὴ γιὰ γιὰ μὲ φόβον καὶ μὲ τρόμον,
«ἀκούεις, μάνα, μιὰ φωνὴ σὺν παραπνευμένη
εἰς κάθ' ἀνέμου φύσημα ὅπου φωνάζει Γιάννη ;
μὴ εἶναι κλέπτης ἀπ' αὐτοὺς ὅπου γυροῦν τὴ νύχτα
καὶ κλέπτουν γιδοπρόβατα ; μὴ εἶναι διαβάτης
καὶ ἔχασε τὸ δρόμο του σ' αὐτὸ τὸ κακὸ χιόνι ;
τὴν θύραν ἄς ἀνοίξωμεν νὰ διοῦμε ποῖος εἶναι
καὶ μοῦ φωνάζει τὸ παιδί 'ς τὸ στρώμα ποῦ κοιμᾶται ;»

Ὅλοι σταθῆκαν ἐντρομοὶ ν' ἀκούσουν, ἐὰν πάλιν
αὐτὴ ἡ ἄγνωστος φωνὴ θὰ εἴπῃ τ' ὄνομά μου·
πραγματικῶς δ' εἰς τὴν πνοὴν τὴν πρώτην τοῦ ἀνέμου
κι' εἰς τῆς πλατάνου τοὺς τριγμοὺς καὶ ἡ φωνὴ ἠκούσθη
ὥσπερ πενθίμου μουσικῆς ὁ ὑποτρέμων ἦχος,
καὶ καθαρὰ ἐφαίνετο τὸ ὄνομα νὰ λέγῃ.
Τότε ἀκούω τὴ γιὰ γιὰ καὶ λέγει 'ς τὴν μητέρα,
«Δὲν εἶναι κλέπτης ὅπως λές, καὶ μὲν Κατερίνα,
κι' οὔτε καὶ ξένος κι' ἔχασε τὸ δρόμο ἀπ' τὸ χιόνι,
ἀλλ' εἶναι βέβαια στοιχεῖο κι' ἐξωτικὰ μονάχη
ἀπὸ ἐκείνας, Ρίνα μου, ποῦ τὴ φωνὴ σοῦ παίρνουν·
ἡ θὰ 'ναι ὁ βρυκόλακας ψυχῆς τῆς κολασμένης
τοῦ Στάθου ποῦ σκοτώθηκε μονάχος ταῖς πρὸ ἄλλαις,
καὶ τὸν ἐθάψανε μακρὰν καὶ χώρια ἀπ' τοὺς ἄλλους,
κι' οὔτε παπᾶς συνώδευσε τὸ μαῦρο λείψανό του
νὰ μνημονεύσῃ μιὰ καὶ δυὸ τρισσάγιο νὰ τοῦ ρίξῃ·
καὶ τῶρ' ἀπὸ τὸ μνημῆμά του φωτιὰ τὴν νύχτα βγαίνει,
καὶ ἡ ψυχὴ του τριγυρνᾷ καὶ κράζει τὸν καθένα.
Τὰς θύρας σῆλῃωσε καλὰ, τὰ παραθύρια κλεῖδε,
κι' ὅταν φωνάζῃ τὸ στοιχεῖο κανεὶς σὰς μὴ 'μιλήσῃ
τί ὅποιος ἀποκριθῇ τοῦ παίρνει τὴ λιαλιὰ του.
Ὁ Φίλιππος ἄς ἦτανε ὁ γυιὸς μου ἐδῶ πέρα,
νὰ ἔρριπτε μιὰ πιστολιὰ τὸ φάντασμα νὰ φύγῃ
ἀλλὰ κι' αὐτὸς 'ς τὴν ξενιτειὰ ὀκτῶ χρονάκια ἔχει
σὲ τέτοιαις ἄγριαις βραδυαῖς μονάχαις μὰς ἀφήκε·
κι' ἂν ἀποθάνω πρὶν νὰ 'ρθῇ σὰν τί θὰ κάμῃς, Ρίνα,
ὅπου θὰ μείνῃς μοναχὴ ἐδῶ 'ς τὴν ἄκρη ποῦ 'σαι,
ὅταν φωνάζῃ ἡ ψυχὴ τοῦ κολασμένου Στάθου.
Ἄλατι καὶ θυμιάμα ἀμέσως τρέξε φέρε
τὸ σπῆτι νὰ καπνίσωμε νὰ πάγῃ 'ς ἄλλο μέρος»·
Καὶ ἡ μητέρα μου εὐθὺς τῆς φέρε τὸ θυμιάμα,
καὶ θυμιάζει ἡ γιὰ γιὰ κι' ἀκούω τὴν νὰ λέγῃ
«Ἐλα, Χριστέ καὶ Παναγιά, ἔλα, Εὐαγγελίστρια,
νὰ διώξῃς τὸ κακὸ στοιχεῖο εἰς τὸν κρημνὸν νὰ πάγῃ·
Ἡ μήτηρ ἄλλας ἔρριπτε 'ς τὸ πῦρ ἀδιακόπως,
αἱ ἀδελφαὶ μου ἴσταντο καὶ ἐσταυροκοποῦντο,
ἐγὼ δὲ μέσα 'ς τὸ πάπλωμα μαζεῦθῃκα κουδάρι
φοβούμενος μὴ τὸ στοιχεῖο ἔλθῃ 'ς τὸ σπῆτι μέσα.
Μετὰ παρέλευσιν λεπτῶν τιμῶν ἰδοὺ κοπάζει
ὁ ἀνεμος μαζὶ μ' αὐτὸν κι' οἱ μυκηθμοὶ τῆς Πεύκης
καὶ ἡ φωνὴ ἡ πένθιμος ἐξέλειπε συγχρόνως·
οἱ πάντες δ' ἐπιστεύσαμεν ὅτι ἡ γιὰ γιὰ μας ξέρε

καὶ κάθε εἶδους φάντασμα διώκει μὲ τὸ ἄλγος,
κι' ἐθεωροῦμεν 'ς τὸ ἐξῆς τοὺς λόγους της τῷ ὄντι
ὅτι ἐξέρχοντ' ἀκριδῶς ἐκ στόματος Πυθίας.
Τότε ἐκείνη ἤρχισε πρὸς τοῦτο νὰ κομπάζῃ
καὶ λέγει 'ς τὴν μητέρα μου: «λοιπὸν τὰ εἶδες, Πίνα,
πῶς τὴ φωνὴ θὰ ἐπαιρνε τὸ φάντασμα τοῦ Γιάνην,
ἐάν, ἐνῶ ἐφώναζεν ἐκεῖνος ἐξυπνοῦσε
καὶ ἐδίδεν ἀπάντησιν; προσεκτικὴ νὰ ᾔσῃαι,
κι' ὅταν συμβῇ τοιοῦτόν τι ρίπτε 'ς τὸ πῦρ ἀλάτι
νὰ μὴ ἐλθῇ καὶ τὴ φωνὴ ἐξαφνικὰ τοῦ πάρη,
ὅαν τῆς 'Αργύρως τοῦ Παπᾶ ποῦ γύριζε τὴ νύκτα
νὰ εὗρῃ τὸ δαμάλι της 'ς τοῦ 'Αἰλῆα τὴ ράχι,
καὶ ὅαν πῶς πῆρε τὴ φωνὴ τ' ἀνδρειωμένου Δῆμου
ποῦ βγήκε 'ς τὰ σταλάματα μεσάνυχτα κι' ἐστάθην».
'Εσθκοθῆκαμε πρὸς τὸ χιόνι ἕνα μέτρον
ἦτο καὶ περισσότερον κι' ἐχιόνιζεν ἀκόμην·
ἡ σχωρεμένη μου γιὰ γιὰ μ' ἐπῆρε 'ς τὴν ἀγκάλην
κι' ἐν φυλακτῷ μου κρέμασεν ἐπάνω 'ς τὸ λαιμό μου
καὶ μὲ διέταξ' αὐστρηρῶς ποτὲ νὰ μὴ τ' ἀνοίξω·
καὶ λέγει 'ς τὴν μητέρα μου: «ὅαν σθκοθῇ τὸ χιόνι
νὰ πᾶς μαζῇ μὲ τὸ παιδί 'ς τὸν ξακουσμένον μάγον
ὅπου διαβάξῃ ὅπως λέν τὴ Σολομωνική του
κι' ἔρχονται τὰ δαιμόνια κι' αὐτὸς τὰ διατάσσει
ὥσπερ αὐθέντης κραταιὸς τὸν ταπεινὸν του δοῦλον».
Παιρνοῦν ἡμέραι τέσσαρες καὶ μιὰ νοτιὰ γυρίζει
καὶ σὲ τρεῖς ἡμέραις ἐφαγε τὸ χιόνι καὶ ὁ ἥλιος
ὀλόχαρος ἐθέρμαινε τὴν γῆν ὅαν τὸν 'Απρίλην,
κι' ἡ μήτηρ μου ἡτοίμασε τὸ ζῶον τὴν Τετάρτην
γιὰ νὰ μὲ πάγῃ 'ς τὸν πολὺν κι' ἐξακουσμένον μάγον
ἦτο κι' ὁ θεὸς μου μαζῇ γιὰ τὸν εἶχον δέσπῃ
ἐπάνω 'ς τὸ στεφάνωμα κι' ἐπρεπε νὰ ρωτήσῃ
τὸν μάγον, ποῦ εὗρίσκετο τ' ἀφωρισμένον δέμα,
ὅπου θὰ λύσῃ τὰ δεσμά, τὴν φλόγα νὰ δροσίσῃ·
εἶχε καὶ δυὸ γειτόνισσας μαζῇ· ἡ μία τούτων
εἶχεν ἄνδρα 'ς τὴν ξενιτεῖά, ὅστις χρόνια ἐννέα
οὔτε χαρτί τῆς ἐγράφε κι' οὔτ' ἐστελλε παράδες
καὶ εἰς τὸν μάγον πῆγαινε γιὰ νὰ τῆς γράψῃ γράμμα
ὅαν τοὺς θεσμούς τοῦ Δράκοντος μὲ νυκτερίδος αἶμα,
ποῦ ἂν τὸ λάβῃ, παρευθὺς νὰ τοῦ γυρίσῃ ἡ γνώμην
καὶ νὰ ἐλθῇ νὰ τὴν εὗρῃ, ὅπως ἦλθον καὶ ἄλλοι,
γιατὶ ὅποταν ἐφευγεν εὐρεν ἐμπρὸς τὴν Δάμπρω
πῶχει τὸ βλέμμα βάσκανον καὶ σκάξῃ τ' ἄλογό σου,

ἂν δὲν τὸ φτύσῃ τρεῖς φοραῖς ἐκεῖ ποῦ τὸ κυττάζει.
'Ἡ ἄλλη ἐνῶ ἐπλυνε μιὰ μέρα 'ς τὸ ποτάμι,
κι' ἦτο ἡμέρα ἀποφῆας καὶ δρύμη τοῦ Λύγουστου
ὅπ' οὔτε χέρι 'ς τὸ νερὸ δὲν πρέπει τις νὰ βάλλῃ,
τὸ δακτυλίδι ἔχασεν ἀπὸ τὸ δάκτυλό της
καὶ ἤρχετο ἡ δυστυχὴς μὲ μάτια βουρκωμένα
ὁ μάγος γιὰ νὰ τῆς εὗρῃ αὐτὸν τὸν ἀρραβῶνα
ποῦ τὸν εἶχε παρηγοριὰ ὁ ἄνδρας ὅσο λείπει.
'Σ τοῦ χλωοῦ μάγου τὴν αὐλὴν ζῶα πολλὰ δεμένα
εὗρήκαμε ποῦ ἔφερον Πελάτιδας ν' ἀκούσουν
τὰς γνώσεις τοῦ πνευματικοῦ τοῦ νέου Τεῖρεσίου (1).
'Σ τὸν πρόδομόν του ἀναμῆξ ἄνδρες, παιδιὰ, γυναῖκες
ἐκάθηντο καὶ ἔλεγον ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον
γιὰ ποιὸν σκοπὸν εἰς τὸν χῶλὸν τὸν γόντα προσῆλθε,
κι' ἡ ἄγρυπνός του σύζυγος ἐφρόντιζε ν' ἀκούσῃ
τί λέγουν αἱ πελάτιδες, νὰ τὰ εἰπῇ 'ς τὸν μάντιν,
ὅπως τὰ ἔχῃ πρόχειρα διὰ τὰς προφητείας·
ἐμῆκαμε τέλος κι' ἡμεῖς κι' αὐτὴ μᾶς ὑπεδέχθη
μὲ τὸ γλυκὺ χαμόγελο τῆς Κίρκης τῆς μαγίσσης,
κι' ὁ καψαρὸς ὁ θεὸς μου εὐθὺς τῇ διηγήθη
μ' ἕνα πικρὸ παράπονο τὸ τί τοῦ 'χε συνέβῃ
ἐπάνω 'ς τὸ στεφάνωμα, καὶ τὸ στοιχεῖο πῶς ἦλθε
κι' ἐφώναζε 'ς τὸ σπῆτί μου νὰ πάρῃ τὴν φωνὴ μου.
'Εκείνη λέγει: «ἔπρεπε 'ς τὸ γάμο, προκομμένε,
γιὰ νὰ ζωθῇς 'ς τὴ μέσῃ σου ψαράδικο πλεμμάτι·
νὰ διοῦμε ὅμως τί θὰ πῇ κι' ὁ ἱατρὸς πρὸς τοῦτο,
γιατ' εἰς πολλοὺς ἀπῆντησε μεγάλας δυσκολίας».
'Ἡτο ἡ ὥρα ἐνδεκα ὁπότε ἡ σειρὰ μας
ἦλθεν ἐμπρὸς 'ς τὸν Κάλχαντὰ νὰ παρουσιασθῶμεν
νὰ διοῦμε γιὰ τὰ πάθη μας ὅαν τί θ' ἀποφασίσῃ
ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἐκύτταξε τὸν θεῖόν μου ἐν πρώτοις
ἂν ἔχῃ κόκκον μυελοῦ ἢ εἶναι ὅαν κι' οἱ ἄλλοι·
«Στρατῆ, τοῦ λέγει, ἄσχημα τὴν ἐπαθεῖς καὶ μένε,
τὴν κλειδωνιὰ ποῦ ἐκλείδαν 'ς τὰ στεφάνωμάτά σου
'ς τὸν ποταμὸν τὴν πέταξαν καὶ ποῦ νὰ τὴν εὗροῦμε;

(1. Τὸ τοιοῦτον ἐὰν φαίνεται παράδοξον εἰς τινὰ τῶν φίλων ἀναγνωστῶν, ἃς ἐπισκερῇ τὸν ἐν Παγκρατίῳ ἸΚων/πόλεως περιώνυμον οἶκον τῆς ἐξακουσμένης μάντιδος Κερμβολογῆς καὶ θὰ εἶδῃ τί πλήθος συρρέει καθημερινῶς.

Ἐδῶ χρειάζεται ἰσχύς, Στρατῆ μου, ἀνωτέρα
 κι' οὐχὶ ἀνθρώπων δύναμις νὰ τρέξη νὰ τὴν εὕρη,
 ἃς λέν οἱ ἐπιστήμονες ὅτι τὰ ξέρουν ὅλα
 ποῦ δυὸ γαδάρων ἄχυρον δὲν ξέρουν νὰ μοιράσουν.
 Τὴν γοητεῖαν 'ς τὰς Σχολὰς ἐσπούδαζον τὸ πάλοι,
 ὅπως, Στρατῆ, τὴν νομικὴν καὶ τὴν παθολογίαν.
 Τοῦ Αὐτολύκου οἱ υἱοί, τοῦ Ὀδυσσέως θεῖοι
 μὲ ἐπώδας(1) ἰάτρευσαν ἐκείνην τὴν βαθεῖαν
 πληγὴν, ἣν τῷ διήνοιξε 'ς τὸν Παρνασσὸν ὁ κάπρος·
 καὶ ἄλλα πολλὰ θαύματα ἐγένοντο ὡς τώρα
 διαλαλοῦντα τὴν ἰσχύν τῶν ἐπωδῶν, ὦ φίλε.
 Καὶ ὁ χαζὸς ὁ θεῖός μου τοῦ λέγει «τίς θὰ φέρῃ
 τὴν κλειδωνιὰ ποῦ ἐρριψαν εἰς τὸ ποτάμι μέσα;»
 Ὁ γόνις ἀνεκάγχασε σαρδωνικῶς καὶ εἶπεν·
 «ἔχω χιλιάδες πνεύματα εἰς τὴν ὑποταγὴν μου
 νὰ φέρουν τόσαις κλειδωνιαῖς, τοὺς κάμπους νὰ γεμίσω,
 ἂν ἀπὸ τὴν βίβλον μου διαβάσω τρεῖς σελίδας».
 Βίβλον μεγάλην παρευθὺς παρουσιάζει τότε
 χειρόγραφον, τὰ φύλλα τῆς σὰν τὸ καραβοπάνι
 χονδρὰ τε καὶ κιτρινωπὰ ὡς θινοπόρου φύλλα
 γιὰ ν' ἀποδείξῃ μὲ αὐτὰ ὁ ἔξυπνος, ὁ γόνις
 ὅτι ἡ βίβλος ἄλλοτε 'ς τὸν Βαβυλῶν ἀνῆκεν.
 Ἀνοίγει τέλος καὶ ἤρχισε διὰ νὰ ψιθυρίῃ
 γιὰ νὰ κυττάξῃ ἄγρια νὰ πτύῃ, νὰ κινῆται,
 τὴν κεφαλὴν σπασμοδικῶς δεξιὰ ζερβά νὰ στρέφῃ
 ὡς νὰ ζητῇ ν' ἀπαλλαγῇ ἐξ ὄντων παραδόξων·
 ὡς ἄλλος δ' ἐγγαστρίμυθος ἐφώνησ' ἐπὶ τέλους·
 «τὴν κλειδωνιὰ μὲ τὸ κλειδὶ νὰ φέρῃς διατάσσω».
 Αὐτοστιγμὴ ἡ κλειδωνιὰ μαζὶ μὲ τὸ κλειδὶ τῆς
 ἐμπρὸς 'ς τὸν μάγον ἐφθασεν ἀπὸ τὸ παραθύρι,
 τὸ πνεῦμα θὰ τὴν ἔφερε (τὸ θῆλυ ἐννοεῖται).
 Τότε ἤρχισε δι' ἐμὲ νὰ ψιθυρίῃ πάλιν.
 Ἀφ' οὗ ἐφυλλομέτροσε τὴν Βίβλον ἐπ' ὀλίγον
 κι' εἰς τὰς σελίδας ἤνοιξεν αὐτῆς τὰς τελευταίας,
 εἶπε πρὸς τὴν μητέρα μου· «κυρά μου, τὸ παιδί σου
 μίαν κατάραν ἔλαβεν ὅταν ἦτο 'ς τὴν κούνια,
 ὁ σχωρεμένος του παπποῦς τὸ εἶχε βλασφημησῇ,

(1). Ὡτειλὴν δ' Ὀδυσῆος ἀμόμονος ἀντιθέοιο δῆσαν ἐπισταμένως,
 ἐπαοιδῇ δ' αἶμα κελαινὸν ἔσχεθον, (Ὀδυσσεύς Γ, στιχ.—456).

καὶ τώρα ἡ ἐξωτικὴ ζητεῖ νὰ σοῦ τὸ πάρη,
 ἀλλ' ὅμως τρία Σάββατα ἂν ἔλθῃς ἐδῶ πέρα,
 καὶ φέρῃς μαύρην ὄρνιθα κι' ἓνα κριάρι μαῦρο
 καὶ μίαν μαύρην δάμαλιν, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ σώσω,
 θὰ διατάξω τὸ στοιχεῖο νὰ μὴ σοῦ τὸ πειράξῃ».
 Ἡ μήτηρ μου ἐτρόμαξε 'ς τὰς φοβερὰς προορρήσεις
 καὶ εἶπε· «τέσσारा νὰ ρθῶ γιὰ τ' ἀκριβὸς παιδί μου»·
 πραγματικῶς δὲ ἔγραψε μὲ νυκτερίδος αἷμα
 τὸ γράμμα καὶ τὸ ἔδωκε 'ς τὴν δυστυχὴ ἐκείνην,
 ἣν περ ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶχεν ἐγκαταλείψῃ·
 Ὡς ἐκείνην δὲ ποῦ ἔχασε τὸν ἀρραβῶνα εἶπε,
 «τὸ δαχτυλίδι σου, κυρά, 'σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι
 ἔπεσε· τᾶλλο Σάββατον ἔλα νὰ σοῦ τὸ δώσω».
 Ἀφ' οὗ δὲ δῶρα ἔλαβεν ἐξ ὧν καὶ ὁ θεῖος
 τρεῖς λίραις τῷδωκε χρυσαῖς νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ,
 ἥλθομεν εἰς τὸ μέρος μας νυκτὸς ἡ ὥρα δύο,
 οἱ θάμνοι δὲ ἐφαίνοντο στοιχεῖα 'σ' ἐμὲ κι' οἱ βράχοι,
 ὥσαν νὰ ἤρχοντο μαζὶ νὰ μὲ παρνηκολοῦθουν.

Παρῆλθον μῆνες τέσσαρες, παντοῦ χαρὰ τοῦ κόσμου,
 τὸν πράσινόν της τάπητα ἡ φύσις εἶχ' ἀπλώσῃ
 'ς τὴν γῆν κι' ἐποίκιλλεν αὐτὸν μὲ κάθε εἶδους χρῶμα.
 νὰ τὸν εἰδῇ ὁ Ἀπελλῆς κι' ὁ Ραφαήλ νὰ πέσῃ
 ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ὁ χρωστήρ διὰ τὸ μεγαλεῖον.
 Ἄνθη καὶ μοσχολούλουδα γεμάτα τὰ λειβάδια,
 ἡ παπαροῦνα ἴστατο εἰς τῶν ἀγρῶν τὰς ἄκρας
 ὡς νύμφη τις ψηλόλιχνη μὲ κόκκινον στεφάνι,
 τὰ δένδρα σφρίγους καὶ ζωῆς πεπληρωμένα ἦδον
 τὰ ἀσθενῆ ἐδέχοντο ὑπὸ τὸ φύλλωμά των
 πτηνὰ διὰ νὰ κάμωσιν ἐκεῖ τὰς φωλεὰς των·
 ἡ ἀνδρὸν κάθε προῦ καὶ βράδου ἐκελάδει
 'ς τὴν ὑψηλὴν μας πλάτανον· οἱ κόκκυγες 'ς τὰς πεύκας
 μὲ τὴν θορνῶδη τὸν φωνὴν τὸν πλαστοποιοῦν ἐξυμνοῦν,
 κι' ὁ γκιώνης ὁ ἐρημικὸς συμψαλμῶδός των ἦτο
 κι' ἐτόνιζε τὸ ῥῆμα του ὅταν παραπονεμένος.
 Δευτέρα νεκρανάστασις ἐγένετο τῶν πάντων,
 αἱ μὲν ἀράχναι τὸν λεπτὸν ἐξέφαινον ἰστόν των,
 ἀπὸ ἄνθος δὲ αἱ μέλισσαι εἰς ἄνθος ἐπετοῦσαν,
 ἡ μυλολόβνη ἡ χρυσὴ τὸ ἔαρ ἐχαίρετα
 καὶ ἐνανούριζεν αὐτὸ ὅταν τὸ μωρὸ 'ς τὴν κούνια,
 κι' ὥσπερ πιστὴ θεράπαινα μὲ καθαρὸ ριπίδι
 ὀλομερῆς ἐρράπιζεν αὐτὸ ἡ πεταλοῦσα.

ἦτον ἡ ψὺς ἀσέληνος, σκοτάδι ἐπεκράτει,
 νὰ πῶ τὸ δὲ χι δὲν μπορῶ, νὰ πάγω ὅμως τρέμω
 μιστὸς σὺν τὸ φάντασμα 'ς τὸ δρόμο καὶ μὲ πᾶρη.
 Διακοσμία βήματα μακρὰν ἀπὸ τὸ σπῆτι ἤμην·
 θαῖνοι ἀπὸρχον ἀρκετοὶ καὶ βάτοι οὐκ ὀλίγοι
 κ' εἰς τὴν σκιάν των ἴστατο ἐκεῖ μιὰ μαύρη γάτα
 καὶ ποντικὸν ἐπάλασε γὰ νὰ καταδαμάσῃ·
 ἐγὼ ἀπὸ τὸν φόβον μου, σὰν εἶδον ν' ἀπαστράπτουν
 ὡς καθαροὶ ἀδάμαντες οἱ δύο ὀφθαλμοὶ τῆς,
 καὶ εἶδον καὶ τοὺς πόδας τῆς νὰ τοὺς κινῇ μὲ τρόπον
 τοιοῦτον ὡς νὰ ἔλεγεν: «ἔλα ἐδῶ σὲ θέλω»,
 εἰς τὴν τρεχάλα τῶβαλα κ' ὁ ποντικὸς τῆς φεύγει
 καὶ ἔρχεται κατόπιν μου κ' ἐκείνη καταπόδι,
 κ' ἐγὼ πλέον τὰ ἔχασα στοιχεῖα τὰ ἐθαρροῦσα,
 καὶ γοερὰς ἐξέβαλον φωνὰς γὰ νὰ γλυτώσω
 Μία καλὴ γειτόνισσα αὐτοστιγμὴ ἐξῆλθε
 καὶ μ' ἔφερε 'ς τὸ σπῆτι μου· μὲ εἶδεν ὁ πατήρ μου
 κ' ἐτρόμαξε μὴ σκύλος τις τυχὸν μ' εἶχε δαγκάσει,
 κ' ὁπότεν ἐξιστόρησα αὐτῷ τί μοῦ συνέβη,
 πῶς τὸ στοιχεῖο μ' ἐδίωκε κ' ἤρχετο καταπόδι,
 κ' εἶδ' ἀφ' ἐτέρου τῇ γιὰ γὰ νὰ σταυροκοπῆται,
 'ς τὰ γέλοια ξεκαρδίστικεν, ἀστεῖον τοῦ ἐφάνη,
 καὶ λέγει: «ποῦ 'ναι τὸ στοιχεῖο νὰ τὸ ἰδῶ πῶς εἶναι,
 γιὰτὶ ὡς τώρα φάντασμα δὲν εἶχον διῆ ποτέ μου;
 ἔλα μαζί ἡ θὰ ἰδῇς πῶς τίποτε δὲν εἶναι,
 ἐξωτικὰ καὶ φάντασμα 'ς τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει,
 εἶναι ἀποκνήματα τῆς φαντασίας μόνον»
 'Εκ τῆς χειρὸς μὲ ἔλαβεν ἐμπράκτως ν' ἀποδείξῃ
 ὅτι δὲν ἦτο φάντασμα, ἀλλ' ἦτο κατὶ ἄλλο,
 κ' ἠθέλησε διὰ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σπῆτι ἔξω,
 ἀλλ' ἡ γιὰ γὰ ἡμπόδισεν αὐτὸν καὶ λέγει: «Στάσου,
 μὴ, Φίλιππ', ἔχρη ὄρεξιν ἀπόψε νὰ παλαίσῃς
 μὲ τὴν σκιάν τὴν φοβεράν τοῦ κολασμένου Στάθου,
 ὅπου ἐπῆρε τὴ φωνὴ τ' ἀνδρειωμένον Δῆμου:»
 Πάλιν ἐγέλασ' ὁ πατήρ κ' ἐξῆλθεν εἰς τὸν δρόμον
 φέρον μαζί ἡ καὶ ἐμέ. 'Εφθάσαμε 'ς τὸ μέρος,
 κ' ἡ μὲν γαλῆ ἐκάθητο ἀκόμῃ ἐκεῖ πέρα
 καὶ μ' ἠδύχαιαν ἔτρωγε τὸ προσφιλές τῆς δειπνον,
 ἐγὼ δ' ἀπὸ τὸν φόβον μου ἐζάρωσα ὁ τάλας
 καὶ λέγω 'ς τὸν πατέρα μου, «τὸ φάντασμα, πατέρα,
 ἰδὲ το ἐκεῖ κάθεται εἰς τὴν σκιάν τῆς βάτου»·
 ὁ δὲ πατήρ παρατηρεῖ, «αὐτό 'ναι, λέγει, γάτα»

αὐτὸ 'δες κ' ἐφοβήθηκες; ἔλα κοντὰ νὰ πᾶμε».
 Τὸ ζῶον ἦτο ἡμερον κ' ἀνάμεσα 'ς τοὺς πόδας
 ἔτρεξε καὶ ἐξέυετο Φιλίππου τοῦ πατρός μου,
 ἐκεῖνος τὴν ἐχάδευσεν, τὴν πῆρεν εἰς τὸ σπῆτι
 γὰ νὰ τὴν δείξῃ 'ς τὴ γιὰ γὰ πῶς ἦτο σωστὴ γάτα
 κ' οὐχ ἡ σκιά, ὡς ἔλεγε, τοῦ κολασμένου Στάθου,
 καὶ κάθε βράδυ μ' ἐπαινε, μ' ἐγύριζε 'ς τὰ δάσκη
 γὰ νὰ μοῦ βγάλῃ ἀκριδῶς τὸν φόβον τῶν φασμάτων.

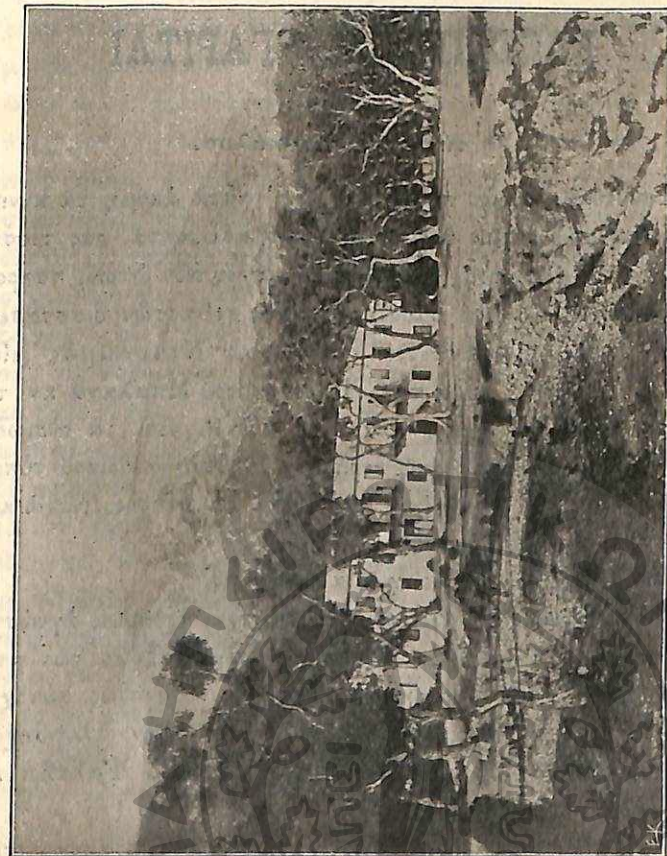
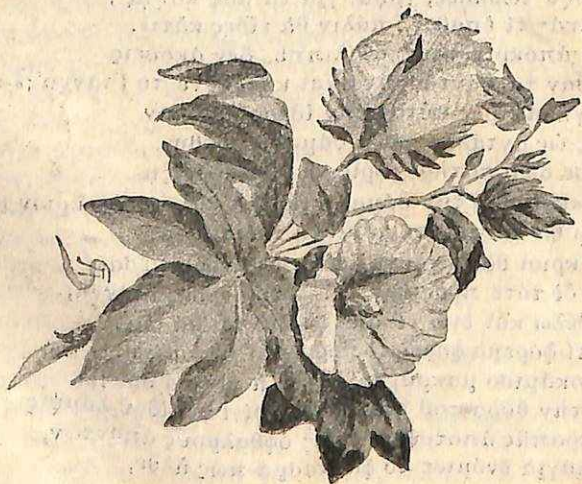
Μὰς ἦλθε τὸ φθινόπωρον, τὰ φύλλα τῆς πλατάνου
 ὁ ἀνεμος τὰ ἔρριψε, κ' ἀνάμεσα 'ς τοὺς κλώνους
 ἔμειναν μόνον φώλεαι πτηνῶν τῶν ἀποδήμων.
 Ὁ οὐρανὸς ὑπὸ νεφῶν μολυβδοχρόων ἦτο
 κεκαλυμμένος, ἥστραπτε καὶ συνεχῶς ἐβρόντα,
 κ' ὡς ἐπὶ Δευκαλίωνος βροχὴ μετὰ χαλάζης
 ραγδαία αἰφνης ἤρχισε, κ' ὁ κόσμος ἐθαρροῦσε
 ὅτι ἐκείνην τὴν βραδυὰ κατακλυσμὸς θὰ γείνη,
 φρικτὴ δὲ ἀναστάτωσης ὑπῆρξε τῶν στοιχείων,
 πρὸς τὸν λυσσῶντα τὸν βορρᾶν ἐπάλασεν ὁ νότος,
 ἐμούγκριζεν ἡ πλατάνος καὶ ἔτριζεν ἡ πεύκη
 κ' εἰς τοὺς τριγμούς τῆς ἤκουες κ' ἐφώναζε τὸ Γ ἰ ἄ ν ν η.
 Τότε ἐπῆρεν ἡ γιὰ γὰ θυμίαμα κ' ἄλατι
 καὶ ἔρριπεν εἰς τὴ φωτιὰ κ' ἔκαμε τὸ σταυρὸ τῆς,
 ὁ δὲ πατήρ μου ἀπορεῖ καὶ ἐρωτᾷ, «τί κάμνεις
 ἐσὺ ἀπόψε τῶβαλες, γερὰ, γὰ νὰ μᾶς κάψῃς;
 περαστικά· τί ἐπαθες; πάλιν θὰ εἶδες κατὶ».
 'Εκείνη ἀποκρίνεται: «Φίλιππε, δὲν ἀκούεις
 ποῦ ἦλθαν τὰ φαντάσματα καὶ κράζουσι τὸ Γιάννη;»
 καὶ διηγήθη πρὸς αὐτὸν τὴν ἱστορίαν ὅλην
 ὑπὲρ ἧς ὡς ἀντάλλαγμα ἡ δάμαλις ἐδόθη.
 'Εθύμωσε δὲ ὁ πατήρ χωρὶς νὰ τ' ἀποδείξῃ
 κ' εἶπε «κρίμα 'ς τὴν δάμαλιν κρίμα καὶ 'ς τὸν κριὸν μου,
 κ' ἐνόσφ θὰ πιστεύετε τοιαῦτα παραμύθια
 πολλοὶ κριοὶ θὰ φύγουν ἀπὸ τὴ μάνδρα μέσα»·
 στρέφει δὲ τότε πρὸς ἐμέ καὶ λέγει «ἔλα, Γιάννη,
 ἀπόψε θέλω καὶ ἐγὼ νὰ διῶ τὸ φάντασμα σὰς,
 νὰ διῶ τί φόρεμα φορεῖ τί πρόσωπο θὲ νὰ 'χῃ,
 φέρ' ὑποκάμισο μακροῦ, ὡς λέγει ἡ γιὰ γὰ σου;»
 Εὐθὺς τὴν θύρα τοῦ σπητιοῦ ἀνοίγει κ' ἰδοὺ λάμψις
 τῆς ἀστραπῆς ἀποτυφλοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπάντων,
 καὶ ἡ γιὰ γὰ ἐνόμισεν τὸ φάντασμα πῶς ἦλθε,

κ' ἔρριπτε τὸ θυμίαμα κι' ἀλάτι με ταῖς φούχταις
καὶ γοερὰς ἐξέβαλε φωνὰς ἢ κακομοῖρα·
ἡμεῖς δ' ἐπροχωρήσαμε κι' ἐφθάσαμε 'ς τὴν πεύκην
καὶ εἶδομεν πῶς ἡ φωνὴ αὐτὴ ἀπετελεῖτο
ἐξ ἀπλουστάτης προστριβῆς δύο μεγάλων κλώνων,
ὁσάκις ὁ ντελῆ-βορριᾶς με λύσσαν τοὺς ἐκίνει.
Τότε μοῦ λέγει ὁ Πατήρ: «Ἰδοῦ, παιδί μου, κι' ἄλλο
ἀπτότατον παράδειγμα στοιχεῖα πῶς δὲν ὑπάρχουν,
ἀλλ' εἶν' ἀποκυήματα τῆς φαντασίας μόνον,
μὴ δίδης πίστιν 'ς τὸ ἐξῆς εἰς μύθους γραιδιῶν·
πίστευε μόνον 'ς τὸν Θεὸν καὶ πίστευ' ἀδιστάκτως
ὅτ' εἶναι παντοδύναμος κι' ὅτι τὸ πᾶν διέπει
κι' ἀνευ τῆς Θείας του βουλῆς καὶ φύλλον δὲν κινεῖται.

Ὅσάκις λόγος γίνεται τώρα περὶ φασμάτων
καὶ βρυκολάκων, τοῦ πατρὸς ἀναπολῶ τὸν λόγον,
λέγων «κρίμα 'ς τὴν δάμαλιν 'ς τὸν μαῦρον τὸν κριόν μας
ποῦ μ' ἀγυρτεῖαν ἤρπασεν ὁ λαοπλάνος γόης».

Μακροχώριον Κων)πόλεως

Ἰωάνν. Οἰκονόμου ἐκ Δελδινακίου.

Τὰ ἱερά φεῦδ' τοῦ Μονοπωλείου τῶν καπνῶν ἐν Πάργῃ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΥ ΜΟΥ

ΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙ

Ὁ τύπος τοῦ δασκάλου.

Ἐπενδύτης μέχρι ποδῶν καὶ κατ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ κυνικὰ καύματα ἢ τούναντιον ἐαρινὴ περιβολὴ καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, φέσι χωροῦν μέχρι τῶν ὧτων, τσαρούχια, σακκούλι εἰς τὸν ὦμον καὶ ράβδος σεβαστῶν διαστάσεων εἰς τὴν χεῖρα· συνηθέστερον δὲ ποδήρης Ντουλαμᾶς (εἶδος νυκτικοῦ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τοῦ Μπαλατᾶ καὶ τῆς Θεσσαλονίκης) ἐπενδύτης ἀνάλογος κ.τ.λ. εἰς τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ περιέργου τούτου ἀνδρικοῦ τύπου. Ὁ εὐτυχὴς οὗτος ἐν τῇ ἐκκεντρικότητι τοῦ θνητοῦ εἶναι ὁ κοινῶς λεγόμενος δάσκαλος.

Ἐνταῦθα δεόν νὰ γείνη μία διάκρισις.

Ὁ δάσκαλος, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος εἶναι τρόφιμος ἀγνώστου Σχολῆς. Εἶναι δηλαδή ἐν νόθον προῖον τῆς τάξεως τῶν πτωχούχων καὶ ἀρτίας μορφώσεως διδασκάλων συνήθως αὐτοχειροτόνητον. Λέγει ὅτι ἐμελέτησεν ἀνελλιπῶς τὴν Ὀλτώηχον, ἣν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον κκληῖ Εὐτῶχον καὶ τὸ Ψαλτῆρι καὶ ἐπαγγέλλεται ἐν Ἡπείρῳ τὸν . . . Παιδαγωγόν!

Συνήνητας ἄρρενα μ' ὅλα τ' ἀνωτέρω χαρακτηριστικὰ μάντευσον ἀνεπιφυλάκτως ὅτι εἶναι δάσκαλος.

Ὁ Κοντογούνης.

Εἰς οὐχὶ πολὺ ἀπομεμακρυσμένην ἐποχὴν ἔζη ἐν Πωγωνίῳ κάποιος Κοντογούνης, δάσκαλος κατὰ τὴν κυρίαν τῆς λέ-

ξεως σημασίαν. Ὁ μέγας οὗτος τῶν νεωτέρων χρόνων φωτοσθέτης, τὸ μελανώτερον σημεῖον τοῦ φιλολογικοῦ μας ὀρίζοντος, εἶχε μορφώσῃ τελείως ιδιόρρυθμον σύστημα συντάξεως καὶ ὁμιλίας καὶ εἶχε καταστῆ περιώνυμος διὰ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα προϊόντα τῆς ιδιοτρόπου φαντασίας του. Εἰς ἐπίμετρον ἢ μορφὴν του προσέδιδε τοιαύτην εἰς τὸ ἐξωτερικόν του χροιάν, ὥστε καὶ ὁ ἀπαθέστερος θεατῆς ὠθεῖτο ἐκ πρώτης ὄψεως εἰς ἀκράτητον γέλωτα. Ἡ ρὶς αὐτοῦ ἢ ἀμβλεῖα, ἥτις ὁμοίαζε πρὸς ράμφος ἀετοῦ, μὲ ὁστοῦν προεξέχον εἰς τὸ μέσον καταπληκτικῶς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἴσταντο τὰ δίοπτρα, ἢ μόνη ὡς ἔλεγε κληρονομία ἀπὸ τὸν πάππον του, τὸ ἀενάως χάσκον στόμα του δίκην καταβόθρας καὶ ἡ κάτω σιαγών, ἥτις προεξείχεν ὡς τὸ Ταίναρον ἀκρωτήριον ἐν μικρογραφίᾳ, ἐχρησίμευσαν εἰς πολλοὺς πρὸς κατασκευὴν ὠραίων προσωπίδων! διὰ τὰ καρναβάλια. Διὰ τοῦτο ἴσως καὶ αὐτὸς τὸ διδασκαλικὸν προσωπικὸν ἐκάλει . . . διδασκαλικὸν προσωπεῖον (!) Τὰ δὲ πρόσωπα ἀδιακρίτως προσώπατα (λέξις, ἣν ἀπήντησεν εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Βυζαντίου καὶ ἣν αὐτὸς μόνος ἐφρόντισε νὰ οἰκαιοποιηθῇ). Χαριεντιζόμενος πολλάκις ἢ εὐφυολογῶν ἠρέσκετο νὰ ὀνομάζῃ τοὺς δασκάλους ὅλους κηφῆνας ζῶντας μὲ τὰ περισσεύματα τῶν κλασμάτων! Ἐλεγεν ὅτι ἐγνώριζε τελείως τὴν Βυζαντινὴν Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ ὑπεγράφετο ἀνεπιφυλάκτως Μουσικοψαλτοδημοδιδάσκαλος. Ὁταν ἔψαλλε τὸ μουσικὸν βιβλίον τὸ ἐθεώρει βοήθημα ἀπαράιτητον. Συνωφρουντο, ἔβηνεν, ἐκίνει σπασμωδικῶς τὴν κεφαλὴν, ἐποδοκροτεῖ θορυβωδῶς διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸν χρόνον καὶ διὰ μυρίων μορφασμῶν προσεπάθει νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐκκλησιασματος. Καὶ ὁ κ. Παντόπουλος θὰ ἐζήλευεν ἴσως τὴν ὑπολानθάνουσαν ὑποκριτικὴν δύναμιν τοῦ δαίμονος Κοντογούνου. Μοῦ ἔτυχε περίπτωσις, καθ' ἣν ἐπωφεληθῆς ἐκ τῆς ἀπροσεξίας αὐτοῦ ἔστρεψα φύλλα τινὰ τῆς Μουσικῆς κυψέλης (τοιούτον τίτλον ἔφερε τὸ μουσικὸν τοῦ βιβλίου) καὶ ἐν τούτοις

ἐκεῖνος ἔψαλλε μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας τὰς Καταβασίας ἐνῶ εἶχεν ἐνώπιόν του τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ! Εἶναι ἀληθές ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἐπανελημμένας ἀποπειράς του ὁ ἀδέξιός οὗτος κηφὴν δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἄδύτα τῆς μουσικῆς ταύτης κυψέλης.

Αἱ κηδεῖαι καὶ αἱ πανηγύρεις.

Κατὰ πρῶτιστον λόγον αἱ κηδεῖαι (διότι μετὰ τὸν ἐνιαφιασμόν τοῦ νεκροῦ παραδίδεται κατ' ἀρχαίον ἐν Ἡπειρῷ ἔθιμον ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ θανόντος τράπεζα καὶ εἰνοπνευματώδῃ εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ δασκάλους) χρησιμεύουν ὡς ἰδιαίτεροι τροφοδότιδες τῶν παρασίτων τούτων καὶ κατὰ δεύτερον αἱ πανηγύρεις, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας, ὅτε οἱ δασκάλοι ἔρχονται εἰς στενωτέραν μὲ τοὺς ἄλλους βροτοὺς συνάφειαν ὡς οἱ κοιλίαι κατὰ Μάρτιον.

Ἦτο 15η Αὐγούστου. Ἡ κώμη Μ. ἐπκηγύριζε. Ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ξένων διεκρίνοντο τέσσαρες τοιοῦτοι δασκάλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Κοντογούνης, καὶ δύο ἱερεῖς, ἐξ ὧν ὁ εἷς (ὁ Παπαχρῆστος) νεοφώτιστος (ὡς ἀπεκάλει ἐκυτόν), τέως ράπτῃς καὶ κατόπιν δάσκαλος. Ἦτο δηλαδή μία μοναδικὴ εὐκαιρία, καθ' ἣν ἡδύνατό τις νὰ εἰσχωρήσῃ ἀκωλύτως εἰς τὰ ἀπόρητα τῆς ἡμιμαθείας καὶ εἰς τὰ μέλαθρα τῆς διδασκαλικῆς σχολαστικότητος, εἰς ἣν προσέδιδον ἰδιαίτεράν αἴγλην οἱ δύο λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, ὡς συνείθιζε νὰ λέγῃ ὁ ἕτερος τῶν ἱερέων.

Παπᾶς καὶ δάσκαλος.

Παπᾶς καὶ δάσκαλος ἐν Ἡπειρῷ θεωρεῖται ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὃν μὲ διπλὴν ὑπόστασιν. Ὅζουν ἀμφοτέροι ἐκ σχολαστικότητος. Ὁ πρῶτος διαφέρει τοῦ δευτέρου κατὰ τὸ σχῆμα. Οἱ ἀρτίας μορφώσεως ἱερεῖς οἱ ἐκπληροῦντες δεόντως τὴν ἀποστολήν

τῶν εἶναι ὀλίγοι. Οἱ πλεῖστοι στρατολογοῦνται ἐκ τῆς τάξεως τῶν δασκάλων τούτων καὶ συνηθέστερον ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀποκλήρων ἐν γένει τῆς τύχης γηραιῶν δηλαδὴ ἀπομάχων τῆς σκάφης, τοῦ κυλικείου, καὶ τῶν λοιπῶν ἡκιστα ἱκανοποιητικῶν ἐπαγγελημάτων. Χρησιμεύει ἀτυχῶς καὶ ἡ Ἱερωσύνη ὡς τελευταῖον βιοποριστικὸν καταφύγιον τῆς συγχρόνου κοινωνίας.

Ὁ Κοντογούνης τὸν Παπαχρῆστον ὠνόμαζε ἐν δέσιμον ἀντὶ (Αἰδέσιμον). Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν γιὰ δέσιμο κατὰ τὴν συνήθη φράσιν.

Κάποιος ἀστεῖος τότε κατὰ τὴν πανηγυριν ἠρώτησε τοὺς δασκάλους : τί σημαίνει ἡ λέξις σχολαστικός. . . .

Ὁ εἷς ἔλεγε : σχολαστικός λοιπὸν¹ σημαίνει ἄνθρωπον ὁμιλοῦντα, λοιπόν, μὲ σχόλια.

Ἄλλος ἔλεγε : σχολαστικός, καταλαμβάνεις θὰ πῇ δάσκαλος, καταλαμβάνεις, διότι ἔχει νὰ κάμῃ, καταλαμβάνεις, μὲ τὸ Σχολεῖο.

Ἄλλος ἔλεγε : θὰ πρᾶξησῃ τέλος πάντων τὸ λεξικό.

Ὅτε δὲ κάποιος προσέθηκεν ὅτι ἡ λέξις σχολαστικός σημαίνει : χαλασμένον ἀπὸ τὸ κεφάλι (!) ὁ Κοντογούνης διαμαρτυρούμενος ἀπήντησεν :

— Ἀγράμματα ! Σχολαστικός λέγεται ὁ . . . ἀπόφοιτος Ἀστικῆς σχολῆς !

Τὰ προϊόντα τῆς ἐκφύλου φαντασίας τοῦ Κοντογούνη εἶναι ποικίλα.

« Εἶμαι φίλος τοῦ καπνοῦ, ἔλεγέ ποτε, καὶ θέλω κάπως νὰ διέρχωμαι καπνίζων τὴν ἐνταῦθα διαμονήν μου ! »

Ἄλλοτε πάλιν ὅτε ὁ Παπαχρῆστος εἰς κηδεῖαν τινὰ κατὰ τὸ παρατεθὲν γεῦμα μετὰ τὸν ἐνταφιασμόν τοῦ νεκροῦ θύσας

1. Λοιπὸν, καταλαμβάνεις, τέλος πάντων, δηλαδή, λόγου χάριν, εἶναι ἀπαραίτητα ψιμύθια τῆς διδασκαλικῆς ὁμιλίας.

τῷ Βάκχῳ καθ' ὑπερβολὴν ἤρχισε τὸ τραγοῦδι, ὁ Κοντογοῦ-
νης τὸν ἀπεκάλεσε ποιμένα . . . ἀλόγων ζώων !!

Μίαν φορὰν ἐζήτει θέσιν καὶ ἔγραφεν ἐμπιστευτικῶς εἰς
φίλον του : «Παρακαλῶ, φροντίσατε νὰ μὲ συστήσητε εἰς τὸ
χωρίον . . . διότι λιμοκτονῶ . . . τῆς πείνας !! ὡς πληρο-
φοροῦμαι θὰ γείνη διαρρύθμισις τοῦ διδασκαλικοῦ προσω-
πίου ! καὶ ὁ Διάκονος θὰ φθάσῃ εἰς σημεῖον ἀποβολῆς ! !»

Εὐρέθη ἐπὶ τέλους ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κοντογοῦνη ἐκεῖ-
νος, ὃν μάτην ἀπὸ τόσων αἰῶνων ἐζήτει τὸ δημῶδες ἄσμα λέ-
γον : «ποῖος εἶδ' ἠλυκὸν Παπᾶ καὶ διάκο γκαστρο-
μένο !»

Ἀλλὰ τὴν μεγαλειτέραν ἀξίαν κέκτηται ἡ κατωτέρω ἐπι-
στολή, ἣν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν φίλον του Παπαχρήστον, ὅτε
ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ συνοικέσιον καὶ ἐζήτει τὴν μεσολάβησιν
του :

Ἐν Δέσιμον Παπαχρήστον !

Γνωρίζετε ὅτι πρὸ πολλοῦ εἶμαι χῆρος (μὲ ἥττα καὶ ὄχι
μὲ ὄμικρον γῶτα)· παρακαλῶ νὰ κάμετε περὶ ἐμοῦ πρότασιν
ἐσωγάμβρου εἰς τὸν κ. . . . ἂν πρόκειται νὰ ἀποκαταστήσῃ
τὸ θυγάτριόν του ἐσωτερικῶς (!)

Ὁ δυστυχὴς Κοντογοῦνης πρῶϊαν τινὰ εὐρέθη νεκρός· Λέ-
γεται ὅτι ἠτοκτόνησεν ἡ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Παπαχρήστου
ἐδολοφονήθη . . . μόνος του !

Καὶ τοῦ Παπαχρήστου οἱ γλωσσικοὶ μαργαρίται εἶναι ἀξιό-
λογοι.

Ὅταν ἀπετείνετο πρὸς ἱερέα ἔλεγε : Πάτερ συνάδελφε !!

Πρὸς λόγιον : Κύριε ἐλλόγιμε ! . . .

Κατὰ τὴν στέψιν φίλου μού τινος ἀντὶ τῶν νενομισμένων
εὐχῶν τοῦ γάμου ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ ἀσυναισθήτως τὰς
τῆς βαπτίσεως. Τότε δ' ἀντελήφθη τὸ λάθος του, ὅτε κάποιος
εὐτράπελος ἐφώνησε :

«Παιδιά ! φέρτε τὴν κολυμβήθρα . . . θὰ τοὺς βαπτί-
σωμε ! !»

Ὁ Παπαχρήστος ἔβηξε (σύνηθες σημεῖον ἀμηχανίας) καὶ
ἀπήντησεν : Εὐλόγημένε, τί χαεῦεις ; δὲν λές νὰ δια-
βάσωμε περὶ τὸ γαμήλιον συνοικέσιον ; ! ! . . .

Ἀλλὰ καὶ ἀκολούθως ἡ στέψις δὲν ἔληξεν ἄνευ ἰδιαιτέρων
σχολίων. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου (περὶ τοῦ ἐν
Κανᾷ γάμου) τὴν περικοπήν «Πρῶτον τίθῃσι τὸν καλὸν
οἶνον» διεστρέβλωσεν οὕτω :

Πρῶτον τίθῃσι τὸν καλὸν . . . ὄνον (!)

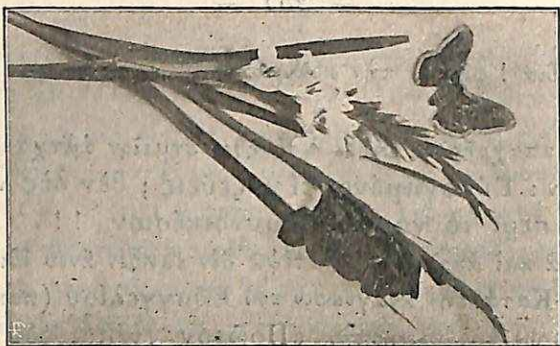
Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων δύναται τις νὰ σχηματίσῃ ἀσφαλῆ
ιδέα περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ κατωτέρου κλήρου τῆς Ἡπεί-
ρου καὶ τῶν ἐπαγγελλομένων τὸν «Παιδαγωγὸν» εἰς τινα
χωρία ἔνθα ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη περιεβλήθη κατὰ κα-
κὴν τύχην τὸ τριβῶνιον τοῦ γελωτοποιοῦ.

Μία καλλιτέρα καὶ ἐσκεμμένη θέλησις τῶν Σεβασμιωτά-
των Μητροπολιτῶν ἠδύνατο ἐπὶ τέλους νὰ βελτιώσῃ τὴν ἀξιο-
θρήνητον ταύτην κατάστασιν.

Ἐν Βοστίνῃ

Λεωνίδας Μ. Βασιλειάδης.

ΒΑΚΧΙΚΟΝ

Πόσων ἔχει νοστιμάδα
 καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα
 ἔν ἀρνί 'ς τὴν πρασινάδα !
 Δὲν τὸν βλέπεις τὸν Ἀπρίλν ;
 Προσκαλεῖ· ὀρίστε φίλοι.
 "Ἐλθετε 'ς τὴν ἐξοχὴν
 εὐθυμίας ἐποχὴ.
 Ὁ ἀέρας νὰ φυσᾷ
 καὶ τὸ στόμα νὰ μασᾷ
 καὶ ἡ πλόσκα νὰ ἤχη·
 δὲν σοῦ χαίρετ' ἡ ψυχὴ ;
 Τὸ πουλὶ νὰ κελαδῇ
 εἰς τὸ φουντωτὸ κλαδί·
 νὰ παράδειδου κλειδί
 ἀνοιξε κι' ἰδὲ ζωὴ ! ! !
 Τοῦ ἀέρος ἡ πνοὴ πῶς μυρίζει ;
 τῶν ὑδάτων ἡ ροὴ κελαρύζει
 ἡ τῆς πλόσκας· δὲ βοὴ πῶς κοκλίζει ;
 χίλιες λίρες ἔν γεῦμα ἀξίζει.
 Ἄλλ' ἑνὸς τὸ στομάχι πῶς τρίζει !
 Εἶναι ἄδειο, ξηρό.
 ζητεῖ κάτι. . . ἡ λαμπρὴ ἡ πλευρὸ
 ἡ τὸν Πλάτν.

Γεώργιος Νεάνθης.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΩ

Ἐκ τῆς πλειάδος τῶν μεγάλων τῆς Ἡπείρου ἀνδρῶν ἄξιοι ἰδιαιτέρου λόγου εἰσὶν οἱ ἑξῆς :

Οἱ ἀδελφοὶ Ζωσιμάδαι τέκνα τῶν Γραμμένων ἐνωρίτατα ἀποδημήσαντες εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐχρησιμοποίησαν τὸν ἐκ τοῦ ἐμπορίου ἀποκτηθέντα πλοῦτον εἰς διάδοσιν τῶν Κυριακοδρομίων καὶ εἰς ἀνέγερσιν καὶ συντήρησιν τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ζωσιμαίας Σχολῆς.

Οἱ Καπλάναι τέκνα καὶ αὐτοὶ τῶν Ἰωαννίνων διέθηκαν τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Σχολείων τῆς πόλεως ταύτης.

Οἱ Τοσίτσαι καὶ Ἀβέρωφ τέκνα τοῦ εὐγενοῦς Μετσόβου πλουσιοπαρόχως ἐπροίκισαν τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα τῆς γενετείρας· ὁ δὲ Ἀβέρωφ ἐκόσμησε καὶ τὰς κλεινάς Ἀθήνας διὰ τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, διὰ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, διὰ τῆς καλλιτεχνικῆς Πινακοθήκης, διὰ τῆς ἀνωτέρας Σχολῆς τῶν δοκίμων τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ. Διέθηκεν ὑπὲρ τοῦ Ὠδείου, πρὸς ἰδρύσιν Γεωργικῆς Σχολῆς ἐν Λαρίσσει, ἰδρύσει ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου Γυμνάσιον τῶν ἀρρένων καὶ Παρθεναγωγεῖον. Ἰδρύσεν ἐν Ἀθήναις προσέτι φυλακὰς τῶν Ἐφήβων καὶ τὸ περικαλλέστατον Στάδιον.

Ὁ Ριζάρης ἐκ Μονοδενδρίου τοῦ Ζηγορίου ἀφ' οὗ ἐπροίκισε τὴν γενέτειράν ἀνήγειρε καὶ ἐπροικοδότησεν εἰς Ἀθήνας τὴν Ριζάρειον ἱερατικὴν Σχολήν. Παρὰλείποντες τοὺς λοιποὺς

Λασοθέτας τοῦ Ζηγορίου ἐρχόμεθα εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς Ἡπείρου ἔθνα εὐρίσκομεν τὸν Ἀρσάκην ἐκ Χοταλόβας τῆς Πρεμετῆς, ὅστις διέθηκε τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείου καὶ ἐν Λαμπόβῳ τοῦ Τεπελενίου τὴν εὐγενῆ ξυνωρίδα Εὐαγγέλην καὶ Κωνσταντῖνον Ζάππας, αἵτινες τὸν πλοῦτον αὐτῶν διέθηκαν ὡς ἑξῆς :

Ἀνήγειραν καὶ συντηροῦσιν ἐν Κων)πόλει τὸ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον, ἀνήγειραν ἐν Ἀθήναις τὴν Ζάππειον ἐκθεσιν καὶ ἐν Ἡπείρῳ ἐπροικοδότησαν διαφόρους κοινότητας Λέκκην Λάμποδον, Δρόδιαννιν κ. λ.

Ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος ἐκ Κεστορατίου τῆς Αἰζώνης ἀφ' οὗ ἀνήγειρεν ἐν Κων)πόλει τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον καὶ ἐν Κεστορατίῳ τὰ Ζωγράφεια Διδασκαλεῖα, ἅτινα δυστυχῶς ἀπὸ πολλοῦ ἔπαυσαν λειτουργεῖν, διὰ δέκα χιλ. λιρῶν συνετέλεσεν εἰς ἀνέγερσιν τοῦ ἐν Πέρκῃ τῆς Κων)πόλεως Ζωγραφείου.

Ἰωάννης Δόμπολης ἐκ Γοτίστης ἀφιερῶν τὴν περιουσίαν του πρὸς ἀνέγερσιν Καποδιστριαίου Πανεπιστημίου (1905—1906).

Γεώργιος Σταύρου εἰς τῶν ἰδρυτῶν τῆς ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀνήγειρε δι' ἀφιερῶματος μεγαλοπρεπὲς κτίριον ἐν Ἰωαννίνοις, ὅπερ ἀπὸ πολλοῦ λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν α' Ὁρφανοτροφεῖον Γεωργίου Σταύρου».

Ὁ ἐκ Βησσάνης αἰδιδιμος Νικόλαος Βράγκαλης, ὅστις διέθηκεν ἅπασαν τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Εὐάγγελος Π. Παγούνης.

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τοὺς σημερινούς ὀρεσιβίους πλάνητας τοῦ Μετζητιέ, τοὺς φιλεργούς βιοτέχνας τῆς Σαμαρίνης καὶ τοὺς προοδευτικούς κατοίκους τοῦ Μετσόβου μεθ' ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῶν παραπινδίων βλαχοφώνων χωρίων, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων ; Ἄν ὡς μέτρον φυλετικῆς ἐκτιμῆσεως λαοῦ ἢ φυλῆς τινος ληφθῇ ἡ λαλουμένη ὑπ' αὐτοῦ γλῶσσα — κανὼν, ὅστις ἄλλως δὲν ἔχει ἢ ἐλαχίστας ἐξαιρέσεις καὶ ταύτας ἐκεῖ ὅπου ὡς φραγμὸς ἀνυπέρβλητος προβάλλει ἡ θρησκεία ἐξουδετεροῦσα πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἀπορροφητικὴν ἐπενέργειαν, καὶ ὅπου ἰσχυροὶ ἱστορικοὶ λόγοι δικαιολογοῦσι τὴν ἀπώλειαν τῆς μητρικῆς γλώσσης — κατ' ἀνάγκην ἀγόμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ οἱ σημερινοὶ λατινόφωνοι πληθυσμοὶ τῆς Ἡπείρου, τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας οἱ γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Βλάχοι ἢ Κουτσόβλαχοι δὲν εἶνε ἢ μεμακρυσμένα λείψανα φυλῆς ἀναγούσης τὴν καταγωγὴν της εἰς τοὺς ἀρχαίους Ρωμαίους. Ἀνατρέχοντες εἰς τὴν ἱστορίαν εὐρίσκομεν ἐν μέρει ἐπικυρούμενον τὸ συμπέρασμα τοῦτο.

Οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι μετὰ τῶν ἀπεράντων χωρῶν τοῦ κράτους τῶν κατακτήσαντες καὶ τὴν Ἰλλυρίαν μετὰ τῶν παρακειμένων χωρῶν συνέστησαν δι' αὐτῶν ἰδίαν ἐπαρχίαν ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Ἀδρια μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἀποτελουμένην ἀπὸ τῆν Ἀλβανίαν, Μακεδονίαν, Ἡπειρον, Θεσσαλίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Στερεᾶς. Τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὠνόμαζον Θέμα Ἰλλυρικόν. Διὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλοπό-

λεμον τῶν κατοίκων τοῦ τόπου τὸ Ἰλλυρικόν Θέμα ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους τροφοδότας τῶν μισθοφόρων τῶν Ρωμαϊκῶν λεγεῶνων. Ἐκ φύσεως μάχιμοι οἱ ἐγχώριοι τῆς Ἰλλυρίας — χαρακτηριστικὸν γνώρισμα, τὸ ὅποιον ἀμείωτον διασφάζεται καὶ εἰς τοὺς σημερινούς Ἀλβανούς, ὡς κύριον βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπέζων εἶχον τὸ μισθοφορικόν. Ἐπόμενον λοιπὸν ἦτο οἱ πολυάριθμοι ἰθαγενεῖς μισθοφόροι μετὰ πολυετῇ ὑπηρεσίαν ἀποστρατευόμενοι ν' ἀπομακρύνωνται τῶν τάξεων τῶν Ρωμαϊκῶν λεγεῶνων κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκρωμαϊζόμενοι. Διασπειρόμενοι εἰς γὰ διάφορα σημεῖα τῆς Ἰλλυρικῆς χώρας ἀπῆρτιζον ἰδίους ἀποικισμούς καὶ μετέδιδον τὸ λατινικὸν ἰδίωμα εἰς τοὺς Ἑλληνοπελασγικούς πληθυσμούς τοῦ τόπου. Ἱστορικοὶ βεβαιοῦσιν ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἀνατολικῶν θεμάτων τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους μόνον εἰς τὸ Ἰλλυρικόν θέμα εἶχε διαδοθῇ καὶ ἐπικρατήσῃ ἡ λατινικὴ, ἐνῶ ταυτοχρόνως εἰς τὰ λοιπὰ θέματα ὠμιλεῖτο ἡ Ἑλληνική.

Οἱ εἰδήμονες τῆς κουτσοβλαχικῆς λέγουσιν ὅτι αὕτη εἶναι κρᾶμα Λατινικῆς, Ἑλληνικῆς καὶ Ἀλβανικῆς μὴ περιέχουσα στοιχεῖα Σλαυικά. Ἐξ ὅλων τούτων θέλων τις νὰ διακρίνῃ ἐθνολογικῶς τοὺς σημερινούς Κουτσοβλάχους δύναται νὰ τοὺς ὀνομάσῃ κρᾶμα φυλῆς προελθὼν ἀπὸ τὴν συγχώνευσιν δύο στοιχείων τοῦ αὐτόχθονος Ἑλληνικοῦ ἢ Ἑλληνοπελασγικοῦ καὶ τοῦ ἐπήλυδος Ρωμαϊκοῦ. Συγχώνευσιν λοιπὸν τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς χώρας μετὰ τῶν κατακτητῶν Ρωμαίων ἐγέννησε τοὺς σημερινούς Κουτσοβλάχους (1) — ἀλλὰ συγχώνευσιν εἰς τὴν

(1) Ἡ λέξις Βλάχος καθ' ἑαυτὴν εἶναι δηλωτικὴ καταστάσεως σημαίνουσα χωρικόν. Τὸ δὲ Κουτσόβλαχος τινὲς παράγουσιν ἐκ τοῦ Ἀλβανικοῦ κουτσι = (μικρὸς) καὶ ἐπομένως σημαίνει Μικρόβλαχος καὶ ὄχι Βλάχος χωλός. Κουτσόβλαχοι δὲ ὠνομάζοντο οἱ Βλάχοι τῆς Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Βλάχους τῆς Θεσσαλίας, ἡ ὁποία ὡς γνωστὸν κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐκλήθη ποτὲ καὶ Μεγαλοβλαχία.

ἐξέλιξιν τῆς ὁποίας ἡ ἐπικράτης τοῦ Ἑλληνικοῦ αἵματος εἶναι καταφανής. Ὅτι δὲ οἱ Βλάχοι ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἡπείρου ἀποδεικνύεται ἐκτὸς τῶν πολλῶν Ἑλληνικῶν λέξεων τῆς γλώσσης των, ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἁσμάτων τῶν χωρίων ἐνθα οἰκοῦσι φερόντων καθαρὰν Ἑλληνικὴν μορφήν ὡς Μηλιά, Ἀνήλιο, χαλίκι κ.λ.π. ἐκτὸς πολλῶν κοινωνικῶν ἐθίμων καὶ ἡθῶν ὁμοίων τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἐκ πολλῶν φυλετικῶν προτερημάτων κοινῶν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Εὐφυεῖς καὶ φιλόπονοι, φιλέμποροι καὶ φιλόμουσοι οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι τῆς γραμμῆς τοῦ Πίνδου, ποιμένες διακεκριμένοι, κτηνοτρόφοι καὶ φιλεργοὶ βιοτέχναι οἱ βορειότερον οἰκούντες—ἅπαντες συζῶσιν ἁρμονικώτατα μετὰ τῶν Ἑλλήνων. μεθ' ὧν τρέφουσι κοινούς πόθους, κοινὰ αἰσθήματα, κοινὰ ἰδεώδη. Ἡ γραμμὴ τοῦ Πίνδου ἀνέδειξεν ἄνδρας διακεκριμένους καταλαβόντας εὐπρεπῆ ἐν τῇ Νεοελληνικῇ ἱστορίᾳ θέσιν, τῶν ὁποίων τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα κανεῖς δὲν θὰ ἔχη τὴν ἀνόητον τόλμην νὰ διαμφισβητήσῃ, εἰς τὴν πολιτικὴν τὸν Κωλέττην, εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν τὸν Κρυστάλλην, εἰς τὴν φιλόπατριν μεγαλοδωρίαν τὸν Ἀβέρωφ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐθνικοὺς εὐεργέτας.

Πόσον μάταιοι ἦδη ἀποδεικνύονται οἱ ἀγῶνες τοῦ γνωστοῦ Ἀποστόλου Μαργαρίτου καὶ τὰ ἐκκατομύρια τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως πολυετῆς ἔργου προσηλυτιστικῆ προσπάθειαι τὸ ἐφάνερωσι. Ἰσχυρὰ τοῦτο ἀπόδειξις ὅτι, ἂν ἡ σημερινὴ γλῶσσα τῶν Βλάχων τῆς Ἡπείρου, τῆς Μακεδονίας κ.λ.π. συμπίπτῃ κατὰ τι μετὰ τῆς τοῦ πέραν τοῦ Ἰστροῦ λαοῦ, χωρίζει ὅμως αὐτοὺς ἀδιαφιλονεικῶς ἢ φυλετικὴ καταγωγῇ. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁμοίαις περίπου ἱστορικῆς φύσεως γεγονότα συνέτρεξαν εἰς τὴν διχόρρωσιν τῆς Ρουμανικῆς, ἐκεῖ ὅμως εἰς τὴν ἀρχαίαν Δακίαν αἱ λεγεῶνες τοῦ Τραϊανοῦ ἐκανόνιζον τοὺς λογαριασμοὺς των μὲ παντοῖα βαρβαρικά ἔθνη συνκαυμιγένητα κατόπιν μὲ τοὺς ἐπιδρομῆς Γότθους, Οὐννους, Σλαβούς, Βουλ-

γάρους, Τατάρους, Ἀθιγγάνους, Πετсенέγους καὶ ἄλλα πολυάριθμα καὶ πολυώνυμα μογγολικὰ φύλα. Ἐκ τῶν ἱστορικῶν λοιπῶν τούτων περιστατικῶν δὲν συνάγεται ὅτι τὸ ἕτερον συστατικὸν φυλετικὸν στοιχεῖον τῶν κατοίκων τῆς Ρουμανίας εἶναι σλαυομογγολικόν; Ποῦ Ἕλληνες οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι τῶν Βλάχων, ποῦ Σλαυομογγόλοι οἱ ἀρχαῖοι γενάρχοι τῶν Ρουμάνων!

* *

Γεωγραφικῶς οἱ Βλαχόφωνοι πληθυσμοὶ τῆς Ἡπείρου κατέχουσιν εἰς τὰ νοτιοανατολικά τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁροσειρῶν τοῦ Πίνδου καὶ μέρος τῆς ἐντεῦθεν καὶ πέραν ὄχθης τοῦ Ἀράχθου, βορειότερον ὀλίγα χωρία τοῦ Ζαγορίου παρὰ τὴν Ἀφὸν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἀφου δυτικῶς τῶν Γρεβενῶν καὶ βορειοανατολικῶς τῆς Κονίτσης ἀπαρτίζουσιν ὁλόκληρον διαμέρισμα ὀνομαζόμενον Βλάχοι.

Τὰ ἐπὶ τῶν ὁροσειρῶν τοῦ Πίνδου καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀράχθου Βλαχόφωνα χωρία εἶναι: Μέτσοβον, Συρράκον, Καλαρρῦται, Ἀνήλιο, Μηλιά, Κρανιά, Μαλακασί, Βοτονόσι, Κοσεβίτσα, Βενδίστα, Μουτσαρά, Μιχαλίτσι, Ραγοβίτσι, Μιτσοῦκι, Προσβάλλα, Τζοῦρτζα, Χαλίκι, Λεπενίτσα, Καστανιά, Κοτόρι, Γαρδίκι, Γρεβενίτι. Τὰ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ζαγορίου καὶ πλησίον τοῦ Ἀφου Βλαχόφωνα χωρία εἶναι: Βωβοῦσα, Δρεστένικον, Φλαμπουράρι, Λάϊστα, Ντομπρίντσο, Λεσινίτσα, Μικρὺνα. Τὸ διαμέρισμα Βλάχοι, τὸ ὀρεινότατον μέρος τῆς Ἡπείρου διασχιζόμενον ἀπὸ τὰς ὑψηλάς, ἀποκρήμνους καὶ ἐπιβλητικὰς ἐν τῇ ἀγρία αὐτῶν μεγαλοπρεπεῖαι σειρὰς τῶν ὀρέων τοῦ Γράμμου, τοῦ Σμόλικα καὶ τοῦ Πατίγκου περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς χωρία: Περιβόλι, Σαμαρίνα, Ἀβδέλλα, Φοῦρκα, Τσιερνέσι, Σχρίτσονη, Μόλιστα, Βοδέντσον, Λάβδα, Σαργιναῖοι, Ντίστα, Κάστρον, Βραβονίστα, Βριάσιον, Ντόβρανη, Σμίξη, Παληοπέλι καὶ μερικὰ ἄλλα. Ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ τέλος Πωγωνίου εὐρίσκομεν ἐν μόνον χωρίον τὸν

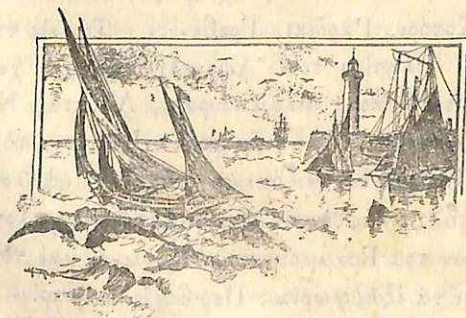
Μεντζητιέν οικούμενον ἀπὸ νομαδικὸν καὶ ξένον πρὸς πᾶσαν
 πρόοδον πληθυσμὸν συνοικισθέντα ἐνταῦθα κατὰ τὴν τετάρτην
 δεκαετηρίδα τοῦ λήξαντος αἰῶνος ἐπὶ Σουλτὰν Μετζήτ καὶ
 ἀποτελοῦντα μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοφύλων αὐτοῖς νομάδων ποι-
 μένων τοὺς λεγόμενους Ἀρβανιτόβλάχους.

Ἐξ ὅλων τῶν βλαχικῶν τῆς Ἡπείρου χωρίων ἐξέχοντα
 λόγῳ πληθυσμοῦ καὶ προόδου εὐρίσκομεν τὸ Μέτσοβον μὲ 3500
 κατοίκους, τὸ Συρράκον μὲ 2 χιλιάδας κατοίκων, τὰς Κα-
 λαρρύτας καὶ ἐκ τῶν βορειοτέρων τὴν Σαμαρίναν, τὸ
 Περιβόλι καὶ τὴν Φοῦρκαν. Ἄν δὲ κατὰ προσέγγισιν θέ-
 λωμεν νὰ ὀρίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν βλαχοφύλων κατοίκων
 τῆς Ἡπείρου θὰ τὸν εὕρωμεν περιστρεφόμενον περὶ τὰς 30
 χιλιάδας. . .

Ἦτοίς μετὰ τινὰς αἰῶνας ὑπὸ τὴν μοιρχίαν ἐπίδρασιν τοῦ
 νόμου τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου δὲν θ' ἀπαντᾷται εἰς τοὺς
 τόπους τοὺτους ἡ Βλαχικὴ φωνή, θὰ παρμένη δὲ μόνον ὡς
 ἱστορικὴ ἀνάμνησις εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας τοῦ μέλλοντος.

Ἐν Κων)πόλει

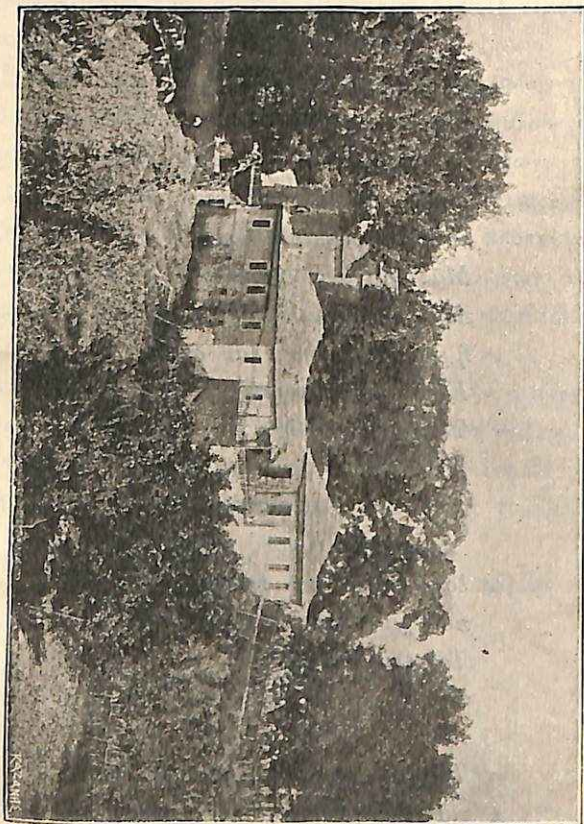
Θ. Ν. Κ.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΥΝΗΓΟΥΣ

Φίλτιμοί μου κυνηγοί,
 δὲν εἶναι κοινὴ ἡ γῆ
 ὅπου βόσκουν οἱ λαοί ;
 Ποιὸς ἐσᾶς σᾶς ὁδηγεῖ
 νὰ τοὺς φέρετε νεκρούς ;
 Μᾶς νομίζετε μικρούς ;
 Δὲν ἔμποροῦμε ἡμεῖς νὰ πᾶμε
 ἢ μᾶς βλέπουν, ἐὰν φᾶμε ;
 Κούω τόση ταραχὴ
 Τὸ παράπονο ἡγεῖ
 Πῶς σᾶς τὸ βαστᾷ ἡ ψυχὴ
 νὰ τοὺς τρώτε μοναχοί ;
 Ἐπεὶ εἰς τόσους γύρους
 ἐφρονεύσατε καὶ χοίρους
 ποῦ χαλοῦσαν τὰ σπαρτά,
 Τῶχετε γὰρ χωρατᾷ,
 ἂν σᾶς γείνη ἀγωγή,
 πόσο ἀξίζει τὸ φαγί ;
 Τῶν τε χοίρων καὶ λαγῶν
 μᾶς ἀνοίγεται ἄγων
 ὅπου ὅλο τὸ Παγῶν
 δὲν μπορεῖ νὰ τὰ πληρώσῃ.
 Κυνηγεῖτε· πλὴν μὲ γνᾶσι
 νᾶχουν καὶ ἄλλοι μικρὰν δόσι...

Γεώργιος Νεάνθης.

ΤΟ ΚΑΤΩ ΛΑΜΠΟΒΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΖΑΠΠΕΙΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

Τὸ κάτω Λάμποβον εἶναι κοινότης εἰς δύο διηρημένη χωρία, ὑπαγομένη πολιτικῶς μὲν εἰς τὴν Ὑποδιοίκησιν Τεπελενίου, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν Δρυϊνουπόλεως. Ἀπέχει τοῦ Ἀργυροκάστρου 4 ὥρας, ἀκριβῶς πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ κείμενον. Τῶν γεωργικῶν αὐτοῦ προσόδων μὴ ἐπαρκουσὶν εἰς συντήρησιν τῶν κατοίκων, οἱ ἄνδρες ἀπὸ ἀμνημονεύτων ἤνυχκάσθησαν νὰ ἀπομακρυνθῶσιν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ὑψηλῆς ἡμῶν Αὐτοκρατορίας, εἰς τὴν γείτονα Ἑλλάδα, εἰς τὴν Βουλγαρίαν, Ρωμανίαν, Ρωσίαν καὶ Αἴγυπτον, ἔνθα ἀπανταχοῦ διεκρίθησαν ἐπὶ τῇ ἐπιχειρηματικότητι τοῦ πνεύματος καὶ εὐφυΐᾳ. Φύσει φιλόμουσοι ὄντες ἐφρόντισαν καὶ πρὸ τῆς ἀναδείξεως τοῦ ἀγαστοῦ τέκνου τοῦ Λαμπόβου τοῦ ἀειμνήστου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Εὐαγγέλου Ζάππα νὰ συντηρῶσιν ἀξιολόγα ἐκπαιδευτήρια. Ταῦτα ὅμως κατέλαβον ἐπίζηλον θέσιν ἐν Δρυϊνουπόλει καὶ Ἡπείρῳ ἀφ' ἧς ὁ ἐν Λαμπόβῳ γαλουχηθεὶς ἀειμνήστος Εὐάγγελος Ζάππας, ὁ κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ἐν Τσαμουρτζῇ καὶ Ἑλλάδι ἐργασθεὶς καὶ ὀλίγας χειρουργικὰς γνώσεις προσκτησάμενος παρὰ τῷ συμπολίτῃ ἐμπεύρῳ τῆς ἐποχῆς ἰατροχειρουργῷ Πέτρῳ Παναγιωτίδῃ, ἐν Μολδοβλαχίᾳ ἱκανὸν πλοῦτον κερδίσας, καὶ διὰ τῆς ἐθνικῆς καὶ εὐεργετικῆς διαθήκης ἐπροίκισε τὴν γενέτειραν, τὸ Λάμποβον διὰ κληροδοτήματος ἐκ 1700 Καίσαροβασιλικῶν φλωρίων (ἴσων ὡς ἔγγιστα πρὸς 850 Ὁθ. λίρας) ἐτησίως, ὅπερ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου αὐτοῦ ἐξαδέλφου καὶ ἐπίσης ἐθνικοῦ εὐεργέτου Κωνσταντίνου Ζάππα, ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης, τακτικῶς ἀποστελλόμενον μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἐκτελεστοῦ, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1892 ἐπισυμβάντος, διετίθετο συνωδᾷ ταῖς πατριωτικαῖς προθέσεσι τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου εἰς προίκισιν ἀπόρων νεανίδων, εἰς ἐκπαίδευσιν πενιμμένων ὑποτρόφων, εἰς ὑποστήριξιν πτωχῶν οἰκογενειῶν ἀποκλήρων τῆς τύχης καὶ δὴ εἰς λειτουργίαν Παρθενωγείου, Ὑφαντηρίου καὶ λαμπροῦ Σχολαρχείου διὰ τεσσάρων διδασκάλων, προαχθέντος ἐνίοτε καὶ εἰς ἡμιγυμνάσιον, συγκεντροῦντος δὲ καὶ ἐκ

πολλῶν τῆς Δρυϊνουπόλεως κοινοτήτων οὐκ ὀλίγους μαθητάς. Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς μεγάλης κοινότητος Λαμπόβου (ἐν διακρίσει πρὸς τὴν μικρὰν) ὑψοῦται μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τῶν Μουσῶν καὶ οἰκήματα τῶν διδασκάλων, πρὸ δὲ τοῦ κτιρίου βλέπει τις μετ' εὐλαθείας τὸ λατρευτόν καὶ γλυκὺ πρόσωπον τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου ἐν λαμπρᾷ μαρμαρίνῃ προτομῇ. Ἡ εὐοίωνος αὕτη κατάστασις ἐξηκολούθει μέχρι τοῦ 1892, ὅποτε βάσκανος δαίμων ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ τὴν ἐπίζηλον ταύτην πνευματικὴν κατάστασιν Λαμπόβου περιήγαγεν εἰς τὴν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον θέσιν τῆς ἐξαφανίσεως τῶν πάντων. Ἀρρεναγωγεῖον, Παρθεναγωγεῖον καὶ Ὑφαντήριον κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1892 κλείουσι τὰς πύλας, τὸ διδάσκον προσωπικὸν ἀπέρχεται ἀπολέσαν τὰ τρία τέταρτα τοῦ μισθοῦ, μαύση νεφέλη καλύπτει τὰ ἱερὰ τοῦ Λαμπόβου καθιδρύματα διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν, Εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης τοῦ Εὐαγγέλου, Κωνσταντίνου Ζάππα, ἡ ἀνθελληνικὴ Ρωμουνικὴ Κυβέρνησις, πρὸ τῶν δικαστηρίων τῆς ὁποίας πολλοὶ κληρονόμοι τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου διημφισβήτουν καὶ ζῶντος τοῦ Κωνσταντίνου τὸ κῦρος τῆς ἱερᾶς ἐκείνης διαθήκης, ἀνέστειλε τὰ κληροδοτήματα Λαμπόβου θεωροῦσα ἐπίδικον τὴν περιουσίαν. Ἐκτοτε παρῆλθον 12 περίπου ἔτη, ἡ δίκη ἐξακολουθεῖ, εὐτυχῶς δὲ μόλις πρό τινας ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις τῇ ἀγαστῇ Πρωτοβουλίᾳ καὶ ἐπεμβάσει τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως αὐτῆς Καρόλου, δικαιότερον σταθμίσαντος τὸ ζήτημα φαίνεται ὅτι θὰ ἐπιδικάσῃ τὴν περιουσίαν κατὰ τὸ δίκαιον εἰς τὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου ἐκτελέστριαν τῆς διαθήκης, τὴν ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴν τῶν Ὀλυμπίων.

Ὁ ἀειμνήστος Κωνσταντῖνος ἀπαρεγκλίτως βαίνων ἐπὶ τοῖς ἔχνεσι τοῦ αἰοδήμου ἐξαδέλφου Εὐαγγέλου ἄλλην ὁμοίαν διαθήκην ἀφήνει, δυνάμει τῆς ὁποίας τὸ Ζάππειον Κων(πό)λεως λαμβάνει ἐτησίως χιλίας διακοσίας λίρας, ἡ Σχολὴ Λέκλης ἑκατὸν πεντήκοντα εἰκοσόφραγκα, αἱ σχολαὶ Νίβανης, Δελβίνου, Δροβιάνης, Φιλιατῶν ἀνὰ χίλια διακόσια χρυσὰ φράγκα ἐτησίως, ἡ ἐν Κηπαρῷ Χειμάρρας χίλια φράγκα, ἡ τῆς Κάριανης καὶ Κακοσίου χίλια τριακόσια χρυσὰ φράγκα καὶ ἡ τοῦ Χουντουκουκίου ἐπακόσια χρυσὰ φράγκα, ἐν ἀπάσαις δὲ ταύταις ταῖς κοινότησιν ἑκτοτε λειτουργοῦσι τακτικῶς Ζάππειά ἐκπαιδευτήρια. Ἡ δὲ ἰδιαίτερα Πατρίς τῶν Ζαππῶν, τὸ Λάμποδον, τὸ μοιραίως στερούμενον ἀπὸ τοῦ 1892 τοῦ παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου κληροδοτήματος, δὲν ἔτυχε προσοχῆς παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου; Καὶ ἦτο δυνατόν ὁ τοσοῦτον ἐν δωρεαῖς ἀνεξάντλητος μέγας οὗτος ἐθνικὸς εὐεργέτης νὰ παρίδῃ τὴν ἰδιαίτεράν αὐτοῦ πατρίδα; Τοῦναντίον

καὶ οὗτος ἀποδίδους τῇ γενετείρᾳ τὸ ἐν αὐτῇ ὑπ' αὐτοῦ γαλουχηθὲν γάλα ὑπὲρ μὲν τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν δὲν ἐκληροδότησε, διότι πλέον ἢ ἐπαρκὲς ἦτο τὸ ὑπὲρ αὐτῶν κληροδοτήμα τοῦ ἀειμνήστου ἐξαδέλφου τοῦ Εὐαγγέλου, ὑπὲρ οὗ προέβλεπεν ὅτι οὐδένα κίνδυνον διέτρεχε καὶ ὅτι ἄκρποι θὰ ἦσαν, ὡς ἦν δίκαιον, αἱ κατὰ τῆς διαθήκης ἐνέργειαι τῶν κληρονόμων. Καθὸ ἐκτελεστῆς ὅμως τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν παρακολουθῶν, εἰ καὶ πόρρωθεν τὴν κατάστασιν τῆς φίλης αὐτῷ γενετείρας ἐφρόντιζε νὰ ἐξκριθῶσιν τὰς κυριωτέρας καὶ τὰς τῆς πολυτίμου αὐτοῦ συνδρομῆς χρηζούσας ἀνάγκας. Καὶ δὴ διὰ τῆς ἐθνικωτάτης αὐτοῦ διαθήκης, δι' ἧς πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν εὐγενῶν αὐτοῦ διαθέσεων συνέστησε τὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου του ἐν Ἀθήναις λειτουργοῦσαν πενταμελῆ Ζάππειον ἐπιτροπὴν, διατάσσει ὅπως αὕτη κατ' ἔτος διαθέτῃ δύο χιλιάδας φράγκα χρυσὰ πρὸς τέλεσιν μνημοσύνων ὑπὲρ τῆς μακαρίας αὐτοῦ ψυχῆς καὶ τῆς τοῦ ἀειμνήστου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Ἀθανασίου. Εἰς μνήμην δὲ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀθανασίου διατάσσει, ὅπως ἡ Ζάππειος ἐπιτροπὴ ἀνοικοδομήσῃ μεγαλοπρεπῆ ἐκ βίθρων τὴν ἐν τῇ γενετείρᾳ Λαμπόβῃ Ἐκκλησίαν τῆς Ὑπαπαντῆς, ἰδρύσῃ ἐν αὐτῇ νηπιαγωγεῖον καὶ ὑφαντήριον καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν τακτικὴν καὶ πλήρη αὐτῶν λειτουργίαν, πρὸς δὲ μισθοδοτῇ ἐπιστήμονα ἱατρὸν ἀναλαμβάνοντα νὰ ἐπισκέπτηται καὶ θεραπεύῃ δωρεὰν τοὺς μαθητὰς καὶ μαθητρίκας, διδασκάλους καὶ πτωχοὺς τῶν κοινοτήτων Λαμπόβου καὶ τῶν περιχώρων Τριμπουκίου, Λέκλης, Χουντουκουκίου, Κάριανης καὶ Κακοσίου. Τί ἄλλο πατρικώτερον καὶ εὐγενέστερον τῶν διατάξεων τῆς διαθήκης ταύτης, δι' ἧς ὁ ἀειμνήστος ἐθνικὸς εὐεργέτης ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ ἄλλων ὁμογενῶν κοινοτήτων ἐμερίμνησεν, ἐξ ὧς ὅμως προσέρχεται ἄρωγος εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς φίλης αὐτῷ πατρίδος, ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ὕλικης προαγωγῆς τῆς ὁποίας διακατῇ πόθον ἔτρεφε; Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι κοινότητες, ὡς προείπομεν, λαμβάνουσι τὰ κληροδοτήματα, περὶ δὲ τοῦ Λαμπόβου τί ὀφείλει τις νὰ εἰπάσῃ; Πάντως οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι ἡ Ζάππειος ἐπιτροπὴ καθ' ἣν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ἔχει πρὸς τὸν συστήσαντα αὐτὴν καὶ ἀνὰ τρεῖς χιλιάδας φράγκων χρυσῶν ἐτησίως μισθοῦντα ἕκαστον τῶν πέντε μελῶν αὐτῆς μεγάλουμον εὐεργέτην θὰ ἐμερίμνα πρωτίστως περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὴν γενετείραν διαθέσεων αὐτοῦ, δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι ὀφείλεν ἐπὶ τῇ ἐν Ρουμανίᾳ κατακρατῆσει τῆς ἐπιδίκου περιουσίας τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου καὶ ἄρσει τῶν πλουσίων πόρων τῶν ἐκπαιδευτηρίων Λαμπόβου, νὰ διαθέσῃ καὶ παρὰ τὰς διατάξεις τῆς δια-

θήκης τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου ποσὸν τι ὑπὲρ τῆς εὐπρεποῦς πῶς λειτουργίας τῶν ἐκπαιδευτηρίων, βεβαία οὖσα ὅτι θὰ εὐηρέσται τῇ μακαρίᾳ ψυχῇ τοῦ διαθέτου, τοῦ τοσοῦτον τὴν πατρίδα ἀγαπήσαντος.

Ἄλλ' οἴμοι! Δωδέκατον τοῦτο ἔτος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου. Καὶ τὸ μὲν ἄρρεναγωγεῖον Λαμπόδου φυτοζωεῖ λειτουργοῦν ἀπὸ τριῶν ἐτῶν δι' ἐνὸς διδασκάλου δωρεᾷ ἄλλου ὁμογενοῦς, τυχὸν δὲ εὐγενοῦς συνδρομῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1903—1904 παρὰ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ζαππείου ἐπιτροπῆς εὐγενοῦς ἀνεψιοῦ τῶν «Ζαππῶν» Ἀποστόλου Ζάππα, μισθώσαντος τότε δύο διδασκάλους καὶ κατὰ τὸ 1896—1897 παρ' ἐτέρου προθύμου πατριώτου τοῦ κ. Θεοδ. Δ. Μέξη. Ἄλλ' ἅς παραδράμωμεν ὅτι σχετίζεται πρὸς τὴν διαθήκην τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου, ἐξ ἧς οὐδεμίαν ρητὴν ὑποχρεώσιν ἔχει ἡ Ζάππειος ἐπιτροπὴ, μᾶλλον δὲ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ἔπρεπε νὰ ἔχη πρὸς αὐτὴν ποιόν τινα σεβασμὸν καὶ παρὰ τὴν ἐν Ρουμανίᾳ κατακράτησιν τῆς ἐπιδίκου περιουσίας τοῦ ἀειμνήστου Εὐαγγέλου νὰ διέθετεν ὑπὲρ τῶν σχολείων Λαμπόδου ποσὸν τι, διότι εἰσέπραξεν ἀλλαγῶθεν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἐφ' ἧς δικαιούται ποσοστόν τι καὶ ἡ γενετήρα αὐτοῦ. Ἐλθωμεν ἐπὶ τὰς πρὸς τὸ Λάμποδον σχετιζομένας ρητὰς καὶ ἀναποφεύκτους ὑποχρεώσεις τῆς Ζαππείου Ἐπιτροπῆς.

Φρίκην τῷ ὄντι προξενεῖ παντὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ ἱεροῦ τούτου Σωματείου ἀπέναντι τῆς γενετήρας τῶν ἀειμνήστων Ζαππῶν, ἧτις ἐξαιρετικῶς ἐκ τῶν ἄλλων κληροδόχων καὶ ἐπὶ δώδεκα ἔτη λαμβανουσῶν τὸ κληροδότημα κοινοτήτων, ὅλως ἀλόγως καὶ ἀδίκως στερεῖται τῶν κληροδοτημάτων. Οὔτε ἡ Ἐκκλησία ἀνηγέρθη, οὔτε τὸ Νηπιαγωγεῖον καὶ Ὑφαντήριον, οὔτε ὁ ἱατρὸς διωρίσθη, τὸ δὲ δὴ χειρὸν οὐδὲ περὶ τῆς ἐν Λαμπόδῳ κατ' ἔτος τελέσεως τῶν ἱερῶν μνημοσύνων ἐφρόντισεν ἡ ἐξ ὁμογενῶν ἀπαρτιζομένη ἐπιτροπὴ αὕτη. Καὶ εἶναι πράξις ἀσεβεστέρα τῆς ἐκ μέρους τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν διαθέσεων τῶν μεγάλων εὐεργετῶν ἐπιτετραμμένων ἀθετήσεως καὶ περιφρονήσεως αὐτῶν; Βεβαίως οὐχί.

Τίς δ' ὁ λόγος ὁ πρὸς τοῦτο τὴν Ζάππειον Ἐπιτροπὴν ὥθων; Βεβαίως οὐδεὶς. Διότι ὅτι, διήποτε καὶ προφασισθῇ εἶναι ἀδικαιολόγητος, καθόσον καθ' ἣν ἱερὰν ὑποχρέωσιν καὶ εὐθύνην πρὸς τὴν μακαρίαν ψυχὴν ἔχει, ὥφειλε καὶ ὀφείλει αὐτεπαγγέλτως νὰ προτιμήσῃ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς διαθήκης, πάσης ἄλλης κοινότητος τὴν κοινότητα, ἐν ἣ εἶδε τὸ πρῶτον φῶς ὁ ἀειμνήστος εὐεργέτης. Ἀνεξήγητος τῇ ἀλη-

θείᾳ εἶναι ἡ ἴδυσον γελοία, τόσον καὶ ἄδικος καὶ σκληρὰ πολιτεία τῆς Ζαππείου ἐπιτροπῆς, ἧτις παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας αἰτήσεις τοῦ Λαμπόδου, παρὰ τὰς ἐπισήμους ἐνεργείας τῆς Α. Σ. τοῦ φιλομουσοτάτου ἡμῶν Μητροπολίτου κ. Λουκᾶ, προκαλέσας τοὺς τὴν παρὰ τοῖς ἁρμοδίοις ἐπέμβασιν καὶ τῶν Σεβαστῶν Πατριαρχείων, ἐν τούτοις ἐμμένει ἐν τῇ ἀντεθνικῇ αὐτῆς στάσει. Ἴδου ὑποπτήριξις τοῦ Γένους παρὰ τῶν ὁμογενῶν! Πάντων τῶν φιλοπατρίδων Λαμποβιτῶν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ παντὸς ἀγαπητοῦ Ἡπειρώτου τὰς διαθέσεις διερμηνεύοντες ρήγνυμεν φωνὴν παρακλήσεως καὶ δημοσίᾳ ἐκλιπαροῦμεν παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τὸ δίκαιον, διότι ἄρκει πλέον ἢ ἐπὶ ὅλην τὴν δωδεκαετίαν καταδίκη αὕτη τοῦ Λαμπόδου. Εὐχρηθῶμεν, ὅπως εἰς τὴν φωνὴν ἡμῶν τείνωσιν εὐήκοον οὐς οἱ τὴν Ζάππειον ἐπιτροπὴν ἀπαρτίζοντες ἔσχοι ἄνδρες βέβαιοι ὄντες ὅτι ἔστω καὶ διὰ τοῦ «Κάλλια ἀργὰ παρὰ ποτὲ» τὴν ἐπὶ τῇ μέχρι τοῦδε ἀναληγσίᾳ των δικαίαν μῆνιν τῆς ἱεράς ψυχῆς τοῦ εὐεργέτου θὰ ἐξιλεώσωσιν.

Ἐν Ἀργυροκαστρῷ

Θωμᾶς Παναγιωτίδης

Διευθυντὴς τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ

Ἐπεθύμουν κᾶτι τι νὰ γράψω κἀγὼ διὰ τὸν «Ἑπειρωτικὸν Ἀστέρα», ὅστις πολλὰς ἐλπίδας φέρει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπογοητευμένων, ἀλλὰ τὸ ὑποτρέμον φῶς τοῦ λύχνου μου, ἡ ὀλοστάλακτος πενιχρὰ καλύβη μου καὶ τὸ ἀνεπαρκές τῶν γνώσεών μου ἀπέναντι τοσοῦτων ἐξοχότητων μὲ πτοοῦσι καὶ ὀρωδῶ, ἵνα ἐνώπιον τόσων φαινῶν παρουσιασθῶ μὲ τὸ ρακένδυτον ἔνδυμά μου «Φύρδην Μίγδην». Οὐ μὴν ἀλλὰ ἐπειδὴ τυχαίως εἶχον ἀναγνώσῃ ποτέ, ὅτι καὶ ἄλλοι μεγάλοι εἶχον ἐνασχοληθῇ εἰς τοιαῦτα ζητήματα καὶ εἶχον γράψῃ οἱ χαριτωμένοι μὲ χάριν οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἐπιχειρῶ καὶ ἐγὼ ὁ ἄχαρις, ἵνα γράψω ἔστω καὶ ἄνευ χάριτος ἀρυόμενος τὰ ράκη μου ἐκ τῆς ζώσης γλώσσης τοῦ λαοῦ καὶ ἐξ ἐθίμων, ὧν τὴν ἀρχὴν ἀφοῦ μάτην ἐξεζήτησαν εἰς τὰ σκότη τῶν αἰώνων οἱ πεφυσισμένοι λογισματοί μας, ἵνα ἀνακαλύψωσιν εἰς πολλὰ μέρη ἀνέλθον ἔργον Ἡροστράτου καταργοῦντες, διεκτραγωδοῦντες καὶ ἐξευτελίζοντες οἱ δείλαιοι τὴν μόνην ἀληθῆ ἱστορίαν τῆς χώρας. Τοιαῦτά τινα ρεμβάζων καὶ μερμηρίζων κατὰ φρένας καὶ θυμὸν κατὰ τῶν καταστροφῶν τῶν πατρίων ἐθίμων, ἀκούω φωνὴν γλυκεῖαν, φωνὴν νεαρᾶς ἀφροπλάστου νύμφης διατόρως φωνάζουσιν, ἐξ ἀνδρὸς συγγενῆ μὲ τὴν τόσας τερψιθύμους ἀναμνήσεις ὑπέχουσιν λέξιν Κυρά. Χωρὶς νὰ ἀποβλέψω εἰς τὸ ποῖόν τῆς αὐτοκαλουμένης κυράς, ἐμνήσθην παιδικῶν χρόνων καὶ ἡμερῶν, καθ' ὧς πάντῃ ἀμέριμος καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἐπηρεαζόμενος κοσμικοῦ περιέμενον μετὰ τῶν ἄλλων ὁμηλικῶν τοῦ χωρίου μου τὴν ἡμέραν τοῦ Λαζάρου, ὅποτε ὅλοι κωδωνοφέροντες περιηρχόμεθα ἀλληλοδιαδόχως ἐκά-

στην οἰκίαν τραγωδοῦντες ἰδιορρυθμῶς μετὰ τὰ τῆς ἐορτῆς :

Ἦλθ' ὁ Λάζαρος, ἦλθον τὰ Βάια

κ.τ.λ.

τὸ «Κυρά ψηλὴ· κυρὰ λιγνὴ, κυρὰ μαλαματένια,
κυρά μ' ὅταν στολιζέσαι καὶ πᾶς 'ς ταῖς Ἑκκλησιαῖς σου
βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
τὸν πρῶτο τὸν Αὐγερινὸ βάνεις καγκελοφροῦδι,
καγκελοφροῦδι Φράγκικο, Ρωμαῖκο σημαντήρι».

κ.λ.π.

Ἄλλ' ὁποῖος συνειρμὸς ἰδεῶν, εἰς ὁποῖαν ἐποχὴν ἐγένετο τοῦτο; Πάντως εἶναι λείψανον οἰχομένου Βυζαντινοῦ βίου. Ὅποια ἡ εὐτυχὴς αὕτη κυρά, ἡ τόσον ἐξυμνουμένη, ἡ μὲ τόσα κάλλη πεπροικισμένη; Βεβχίως εἶναι ἡ κυρά τοῦ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παίδων, δίκην πτωχοπροδρόμου, ἐξυμνουμένου αὐθέντου, ἅτινα ἀναφωνοῦσι :

«Ἀφέντη, ἀφεντούλη μου, πέντε βολαῖς ἀφέντη,
πέντε βολαῖς ἀφέντεψες καὶ παλ' ἀφέντης εἶσαι
Πέντε κρατοῦν τὸν μαῦρό σου
πέντε τὸν καλιγόνου
κι' ἄλλοι πέντε παρακαλοῦν, ἀφέντη, καβαλῖκα

κ.λ.π.

(Περίεργος ἡ ἐπανάληψις τοῦ πέντε)

σὲ σέλινο προσέλινο σ' ἀργυροκαπουλάτο,
π' ἀχορῆζει ἡ σέλα ἐκατὸ καὶ τὰ καπούλια χίλια
καὶ τὰ σκαλωπατήματα ἀχορῆζουν δυὸ χιλιάδες».

κ.λ.π.

Ἄλλ' ἡ τοιαύτης ὑψηλῆς περιωπῆς ψηλὴ, λιγνὴ, χρυσῇ κυρά καὶ ὁ τόσας πεντάδας θεραπόντων ἔχων ἀφέντης ἔδει νὰ ἔχωσι καὶ ἀνάλογα τέκνα· καὶ οἱ οὗτοι παῖδες, οὔτινες, τίς οἶδεν, ὁποῖαν τάξιν κοινωνικὴν τῆς τότε ἐποχῆς ἀντιπροσω-

πεύουσι σήμερον ἐξακολουθοῦσιν ἀπαριθμοῦντες τὰ περικο-
σμοῦντά τὴν κόρην των κάλλη :

« Ἐδῶ ᾿χουν κόρην ἔμμορφη ξανθὴ καὶ μαυρομάτα
τὴν λούζουν, τὴν χτενίζουνε τηροῦν νὰ τὴν πανδρεύσουν
τῆς τάζουν γυρὸ τοῦ βασιλῆα τῆς τάζουν γυρὸ τοῦ Ρήγα
τῆς τάζουν τ' ἀρχοντόπουλο μὲ ταῖς πολλαῖς χιλιάδες
ποῦ κοσκινίζει τὸ φλωρὶ καὶ πέφτει τὸ λαγάρι »
κ.λ.π.

Ἀνάλογα περίπου λέγουσι καὶ διὰ τὸν υἱόν :

« Μωρὲ σπειρί, σπειρόπουλο, σπειρὶ μαργαριτάρι,
ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου καὶ σὲ καρδοπονοῦσε,
πίσω ᾿ς τὴ θύρα κάθονταν τὸν Θεὸν παρακαλοῦσε
« Κύριε μ' νὰ γένῃ βασιλῆας, Κύριε μ' νὰ γένῃ Ρήγας
νὰ γένῃ ἀρχοντόπουλο μὲ ταῖς πολλαῖς χιλιάδες »
κ.λ.π.

Περίεργος ἡ χρῆσις τῶν λέξεων καὶ ἄλλων πολλῶν ἰδίᾳ
τοῦ Βασιλῆα καὶ Ρήγα.

Εἰξεύρομεν ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ μόνον τοὺς ἐν Κων)πόλει βα-
σιλεύοντας ὠνόμαζον Αὐτοκράτορας, ὅλους δὲ τοὺς ἄλλους ἡγε-
μόνας βασιλεῖς καὶ Ρήγας (ἐκ τοῦ rex)· πῶς δὲ καθιερώθη ἡ
συνήθεια αὕτη, ἵνα πρὸς τοῖς ἄλλοις ψάλλωνται κατὰ τὴν ἐορ-
τὴν τοῦ Δαζάρου καὶ πῶς διεσώθησαν τὰ τοιαῦτα μέχρις ἡμῶν
εἶναι τι ἀνεξήγητον. . . δι' ἡμᾶς τούλάχιστον, καθόσον ὡς
γίνεται δῆλον καὶ κοινούς θνητοὺς ἐπεύχονται νὰ γείνουν Ρῆ-
γες καὶ βασιλεῖς (!) Τί σημαίνουν ταῦτα τοῦ πτωχοπροδρόμου
λαοῦ τὰ καρυκεύματα τῆς γλώσσης καὶ ποιήσεως ; Βεβχίως
τὰ τοιαῦτα εἶχον τὸν λόγον των ὡς τὰ τῆς μεταγενεστέρως
ποιήσεως :

« Θέλω νὰ τὰ καταρασθῶ τὰ τρία Βιλαέτια
τὴν Πόλιν καὶ τὴν Μπογδιανὰ καὶ τὴν Βλαχιά, τὰ τρία.
Τῆς Πόλης τὰ κρασοπουλιὰ φωνιὰ νὰ τὰ κάψῃ
καὶ τῆς Βλαχιάς ταῖς ἔμμορφαις πανούκλα νὰ ταῖς μάζῃ.
κ.λ.π.

ἄτινα εἶναι ἐκ μέρους τῶν Ἑπειρωτῶν, αἵτινες εἰς μάτην
ἐκείνους ἀνέμενον ὡς γευσχόμενους τῶν καλῶν τῶν τριῶν ἔνω
χωρῶν, ἐπιλαθόμενους τῶν οἰκῶδε καὶ ἐπιδοθέντας εἰς θυσίαν
τοῦ Βάκχου ἢ τῆς Ἀγοραίας Ἀφροδίτης Ὡς ἔχουν τὸν λό-
γον καὶ τὰ σκώμματα :

« ᾿ς τὸ Τεράχι τρῶνε ρῶζι καὶ ᾿ς τὸ Ζάβραχο μυρίζει ».
ἢ τὸ « χόρευε Ρωμπατινὰ καὶ Κακολακίτικα ».
ἢ τὸ « ᾿ς τοῦ Μάζιου κτυποῦν τ' ἄργατα ᾿ς τὸ Σαναβὸ χο-
[ρεύουν] ».

« ἀκοῦν καὶ ᾿ς τὴν Κουτσοφλίανη ἀρχίζουν καὶ συντυ-
[χαίνουν] ».

ἢ τὸ « νερὸ ἀπὸ τοῦ Κόκκινου, κορίτσι ἀπ' τὸ Γκουβέρι ».

Ὅλα ταῦτα, ἵνα καθιερωθῶσιν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ ἵνα δια-
τηρηθῶσιν ἔσχον βθεῖν τὴν ρίζαν ἐκ τῶν σπλάγχχνων τοῦ
λαοῦ, ὅστις διαιωνίζει, ἅπερ αὐτὸς εὖ νοεῖ καὶ ἀπορρίπτει εἰς
τὸν Κιχιάδαν τῆς λήθης ὅλα τὰ ἐκβεβιασμένα λογισματικῆς
μωρολογίας ἀποκυήματα. Ἄλλ' ἵνα μὴ ὁ Πανδαμάτωρ χρό-
νος καὶ ἡ ἐπὶ ἡμεῖς τῶν νεωτέρων συνθηκῶν τῆς ζωῆς ἀλλοιῶσι
ταῦτα εἶδει, ὡς πότε ὁ Χρηστάκης Ζωγράφος διέθηκε ποσὸν τι
οὐκ εὐκαταφρόνητον πρὸς περισυλλογὴν τῶν σωζομένων μνη-
μειῶν τῆς γλώσσης, οὕτω καὶ πάλιν, ἵνα ὁ ζῆλος οὗτος ἐκ-
καυθῇ ἀπὸ ἀληθείας Ἑπειρώτας φλεγόμενους ὑπὸ τοῦ πόθου,
ἵνα τὸ γ' ἐπ' αὐτοὺς συντελέσωσιν εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν
κειμηλίων τούτων τῆς ζωῆς ἱστορίας καὶ ἀνακινήθῃ μετὰ ζή-
λου καὶ πόθου πρὸς ὅσον οἶόν τε ἐξαιρέσωσιν τῶν οἰχομένων
χρόνων. Μῦθοι, λόγοι, τραγούδια, σκώμματα, παραδόσεις,
ἐὰν συναχθῶσι καὶ παραλληλισθῶσιν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξι-
χνιασθῇ τι, ὅταν μάλιστα ἡ σκαπάνη καὶ ἡ μήτηρ γῆ φέρῃ
εἰς φῶς τὸν κεκρυμμένον θησαυρὸν τῆς...

Εὐάγγελος Π. Παγούνης.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΧΕΙΜΑΡΡΑ

Ἡ Χειμάρρα εἶναι πρωτεύουσα ὁμωνύμου ἐπαρχίας καὶ ἔδρα ὑποδιοικητοῦ ἐκ διακοσίων περίπου οἰκογενειῶν ἀποτελουμένη. Ἡ ἐπαρχία αὕτη διήρηται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν καλεῖται Βρεγουδέτιον, τὸ δὲ Κουρβελέσιον. Τὸ μὲν Βρεγουδέτιον πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀγίων Σαράντα κείμενον ἀριθμεῖ 14 χωρία ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως. Τὸ δὲ Κουρβελέσιον κατοικούμενον ὑπὸ Ὀθωμανῶν Διάπιδων ἀποτελεῖται ἐκ 15 χωρίων ὑπαγομένων εἰς τὸ Προγονάτιον, ὅπερ εἶναι ἔδρα Μουδίου με 400 σχεδὸν οἰκίας. Τὸ Κουρβελέσιον διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Σιουτίτισης εἰς ἀνατολικὸν καὶ δυτικόν. Ἐξ αὐτοῦ ἐξέρχονται ἀνδρεῖοι Τουρκαλβανοί. Ἀπαντα τὰ χωρία τοῦ Βρεγουδετίου ὁμιλοῦσι τὴν Ἀλβανικὴν. Εἰς τὴν Χειμάρραν δὲ Δρυμάδες καὶ Παλιάσσα ὁμιλεῖται ἀνέκχθεν ἡ Ἑλληνικὴ, καίτοι κοινὴ ἐκεῖσε καὶ ἡ Ἀλβανικὴ, ὡς καὶ κοινὰ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ ὑπὸ μυθικὴν μορφήν διασωθεῖσαι περὶδόσεις. Ἀλλὰ τὸ περιεργὸν εἶναι ὅτι τὰ τρία ταῦτα χωρία οὐδέποτε εἰς τὰ ἔθνη καὶ μοιρολόγια τῶν μεταχειρίζονται τὴν Ἑλληνικὴν.

Ἐκ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἀρχαϊκῶν λέξεων πιστεύω ἀδιστακτως ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ καὶ ἰδίᾳ οἱ Γκέγκηδες εἶναι γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Πελασγῶν. Ἡ δὲ γλῶσσά των συγγενεὺς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Πελασγικὴν διάλεκτον, διότι εἰς αὐτὴν ἀνευρίσκονται ἔχνη πολλὰ καὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας Ὀμηρικῆς γλώττης. Τὸ σκῆπτρον τῶν ἀρχαίων Πε-

λασγῶν ἦτο δῶρημα τῶν θεῶν. Ἐλάμβανον δὲ τοῦτο οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰσῆρχοντο εἰς τὸν ἐν Πασσαρῶνι ναὸν τοῦ Ἀρίου Διὸς ἢ τοῦ Μαχέτα Ζῶτ καὶ ἐδίδον τὸν νενομισμένον ὄρκον. Ἐκ τοῦ σκῆπτρου λοιπὸν τῶν Πελασγῶν παρήχθη ἡ λέξις Σκηπερία καὶ Σκηπετάρ. Ὅτι δὲ ἡ Ἀλβανικὴ εἶναι συγγενεστάτη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τοῦτο πρόδηλον ἐκ τῶν πλείστων λέξεων, οἷον τὸ ρῆμα εἰμί, σωζόμενον ἐν τῇ Ἀλβανικῇ καὶ ὅλους τοὺς χρόνους. Εἰμί=γιάμ, ἔστε=εἶναι, εἶναι πολλοὶ=γιάν πλὺτ κ.τ.λ. Ἡδομαι=ἴδεμ, βαίνω=βέμ. Ἀμέλγω=μιέλ, ἡμερος=ἡμίρ. Ὀδός=οὔδ. κ.λ.π.

Ἡ Χειμάρρα εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λόφου, ὅστις σχηματίζει κρημνὸν εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν αὐτοῦ πλευρὰν παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐξ οὗ καὶ τὸ δημῶδες ἔθνος :

Ἐχω τὴν θάλασσαν κοντά, ψαρεύω πότε θέλω
καὶ τὰ νησιὰ ἀντίπερα, κάθε πρωτὶ πηγαίνω. κ.τ.λ.

Οἱ κάταικοι τοῦ τμήματος ἐν γένει διέπρεψαν ἑκπαλαι ὑπερέτησαντες ὡς ἐπικούροι στρατιῶται τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀπολαύουσι διὰ τοῦτο τῆς εὐνοίας τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἡ ὁποία ἐχορήγησεν εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν προνόμια ἀσυδοσίας, εἰς τοὺς φόρους δεκάτης, ἐξελειπῶν καὶ στρατιωτικοῦ φόρου με τὴν υποχρέωσιν νὰ στρατεύωνται. Προνομιοῦχα χωρία εἰσὶν ἑπτὰ : Χειμάρρα, Κηπαρόν, Βοῦνος, Παλιάσσα κ.λ. Ἄλλοτε εἶχον προνόμια καὶ τὰ λοιπὰ γειτονικά χωρία, τὰ ὁποῖα ἐπὶ Ἀλῆ-Πασᾶ τοῦ Τεπελενλή κατηργήθησαν. Τὰ προνόμια ταῦτα παρέχωρήθησαν τοῖς Χειμαρριώταις εἰς χάλκινον ἔλασμα τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κώστα Δήμου, ὅστις ὑπῆρξε πρῶτος τοῦ Σουλτάνου στρατάρχης καὶ ὅστις εἰς τὴν Βιέννην μεταβὰς ἐκτίσε τζαμίον, καὶ ἑτέρου τινὸς Γκιῶν ὀνομαζομένου.

Ἡ Χειμάρρα εἶναι πόλις ἀρχαία καὶ χώρα παράλιος τῆς Χαονίας. Λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατάγονται ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ κατὰ τινα μυθικὴν παράδοσιν ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ μέρος τῆς Ὀρυκείας. Διακρίνονται τῇδε καὶ εἰσε Πελασγικὰ τείχη, τὰ ὅποια οἱ ἐγχώριοι ὀνομάζουσι Παληόκαστρον τοῦ Μπαμπακά καὶ πύργος Πελασγικῆς ἐποχῆς. Εἰς τὰ ἐρείπια ταῦτα εὐρέθησαν λόγχαι καὶ ξίφη Ρωμαϊκά, ἀργυρὰ νομίσματα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἄλλα χάλκινα φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς ὀψews μηνίσκον καὶ ἐπιγραφὴν Ἀπειρωτῶν. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὡς ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος καὶ Πλίνιος ἡ Χειμάρρα ἐκαλεῖτο Χίμαιρα, τὰ δὲ ἦθη καὶ ἔθιμα αὐτῆς λαμπρύνουσι καὶ σαφανίζουσι σήμερον τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς πράξεις τῶν ποτὲ ἡγεμόνων της. Πᾶν ὅ,τι λέγεται περὶ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν τῆς Χειμάρρας στερεῖται ὑποστάσεως καὶ ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν μυθολογίαν ἢ εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἡ ἱδρυσις τῆς Χειμάρρας κατὰ τινα ἐγχώριον παράδοσιν ἀποδίδεται εἰς τινα Βουλγιώνιαν, ὅστις πολλὰ ἔτη π.Χ. διετέλεσεν ἀρχηγὸς τοῦ τόπου τούτου καὶ ἔκτισε καὶ πόλιν πλησίον τοῦ Πικερνίου, ἐνθα σώζονται τὰ ἐρείπια της, Βόλεια καὶ Βόνεια καλούμενα. Ὁ δὲ τάφος τοῦ Βουλγιώνια ἦτο ἐγγὺς τοῦ Πικερνίου παρὰ τὴν θέσιν Νεζίναν.

Ἡ Χειμάρρα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ρωμαϊκὴν ἐποχὴν διεκρίνετο ἐν τοῖς Ἀκροκεράνιοις ὡς πόλις ἀξιόλογος μὲ ἡγεμονικὸν θρόνον, μὲ Δεσπότης καὶ Δοῦκας ἐξ ὧν ἔμεινε μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἄλλοτε ἑπαυλὶς τῶν Δουκῶν (τὸ χωρίον Δουκάτη).

Ὁ ἐπισκοπικὸς ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου ἀντικατέστησε τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀγχιόσμου ("Ἄγιοι Σαράντα), διότι ἡ Χειμάρρα ἀνεδείχθη ἔδρα ἐπισκόπου ἀπὸ τῆς ἐνάτης ἐκατονταετηρίδος, ἀφ' ἧς δηλαδὴ ἐποχῆς κατηδαφίσθη ἡ πόλις Ἀγχιόσμου καὶ οἱ κάτοικοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου τῶν μετηνάστευσαν εἰς Χειμάρραν. Τῷ δὲ

1830 ὁ ἐπισκοπικὸς οὗτος θρόνος κατηργήθη προσαρτηθέντων τῶν χωρίων εἰς τὸν Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως.

Τὴν Χειμάρραν ἀπὸ τῆς Αὐλῶνος διαχωρίζουσι τὰ Ἀκροκεράνεια ἢ Κεραύνεια Ὅρη, τὰ ὅποια λέγεται ὅτι ἐθεωροῦντο ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὡς ἔδρα θεῶν μὲ ἓνα μόνον ὀφθαλμὸν κυκλοτερῆ εἰς τὸ μέτωπον. Ἀπέδιδον δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν ιδιότητα τοῦ κατασκευάζειν τὴν βροντὴν καὶ τοὺς κεραυνούς δι' ὧν κατέστρεφον πόλεις καὶ χώρας.

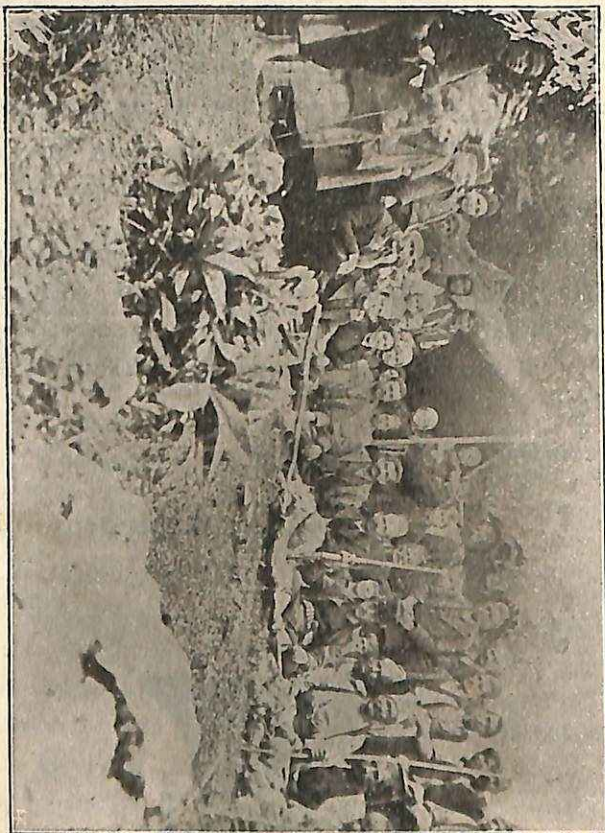
Ἄπαν τὸ τμήμα τοῦτο εἶναι κατάφυτον ὑπὸ ἐλαιῶν, βαλανιδεῶν, πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν καὶ ἀμπελώνων. Παράγει δὲ καὶ ἄλλα προϊόντα, ὡς σῖτον, καπνὸν, τυρὸν καὶ ἄλλα. Οἱ δὲ κάτοικοι ταξιδεύονται εἰς Ἰταλίαν συνήθως καὶ Ἑλλάδα.

(Ἀπόσπασμα ἐκτενεστέρας μελέτης)

Ἐν Δροβιάνῃ

Νικόλαος Γ. Μυστακίδης.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΖΗΤΙΕ

Ὅσοι δὲν ἠτύχησαν νὰ παρευρεθοῦν τὴν 15ην Αὐγούστου (ἐὰν συμπίπτῃ Κυριακὴ) ἢ τὴν πρώτην μετὰ ταύτην Κυριακὴν εἰς τὸν Μετζητιέ τοῦ Πωγωνίου, ἐστερήθησαν, τῇ ἀληθείᾳ, μοναδικοῦ θεάματος. Πυροβολισμοὶ συνεχεῖς καὶ ἀδιάκοποι κροτοῦντες ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀντηχοῦσιν εἰς τὰς πιακειμένας χαράδρας μαζὺ μὲ τὰς βροντώδεις καὶ διαπεραστικὰς φωνὰς τῶν Βλαχοποιμένων ὥσει πρόκειται περὶ παντελοῦς καταστροφῆς τοῦ χωρίου τούτου ἐν μέσῳ οἰμωγῶν καὶ θρήνων ὑπὸ ληστρικῆς ἐπιθέσεως. Τοιαύτην χοιρὰν δύναιτο νὰ δώσῃ εἰς τὸ φαινόμενον ὁ μὴ γνωρίζων τὸ αἷτιον τοῦ θορύβου καὶ τῆς ἀπειλητικῆς ἐκείνης ταραχῆς. Καὶ ἐν τούτοις ὁ Μετζητιέ τότε κατ' ἐξοχὴν διασκεδάζει. Εἶναι ἡ καθιερωθεῖσα ὑπὸ τοῦ συνοικισμοῦ εἰς τὴν Βλ. ἄκραν τῆς Νεμέρτσας τῶν Βλάχων τούτων ἡμέρα, καθ' ἣν τελοῦνται τὰ συνοικέσια, διότι ἡ τελετὴ γάμων καὶ μάλιστα ἐν τοιαύτῃ ἐπιστημότητι ἱκανοποιούσῃ τὴν Βλαχικὴν καλαισθησίαν, καθ' οἵανδήποτε ἄλλην ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ διὰ τοὺς πλάνητας τούτους ἀναγκαζομένους τὸν χειμῶνα νὰ σκηνώσιν οἰκογενειακῶς εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας τοῦ Δελβίνου μετὰ τῶν ποιμνίων των δὲν ἦτο εὐκόλος. Κατὰ τὴν ἡμέραν λοιπὸν ταύτην τελοῦνται δέκα ἢ εἴκοσιν ἢ καὶ πλείονες γάμοι ἐν μέσῳ πυροβολισμῶν καὶ τῶν ἁσμάτων τῆς νεαρᾶς Βλαχοποιμενίδος, ἅτινα ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς θρηνηδίας ἢ γαμήλια ἅσματα.

Εἶναι περίεργα τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῆς ὁρεσιβίου ταύτης φυλῆς.

Τοὺς ἀρραβῶνας τελοῦσι τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Ὀλίγας δ' ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου θέτουν ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ οἴκου ἢ μᾶλλον τῆς καλύβης δέσμην ἐκ διαφόρων χρωματιστῶν κλωστῶν (σημεῖον διακριτικὸν τῆς προσεχοῦς τελετῆς τῶν γάμων). Τὸ προκειμένον τῆς νύμφης συνίσταται ἀπὸ ἐνδυμασίας, ἃς μόνῃ ἐξυφαίνει. Ἡ τελετὴ τῶν ἀρραβῶνων ἡ ἀνεπίσημος, καθ' ἣν δηλαδὴ ἐνταλλάσσονται ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων τυπικῶς οἱ δακτύλιοι ἄνευ τῆς νενομί-

σμένης ιερατικής εὐχῆς, γίνεται ὡς ἐξῆς : Ἐν συνοδείᾳ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων τοῦ ὁ γαμβρὸς μεταβαίνει εἰς τὸν οἶκον τῆς μελλονύμφου. Θέτουν τότε τοὺς δακτυλίους ἐντὸς μανδηλίου, ὅπερ ἕκαστος τῶν παρευρισκομένων θὰ λάβῃ διαδοχικῶς διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ ἀποῦ κάμη κυκλικόν τι σημεῖον εἰς τὸ πρόσωπον θὰ εὐχηθῇ «Προκοψάστε κερδεσιάστε» τοῦτέστι νὰ προκόψουν καὶ νὰ κερδίσουν καὶ οὐδὲν πλεόν.

Τὴν Κυριακὴν ἡμέραν τῶν γάμων στολίζουν τὴν νύμφην ἀπὸ πρωῒας, ὅποτε ἄρχονται οἱ πυροβολισμοί, βομβοῦσι τὰ τύμπανα καὶ ἐξελίσσεται ὅλον ἐκεῖνο τὸ πανδαιμόνιον, ὅπερ ἀπασχολεῖ τὰ ὄντα καὶ τὸ βλέμμα τοῦ θεατοῦ. Ἀπαραίτητον στόλισμα τῆς νύμφης εἶναι ἡ σκούφια μὲ τὰ φλωριά, ἡ τραχηλαία καὶ τὰ σταπρακία ἐνδυμα δὲ τὸ σύνθημα μαῦρο πολύπτυχον τσιποῦνι. Τοῦ δὲ γαμβροῦ ἡ φλωκάτα (ἐπανωφόριον) ἡ φρουστανέλλα τὸ σιλάχι καὶ τὸ χαρμπι (μικρὰ ἐκ χάλυθος ράβδος δι' ἧς ἀκονίζουν τὰ μαχαίρια). Τὸ χαρμπι τίθεται εἰς τὸ σιλάχι, ὁ δὲ γαμβρὸς κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῶν κρεμᾶ εἰς τὴν λαβὴν αὐτοῦ χρωματιστὸν μανδήλιον.

Ἡ γαμήλιος συνοδεία ταξιθετεῖται ὡς ἐξῆς : Προηγούνται ἔφιπποι ὁ γαμβρὸς καὶ οἱ Βλάμηδες (ἰδιαίτεροι αὐτοῦ φίλοι εἰς οὐδ' ἄλλοι) χορηγεῖται ὁ τιμητικὸς οὗτος τίτλος καὶ ἔπονται οἱ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ οἱ κεκλημένοι πεζοί. Καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ κινήσῃ ἡ συνοδεία πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης σφάζουν ἄμνόν, ἄνθρωπον τοῦ ὁποῦ θὰ διέλθῃ ὁ γαμβρὸς ἔφιππος. Οἱ παραμένοντες εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ ὑποχρεοῦνται μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῆς γαμηλίου πομπῆς νὰ ψῆσουν καὶ νὰ φάγουν τελειῶς τὸν θυσιασθέντα ἄμνόν, διότι θεωρεῖται ἀπαίσιος διὰ τοὺς νεονύμφους οἰωνὸς νὰ μείνῃ καὶ τὸ ἐλάχι στον ἴχνος κρέατος. Διὰ τοῦτο τὸ κρέας αὐτὸ μόνις τὸ ἀντικρύσῃ ἡ πυρὰ ἀναγκάζονται νὰ τὸ καταβροχθίσουν διὰ νὰ μὴ μείνῃ τι κατὰ τὴν ὑπόδοχὴν τῆς νύμφης. Οἱ γονεῖς καὶ λοιποὶ συγγενεῖς τῆς νύμφης δωροῦνται τῷ γαμβρῷ εἰσερχομένῳ μανδήλια. Ἡ νύμφη δὲ ὑποκλινομένη ἀσπάζεται τὰς χεῖρας ὄλων. Κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς νύμφης ἐκ τοῦ οἴκου τῆς ἵστανται κατὰ σειρὰν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν γαμήλιον συνοδείαν. Παιδίον τότε θὰ χύσῃ ὕδωρ εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ ἐπενδύτου τῶν παρευρισκομένων, τὸ ὁποῖον ἕκαστος κρατεῖ διὰ τῶν δύο χειρῶν, ἡ δὲ νύμφη κύπτουσα πίνει ἐξ αὐτοῦ. Ἀκολούθως διευθύνεται ἡ συνοδεία ἐν ᾗσμασι καὶ πυροβολισμοῖς εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ ὅπου ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἴδιον. Ἡ νύμφη ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν εἴσοδον νὰ ροφήσῃ νερὸν ἀπὸ τὸ τσιποῦνι τῶν συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ. Εἴτα δὲ οὐχὶ ἡ νύμφη κατὰ τὸ ἡμέτερον ἔθιμον, ἀλλ' εἰς ἐκ τῶν ἀρ-

ρένων θὰ ρίψῃ πρὸς τὰ ἄνω τὴν κουλούραν συγχρόνως δὲ θὰ κενώσῃ καὶ δοχεῖον πλήρες ὕδατος. Πάλιν τότε φοβερὰ συνάπτεται μεταξὺ τῶν Βλάχων συνωθουμένων βανδαλικῶς τίς ν' ἀρπάξῃ τὴν κουλούραν καὶ ἀνακηρυχθῇ νικητὴς ἐν τῷ ἀγροίκῳ ἐκείνῳ συνωστισμῷ πρὸ τοῦ ὁποῦ καὶ αὐτὸς ὁ Σαμψὼν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Κουταλιανοῦ θὰ εὐρίσκετο ἀληθῶς ἐν προφανεῖ ἀμυχανία. Ἀκολούθως ἡ νύμφη εἰσέρχεται πατῶσα ἐπὶ τοῦ ἐστρωμένου πρὸ τῆς εἰσόδου μαλίνου ὑφάσματος καὶ ἀμέσως τελεῖται ἡ στέψις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας τινὲς κρτοῦσι διὰ ξύλων ἐπὶ τῆς στέγης τῆς καλύβης. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἀλλάσσουν τὰ στέφανα ἡ ρουὰ σπείρει τὸ ὀρύζιον, διὰ νὰ ριζώσῃ ἡ νύμφη· αἱ δὲ γυναῖκες τραγωδοῦν :

«Σπείρε νοῦνα τὸ κριθάρι
νὰ φυτρώσῃ μαργαριτάρι». κ.τ.λ.

Δύο τῶν συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ κρατοῦντες ρόπαλα ἵστανται παρὰ τὴν εἴσοδον. Μετὰ τὴν στέψιν κατὰ τὴν ἔξοδον τῶν παρευρισκομένων θὰ φιλοδωρήσουν εἰς ἓνα ἕκαστον ἄνδρα ἐν διὰ τοῦ ροπάλου κτύπημα ἐπὶ τῆς ράχews μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἱερέως ἐξαιρουμένου· τὸν δὲ γαμβρὸν ἐπιεικῶς ἴσως φερόμενοι (1) γρονθοκοποῦν. Μετὰ ταῦτα γίνεται χορὸς εἰς τὸ προαύλιον, εἰς τὰς τρεῖς πρώτας στροφὰς τοῦ ὁποῦ ἡ νύμφη λαμβάνει μέρος καὶ τραγωδοῦν :

Κερδεσιάστε προκοψάστε
κισμέτε μποῦνε.

Τοῦτέστι :

Νὰ προκόψουν καὶ νὰ κερδίσουν· καλὴ τύχη !
καὶ ἔπειτα

Νὰ κάμῃ ἡ νύμφη ἐννέα παιδιά
τὸ ἐν νὰ γείνῃ τσιλέεγκας
τ' ἄλλο νὰ γείνῃ σκουτέρης (1)
τ' ἄλλο νὰ φέρῃ τὸ τυρί
τ' ἄλλο νὰ φέρῃ τὸ βούτυρο
τ' ἄλλο νὰ φέρῃ τὸ μαλλί
Ἐνα νὰ γείνῃ καρδιάρης
ἓνα νὰ γείνῃ φοραδιάρης
ἓνα νὰ γείνῃ γκιζάρης
κν' ἓνα νὰ παίξῃ τὴ φλογέρα.

(1). Σκουτέρης λέγεται ὁ ἡγέτης τῆς στάνης (ποιμνῆς) ἐκ τῆς Βοζαντ ἡτῆς λέξεως Σκουτέρης, ἀξιωματικὸς τῆς Αὐλῆς.

Παρελείψαμεν ἀνωτέρω νὰ σημειώσωμεν ὅτι, οἱ γονεῖς τῆς νύμφης δὲν παρευρίσκονται εἰς τὴν τελετὴν τοῦ γάμου.

Τὴν Δευτέραν στέλλεται ἐκ μέρους τῆς πενθερᾶς τῷ γαμβρῷ γλύκισμα. Τὴν Δευτέραν ἐπίσης ἡ νύμφη κρατοῦσα ἀνὰ χεῖρας δύο δοχεῖα κενὰ ἐν συνοδείᾳ ὄλων τῶν κεκλημένων ὁδηγεῖται μετ' ἄσματα εἰς μακρὰν πολλάκις ἀπὸ τοῦ οἴκου ἀπόστασιν μέχρι οὗ συναντήσῃ ρύακα ἢ ἄλλο ἀπόκεντρον κατωφερὲς μέρος. Ἀποσύρεται δὲ πρὸς στιγμὴν τῆς συνοδείας καὶ ἀφοῦ προσθήσῃ τι ἐν κρυπτῷ εἰς τὰ δοχεῖα ἐπανέρχεται περιστοιχομένη ὑπὸ τῶν συνοδῶν τῆς μετὰ τῆς αὐτῆς παρατάξεως εἰς τὸν οἶκον ἔνθα ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν δύο δοχείων τῇ προσθήκῃ ὕδατος θὰ πῇ αὐτὴ καὶ ὁ γαμβρὸς. Τοῦτο συμβολίζει τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ἣν δέον νὰ τηρήσουν οἱ νεόνυμφοι. Τί ὅμως εἰς τὰ δοχεῖα θέτει ἡ νύμφη, ὅτε ἀπομακρύνεται τῆς συνοδείας; Ἀγνωστον. Τινὲς φησὶν ὅτι πῦρι (!) ἐντὸς τῶν δοχείων Ἀλλοι μαντεύουσιν ἄτι σπουδαιότερον . . . Ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς δὲν εἶναι γνωστόν, τοῦ ἐθίμου τούτου τηρουμένου μυστικοῦ. Τοῦτο δὲ συντελεῖ καὶ εἰς τὴν ὑπόνοιαν περὶ γελοίας τινὸς πράξεως ἀκατονομάστου.

Αἱ οἰκίαι τοῦ Μετζίτιδ εἶναι ἰσόγαιοι μὲ ἐν μόνον διαμέρισμα. Καταχρηστικῶς λέγονται οἰκίαι, διότι εἶναι καλύβαι· Ἰδιαιτέρος λοιπὸν θάλαμος εἰς τὴν διάθεσιν τῶν νεονύμφων δὲν ὑπάρχει. Τινὲς, οἱ εὐπωρότεροι κατασκευάζουσιν σπανίως παρὰ τὴν οἰκίαν μικρὰν καλύβην ἐκ ξύλων καὶ ἡ καλύβη αὕτη ἐγκαταλείπεται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν νεονύμφων. Χρησιμεύει δηλαδὴ ὡς νυμφικὸς θάλαμος. Ὁ νυμφικὸς αὐτὸς θάλαμος, ὁ τίσον πενιχρὸς εἶναι ἀπαραβίαστος. Εἰς οὐδένα ἄλλον ἐπιτρέπεται ἡ εἰσοδος ἐν αὐτῷ καὶ οἱ νεόνυμφοι εἰσέρχονται ἐκεῖ ὑπὸ περιέργους συνθήκας. Τὴν πρώτην μετὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων ἐσπέραν ὑποχρεωτικῶς οἱ νεόνυμφοι, ἐν οἷς καὶ οἱ οἰκεῖοι, κατακλίνονται κατὰ σειρὰν ἐντὸς τοῦ οἴκου. Καὶ ἡ μὲν νύμφη τίθεται παρὰ τὴν θύραν, ὁ δὲ γαμβρὸς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν, χωρίζονται δὲ ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ τῶν ἄλλων οἰκογενειακῶν μελῶν. Ὁ γαμβρὸς δικαιούται νὰ παραλάβῃ τὴν νύμφην καὶ διευθυνθῇ εἰς τὸν παρακείμενον νυμφικὸν θάλαμον, ἅμα πεισθῇ ὅτι οἱ ἄλλοι ἀπεκοιμήθησαν. Διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὁ μὴ κοιμώμενος μὲ ἐν βήξιμον δύναται νὰ τοῦ ματαιώσῃ τὴν ἀπόπειραν. Βλάχος τις μοι διηγήτο ἐν ὅλῃ τοῦ τῇ ἀφελείᾳ ὅτι πατὴρ γαμβροῦ τινος κατὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων κρουολογήσας σοβαρῶς ἡσθένησε. Τὸ νόσημα ἐξεδηλώθη ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ τοὺς γάμους ἐσπέρας· ἔβηχεν ὁ Βλάχος ἀκαταπαύστως καὶ ὁ δυστυχὴς γαμβρὸς διῆλθεν δλόκληρον μῆνα χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸν

Βλάχισσαι με νυμφικὴν περιβολήν.

νυμφικὸν θάλαμον. Ὁ μὴν τοῦ μέλιτος διὰ τὸν ταλαίπωρον ἐκείνον ἦτο μὴν ἀγρυπνίας καὶ ὀδύνης, τὴν ἔλλειψιν νυμφικοῦ θαλάμου ἀνὰ πληροῖ συνήθως τὸ ὑπαίθριον ἔνθα ἐξακολοθητικῶς ὑπὸ τὸν ἀχανῆ ὀρίζοντα καὶ τὴν θωπεῖαν τῆς νυκτερινῆς μυροβίλου αὔρας ὁ Βλάχος διέρχεται τὰς ὠραιότερας· σιγμὰς τοῦ συζυγικοῦ του βίου. Τί πρακτικώτερον καὶ φυσικώτερον τούτου; Τὴν ἐπιουῖσαν ὁ γαμβρὸς ὑποχρεωτικῶς θὰ μεταβῇ εἰς τὸ ποιμνιον καὶ θὰ ἐπανεέλθῃ μετὰ μίαν ἐβδομάδα, ὅπως συνέχισεν τὴν ποιητικὴν ταύτην σκηνογραφίαν.

Λέγεται ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο ἔδωκεν εὐκαιρίαν εἰς πολλοὺς νὰ σκεφθοῦν ἐπεμβάσεις εἰς . . . ἀλλότρια δικαιώματα . . . Διηγοῦνται δὲ καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον: Εἷς νεῖγαμβρος ἐπιστρέφων νύκτα ἐκ τοῦ ποιμνίου διηυθύνθη ἀδεξιῶς εἰς τὸν οἶκόν του, ἔξωθεν τῆς θύρας τοῦ ὁποῦο ὑπῆρχε λέβης κλήρης ὕδατος. Ὁ λέβης ἐκείνος διέλαθε τὴν προσοχήν του ἐκ τοῦ νυκτερινοῦ σκότους καὶ ἔπесεν ἐπ' αὐτοῦ, ὡς εἰς λουτήρα. Ὁ κρότος ἀφύπνισε τοὺς οἰκείους του καὶ τὸ ζήτημα παρεξηγήθη. Κέφταις . . . φωνάζουν . . . Ὁττέρρα! . . . Μπαμ-μπούμ δύο τρεῖς πυροβολισμοὶ ἠκούσθησαν καὶ τὸ χωρίον ἐγενεὶν ἀνάστατον. Ὁ γαμβρὸς ὑποστάς ὅλως ἀπροσδοκῆτως τὴν ψυχρολουσίαν ταύτην διευθύνεται πρὸς τὸ ὄρος καὶ σπεύδουν εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ ἀγρίως φωνάζοντες ὅλοι οἱ Βλάχοι τοῦ Μετζίτι. Τὴν πρωτὴν μόλις ἐγνώσθη ὅτι ὁ ἥρωας τῆς σκηνῆς ταύτης ἦτο ὁ ἀπρόσεκτος νεῖγαμβρος, ὁ ἀτυχὴς Κήτας I..

Ἡ νύμφη μέχρι οὗ τεκνοποίησιν δὲν δικαιούται νὰ ὁμιλῇ μετὰ τοῦ συζύγου ἐνώπιον τῶν ἄλλων. Ἐκείνου δὲ εἰσερχομένου ὀφείλει νὰ ἐξέλθῃ τοῦ οἴκου πάραυτα.

Κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ θεωροῦσιν ἀπαίσιον ὀνῶνδν ὁ ἱερεὺς νὰ στρέφῃ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπισθεν διατηροῦντες τὴν πρόληψιν ὅτι οὕτως ἀπειλεῖται ὅλη ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀποθανόντος.

Ὁ ἀποθνήσκων κηδεύεται μὲ τὰ γαμήλια ἐνδύματά του². Αἱ γυναῖκες ὡσαύτως. Εἰς τοὺς ἄρρενας κατὰ τὴν ταφήν θέτουν καὶ τὸν κλίτσον (ξύλον, οὗ ἡ κορυφή εἶναι καμπύλη καὶ δι' οὗ συλλαμβάνουν τὰ πρόβατα). Ὁ κλίτσος εἶναι ἀχώριστος τοῦ ποιμένου σύντροφος καθ' ἅπαντα τὸν βίον του.

1. Λέξις ἀποτετιομένη πρὸς τοὺς κύνας προκειμένου νὰ τεθοῦν εἰς καταδίωξιν τινός.

2. Σημειωτέον ὅτι τὰ γαμήλια ἐνδύματα φυλάττονται μετὰ προσοχῆς διὰ νὰ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.

Ἡ σύζυγος ἢ ἡ μήτηρ τοῦ ἀποθανόντος μετρεῖ κατὰ μῆκος τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ μαύρης κλωστῆς, ἣν θέτει ἐντὸς τοῦ φερέτρου. Στρέφουσα δὲ τὸν μύστακά του μοιρολογεῖ καὶ ἐξυμνεῖ τὰ κάλλη του.

Ἐὰν εἰς ἡρραβωνισμένους ὦν ἀποθνή, ρίπτουν ἐντὸς τοῦ φερέτρου τὰ μαγνήλια, ἅτινα κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθιμον οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης δωροῦνται τῷ γαμβρῷ κατὰ τοὺς γάμους.

Περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Βλάχων τῆς Ἡπείρου ἐν γένει γράφει ἰδιαιτέρως ἐν ἐκτάσει ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν συνεργάτης κ. Θ. Κόντης. Ὁ Μετζίτις ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Μπιτσικοπούλου κειμένου εἰς τὸ ὁροπέδιον Βρόιανης τῆς Νεμέρτσας, καθὰ σημειοῖ ὁ Bouqueville. Τὸ μέρος, ἔνθα σώζονται τὰ εἰρημια τοῦ χωρίου τούτου λέγεται νῦν Παλιοχωρί. Τὸ Μπιτσικοπούλου ἠρίθμει τότε 650 περίπου οἰκογενεῖας. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ ἦσαν ποιμένες. Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχε καὶ μεγαλοπρεπὲς θερινὸν ἀνάκτορον τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Μετὰ τὴν τελείαν διάλυσιν τοῦ Μπιτσικοπούλου (1840) τινὲς ἐγκατεστάθησαν εἰς Σοροβίλη καὶ Ὀχθία τῆς Ἑλλάδος, τινὲς δὲ συνωκίσθησαν ἐπὶ Σουλτὰν Μετζίτ εἰς Μετζίτιν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ὁμιλοῦσι πρὸς τῇ Κουτσοβλαχικῇ καὶ τὴν Ἀλβανικῇ καὶ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο καλοῦνται Ἀλβανιό-βλαχοι καὶ Μπονρετόβλαχοι. Ἐνῷ δὲ οὗτοι τὸ θέρος διατηροῦσι μόνιμον κατοικίαν, οἱ Βλάχοι τῆς Κολώνιας (Ἐρσέκας) ἀπεναντίας εἶναι τύποι τοῦ νομάδος ἔχοντες κλίσιν ἀκατάσχετον πρὸς τὸν πλάνητα βίον. Βέβαιον ὅτι οὗτοι δὲ εἶναι ὁμόφυλοι τῶν παρὰ τὸν Ἴστρον Βλάχων. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπικρατούσης κοινῆς γνώμης καὶ τῶν ἱστορικῶν βεβαιώσεων οἱ Βλάχοι τοῦ Μετζίτι καίτοι τρίγλωσσοι λέγουν ὅτι εἶναι ὁμόφυλοι πρὸς τοὺς Σαρακατσάνους, οἵτινες κατὰγονται ἐξ Ἑλλάδος καὶ ὅτι συγγενεῖς τούτων ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ἐν τοῖς δήμοις Βάλτου καὶ Σηρομέρου. Παραδέχονται δ' ἀνεπιφυλάκτως ὅτι οὐδεμίαν συγγένειαν ἔχουσιν ἐκ καταγωγῆς πρὸς τοὺς Βλάχους τῆς Ρουμανίας. Ἡ δὲ γλῶσσα αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κράμα Ἑλληνο-αλβανικῆς οὕσα ἐπουσιώδη πρὸς τὴν γλῶσσαν ἐκείνων σχέσιν ἔχει. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν σκληρῶς ἀπεδίωξαν τὸν ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς παραγάνδας σταλέντα πρὸς ἐτῶν διδάσκαλον προτιμήσαντες Ἑλληνα τοιοῦτον πληρονόμενον τῇ ὑποστηρίξει τοῦ ἐν Κων)πόλει Ἡπειρωτικοῦ Φιλεκαπιδευτικοῦ Συλλόγου.

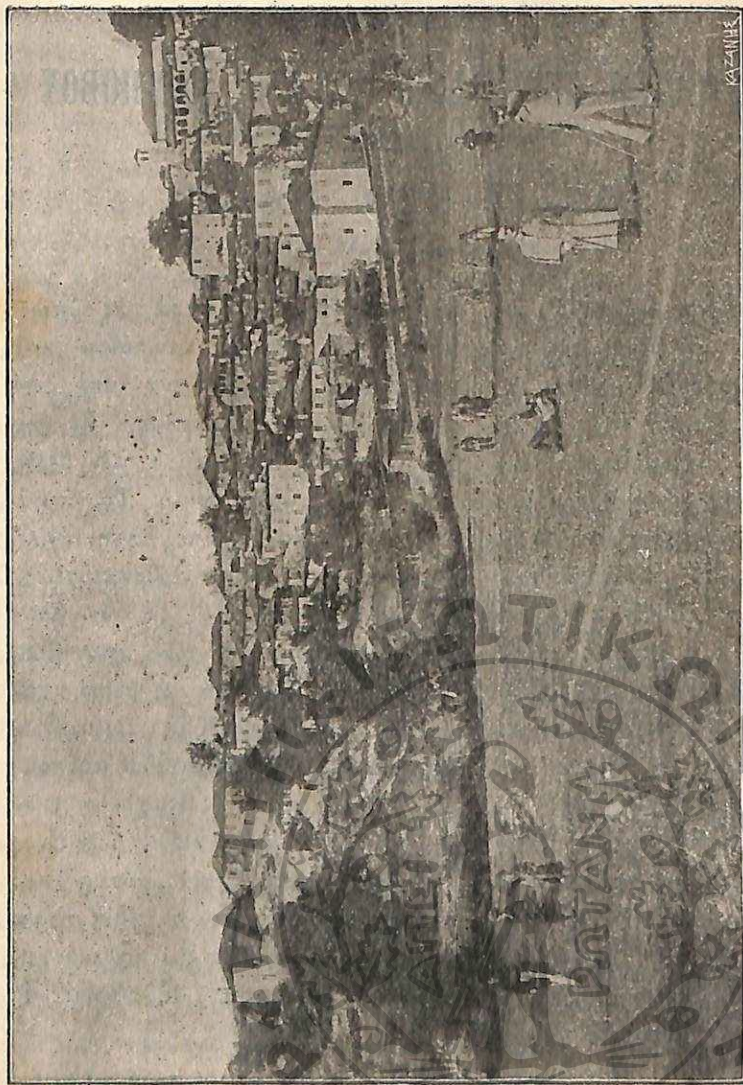
Οἱ Βλάχοι τοῦ Μετζητιέ εἶναι ποιμένες καὶ κτηνοτρόφοι. Αἱ γυναῖκες τούτων ὑφαίνουνσι στερεὰ μάλλινα ὑφάσματα. Κατὰ τὸ θέρος οἱ ἄρρενες σκηνοῦσι μετὰ τῶν ποιμνίων των εἰς τὰ παρακείμενα ὄρη τοῦ Πωγωνίου. Ἡ σκληραγωγία καὶ ὁ ἐλεύθερος ἀὴρ ἐπρόικισαν τοὺς μὲ ἀντοχὴν καὶ ρώμην ἀξιοθαύμαστον. Εἶναι ὅμως σκαιοί, ἀγροῖκοι καὶ οἱ πλείστοι ρέπουσι πρὸς πᾶσαν ἐγκληματικὴν πρᾶξιν, καίτοι διατηροῦσι σχέσεις στενὰς πρὸς τὸ ἡμέτερον στοιχεῖον καὶ δεικνύουσι τάσιν πρὸς ἀπομίμησιν αὐτοῦ.

Ἡ συστηματικὴ καὶ ἐπαρκὴς παιδείσις ἡδύνατο, ὡς εἰκός, ν' ἀναδείξῃ καὶ τούτους χρησίμους κοινωνικοὺς πρᾶχοντας. Παράδειγμα ἔχομεν δύο ποιμενόπαιδας τοῦ Μετζητιέ, οἵτινες σπουδάσαντες ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὁ μὲν τὴν ἰατρικὴν, ὁ δὲ τὴν νομικὴν διακρίνονται σήμερον μετὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου τῆς Αἰγύπτου.

Πρὶν ὅλας ὅμως τὰς πεποιθήσεις, ἃς ἔχουσιν ὅτι εἶναι συγγενεῖς τοῦ Ἰσχυενοῦς Ἑπειρωτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὅτι οὐδόλως σχετίζονται πρὸς τοὺς Βλάχους τῆς Ρουμανίας ἀποφεύγουσιν αὐστηρῶς τὰς ἐπιγαμίας μετὰ τῶν ἡμετέρων. Πρὸ τινων ἐτῶν νέος εὐυπολήπτου καὶ πλουσίας οἰκογενείας ἐζήτησε τὴν θυγατέρα Βλάχου εἰς γάμον, διότι ἦτο πράγματι τύπος καλλονῆς. Ἐκεῖνος οὐ μόνον ἀπέρριψε τὴν πρότασιν, ἀλλὰ προσέθηκε μὲ προφανῆ ἀπεχρέσκειαν: «*Kaλλίτερα γὰρ τὸ σφάξω παρὰ γὰρ τὸ δίνω στὸ Γραῖκο*!»

Ἐν Βοστίνῃ

Λεωνίδας Μ. Βασιλειάδης.

Μερίκη ἀποφῆς τοῦ χωρίου Μάγλιας τοῦ Ζαγορίου.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΑΝΩ ΛΑΜΠΟΒΟΥ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΑΥΤΩΙ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΝΑΟΥ

Πρὸς Ἀνατολὰς τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ παρὰ τὰς ὑπαρξίας τοῦ ὄρους «Πελακοῦ» (τανῦν βουνὰ Λαμπόβου καὶ Ἐπισκοπῆς) κεῖται ἡ κώμη «Ἀνω Λάμπαβον» ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀγίου Δρυϊνουπόλεως ὑπαγομένη, ἥς τὴν θέσιν ἐπισκιάζει τὸ βουνὸν μέχρι τινὸς ὥρας, ὅτε τὸ μὲν θέρος ἔχει δρόσον μοναδικήν, τὸν δὲ χειμῶνα ψῦχος ὀριμύ. Τὰ βουνὰ τῆς κώμης ταύτης ἄλλοτε ἦσαν κεκαλυμμένα ἀπὸ δάση, ἀλλ' ἐκάησαν τὰ δένδρα ὑπὸ τῶν κατοίκων χάριν ἀνθρακείσεως. Ἐνεκα δὲ τῆς καταστροφῆς τῶν δασῶν ἐπῆλθον ἐκ τῶν βροχῶν καὶ πολλὰι κατακυλίσεις χωμάτων ἐπὶ τῶν ἀποτόμων κατωφερειῶν τῶν ὀρέων καὶ βράχων. Ἀπασα ἡ σειρὰ τοῦ ὄρους τούτου ἔχει διάφορα τοπικὰ ὀνόματα ὡς «Κάλι μπάρδι» (χωρίζει τὸ Χλωμὸν ἀπὸ τοῦ Λαμπόβου), «Καρφί» «Μπουρέτο», «Μποζανίκο», «Σκέμπι-κούκιε» (κόκκινος βράχος) κ.τ.λ. Τὸ δὲ βουνὸν τῆς Ἐπισκοπῆς καλεῖται «Ἐλαιούσα»· εἶναι ὀνομαστή διὰ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ἀρωματικὰ χόρτα καὶ βότανα αὐτῆς, ἥς αἱ κοιλάδες κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ ἰδία κατὰ τὸν μῆνα τοῦ θέρους Ἰούλιον πρᾶσινοκιτρινίζουσιν καὶ κοσμοῦνται, ἀπὸ τὰ εὐωδέστερα ἀνθη, ἐν οἷς ὁ ἀμάραντος, ἐξ οὗ καὶ τὸ δημῶδες ἄσμα.

Ποῶς εἶδε τὸν ἀμάραντον ὅς τι βουνὸ ψυτρώνει ;

Ἡ κώμη αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο συνοικίας ὧν ἡ μὲν ἐπικαλεῖται Ἐπάνω Χώρα, ἡ δὲ Λάμποβον Μαζατᾶ. Ἐν τῇ

κώμῃ τούτῃ, ὑπάρχει ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου καὶ ἐπιλεγόμενος τῆς Παναγίας Λαμπόβου. Τὸν ναὸν τοῦτον ἀνήγειρεν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπὶ θεμελίων ἀρχαιοτέρης Ἐκκλησίας. Λέγεται ὅτι τὸ πάλαι ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἔκειτο ἱερόν τι Πελασγικόν. Οἱ κάτοικοι ἀπάσης τῆς Ρίζης θεωροῦνται γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Πελασγῶν, διὰ τοῦτο καὶ τὸ παρακείμενον ὄρος καλεῖται Πελακοῦ.

Ὁ ἱστορικός ναὸς τῆς Θεοτόκου ἔχει θαυμάσιον τροῦλλον, περίξ δ' αὐτοῦ σώζονται πλεῖστα ἐρείπια τάφοι καὶ λειψανα ἀρχαίου φρουρίου. Ἄλλοτε ὑπῆρχον κελλία εἰς ἃ ἐκάθηντο οἱ ἱερεῖς, οἵτινες ἐτρέφοντο καὶ ἐνεδύοντο ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ τινα ἰδιαιτέρα δωμάτια διὰ τοῦς προσκυνητάς. Τὰ δύο κελλία ἐκτίσθησαν ὑπὸ τινων ἱερομονάχων Σίμωνος καὶ Καλλίστου ὀνομαζομένων. Ὁ ρυθμὸς τοῦ ναοῦ εἶναι Βυζαντινός. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ εἰκόνων ἀξία ἰδιαιτέρου λόγου εἶναι ἡ τῆς Θεοτόκου μετενεχθεῖσα ἐκ Βενετίας, ὡς καὶ χειρόγραφόν τι ἐπὶ μεμβράνης Εὐαγγέλιον, ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς καὶ κεχρυσωμένης πλακὸς τοῦ ὁποῦ σημειοῦται τὸ ἔτος καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου. Ἐν ἔτει 560 ἐκομίσθησαν καὶ ὠμοφόρια, ἐπιγονάτια, φελόνια κ.τ.λ. Ἐν ἐκ τῶν φελονίων τούτων προσηνέχθη ἐκ μέρους βασιλείσεως τινός. Λέγεται δὲ ὅτι τὸ ἐφόρει ἱερεὺς τις ὀνομαζόμενος Ἰάκωβος. Τῷ 674 ἀφιέρωθη τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ καὶ ἕτερον λόγου ἀξίον Εὐαγγέλιον ὑπὸ τινων ἐκ πόλεως συμπατριωτῶν προνοῖα τοῦ τότε Πατριάρχου Κωνσταντινου τοῦ Α'. Εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἐν λόγῳ ναοῦ συνετέλεσε καὶ ὁ ἐκ τῆς κώμης ταύτης κατὰ γόμος Πρωτοσπυλάριος Κωνσταντῆς. Οὗτος ἐσπουδάσεν εἰς Ἀπολλωνίαν, ἥς τὰ ἐρείπια σώζονται παρὰ τὸν Ἀφὸν καὶ ἀκολούθως εἰς Ρώμην. Μεταβὰς δὲ εἰς Κων/πολιν μετ' ἑνδεκα ἄλλους Χαονίτας ἀπέκτησε τὴν εὐνοίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ διωρίσθη κατ' ἀρχὰς μὲν διοικητὴς εἰς τινα ἐπαρχίαν τῆς Ἀνατολῆς καὶ εἶτα θανόντος τοῦ Πρωτοσπυλαρίου

Ἀλεξάνδρου, Πρωτοσπαθάριος τοῦ Αὐτοκράτορος διωρίσθη οὗτος. Τὰ ὑλικά πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ ἐστάλησαν τῷ 554 ἢ δὲ εἰκοδόμη ἐπερατώθη μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ χρόνου. Τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς εἰκοδομῆς ἀνήγγειλαν τῷ Αὐτοκράτορι οἱ ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντες Λογρενδὸς καὶ Βλεσάριος. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐξόδων ἐχάρισεν ὑπὲρ τοῦ ναοῦ χίλια φλωρία καὶ διακοσίαις ἐλαίαις εἰς τὴν Σούχαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ δωρεὰ αὕτη ἦτο ἀνεπαρκής, οἱ κάτοικοι ἐζήτησαν διὰ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου Κωνσταντίνου ἰδιαιτέραν χρηματικὴν ἀρωγὴν. Ὁ Αὐτοκράτωρ κατὰ συνέπειαν ἐδωρήσατο τὸ δέκατον τῶν προΐοντων τῆς περιφερείας τὴν ὁποίαν ἡδύνατό τις νὰ ἴδῃ ἀνερχόμενος εἰς τὸν Τροῦλλον τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ διατρέφονται ἐκ τοῦ εἰσδήματος τούτου καὶ δώδεκα ἱερεῖς. Ὁ Πρωτοσπαθάριος Κωνσταντῖνος εἶπε τότε! «Βασιλεῦ, ὁ τόπος αὐτὸς εἶνε πετρώδης καὶ ἄκαρπος». Ὁ Ἰουστινιανὸς συνεπεία λοιπὸν τούτου ἐδωρήσατο ἐξήκοντα δράμια ἐκ τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιῦ Ἐύλου τοῦ Σταυροῦ καὶ οὕτως ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἰσπράττει ἐτησίως ἀπὸ τοὺς διαφόρους προσκυνητὰς περὶ τὰς δέκα μέχρι δώδεκα χιλιάδας γροσίων. Τὸ Τιμιὸν Εὐλὸν ἐτέθη ἐντὸς πολυτίμου θήκης φερούσης τὴν ἐπιγραφὴν «Εὐλὸν Τίμιον καὶ Ἅγιον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ» καὶ ἐστάλη εἰς τὸ Λάμποδον κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 559 διὰ τοῦ ἰδίου Πρωτοσπαθαρίου ἐν συνοδείᾳ τεσσάρων ἱερέων, ὧν οἱ δύο ἐκαλοῦντο Θεόφιλος καὶ Παγκράτιος. Οἱ κάτοικοι μετὰ χαρᾶς καὶ θρησκευτικῆς ἄμα κατανύξεως ὑπεδέχθησαν τὸ ἱερόν τοῦτο κειμήλιον, ὅπερ ἔθηκαν ἐντὸς πολυτίμου θήκης καὶ ἐντὸς Σταυροῦ, ὅστις καλεῖται σήμερον «Σταυρὸς Λαμπόδου» τιμώμενος εὐλαβῶς καθ' ὅλην τὴν Ἡπειρον καὶ Ἀλβανίαν καὶ προσκαλούμενος ὁσάκις ἐπιδημία τις μαστίζει τὸν τόπον. Ἀμα τῇ ἀφίξει τοῦ Τιμίου Εὐλοῦ ἐν Λαμπόδῳ ὁ τότε ἐπίσκοπος Δρυϊνουπόλεως Κωνσταντῖνος συλλειτουργοῦντων δώδεκα ἱερέων μετὰ μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς παρατάξεως ἐτέλεσε τὰ ἐγκαινία τοῦ βασιλικοῦ

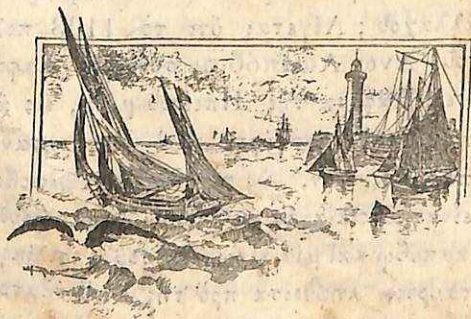
τούτου ναοῦ. Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας τυγχάνει ἡ στιγμή τῆς εἰσόδου τοῦ Τιμίου Εὐλοῦ ἐν τῷ ναῷ, καθ' ἣν ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ τῶν δώδεκα ἱερέων ἔφαλλον ἐν ἱερᾷ συγκινήσει μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν τελετὴν τὸ: «ἐλαμψεν ἡ χάρις σου, Κύριε, ἐλαμψεν ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν» κ. τ. λ. Παρελείψαμεν νὰ σημειώσωμεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ πρωτοκτίστης τοῦ ναοῦ τούτου κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Πυρσόγιαννη τῆς Κονίτισης. Βασιλικῇ δαπάνῃ ὁ αὐτὸς πρωτοκτίστης ἔκτισε τὴν ἐν Κοσσίνῃ τῆς Πρεμετῆς ἱερὰν Μονήν, τὰς Ἐκκλησίας Ἐπισκοπῆς, Ζερβάτων καὶ τὴν γέφυραν ἐνὸς ποταμοῦ τῆς Κονίτισης, ἣτις ἐκλήθη «Ἰουστινιανογέφυρα.» Ὁ Ἰουστινιανὸς ἐκτὸς τοῦ ναοῦ καὶ λοιπῶν ἐν Λαμπόδῳ διέταξε νὰ γίνηται καὶ πανήγυρις, εἰς ἣν συνήρχετο πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ 10—12 χιλιάδων ψυχῶν ἀποτελούμενον. Ἐκτοτε οἱ Λαμποῖται ἐώρταζον τὴν μνήμην τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς 8 Σεπτεμβρίου. Ἡ πανήγυρις διήρκει ἓνα μῆνα καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν δεκαπέντε ἢ ὀκτὼ μόνον ἡμέρας. Σήμερον ὅμως ἡ πανήγυρις αὕτη δὲν γίνεται ἐνταῦθα. Ἐξακολουθεῖ δὲ νὰ γίνηται ἐτησίως εἰς τὴν θείῃν Λαμποβίστραν ἀπέχουσαν ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς Παρχμυθίας· συρρέουσι δὲ ἐν αὐτῇ τὴν 16ην ἢ 20ην Σεπτεμβρίου ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἡπείρου διάφοροι ἔμποροι καὶ ἀγορασταί. Πῶς διετηρήθη ἄρα γε τὸ ὄνομα Λάμποδον ἐν Παραμυθίᾳ, Σορωνεῖᾳ καὶ ἀλλαχοῦ; Λέγεται ὅτι τὸ 1103 πολλοὶ ἐκ τῶν κητοίκων τοῦ Ἀνω Λαμπόδου συνεπεία διαφόρων αἰτιῶν διεσπάρησαν εἰς διάφορα τῆς Ἡπείρου μέρη, εἰς ἃ ἀπετέλεσαν ἰδίας κοινότητας καὶ πανηγύρεις καὶ διετήρησαν τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῆς πατρίδος των, ὡς τὸ Κάτω Λάμποδον λ. χ. τοῦ Τεπελενίου εἶναι ἀποκλῖα ἐκ τοῦ Ἀνω Λαμπόδου. Σώζεται δὲ ἐν Κάτῳ Λαμπόδῳ καὶ μία εἰκὼν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ναοῦ, ἐνθα ὁ Τίμιος Σταυρὸς, ληφθεῖσα πρὸ τῆς 14ης ἐκτονταετηρίδος. Ἡ κατάληξις τῆς λέξεως Λάμποδον εἶναι σλαυϊκὴ. Μὲ τοιαύτην κατάληξιν ἀπαντῶνται καὶ ὀνόματα πολλῶν ἄλλων

χωρίων, ὡς Γράμποδον καὶ Γραμποδίτσα, Χόρμοδον ἐκ τοῦ Χόρμου, Κουμάνοδον ἐκ τοῦ Κουμάνου, Λιμπόχοδον ἐκ τοῦ Λιμπόχου ἢ Ὀλύμπου καὶ Ὀλυμπίου. Εἰς τινὰ ἐποχὴν τὸ Λάμποδον ἐκαλεῖτο «Λάμποδον μαζατὰ» διότι οἱ κάτοικοι δὲν ἦσαν αὐτόχθονες, ἀλλ' ἀποικοὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἰλλυρίας. Ἡ δὲ λέξις «μαζατὰ» σημαίνει μάζευμα ἢ συνάθροισιν. Ὀλύμπιος ὁ υἱὸς τοῦ Στράτωνος κυριαρχήσας τοῦ τόπου τούτου πρὸ Χριστοῦ, οὐ μόνον μετέθηκε τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἡγεμονίας του ἀπὸ τῆς Τρανουσίστας εἰς τὸ Λάμποδον, ἀλλὰ καὶ φρούριον ἰσχυρὸν ἐκοδόμησεν ἐν αὐτῷ, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα ἀνεκαίνισεν ὁ Ἰουστινιανός. Τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου τούτου ὀνομάζουσιν οἱ μὲν τῆς ἐπάνω χώρας κάτοικοι «Παληόκαστρον», οἱ δὲ τῆς κάτω «Καλιάν» ἢ «Παληόπυργον». Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο κατέφυγεν, ὡς λέγεται, γυνὴ τις ἔγκυος, ὡς μαρτυρεῖ καὶ τὸ δημῶδες ᾄσμα :

Ἄνοιξε πόρτα, ἄνοιξε, ἄνοιξε τῆς ὀρφανῆς
γιατὶ εἰμ' ἐγγαστρωμένη καὶ 'ς τὸ μῆνά μου.
ὅσο γ' ἀνοίξῃ καὶ νὰ μπῇ
Ἐγέννησε παιδί.

Ἐν Δροβιάνη.

Νιλόλαος Γ. Μυστακίδης.

Γαυῆλιος πομπὴ εἰς Μεζίνη.

ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΠΕΛΑΣΓΙΚΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΒΕΛΙΑΝΗΣ

Ὑπεράνω ἀκριβῶς τοῦ χωρίου Βέλινη, τοῦ εἰς δίωρον ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Παραμυθίας εὐρίσκομένου, κεῖνται σῶα ἐν πολλοῖς τὰ Πελασγικά τεῖχη τῆς Βέλινης, ὡς καλοῦνται, εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος πρὸς τὸ τῆς Παραμυθίας φρουρίου καὶ δὴ ἀπέναντι τούτου, εἰς θέσιν ἐρυμνὴν ὠκοδομημένα. Περιλαμβάνουσι πεδῖον ἀπόκρημνον, συνδεόμενον μετὰ τοῦ ΒΑ. ὑψομένου ἀποτόμως ὅρους Κορύλλα διὰ μικρᾶς ὁμαλῆς λωρίδος γῆς, συνεχείας αὐτοῦ, ἐνθα ἐξέρχεται τις διὰ τῆς ἐταῦθα, κατὰ τὸ μέσον τοῦ τεῖχους τῆς ἀκροπόλεως, πύλης. Ἡ ὑπὲρ τὴν κρήνην τοῦ χωρίου κυρία εἰσόδος τοῦ φρουρίου κατὰ τὴν ΝΔ πλευρὰν τοῦ δυσχερῆς κατὰ τι ἐστὶν ἐν τῇ ἀνόῳ καὶ ἐκ τῆς ἀνωφερείας τοῦ μέρους καὶ ἐκ τῆς πληθύος τῶν ὀγκωδῶν λίθων τῆς πύλης, ὑπερθύρου καὶ παρυστάδων κ.λ. τῶν πεπτωκότων ἐκπαλαι, δι' ὧν φράσσεται αὕτη· ἀλλ' ἀνελθὼν τις εὐρίσκειται ἀμέσως εἰς μικρὸν ἐλεύθερον χῶρον, μεθ' ὃν ἄρχονται αἱ ποικίλαι διαιρέσεις τοῦ πεδίου διακρινόμεναι εἰς κατὰ μῆκος πρὸς τὴν ἀκρόπολιν βαίνουσιν κυρίαν ὁδὸν τὴν καὶ εὐθεῖαν, εἰς τὰς ἐκατέρωθεν οἰκίας, προφανῶς νεωτέρας, εἰς τὸν πρὸ τῆς ἀκροπόλεως ἕτερον ἐλεύθερον χῶρον εἰς τμήμα τι παρὰ πλευρὸν τῶν δεξιᾶ οἰκιῶν πρὸς τὸ κατώτερον μέρος τοῦ φρουρίου καὶ εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτήν. Ἡ τῆς ἀκροπόλεως ΒΑ πλευρὰ εὐθεῖα καὶ ἔχουσα μῆκος ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου ποδῶν, διατηρεῖται ὁλόκληρος σχεδόν, ἐν καλῇ καταστάσει μεγαλοπρεπῆς, ἐξεγείρουσα εἰς θαυμασμὸν τὸν ἐπισκέπτην. Πολλαχοῦ ἐνταῦθα με-

τροῦνται ἐννέα σειραὶ λίθων, πολλαχοῦ δ' ἐπτά μόνον. Ἀνωθεν τῆς σειρᾶς τῆς βάσεως πρὸς τὴν βόρειον ἰδίως γωνίαν, ἐνθα καὶ τετράπλευρος πύργος προεξέχει, μέγιστοί εἰσιν οἱ λίθοι ἔχοντες δύο μέτρα πλάτος, καὶ δύο τοιαῦτα μῆκος, γενικῶς δὲ τῶν μὲν κατωτέρων στίχων οἱ λίθοι εἰσὶ τετράγωνοι καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κανονικοὶ ἀνταποκρινόμενοι πρὸς τὴν ἰσοδομικὴν τειχοδομίαν τῶν ἀρχαίων, τῶν δὲ ἀνωτέρων μικρότεροι καὶ πολύγωνοι, ἀνακαλοῦντες οὗτοι τὴν πολυγωνικὴν τειχοδομίαν αὐτῶν. Ἐπίσης ἀκέραιον διατηρεῖται καὶ προσόμοιόν ἐστι καὶ μέγα τμήμα τῆς ΒΔ πλευρᾶς τοῦ φρουρίου μετὰ ἐπεχούσης γωνίας. Κατὰ τὴν πλευρὰν ταύτην ἄξια παρτηρήσεως εἰσιν αἱ ἐπὶ τοῦ τεῖχους καὶ κατ' ἀποστάσεις κάθετοι μικραὶ αὐλακες, αἵτινές εἰσιν ἐπὶ μᾶλλον κοῖλαι πρὸς τὴν κορυφήν, ἐξαφνίζονται δὲ καθ' ὅσον κατέρχονται πρὸς τὴν βάσιν. Εἰς τί ἄρα γε ἐχρησίμευσαν; μὴ εἰς ἐκχυνόμενα καὶ ἐκσφενδονιζόμενα ὕγρα ἐν πολιορκίαις; ἢ μὴ ἐκ τῶν ὑετίων ὑδάτων ἐσχηματίσθησαν; Ἐπὶ τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ φρουρίου ἡ λείπει ἐντελῶς τὸ τεῖχος περιττὸν κριθέν ἐξ ὑπαρχῆς, ὡς ἐκ τῆς ἀποκρήμνου θέσεως ἡ ἐλάχιστον διατηρεῖται καὶ κατὰ μέρη, ὡς πεπτωκὸς καὶ ἐνθα ἦν χρησίμους ὡς ἐκ τῆς κλίσεως τοῦ ἑδάφους ἰδίως κατὰ τὴν ΝΑ πλευρὰν.

Ἐν τῇ ἀκροπόλει αὐτῇ τρεῖς διακρίνονται πύλαι, ἡ ἐπὶ τῆς ΒΑ πλευρᾶς περὶ ἧς ἀνωτέρω εἵπομεν καὶ ἡτις διατηρεῖ καὶ τὰς παρυστάδας καὶ τῶν ὑπερθύρων τὸν ὀγκώδη τετράπλευρον πρόσθιον ἐπιμήκη λίθον, καὶ αἱ δύο ἄλλαι ἐπὶ τοῦ βόρειοδυτικοῦ τμήματος, ἡ μὲν βορειότερα μικρὰ ἐντετειχισμένη διὰ λίθων μεταγενεστέρως ὑπὸ τῶν ποιμένων, ἡ δὲ δυτικωτέρα μόλις ὑποσημειούμενη μεταξὺ τῶν περὶ αὐτὴν ἐρείπτων τοῦ τεῖχους. Οὕτω λοιπὸν ἔχομεν ἐν ὅλῳ τῷ φρουρίῳ τὰς τρεῖς ταύτας πύλας καὶ τὴν τῆς κυρίας εἰσόδου. Ἄλλη τις δὲν διακρίνεται, πιθανώτατον ὅμως ὅτι ὑφίστατο τοιαύτη ΝΑ πρὸς τὸ πρὸς τὴν παρακειμένην μονὴν ὁμαλὴν ἑδάφος, ἐνθεν καὶ ἤδη

εισέρχονται οἱ ἐκ τῆς μονῆς ἐρχόμενοι ἐνταῦθα.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ἀρχαίας ταύτης θέσεως, ἣτις ἔχει μῆκος μὲν τετρακοσίους καὶ ἐπέκεινα πόδας πλάτος δὲ ἑκατὸν πεντήκοντα μὲ τοιαῦτα πελασγικὰ τείχη καὶ ἣτις ἐνέκλειεν ὁλόκληρον πόλιν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ, λίαν καταφανεῖς ἐστίν. Ἀλλὰ ποία πόλις ἔκειτο ἐνταῦθα καὶ πῶς ἐκαλεῖτο; Ὁ Π. Ἀραβαντινὸς φρονεῖ ὅτι ἦν ἡ Μήλια ἢ Μύλια, ἐκ τοῦ Μήλια δὲ λέγει ἐγένετο εὐκόλως Μηλιανή καὶ τροπῇ τοῦ μ. εἰς θ, γέγονε Βηλιανή καὶ Βέλιανη. Ὁ δὲ Ἀγγλος Λήεν, ὃν φαίνεται ἀκολουθοῦσιν οἱ ἱατροὶ Α. Πάλλης καὶ Ἰ. Λαμπριδῆς δέχεται ὅτι ἔκειτο ἐνταῦθα οἱ Ἑλενοὶ συσχετίζων ἐπίσης τὴν νέαν ὀνομασίαν πρὸς τὴν ἀρχαίαν. Ἑλληπουσῶν ἀποδείξεων διὰ τῆς ἀξίνης ποριζομένων καὶ μαρτυριῶν ἐκ συγγραφέων, φρονούμεν ὅτι καὶ ἡ πρώτη γνώμη καὶ ἡ δευτέρα δὲν ἔχονται ὑποστάσεως καὶ ὅτι ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ Παρχμυθίας—Φαναρίου πρὸ πάντων τὰς τοῦ Στράβωνος πόλεις δεόν ν' ἀναζητήσωμεν: Κίχωρον, Βουχάντιον, Ἐλατρίαν, Πανδοσίαν καὶ Βατίαν, ὧν ἡ χώρα καθήκει κατὰ τὸν γεωγράφον τοῦτον μέχρι θαλάσσης, καὶ ἐξ ὧν μόνον τῆς Κιχώρου καὶ πιθανῶς καὶ τῆς Πανδοσίας αἱ θέσεις γνωσταί εἰσι τῆς πρώτης εἰς τὸ νῦν Καστρί τοῦ Φαναρίου θετικῶς καὶ τῆς δευτέρας ἀπέναντι τῆς Βέλιανης καὶ τῶν Πελασγικῶν τῆς τειχῶν ἴσως μεταξὺ Ζελεσοῦ καὶ Σεβαστοῦ καὶ Παγκράτες. Ποία δὲ ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλεων ἔκειτο ἐν τῇ Βέλιανῃ αὐτῇ ἢ καὶ ἂν ἄλλη τις ἐτύγγανεν ἐπὶ τέλους ἀφοῦ αἱ ἀνασκαφαὶ πολλάκις πολλὰ τὰ ἀπρόοπτα ἐπαρουσίασαν, μόνον ἐπιγραφαὶ καὶ ἄλλα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἠδύναντο νὰ μαρτυρήσωσιν, ἀλλὰ καίτοι ἐγένοντο πολλάκις λάθρα ἀπόπειραι ἀνασκαφῶν μερικῶν καὶ ἐπιπολαίως ὑπὸ χωρικῶν καὶ ποιμένων, ὡς ἔχομεν ἐκ παραδόσεως καὶ συστηματικωτέρως τις ἄλλη ὑπὸ ἰδιοκτῆτου ἀγρῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου, οὐδὲν προήλθεν εἰς φῶς, οὐδ' ἡ τύχη δ' αὐτῇ διὰ τῆς φορᾶς τοῦ χρόνου ὑπεβοήθησεν, ὅπως ἀποκαλυφθῇ ἡμῖν τὸ ὄνομα τῆς ἀρ-

χαίας ταύτης πόλεως. Ἐν τούτοις ἡμεῖς ἐμμένομέν πως εἰς τὴν πρὸ ἐτῶν ἐκφρασθεῖσαν ἰδέαν καθ' ἣν τὸ φρούριον τοῦτο ἀπέτελει ἐν σύνολον μετὰ τῶν ἀπέναντι ἐρειπίων τῆς Πανδοσίας ἐν Ζελεσῷ, Σεβαστῷ τῶν μολίς μίαν ὥραν ἀπεχόντων καὶ διὰ τῆς πεδιάδος χωριζομένων, πεδιάδος ἐνθα ἔστιν ὅτε εὕρηται καὶ τάφοι ὡς ἐν συνεχείᾳ τινὶ καὶ ἂν κατὰ ταῦτα πράγματι ἡ Πανδοσία ἔκειτο ἐν Ζελεσῷ κ.λ. καὶ τὸ φρούριον τῆς Βέλιανης εἰς τὴν ὀνομαστὴν πόλιν Πανδοσίαν τὴν χρησιμεύσαν ἐδραν τῶν βασιλέων τῆς Ἡπείρου ἀνῆκεν.

Τὰ ἀνακαλυφθέντα ἢ ἀνακαλυπτόμενα εἰσέτι ἐνίστε ὑπὸ τῶν χωρικῶν νομίσματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν εἰσι:

Ἡπειρωτικὰ χάλκινα φέροντα ἀφ' ἐνὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ Διὸς πρὸς δεξιὰ ἢ ἀριστερά, καὶ ἀφ' ἐτέρου τὸν κεραυνὸν ἐντὸς στεφάνου ἐκ δάφνης ἢ ὀρυδὸς καὶ ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, ἢ ἔχοντα ἀφ' ἐνὸς κεφαλὴν Διώνης πρὸς ἀριστερά καὶ εἰς τὸ ἐμβαδὸν δεξιὰ ὄμμαθὸν στίξεων ἡμικυκλικόν, εἰς τὰ ὀπισθεν δὲ τὸν κεραυνὸν μετὰ τοῦ στεφάνου καὶ ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ εἰς διάφορα εἶδη γραφῆς.

Ἀμβρακίας χάλκινα μὲ τὰ στοιχεῖα AMBP.

Κασσωπαίων μὲ τὴν λέξιν ταύτην ὡς καὶ ἐν μὲ κεφαλὴν πρὸς δεξιὰ καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀετὸν ἱπτάμενον, ἐκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ ὁποῖου Β καὶ Α ὑπάρχουσι, καὶ δύο μὲ κεφαλὴν πρὸς δεξιὰ πυργοφόρον (;) ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀετὸν ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποῖου ΕΒ καὶ Α, πάντα χάλκινα.

Κορινθιακὰ ἀργυρὰ μὲ τὸν Πήγασσον καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ζυγίζοντα δύο καὶ ἡμίσειαν δραχμᾶς, ἢ μὲ τὸν Πήγασσον καὶ τὴν Ἀφροδίτην, μικρότερα, τὰ καὶ πλείονα.

Φιλίππου χάλκινα.

Ἀλεξάνδρου ἀργυρὰ μικρά.

Ρωμαϊκὰ ἐξ ὧν ἐν MAXIMINUS.

Βυζαντινά, καὶ

Βενετικὰ τινα παρεισφύσαντα, τίς οἶδ' ὅπως.

Ἀλλὰ καὶ ἕτερον ξένον ἀργυροῦν, τῆς Ρόδου, ζυγίζον περὶ

τὴν μίαν δραχμὴν ἀνευρέθη ἐνταῦθα, ὅπερ ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἔχει τὸν Ἥλιον κατὰ πρόσωπον μὲ τὴν πλουσίαν διακεχυμένην κόμην αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς ἐτέρας δὲ ρόδον μετὰ καὶ ἰδιαιτέρου κρίνου ἐφ' οὗ κάλυξ, καὶ τρίποδος πρὸς τὴν ρίζαν ἔνθα Ρ καὶ Ο. Ὑπερθεὶν δὲ τούτου εὐκρινῶς τὸ ὄνομα ΕΥΚΡΑΤΗΣ. Ποία ἄρ' αὖ γε περιπέτει· ἢ συναλλαγὴ ἔφερε τὸ νόμισμα τοῦτο τῶν Ροδίων ἐνταῦθα; Μήπως ἐπὶ τῶν Μυκεδονικῶν χρόνων καὶ δὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦλθεν; Μετὰ τοῦ νομίσματος τούτου εὐρέθη καὶ ὠραία λυχνία πῆλινος διατηροῦσα τὸν πρωτογενῆ αὐτῆς ἐρυθρωτὸν χαρακτιῆρα.

Ἐπίσης εὐρέθη οὐ πρὸ πολλοῦ ὑπὸ ποιμενόπαιδος ἐντὸς τοῦ φρουρίου ὀκτακτῶντος μικρῶν διαστάσεων βαθέως ἐρυθροῦ χρώματος ἐλλειψοειδὲς ἐφ' οὗ ἐγγεγλυμμένος ἦν Ἀρίων (;) ἐπὶ δελφίνος, ὡς καὶ τεμάχιον ἐπάργυρον μὲ παραστάσεις ἀνδρῶν νεωτέρας ἐποχῆς. Πόρπη δὲ τις ἐκ χαλκοῦ κυκλοτερῆς, ἥς ἡ ὀλικὴ διάμετρος ἦν δέκα ὑφεκατοστόμετρα, εἶχεν ἐπὶ τῆς προσθίας ὀψεως τὰ ἐξῆς: Ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ γυμνοῦ ὤμου πρηνοῦς Σατύρου ἐπακουμβῶντος εἰς τὴν γῆν διὰ τῶν κνημῶν καὶ τῶν ἄκρων χειρῶν, οὗτινος δὲ διακρίνονται κάλλιστα τὰ εὐμεγέθη ὦτα, πατεῖ διὰ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς ἕτερος γυμνὸς τοιοῦτος, ὅστις τὸν δεξιὸν πόδα στηρίζει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὅστις διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τῆς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνυψουμένης κρατεῖται ἐκ τοῦ στελέχους κεκαμμένου κλήματος εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου σταφυλή, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἐκκενοῖ ὕδριαν μικρὰν περὶ τὴν ρίζαν τοῦ κλήματος, περὶ δὲ ἐνταῦθα ἐλίσσειται ὅφιν ἔχων τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ σώματος αὐτοῦ εἰς τὸ κενὸν τεταμένος. Ἐτέρα ὕδρια μεγαλειτέρα κεῖται ἀριστερὰ ὀρθία. Ἡ ὅλη πρόσοψις τῆς πόρπης ταύτης φαίνεται ὅτι ἦν ἐπίχρυσος, ψήγματα δὲ χρυσοῦ καὶ ἤδη ἀρκετὰ ὑπάρχουσιν. Ἐπὶ τοῦ ὀπισθοῦ δὲ μέρους εἶναι ἐν τῷ μέσῳ ὀριζόντιος σωλὴν ἐσχηματισμένον ἐκ σύρματος λεπτοῦ, διὰ τούτου δὲ ἐκραιεῖτο

βεβαίως διὰ βελόνης εἰς τὴν θέσιν της, ὅτε ἐφέρετο ἐπὶ τοῦ σώματος.

Προσέτι ἐν τῷ φρουρίῳ περὶ τῆς πληθὺς κεράμων συντετριμμένων, ἰδίως πρὸς τὴν ἀκρόπολιν· εἰσὶ δ' αὐταὶ μεγάλαι καὶ παχεῖαι, οὐδὲν δὲ τὸ ἐξαιρετικὸν περὶ συστάσεως πλήν διαφόρων μικρῶν ἐπ' αὐτῶν ὁπῶν.

(Ἀπόσπασμα)

Δ. Α. Παναγιωτίδης.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑ

— Προκομμένο παιδί! Μπράβο του μὰ τὴν ἀλήθεια! . . . Τέτοια παιδιὰ νᾶχης, ἄξια καὶ δουλευτάρικα, χαρὰ τῶν γονέων τους, γλέπεις καὶ γεράματα, γλέπεις καὶ μιὰ καλὴ μέρα — ὅχι σὰν τοὺς δικούς μου τοὺς χαμένους, τοὺς χαρικοφάγους. . . Μπράβο του μὰ τὴν ἀλήθεια! . . . Νὰ τοῦ χιλιάσουν τοῦ παιδιοῦ, νὰ ἰδῇ κι' ἡ μάνα του ἡ ὀρφανή, ἡ χαροκαμένη ποῦ δὲν τῆς γέλασε ὡς τὰ τώρα, ποῦ τῷ χει φυλαγμένο μὲ τὴν ξενοδουλειά, Θεοῦ πρόσωπο! . . .

Εἰς τὸ μεσοχωρί. τὴν μικρὰν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ, ὅπου μὲ τακτικότητα ὠρολογίου καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἡ ἑορτάσιμον ἡμέραν συνηθίζουν οἱ χωριανοὶ νὰ συναθροίζωνται καὶ νὰ διέρχωνται ἐκεῖ ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν, ὡς τρόφιμοι νοσοκομείου ἐν ἀναρρώσει, συνομιλοῦντες, συζητοῦντες τὰ κοινὰ, ἐνίοτε χαρτοπαικτοῦντες, πολλάκις χαζεύοντες ἢ ἀπολαμβάνοντες μακαρίως τὴν λιανικὰ τοῦ Φθινοπώρου ἢ τὴν δροσερὰν σκιὰν τῶν δένδρων κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας.

— Εἰς τὸ μεσοχώρι, πέριξ τῆς πλατυφύλλου γηραιᾶς πλατάνου, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας τῆς Κυριακῆς ὁμιλος πολυπληθὴς χωριανῶν εἶχε συναθροισθῇ διὰ νὰ σχολιάσῃ τὸ γεγονός τῆς ἡμέρας.

Ὁ Θανάσης τῆς Σταύραινας, τὸ ὀρφανὸ φτωχόπαιδο εἶχ' ἀγοράσει πρόβατα ! . . . Ἡ κακολογία, ὅπου θαρρεῖς εἰς τὰς μικρὰς κοινωνίας ἔχει στήσῃ τὴν ἑδραν της, ἔκαμε μερικὰς σπασμωδικὰς ἀποπείρας διὰ νὰ ἐνθρονίσῃ τὸ σκάνδαλον ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπῆρχε — ἡ ἐπιβλητικὴ ὁμως φανὴ τοῦ μπάρμπα Γεώργη, γηραιοῦ κοτζάμπαση ἐκ τῶν ὀλίγων ἀκόμη λειψάνων τῆς παλαιότερας ἐποχῆς (τῶν ὁποίων οἱ λόγοι καὶ σπανιώτερον οἱ παραλογισμοὶ θεωροῦντο ὡς νόμοι), ὁ ὁποῖος πρῶτος πάντων ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἔκρινεν ὡς ἀνωτέρω εὐφήμως τὸ γεγονός, ἐφίμωσε τὰς κακὰς γλώσσας.

— Ἀξιο καὶ δουλευτάρικο τὸ παιδί, ὁ Θανάσης τῆς Σταύραινας, ἐδούλευε τόσα χρόνια, ἐμάζωνε τὸν παῖδα, δὲν τὸν ἔτρωγε . . . ἀγόρασε τὰ πρόβατα, μπράβο του ! . . .

Ἐπανελάμβανεν ὡς ἐπὶ τὸν ὁ μπάρμπα Γεώργης μὲ τόνον αὐστηρὸν ἐμπνέοντα τὴν πεποίθησιν, ὅσάκις ἀνεκάλυπτε ὅτι βλέμματα ἀκόμη περίεργα ἐκ τοῦ ὁμίλου, ζητοῦν περισσοτέρας ἐξηγήσεις.

— Μὰ πῶς, κυρ-Γεώργη, δούλος ἄνθρωπος ὁ Θανάσης, ν' ἀγοράσῃ πρόβατα ! . . . Δὲν τὸ καταλαβαίνω, δὲπ τὸ χωράει ὁ νοῦς μου ἐμένα ! . . . παρετήρησεν αὐταρέσκως ὁ ἀδιόρθωτος παπᾶς τοῦ χωριοῦ, ὁ ὁποῖος ρυπαρὸς ἐκ τοῦ ταμβάκου, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου εἰς γενναίαν δόσιν εἶχε ροφήσει, καὶ ἀκνένιστος — τελευταῖος πάντων εἶχε προστεθῇ εἰς τὸν ὅμιλον.

— Νὰ σ' τὸ χωρέσῃ, παπᾶ μου, νὰ σ' τὸ χωρέσῃ ! . . . Παπᾶς ἄνθρωπος νὰ κολάζεσαι, ἐσύ ! . . .

Τὴν τελευταίαν φράσιν ὁ μπάρμπα-Γεώργης συνώδευσε μὲ χαρακτηριστικὸν εἰρωνικὸν μορφασμὸν καὶ ἰσχυρὸν δάγκημα τῶν χειλῶν. Τοῦτο ἤρκεσε νὰ κινήσῃ τὸν γέλωτα τῶν παρι-

σταμένων εἰς βάρος τοῦ παπᾶ, ὁ ὁποῖος μετανοημένος διὰ τὴν ἀτυχῇ ἀνάμειξιν καὶ περίλυπος διὰ τὴν ἥτταν ἐτρέπετο εἰς ἄτακτον φυγὴν χαμαὶ νεύων καὶ σιωπηλός. Ἐπλησίαζεν ἤδη ἡ ὥρα τοῦ μεσημβρινοῦ γεύματος καὶ ὅλοι ἤρχισαν νὰ διαλύωνται ἔχοντες πλέον ἰσχηματισμένην τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὰ πρόβατα ἐκτῆθησαν ἐντίμως.

Δύτην τὴν φορὰν ἐβράδυνεν ὑπὲρ τὸ δέον ὁ Μῆτρος τῆς κυρ-Γιάνναινας νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σπῆτι. Ὁ Κώστας ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς του πρὸ πολλοῦ εἶχε τοποθετηθῇ εἰς τὸ τραπέζι, ἱστρωμένον χαμηλὰ κατὰ τὸν τουρκικὸν τρόπον καὶ δυσκόλως ἔκρυπτε τὴν δυσφορίαν του διὰ τὴν ἀσυνήθη βραδύτητα τοῦ Μῆτρος, τὸν ὁποῖον ἀπὸ ἡμισείας περίπου ὥρας ἀνέμενεν. Ἀνυπομονῶν διὰ τὴν ἀργοπορίαν τοῦ ἀδελφοῦ του ἔρριπτε συχνὰ λαίμαργα βλέμματα εἰς τὰ παρατεθειμένα φαγητά, τὴν χρυσίζουσαν Μπατσαριὰν καὶ τὸ ὀρεκτικὸν ξινόγαλα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελεῖτο τὸ menu τῆς μεσημβρίας ἐκείνης, καὶ ἐνῶ ἐπὶ τέλους ἠτοιμάζετο νὰ εἴπῃ εἰς τὴν μάνα του νὰ καθήσῃ, νὰ φᾶνε αὐτοὶ τώρα, καὶ ἄς φάγῃ ὁ ἀδελφὸς του ὅποτε θέλῃ, δὲν μποροῦν νὰ τὸν περιμένουν περισσότερον, ἠκούσθη κτύπος εἰς τὴν ἐξώθυραν.

Ἡ μορφή τοῦ Μῆτρος ἐπελθόντος ἐπρόδιδεν ἄνθρωπον βυθισμένον εἰς σκέψεις, τὸ δὲ ἀπλανὲς καὶ ρεμβῶδες αὐτοῦ βλέμμα ἐμαρτύρει τὰ σχέδια καὶ τὰ ὀνειροπολήματα, τὰ ὁποῖα καθ' ὁδὸν ἡ ἐξηγμένη αὐτοῦ φαντασία εἶχε πλάσει.

— Τί γίνηκες, γυιὲ μου, τόση ὥρα ; . . . Ποῦ ἦσουν ; . . . Κόντεψε νὰ σοῦ κρεμάσωμὲ τὸ χουλιάρι, ἐρωτᾷ περίεργος ἡ κυρᾶ-Γιάνναινα.

— Νὰ, ἔξω στὸ μεσοχώρι, ποῦ γίνονταν τόσο ταβματοῦρι γιὰ τὰ πρόβατα τοῦ Θανάση . . . Ἐπιάστηκε ὁ κυρ-Γεώργης μὲ τὸν Παπᾶ καὶ σοῦ τὸν ἔκαμε λουλοῦδι. Δὲν σοῦ τὰ εἶπεν ὁ Κώστας ;

— Μπα ! . . . Δέν μου εἶπε τίποτα . . .

— "Ωχ ! ἀδελφε καὶ σύ, δέν μᾶς ἀφίνεις. . . Κάτσε τώρα νὰ φᾶμε ποῦ πεινώ . . . Κάτσε καὶ σὺ μάνα, προσέθηκεν ὁ Κώστας, ὅστις μὴ δυνάμενος ν' ἀντισταθῇ περισσότερον εἰς τὰς ζωηρὰς διαμαρτυρίας τοῦ στομάχου του, ἤρχισε νὰ κόπτη τὴν μπατσαριὰν ἐν σπουδῇ καὶ νὰ δίδῃ πρῶτος τὸ σύνθημα τῆς ἐνάρξεως τοῦ γεύματος. 'Επὶ ὀλίγα λεπτὰ ἄκρα ἡσυχία ἐβασίλευεν εἰς τὸ σπῆτι, δέν ἠκούετο ἄλλος πρᾶς μόνον τὸ κροτάλισμα τῶν μασσώντων ὀδόντων. Τὴν ἐπικρατοῦσαν ὁμως σιωπὴν διέκοψεν αἰφνιδίως ὁ Μῆτρος, ὅστις μὲ ὕψος ἀνθρώπου ἀποφασισμένου νὰ προβῇ εἰς μεγάλην καὶ τολμηρὰν πράξιν, ἔλεγε :

— Δέν ξέρεις ἀδελφε Κώστα, τί σκέφθηκα στὸ δρόμο. . . Δέν ξέρεις μάνα. . . γιατί ἄργησα δά, νὰ ἔρθω στὸ σπῆτι ; . .

— Τί γυιέ μου ;

— Τί, Μῆτρο ;

— Καλλίτερος τάχα ἀπὸ τ' ἐμᾶς εἶναι ὁ Θανάσης ποῦ ἀγόρασε πρόβατα, ἢ ἦταν ὡς τὰ χθὲς δοῦλος ! . . . Εἶδες τί καλά, τί παινεμένα λόγια πῶλεγε γι' αὐτὸν ὁ κυρ-Γεώργης. 'Εμελέτησα Κώστα, ἄκουσε . . . ν' ἀγοράσωμε πρόβατα, νὰ γένωμε ἀφεντάδες . . . Κάνα μεγάλο πρᾶμα τάχα ! . . . Νά, ἔχομε τ' ἀργαστῆρι στὸ μεσοχωρι, τὸ πουλοῦμε, βάνομε καὶ τ' ἀμπελοχώραφά μας ἀμανέτι βρίσκομε παράδες. Καὶ νὰ ἰδῆς ὕστερα ἐσύ, τσελεγγάδες ἐμεῖς μὲ τ' ὄνομα.

Ὁ Κώστας, ὁ ὁποῖος μετὰ προσοχῆς ἤκουε τοὺς λόγους καὶ τὰ μεγαλουργὰ σχέδια τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀναλογισθεὶς τὴν ἀνέλπιστον εὐτυχίαν, ἢ ὁποῖα δι' αὐτοὺς ἀνέτειλεν, ἔγεινεν ἑξαλλος ἐκ τῆς χαρᾶς του, ἐλησμόνησε τὴν πείνάν του καὶ τὸ ξυνόγαλα, τὸ ὁποῖον ἄθικτον ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀνέμενε τὴν σειρὰν του, καὶ ἐγερθεὶς βιαίως ἠσπάσθη μετὰ συγκινήσεως τὸν Μῆτρον, τὸν ὁποῖον περιπτυσσόμενος μετὰ στοργῆς ἔλεγε :

— Γεῖά σου, ἀδελφε μου. . . Ποῦ νὰ τὸ κόψῃ τὸ ξερό μου

τὸ κεφάλι ἐμένα. . . 'Εγὼ, πάγω . . . Πάγω στὸ μεσοχωρι νὰ κυττάξω νὰ βρῶ κανέναν, νὰ πωλήσω τ' ἀργαστῆρι ποῦ ἔχομε ἐκεῖ—ν' ἀγοράσωμε πρόβατα . . . Καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ. . .

— Τί βιάζεσαι ἔτσι παιδί μου; Δέν κάθεσαι ν' ἀποφᾶτε, νὰ συλλογισθῆτε καὶ καλλίτερα τὸ πρᾶμα ; . . εἶπεν ἡ μάνα ἢ κυρὰ-Γιάνναινα, ἢ ὁποῖα κάπως ἤρχισε νὰ συνέρχεται ἐκ τῆς στιγμιαίας χαρμολύπης ἐξάψεως, ὅπου εἶχε παρασύρει καὶ αὐτὴν ὁ ἐνθουσιασμός τῶν υἱῶν της.

— Μιὰ ὥρα γληγοτώτερα, μάνα, ἔλεγεν ὑπερηφάνως ὁ Μῆτρος.

Παγαίνω κι' ἐγὼ νὰ βάλω τ' ἀμπελοχώραφά μας ἀμανέτι.

Τί ! ἐκατὸ ψωροπρόβατα θ' ἀγοράσωμε ἐμεῖς σὰν ὁ ἄλλος ! . . . 'Αν εἶναι νᾶνε ! . . . Τοιλεγγάδες ἐμεῖς μὲ τ' ὄνομα ! . . . Ὁ Κώστας θὰ τὰ βοσκήσῃ.

'Εγὼ θὰ —

Ἡ τελευταία φράσις τοῦ Μῆτρον ἀποφαινομένου ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι ὁ Κώστας θὰ βοσκήσῃ τὰ πρόβατα ἠλλαξε διὰ μιᾶς τὴν σκηνογραφίαν. Ὡς ἐκραγεῖσα βόμβα ἀπήχησεν εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἀποφεύγοντος τὴν ἐργασίαν Κώστα, ὅστις κατὰ πληκτος διὰ τὴν ἀπροσδόκητον δῆλωσιν ἀνέκοψε τὰ βήματά του καὶ εἰσῆρχετο μέσα διὰ νὰκούῃ καλλίτερα. Ἡ φυσιογνωμία του, ἢ ὁποῖα τέως ἐξέφραζεν ἄφατον γαλήνην καὶ ἀπῆστραπτεν ἐκ τῆς χαρᾶς ἤρχισε νὰ μεταβάλληται ἀποτόμως ἐξαγριωθεῖσα εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον, ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ ἡλεκτρικοῦ βεβαρημένη ἀτμόσφαιρα ἢ προμηνύουσα τὴν καταιγίδα.

— Τί, τί εἶπες ; Ν' ἀκούσω καλλίτερα ; . . ἐρωτᾷ ἀγρίως τὸν Μῆτρον.

— Εἶπα. . . Εἶπα, ἐσύ θὰ βοσκήσῃς τὰ πρόβατα. 'Εγὼ θὰ —

— 'Εγὼ, ὡρέ, θὰ βοσκήσω τὰ πρόβατα, ἐγὼ ὁ μεγαλότερος, δέν ἐντρέπεσαι ; . . . 'Εσὺ νὰ τὰ βοσκήσῃς, ἐσύ ! . . .

— Γιατί νὰ ντραπῶ ; "Αμ' τί νόμισες ἐγὼ τὸ Λεβεντό-
παιδο νὰ σοῦ γένω Βλαχοποιστικός ! "Οχι, ἐσὺ ὡρὲ θὰ τὰ βο-
σκῇσῃς ! . . .

— "Α ψωροπερήφανε ! θὰ τὰ βοσκῇσῃς καὶ θὰ σκάσῃς . . .

Τὸ ἔναυσμα ἐρρίφθη· ἡ ἐκστόμισις ὑπὸ τοῦ Κώστα κατὰ
πρόσωπον τῆς χαρακτηριστικῆς ιδιότητος τοῦ Μήτρου ἦναψε
τὴν πυρκαϊάν.

— 'Εγὼ περήφανος, παληοτεμπέλη ! . . . καὶ ὁρμᾷ ἀκρά-
τητος ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἡ συμπλοκὴ ἐπέρχεται. Σκα-
μνιά, ξύλα, μαγκοῦρες, τὸ σαγάνι μὲ τὸ ξυνόγαλα καὶ ὅλα τὰ
ἐν ἐφεδρείᾳ μικροέπιπλα καὶ σκεύη τοῦ σπητιοῦ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐπίκουρα τοῦ ἀδελφικοῦ ἀλληλοσπαράγματος. Ἡ
δυστυχὴς μάνα ἀλλόφρων ἐκ τῶν συμβαινόντων εἰς μάτην προ-
σπαθοῦσα νὰ τοὺς χωρίσῃ, κλαίει, κτυπιέται, ῥόδύρεται καὶ ἐν
τῇ ἀπελπισίᾳ της προβάλλει εἰς τὸ παράθυρον καὶ καλεῖ τὴν
γειτονιάν εἰς βοήθειαν.

Τὸ δὲ ἀγαπημένον ζεῦγος τῶν ἀδελφῶν ἐδέρετο, ἐξυλοκο-
πεῖτο ἀνηλεῶς, ἀναιδῶς ἀλληλοὑβρίζομενον, ἀγρίως μαλλοτρα-
βιούμενον, ποῖος νὰ βοσκῇσῃ τὰ πρόβατα . . . ἐνῶ τὰ πρό-
βατα δὲν τὰ εἶχαν ἀγοράσει ἀκόμη ! ! . . .

Κάποιος ἐκ τῶν παρατυχόντων χωριανῶν ἔλεγεν ὅτι, ἰδὼν
γελῶντα τὸν παπᾶν εἰς τὸν τόπον τοῦ καυγᾶ καὶ ἐρωτήσας αὐ-
τὸν τί ἔτρεξε, ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν :

Χρ ! Τώρα παρηγοριόμαι. . . 'Εγὼ μοναχᾶ δὲν τὴν ἔπαθα
σήμερα . . . ἔπεσαν καὶ ἄλλα θύματα τῶν προβάτων ! . . .

Κ ω ν) π ο λ ι ς .

Πτωχοπρόδρομος.

'Αμυγδαλιὰ περήφανη !
'πν ἀνθίζεις μὲ τὸ χιόνι !
Μὴ μᾶς θωρεῖς ξεφάνταχτη
ἀπάν' ἀπ' τὸ κοτρῶνι.
Πνέει κατάψυχρος βορειᾶς
καὶ ξερορίζονει δένδρα
'Π' ἔχουν τὰς ρίζας τῶν βαθιὰ
καὶ Σὺ αὐτοῦ 'ς τὴν πέτρα
'Υψόνεις ὑπερήφανη
τοὺς ἀνθισμένους κλώνους,
Καὶ μᾶς ἔσπινᾷς τὸν ἔρωτα,
καὶ μᾶς ἀνάψτεις πόνους.
Μὴ τόσο ξεφαντώγεσαι !
καιρὸς δὲν ἦλθ' ἀκόμα.
'Η φύσις δὲν ἐγέλασε,
δὲν ἐλυώσαν τὰ χιόνια.
'Ωδὴ πτηνοῦ μολπὴ ἀνδονιοῦ
ἀκόμῃ δὲν ἠκούσθῃ.
'Η νῆσσα ἡ πάπια 'ς τὸ νερό
ἀκόμῃ δὲν ἐλούσθῃ.
Στὴν πέτρα 'πάνω 'μυγδαλιὰ
ὅπ' εἶσαι καθισμένη
Θυμίσου πῶς ἡ ρίζα σου
δὲν εἶν' ἀσφαλισμένη
Κι' ὁ ἀδυσώπητος βορειᾶς
ποῦ δυνατὰ μουνγκρίζει
Τὰς ρίζας καὶ τοὺς κλώνους σου
ἀνάποδα γυρίζει.

'Εν Σκαμνελίῳ Ζαγορίου

Σ. Φραγκούλης Ἱατρός

Ο ΒΛΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΤΣΟΥΠΙ⁽¹⁾

ΚΩΜΩΔΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ

ΕΙΣ ΜΙΑΝ ΠΡΑΞΙΝ

(Ἡ σκηνὴ ἐν τῇ Ἡπειρωτικῇ κόμῃ Δ***).

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Ἐβραῖος, Δάσκαλος, Βλάχος, Γύφτος
καὶ Ἐπίτροπος.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Καθ' ὁδόν).

Ἐβραῖος καὶ δάσκαλος.

ΕΒΡ. Δέ μοῦ λές, κύρ δάσκαλε, ἀλήθεια θά μοῦ κόψῃς τὰ σαράντα γρόσια ἀπὸ τὸ λογαριασμό;

ΔΑΣΚ. (σοβαρῶς). Ἐπρεπε γὰρ τὸ καταλάβῃς ὅτι ἐγὼ συνειθίζω πάν-
τοτε νὰ πληρώνω μὲ σκόντο.

ΕΒΡ. Συλλογίσου καλὰ κύρ δάσκαλε. Θὰ βγοῦμε στὸ μεσοχώρ'.
Ἐλα στὸ νοῦ σ' χαλασιὰ σ' ! ! !

ΔΑΣΚ. Χωρὶς νὰ μὲ σκοτίζῃς καὶ πάλιν μάθε ὅτι εἶσαι καλοπληρω-
μένος.

ΕΒΡ. Ἄν ἀγαπᾷς τὸ Θεὸ σ' ξέρεις τί λές; Μὰ τῇ μπίστι μ', κύρ
δάσκαλε, ἔλα στὸ νοῦ σ'... Θὰ μετανοιώσῃς.

ΔΑΣΚ. Ἐλάλησα ἅπαξ.

ΕΒΡ. Τί εἶν' αὐτὸ τὸ ἅπαξ ποῦ λάλῃσες; Θὰ βγοῦμε στὸ μεσοχώρ'
σ' λέω. Θὰ σοῦ δώκουν τὸ σκόπι χαλασιὰ σ' καὶ θὰ λα-

(1) Ἄσκος.

λῆξ τῇ τζαμάρα (1).

ΔΑΣΚ. (ἀγανακτῶν). Ὑπαγε ὀπίσω μου τρισκατάραι ! ! . . . (ἀποχωρίζονται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Παρά τὴν ἀγοράν).

Διακρίνονται φορτία ἀραβοσίτου ἀτάκτως κατὰ γῆς ἐρριμμένα. Εἰς μικρὸς ἀσκὸς πλήρης τυροῦ παρὰ τινα σάκκον. Ὁ Βλάχος ἵσταται ὄρθιος.

Βλάχος, Δάσκαλος καὶ Ἑβραῖος.

ΒΛΑΧ. Φτίνια στὸ μπεγεκέτι ! . . . (2)

ΔΑΣΚ. (πλησιάζων). Πόσο τὸ δίνειις κουμπάρε (3).

ΒΛΑΧ. Εἴκοσι πέντε παγάδες.

ΔΑΣΚ. Αὐτὸ τὸ κατσιούπι τί ἔχει ;

ΒΛΑΧ. Σιλιγοτύγι (4).

ΔΑΣΚ. Τὸ πουλᾷς ;

ΒΛΑΧ. Ποῖθ εἶσαι ἀφεντεϊά σου ;

ΔΑΣΚ. Ἀφεντεϊά μου εἶμαι δημογέροντας. Μ' ἔχουν γιὰ νὰ κόφτω τὸ φιάτι 'ς τὰ μπερεκέτιζα (5).

ΒΛΑΧ. Δημογέγοντα εἶσαι λόγου σου ;

ΔΑΣΚ. Δημογέροντας.

ΒΛΑΧ. Αἶ τί δίνειις ἀφεντεϊά σου ;

ΔΑΣΚ. Πέντε γρόσια.

ΒΛΑΧ. Δέκα πάρτο κουμπάρε. Εἶναι σιλιγοτύγι ἀπὸ τῇ Νεμέγτσκα.

ΔΑΣΚ. Ὅχι πέντε.

ΒΛΑΧ. Πάγτο κουμπάγε· τῶχαις βλῖει τὸ μάτι καὶ θὰ μοῦ σκάση κᾶνα μπουλάγι.

ΔΑΣΚ. (τείνων τὴν χεῖρα νὰ πληρώσῃ). Δόμ' τὰ ρέστα.

ΒΛΑΧ. Δὲν ἔχω γέστα. Ὑστεγα πλέγωτε. Γιὰ νὰ σοῦ πῶ. Καλὰ στὸ 'δωκα τὸ κατσιούπι· πόσο θὰ κόψωμε τὸ φιάτι 'ς τὸ μπεγεκέτι ;

ΔΑΣΚ. Εἴκοσι παράδες.

ΒΛΑΧ. Δὲ βγαίνειι λιογισασμό, λάϊ κουμπάγε. Γιὰ νὰ σοῦ πῶ πάρ' τὸ κατσιούπι. Δὲ θέλω πεντάγα. Νὰ τὸ κόβης εἴκοσι πέντε.

(1) Φλογέρα. (2) Ἀντὶ μπερεκέτι. Οἱ Βλάχοι τὸ Ρ, προφέρουν ὡς γ. (3) Λέξις συνήθης παρὰ τοῖς Βλάχοις ἀντὶ «Κύριε». (4) ἀντὶ σιλιγοτύγι (εἶδος τυροῦ) (5) τιμή.

ΔΑΣΚ. Εἴκοσι πέντε παράδες. Πούλησε φόρα· (καὶ ἐνῶ ἔκυψε νὰ πάρῃ τὸ κατσιούπι καὶ νὰ φύγῃ ἐμφανίζεται ὁ Ἑβραῖος).

ΕΒΡ. Γεϊά σ' κύρ δάσκαλε, ! Καλὰ ξεπλερώματα ! ! κουμπάρε· Φυλάξ' ἀπὸ διαβατμένους.

ΒΛΑΧ. (ἐν ἐκστατικότητι). Τοῦτο λέει εἶναι δημογέροντα. ὦ ! λάϊ δάσκαλο ! ! καὶ ψίχα πάει τὸ κατσιούπι δίχως πεντάγια

ΕΒΡ. (πρὸς τὸν διδάσκαλον ἀπερχόμενος). Εἶναι καλὰ τὰ σαράντα ποῦ θέλεις νὰ μοῦ χάψῃς ;

ΔΑΣΚ. (εἰδεχθῶς μορφάζων). Διαβόλου φάρα . . .

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(Παρά τὴν ἀγοράν).

Ἑβραῖος, δάσκαλος, γύφτος καὶ ἐπίτροπος.

ΕΒΡ. Μὲ τὰ σωστά σ', κύρ δάσκαλε, θὰ μοῦ φᾶς τὰ σαράντα ;

ΔΑΣΚ. (δυτμενῶς). Κακοχρόνο νᾶχης, διαβόλου γυιέ.

(Ὁ Ἑβραῖος ἐπανερχεται εἰς τὴν ἀγοράν. Πλησιάζει ἕνα σάκκον καὶ ὥσει παρατηρῶν τὴν ποιότητα τοῦ ἀραβοσίτου θέτει ἐπιδεξιῶς τὸν ἀσκὸν ἐντὸς αὐτοῦ, δένει ἐπιμελῶς τὸν σάκκον καὶ ἀπομακρύνεται ὀλίγον ἐνῶ μὴ προσέχων ὁ Βλάχος).

ΒΛΑΧ. (φωνάζει). Φτίνια 'ς τὸ μπεγεκέτι ! εἴκοσι πέντε παγάδες . . .

ΓΥΦΤ. Θέλω ἕνα φόρτωμα καλαμποῦκι κουμπάρε.

ΕΒΡ. (πλησιάζων). Καῦμένε, σήμερα τέτοια μέρα ψουνίζεις· ἢ δὲ γιορτάζεις σήμερα ;

ΓΥΦΤ. Κοπιάστε, ἂν ἀγαπάτε.

ΕΒΡ. Πόσο καλαμποῦκι θὰ πάρῃς ;

ΓΥΦΤ. Ἐνα φόρτωμα.

ΒΛΑΧ. Νὰ φέγω τὸ καντάγι ;

ΕΒΡ. Φέρ' το· κουμπάρε.

(πρὸς τὸν γύφτον). Πίρ' αὐτὰ τὰ δύο σακκιά εἶναι φινό πρᾶμμα.

(εἰς τὸν ἕνα σάκκον ὑπεκρύπτετο τὸ κατσιούπι).

ΒΛΑΧ. (ζυγίζων). Ἐξήντα ἔξ ὀκτῶδες· κάτω ἢ τάγα, ἐξήντα πέσσερεις . . .

Μὰς κάνουν γόσια σαγάντα.

ΓΥΦΤ. Ὑστερα θὰ φέρω τοὺς παράδες.

ΒΛΑΧ. Ὅχι· θέλω τὸν παγᾶ 'ς τὸ χέγι.

ΕΒΡ. Εἶμαι ἐγγυητής ἐγώ, κουμπάρε.

ΒΛΑΧ. Ποιὸ εἶναι ἄφεντειά σου. Μή 'σαι καὶ ἀνα δημογέγοντα καὶ σύ ;
ΕΒΡ. 'Εγώ 'μαι ἔμπορος χαλασιά σ' !

ΒΛΑΧ. Μή 'σαι σὰν 'κεῖνο ποῦ κόφτει φιάνια 'ς τὰ μπεγεκέτια ;

ΕΒΡ. Μπᾶ ποῦ ν' ἄσκαζες ! Εἶμαι ἔμπορος....

ΒΛΑΧ. "Ὁ, θέλω τὸν παγᾶ (καὶ προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὸν σάκκον
ἐνθα τὸ κατσιοῦπι).

ΕΒΡ. (προσπαθῶν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ). Φώναξε τὸν κύρ' πίτροπο.

ΕΠΙΤΡ. (πλησιάζει). Τί τρέχει ;

ΕΒΡ. Κόπιασε, κύρ' πίτροπε.

(πρὸς τὸν Βλάχον) Γιὰ ρώτησε καὶ τὴν ἄφεντειά τ'.

ΒΛΑΧ. Εἶναι καλὸ τοῦτο γιὰ 'γγυητή ;

ΕΠΙΤΡ. Καλός. Γιὰ αὐτὸν εἶμαι ἐγγυητὴς ἐγώ.

ΒΛΑΧ. "Ὡ λαΐ χωριό. Οὗλοι δημογεγόντοι, οὗλοι 'γγυητάδες, οὗλοι
'πίτροποι . . . λαΐ Γκραϊκοί !

(πρὸς τὸν γύφτον). Ποῦ τῶχεις τὸ σπῆτι ἄφεντειά σου ;

ΕΒΡ. 'Ελόγου του ὁ κύρ Νικόλας ! γιὰ 'κεῖ κάτω.

ΓΥΦΤ. "Αν θέλῃς ἔλα νὰ σὲ πληρώσω 'ς τὸ σπῆτι ἔχω καὶ τ'ὄνομά
μου σήμερα.

ΒΛΑΧ. "Αἱ Νικόλα εἶναι σήμερα ;

ΕΠΙΤΡ. Ναί.

ΒΛΑΧ. Καὶ 'γὼ καυμένο ποῦ με λὲν Κόλια δὲν ἤξεγα. Σ' ἔτη πολ-
λά. Πάγε μωγὲ τὸ φόγωμα καὶ φέγα τὰ παγάδες.

(ὁ γύφτος παραλαμβάνει τὸ φορτίον καὶ φεύγει· ὁ ἑβραῖος
καὶ ὁ ἐπίτροπος ἀποσύρονται).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Παρὰ τὴν ἀγοράν).

Βλάχος καὶ ἐπίτροπος

ΒΛΑΧ. (ἐρευνῶν καὶ μὴ εὐρίσκων τὸ κατσιοῦπι). Διάβολο ντέ ! ! !

Πάει τὸ κατσιοῦπι τὸ χώνεψαν.

(Πλησιάζων τὸν ἐπίτροπον) "Ὡ λαΐ 'πίτροπο τὸ κατσιοῦπι
με τὸ σιλιγοτύγι πάει !

ΕΠΙΤΡ. Ποιὸ κατσιοῦπι, λαΐ Κόλια ;

ΒΛΑΧ. "Ενα κατσιοῦπι με σιλιγοτύγι. "Ερθε ἓνα νὰ τὸ πάγῃ καὶ δὲν
τ' ὤδωκα. Ποιὸ διάβολο τὸ χώνεψε ! ! !

ΕΠΙΤΡ. Ποιὸς ἔρθε νὰ τὸ πάρῃ.

ΒΛΑΧ. Γιὰ ἓνα σὰ δάσκαλο, σὰ δημογέγοντα.

ὦ λαΐ κατσιοῦπι ! Μπαγοῦτι νὰ τοῦ γένῃ !

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

(Καθ' ὁδόν).

'Εβραῖος καὶ δάσκαλος.

ΕΒΡ. (πλησιάζων τὸν διδάσκαλον). Μ' ἄλλα λόγια τὸ διάβασες.
κύρ δάσκαλε, τὸ κατσιοῦπι.

ΔΑΣΚ. Τί λὲς βρὲ χαζέ ;

ΕΒΡ. Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω. Δίμ' τὰ σαράντα νὰ τὸ χωνέψῃς.

ΔΑΣΚ. Εἶσαι 'ς τὰ μελά σου ;

ΕΒΡ. Δόμ' τὰ σαράντα σοῦ λέω. "Η Μπαντίδος ἢ δάσκαλος. . .

ΔΑΣΚ. (ἐν ἀδμονίᾳ ἐξίγων δύο μεντζήτρια). Πάρτα καὶ λείψου !

ΕΒΡ. Κάμ' τα χαλάλ, κύρ δάσκαλε !

ΔΑΣΚ. (με στόμα χάσκον) Χαλάλι. . . (Καθ' ἑαυτὸν) Καϊάφα ! !

ΕΒΡ. "Αν ἀγαπᾷς τώρα κόπιασε κοντά μ'.

Διευθύνονται εἰς τὴν ἀγοράν.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

(Ἐν τῇ ἀγορᾷ).

Βλάχος, 'Εβραῖος καὶ 'Επίτροπος.

ΒΛΑΧ. (πρὸς τὸν διδάσκαλον). "Ὡ ! λαΐ μάτι ! Πάει τὸ κατσιοῦπι
μοῦ τὸ χώνεψες.

ΔΑΣΚ. Χωνεύεται βρὲ κουτέ με τὸ μάτι ; Χονδροκέφαλε ! . . .

ΕΒΡ. (διαμαρτυρούμενος). Εἶσαι 'ς τὸ νοῦ σ'. Κετχέγεται ὁ δάσκα-
λος νὰ κλέψῃ ! Εἶναι τίμιος ἄνθρωπος μὰ τὴ πίστι μου.

ΒΛΑΧ. 'Αφεντειά σου εἶναι 'γγυητὴς γιὰ τὸ φόγωμα τὸν παγᾶ.

ΕΒΡ. "Αν δὲν πληρώσῃ 'κεῖνος εἶμαι. . .

ΒΛΑΧ. (πρὸς τὸν ἐπίτροπον καγχάζοντα). Τὸν παγᾶ, κουμπάγε, εἶσαι
'γγυητὴς.

ΕΠΙΤΡ. (δεικνύων τὸν ἑβραῖον). "Αν δὲν πληρώσῃ τοῦτος εἶμαι. . .

ΒΛΑΧ. "Ὡ ὁ μαῦγος ! . . . Κοντὰ 'ς τὸ κατσιοῦπι θὰ πάγῃ καὶ τὸ
φόγωμα. Τὸν παγᾶ, τὸν παγᾶ !

ΕΠΙΤΡ. Πᾶμε 'ς τὸ Νικόλα νὰ πληρωθῇς.

ΒΛΑΧ. (δεικνύων τὸν ἑβραῖον). Νᾶρθῃ καὶ τοῦτο τὸ 'γγυητή.

ΕΒΡ. Κόπιασε, κύρ δάσκαλε, νὰ πᾶμε.

(Διευθύνονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ γύφτου).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

(Εἰς τὸν οἶκον τοῦ γύφτου).

Ἐπίτροπος, γύφτος, βλάχος, ἐβραῖος καὶ δάσκαλος.

ΕΠΙΤΡ. (εἰσερχόμενος). Εἰς ἔτη πολλὰ Νικόλα.

ΓΥΦΤ. Καλῶς ὀρίσατε.

ΒΛΑΧ. Τὰ παγάδες, Νικόλα, Σ' ἔτη πολλὰ.

ΓΥΦΤ. Χρόνους πολλοὺς λάϊ Κόλια. Πόσα θέλεις;

ΒΛΑΧ. (πρὸς τὸν ἐβραῖον) Κάμε ἀφεντιά σου λιογιασμό.

ΕΒΡ. Σαράντα γρόσια (καθ' ἑαυτόν). Καλὰ ξεπλερώματα! Σαράντα γρόσια, ἐγὼ καὶ ὁ κύρ δάσκαλος ξέρομε τί θὰ προῦν.

ΒΛΑΧ. Δόμ' τὰ παγάδες νὰ φύγω μὴ μοῦ σηκώσουν καὶ κᾶνα φόρτωμα. "Ὡ λάϊ κατσιοῦπι. Τοῦτο τὸ δάσκαλο, τὸ δημογέγοντα...

ΓΥΦΤ. (Ἀνοίγει τὸ σακκὶ καὶ ἀνακαλύπτει ἀπροσδοκῆτως τὸ κατσιοῦπι). Κουμπάρε. Τὰ συχαρήκια! Τὰ συχαρήκια. Τὸ κατσιοῦπι εἶναι μέσα 'ς τὸ σακκί.

ΕΒΡ. Εἶδες, λάϊ Κόλια; ποῦχες ὑποψία ἀπὸ τὸν κύρ δάσκαλο; Κι' ἓνα φόρτωμα γέννημα π' ἀξίζει σαράντα γρόσια μὰ τὴ πίστι μ' δὲν καταδέχεται.

ΒΛΑΧ. Ποῖο διάβολο τὸ 'βαλε μέσα 'ς τὸ σακκί!!

ΔΑΣΚ. Ἐσὺ βρὲ χαμένε.

ΒΛΑΧ. Παναγία δέσποτα! νὰ μὲ σωρέσης, κύρ δάσκαλο! Εἶμαι Βλάχο...χοντροκέφαλο!

ΔΑΣΚ. Εἶσαι χοντροκέφαλος. Κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλοῦτα!

ΒΛΑΧ. Κοντὸ ψαλμὸ μὲ λουλούδια! Εἶμαι χοντροκέφαλο.

ΓΥΦΤ. (διατρυνᾷ ἐντέχνως τὸ κατσιοῦπι καὶ χύνεται μέρος τοῦ τυροῦ εἰς τὸν σάκκον). Λάϊ Κόλια! τὸ κατσιοῦπι εἶναι σπασμένο! Ἐχύθηκε μέσα 'ς τὸ γέννημα. Μπομπό!!!

ΒΛΑΧ. Διάβολο ντέ!

ΓΥΦΤ. Σπασμένο! Μπρουτζόβλαχε. Καὶ βρωμάει!! Μοῦ 'φερεις τὴ χολέρα μέσα 'ς τὸ σπῆτί μου.

ΕΒΡ. Κύρ δάσκαλε, νὰ κινήτης ἀγωγή γιὰ τὴν προσβολή.

ΕΠΙΤΡ. (πρὸς τὸν γύφτον). Καὶ σὺ νὰ κάμης διαμαρτύρησι ποῦ σοῦ 'φερε τὴ χολέρα 'ς τὸ σπῆτι.

" (πρὸς τὸν Βλάχον) τώρα σκυλοκόριτο νὰ φύγης ἀπὸ τὸ χωριό! Ἀκοῦς ὁ δάσκαλος κλέφτης!

ΕΒΡ. Ἀκοῦς ἐκεῖ ὁ κύρ δάσκαλος κλέφτης!

ΓΥΦΤ. Ἀκοῦς νὰ πουλάη μὲ παρᾶ τὴν ἀρρώστεια!

ΒΛΑΧ. (ἐγκαταλείπων τὸ φόρτωμα καὶ φεύγων). "Ὡ λάϊ χωριό! κοντὰ 'ς τὸ κατσιοῦπι πάει καὶ τὸ φόρτωμα!!! Μπαγοῦτι νὰ σᾶς γένῃ!

ΔΑΣΚ. (μὲ στόμφον). Καὶ ὄντως τὸ φιλότιμόν μας!

ΕΒΡ. (πρὸς τὸν δάσκαλον). Καὶ ἐγὼ ἐγλύτωσα...τὰ σαράντα.

ΓΥΦΤ. Καὶ ἐγὼ χωρὶς πεντάρα ἐκέρδισα τὸ κατσιοῦπι καὶ τὸ φόρτωμα...

Ἐν Βοστίνη

Δεωνίδας Μ. Βασιλειάδης.

Η ΟΙΩΝΟΣΚΟΠΙΑ

Μάνα, κυνπᾶ τὸ μάτι μου καὶ τὸ δεξι τ' αὐτί μου λαλεῖ, καὶ δύο κόρακες γυροῦνε 'ς τὴν αὐλή μου, κι' ὁ εἷς κυνπᾶ τὸν ἕτερον καὶ σκούζει καὶ φωνάζει, μάνα μου, εἶδα ὄνειρον φρικτὸν καὶ μὲ τρομάζει. Εἶδα ἐκεῖνον ὁ ν' μάνα μου, ποῦ τρία χρόνια λείπει καὶ νύχτα μέρα δι' αὐτὸν καὶ καρδιοχτύπι αἰσθάνομαι, μαροῦλά μου, τὸν εἶδον καὶ ἐχάρην καβάλλα 'ς ἄσπρον ἄλογο τρεχάτο καβαλλάρη! ἦτο ντυμένος κάτασπρα, χωρὶς γὰρ νὰ γυρίσῃ νὰ μὲ ἰδῇ τοῦλάχιστον ἢ νὰ μὲ χαιρετίσῃ! ἦτο ροδόχρους, εὐσταλὴς καὶ χαρωπὸς συνάμα, καὶ τρέμω, μάνα, δι' αὐτὸ γιὰτὶ δὲν βρῆκα γράμμα!! Φοβοῦμαι μήπως κοίτεται, χαμός μου!! 'ς τὸ κρεββάτι, μὴ ἔμεινεν ἐπάνω τον κόσμον κακοῦ τὸ μάτι,

καὶ τὸν ἐκτύπησε κανεὶς κακὸς μὲ τὸ μαχαῖρι.
 Τῶν συγγενῶν τὰ γράμματα τί γράφουν; ποῖος τὸ ξέρει!!
 καὶ ἂν τυχὸν καὶ γράφουνε ὅτι εἶναι ἀσθενής,
 θαρρεῖς ὅτι θὰ μᾶς τὸ ποῦν αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς;
 Κακὰ σημεῖα εἰν' αὐτὰ καὶ ἐξ ὧν μὲ τρομάζουν
 οἱ κόρακες ὅπου γυρνοῦν καὶ τὰ πτερὰ τεινάζουν,
 καὶ ὅλα πλέον σκοτεινὰ μοῦ φαίνονται καὶ μαῦρα
 κι' ἔχω φωτὰ μαροῦλά μου, μέσ' ἑς τὴν καρδιὰ καὶ λαύρα.
 — Κόρη μ, μὴ ἀπελπιῖς καὶ τρεῖς τὸν ἑαυτὸν σου
 θὰ ἴδῃς ὅτι σὲ καλὸν θὰ βγῇ τὸ ὄνειρόν σου·
 ἀφοῦ σὲ ἄσπρον ἄλογο τὸν εἶδες καβαλλάρον
 κι' ἦτο ντυμένος κατὰσπρα, λαμπρὸς σὰν τὸ φεγγάρι,
 ὅλα δεξιά, ὅλα λαμπρά, ὅλα καλὰ θὰ πᾶνε,
 σὲ λίγαις μέραις θὰ ἴδῃς κι' αὐτὸς ἐδῶ θὲ νὰ ᾔναι,
 κι' οἱ κόρακες ὅπου γυρνοῦν ἀγαπητὴ μου κόρη,
 εἶναι τῆς ἐπανόδου του οἱ ἀγγελιοφόροι¹.

1. Οἷος παραλληλισμὸς πρὸς τοὺς ἐξῆς στίχους :

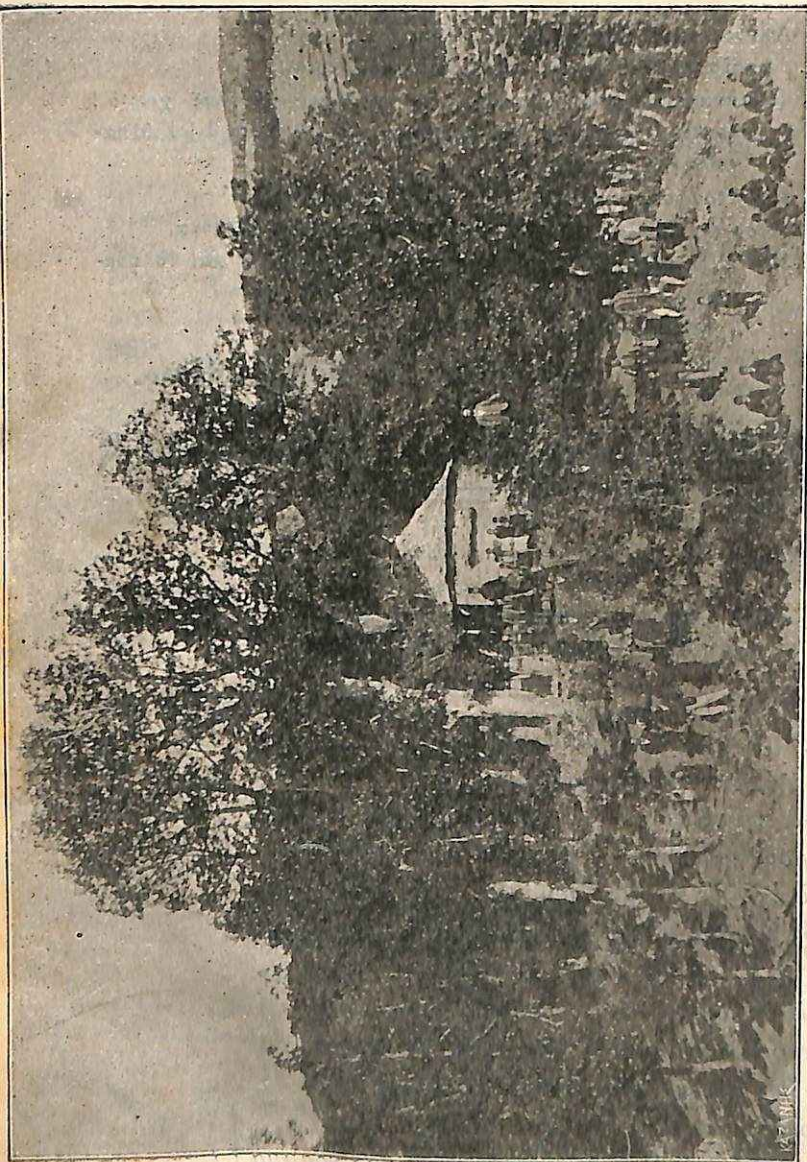
Ὡς ἄρα οἱ εἰπόν τι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις,
 κίρκος Ἀπόλλωνος ταχύς ἄγγελος ἐν δὲ πόδεσσιν
 τίλλε πέλειαν ἔχων, κατὰ δὲ πτερὰ χεῦεν ἔραζε
 μεδονγὺς νηὸς τε καὶ αὐτοῦ Τηλεμάχοιο.
 Τὸν δὲ Θεοκλύμενος ἐτάρων ἀπονόσφι καλέσσας
 ἐν τ' ἄρα οἱ ψῦ χειρὶ ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν.
 «Τηλέμαχ' οὔτοι ἄνευ Θεοῦ ἔπτατο δεξιὸς ὄρνις·
 Ἐγνων γάρ μιν ἐσάντα ἰδὼν οἰωνὸν ἑόντα.
 Ὑμετέρου δ' οὐκ ἔστι γένος βασιλεύτερον ἄλλο
 ἐν δῆμῳ Ἰθάκης, ἀλλ' ὑμεῖς καρτεροὶ αἶε.

(Ὅδυσσ. Ο, Στίχ. 52 — 535)

Μετάφρασις (κατὰ προσέγγισιν).

Τοιαῦτα ἐνῶ ἔλεγον, ἰεραὲς δεξιόθεν
 ἐπέταξεν, Ἀπόλλωνος ὁ ἀγγελιοφόρος,
 βαστάζων μελανόστικτον ἑς τὰ νύχλια περιστέρι,
 καὶ ἤρχισεν ἀνάμεσα πλοίου καὶ Τηλεμάχου

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
 Γραφικὴ θέσις μεταξὺ Μπάγιας καὶ Τραπεζοδόου.

Ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἀνωτέρω λαμβάνοντες κρίνομεν ἐπάναγκες ὅπως ἀποκαταστήσωμεν ἐνημέρους τοὺς φίλους ἀγνώστας τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Ἀστέρος ὅτι, πολλὰ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν ποιητῶν Ὀμήρου ἀναφερομένων ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα του παραμένουσι μέχρι σήμερον ἐν Ἡπειρῷ ἀσινῇ καὶ ἀλώβητα· ὡς ἐπὶ παραδείγματι :

α'. Τίς ὁ διερχόμενος ἀπὸ τῆ βρύσι τοῦ χωριοῦ ἢ ἀπὸ τὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ καὶ βλέπων τὴν σύζυγον τοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐμπόρου, τὴν θυγατέρα τοῦ τραπεζίτου, τὴν ἀνεψιὰν τοῦ λατροῦ, τὴν ἀδελφὴν τοῦ νομικοῦ ἢ δημοσιογράφου νὰ πλύνῃ μὲ ὄλην τὴν χωρικὴν ἐκείνην ἀφέλειαν τὴν ἐφρεσιρίδα τοῦ πενθεροῦ ἢ τὴν ἀναξυρίδα τοῦ ἀδελφοῦ δὲν θὰ ἀναμνησθῇ τοὺς ὥραίους ἐκείνους τῆς Ναυσικῆς στίχους :

« Πάππα φίλ, οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσσειας ἀπὴννῃν
ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἴματα ἄγωμαι
εἰς ποταμὸν πλυνέουσα τὰ μοι ρερυπωμένα κεῖται ;
καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρώτοιδιν ἐόντα
βουλὰς βουλεύειν καθαρὰ χροὶ εἴματ' ἔχοντα.
Πέντε δέ τοι φίλοι υἱες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
οἱ δὲ ὅπνιοντες, τρεῖς δὲ ἡῖθεοι θαλέθοντες.
οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
εἰς χορὸν ἔρχεσθαι τὰ δ' ἐμῇ φρενὶ πάντα μέμπλεν ».

(Ὀδυσσ. Ζ' στιχ. 57—65).

Μετάφραδις,

« ὦ πάτερ μου ἀγαπητέ, πρὸς χάριν μου καὶ μόνον
διάταξον παρακαλῶ διὰ νὰ ἐτοιμάσουν

νὰ τοῦ ἐκβάλλῃ τὰ πτερὰ νὰ τὰ διασκορπίξῃ.

Ἐς τὸν ὄμιον τὸν Τηλέμαχον ἐκτύπησε καὶ εἶπε

ἔς τ' αὐτὴν ὁ Θεοκλύμενος χωρὶς ν' ἀκούσῃ ἄλλος.

« Τηλέμαχε, ἄνευ Θεοῦ θελήματος βεβαίως

ποτὲ δὲν θὰ ἡδύνατο ἰέραξ νὰ πετάξῃ·

ὁ ὁλωνὸς ποῦ εἶδομεν ἀπλῶς ἦν δι' ἐκ εἶν ο ν·

ὠρίσθη δὲ ἐκ τῶν θεῶν ἔς τὴν νῆσον τῆς Ἰθάκης

ἢ γενεά σας ἔς τὸ ἐξῆς νὰ βασιλεύῃ μόνον ».

τὴν ὑψηλὴν τὴν ἄμαξαν τὴν καλοκαμωμένην,
διὰ νὰ φέρω τὰ καλὰ τὰ ροῦχα ἔς τὸ ποτάμι
καὶ νὰ τὰ πλύνω ὡς εἰκὸς νὰ τὰ καθαροπλύνω,
διότι τὸ θωρῶ ντροπὴ νὰ στέκουν λερωμένα.
Σὺ εἰς τὸ βουλευτήριον ὅταν πηγαίνῃς, πάτερ,
ἐκεῖ ὅπου συσκέπτεται τῆς χώρας τὸ πρωτάτιο,
πρέπει νὰ φέρῃς καθαρὰ ἐνδύματα βεβαίως·
κι' ἀπὸ τοὺς πέντε ἀδελφούς ποῦ εἶναι μέσ' ἔς τὸν οἶκον,
οἱ τρεῖς εἶναι ἀνύπανδροι κι' οἱ δύο παντρεμένοι,
καὶ πρέπει οἱ ἐλεύθεροι εἰς τὸν χορὸν ὅσιν ἔμβουν
νὰ ἔχουν ροῦχα νεόπλυτα καὶ καθαρὰ ὅσιν χιόνι.
Αὐτὰ ὅλα λογάρασα, ὦ πάτερ, δι' ἐκεῖνο
ἦλθον νὰ λάβω ἄδειαν νὰ πάγω νὰ τὰ πλύνω ».

β'. Τίς ὁ φιλοξενούμενος, ὅταν ἴδῃ τὴν οἰκοδόσποιαν ἢ
τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸ τοῦ δείπνου νὰ τοῦ φέρῃ τὴν λεκάνην
μὲ τὴν πρόχουν (μυροῖκι) διὰ νὰ νιφθῇ δὲν θὰ ἐνθυμηθῇ τό :
« Χέρνιδα δ' ἀμφίπολος προχόφ' ἐπέχευεν ἥρουσα
καλῇ χρυσεῖν, ὑπὲρ ἀργύρεο λέβητος, νίψασθαι ; »

(Ὀδυσσ. Α, στιχ. 106—136).

γ'. Ἡ τίς ὁ προσκεκλημένος εἰς γάμον ἢ ὅταν παίρουν
ταῖς κότταις ἢ ἔς τὴν ἀντίχαρην, ὅταν ἴδῃ τὸ εὖρον ἐκεῖνο ἡμι-
κύκλιον τῶν δοχουμένων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν (οὐδέποτε ὁμως
ἀναμῖξ) διὰ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν νὰ σπάσῃ, ὑπὸ
τὰ ἐγχώρια ἐκεῖνα δημῶδη ἄσματα, μίαν τοῦλάχιστον σανίδα
δρυϊνὴν τοῦ πατώματος δὲν θὰ φέρῃ ἔς τὸν νοῦν του τοὺς ἐξῆς
στίχους :

« Τοῖσιν δὲ μέγα δῶμα περιστεναχίζετο ποσὶν
ἀνδρῶν παιζόντων καλλιζώνων τε γυναικῶν ; »

(Ὀδυσσ. Ψ, στιχ. 146).

δ'. Ἡ τίς ὁ μελλόννυμφος ὁ ἀποστέλλων τὴν προξενίτριαν
εἰς τοὺς γονεῖς τῆς λατρευτῆς τῆς καρδίας του καὶ ἀκούων παρ'
αὐτῆς ὅτι ζητοῦσι τόσα χορήματα διὰ νὰ τοῦ τὴν δώσουν ὡς

ἀγρίλι, (ἔθιμον, τὸ ὁποῖον εἰς πολλὰ χωρία ἐπικρατεῖ, ἀντὶ τὰ λάβη προῖκα ὁ γαμβρὸς πληρώνει τὸ λεγόμενον ἀγρίλι), δὲν θὰ ἐνθυμηθῇ τό :

« Ἀλλ' ἄγε, σὴ τάδε μῆτρὶ παρεζόμενος κατάλαξον, γήμασθ' ὅστις ἀριστος ἀνὴρ καὶ πλεῖστα πορησὶν ; »
(Ὀδυσσ. Υ', στιχ. 334)

ε'. Ἡ τίς, ὅταν ἴδῃ Ἡπειρώτιδα τὰ ἀλέθη τὸν οἶτόν της διὰ τὸν λεγόμενον κ ο φ τ ὸ ν καὶ τὰ στρέφῃ εὐχερέστατα τὸ βαρὺ ἐκεῖνο χειρόμυλον, (τὸ δικαιοῦμενον τὰ ἐορτάσῃ τὴν τρίτην αὐτοῦ χιλιετηρίδα ἀφ' ἧς ἐποχῆς ποιεῖται μνείαν αὐτοῦ ὁ πατήρ της ποιήσεως), δὲν θὰ ἐνθυμηθῇ τοὺς ἐξῆς στίχους :

Φήμην δ' ἐξ οἴκοιο γυνὴ προέηκεν ἀλετρὶς
πλησίον, ἐνθ' ἄρα οἱ μύλαι εἶατο ποιμένι λαῶν,
τῆσιν δώδεκα πᾶσαι ἐπερρώοντο γυναῖκες
ἄλφῖτα τεύχουσai καὶ ἀλειάτα, μυελὸν ἀνδρῶν.
Αἱ μὲν ἄρ' ἄλλαι εὖδον, ἐπεὶ κατὰ πυρὸν ἄλεισσαν,
ἡ δὲ μὲν οὐπω παύετ' ἀψαυροτάτη δ' ἐτέρυκτο·
ἡ γὰρ μύλην στήσασα ἔπος φάτο, σῆμα ἄνακτι.
« Ζεῦ πάτερ, ὅστε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισιν ἀνάσσεις,
ἡ μεγάλ' ἐβρόντησας ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
οὐδε ποθὶ νέφος ἐστὶ τέρας νῦν τέφ τόδε φαίνεις.
κρῖνον νῦν καὶ ἐμοὶ δειλῇ ἔπος, ὅττι κεν εἴπω·
μνηστῆρες πύματόν τε καὶ ὕστατον ἥματι τῷ δε
ἐν μεγάροις Ὀδυσῆος ἐλοίατο δαῖτ' ἐρατεινήν,
οἳ δὴ μοι καμάτῳ θυμαλγέϊ γούνατ' ἔλυσαν
ἄλφῖτα τευχούσῃ· νῦν ὕστατα δειπνήσειαν ».

(Ὀδυσσ. Υ', στιχ. 105).

Μετάφρασις.

Καὶ μὰ γυναῖκα ἔσωθεν τοῦ οἴκου, ἀπ' ἐκείνας
τὰς δώδεκα ποῦ ἄλειθαν τὸν οἶτον κάθε μέρα
γὰ τὰ ζυμῶσούν τὸ ψωμὶ τὰ φάγουν οἱ μνηστῆρες,
καὶ ἡ ἑνδεκα τὸν οἶτόν των ὅλαις εἶχον ἀλέσῃ
καὶ ἐκοιμῶντο· μοναχὴ αὐτὴ ἔχε μένει πῖσω,
εἰς τὴν δουλειὰ ἀδύνατος ἦτο πλέον εἰς ἄκρον·
ἐκείνη καθὼς ἦκουσε τοῦ οὐρανοῦ τὸν βρόντον

τὸν μύλον ἐσταμάτησε καὶ τὸ χειρόμυλόν της
καί, « πάτερ Ζεῦ, ἐφώναξε, ὅστις θεῶν καὶ ἀνθρώπων
ἀνάσσεις καὶ τὰ σύμπαντα τῆς κτίσεως σὲ τρέμουν,
τί φοβερά ἐβρόντησας ἔς τοῦ οὐρανοῦ τὰ ὕψη
χωρὶς τὰ ἔχη σύννεφα, ποῦ ἔναι γεμάτος ἄστρα,
τοῦτο σημεῖον φαίνεται γι' αὐτὸν μόνον ἐδόθη.
Ὅμως ὡς παντοδύναμος ἐπάκουσον, θεέ μου,
καὶ τὴν μικρὰν τὴν αἴτησιν τῆς ταπεινῆς σου δούλης,
δὸς ἡ ἡμέρα μας αὐτὴ ὅπου ἐξημερόνῃ
ἡ τελευταία τὰ γενῇ ἡμέρα τῶν μνηστῆρων,
ὅπου θὰ ρηθοῦν ἔς τὰ μέγαρά αὐτὰ τοῦ Ὀδυσσεύς
γὰ τὰ διασκεδάσωσι καὶ τὰ εὐωχηθῶσι·
διότι ἡ καρδία μου καὶ αὐτὰ τὰ ἥπατά μου
τὰ στρέφω τὸ χειρόμυλον ἐκόπηκαν, θεέ μου,
δὲν ἡμπορῶ ἡ δυστυχῆς, τὰ βράσανά μου φθάνουν,
εἶθε τὰ εἶναι δι' αὐτοὺς τὸ τελευταῖον δειπνον ».

ς'. Τὶ διαφέρει ἡ ἐστία ἀπὸ τῆς σιγῆς ; Ἡ μήπως δι' ὅ,τι
ἐχρησίμευεν ἡ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσχαρία, δὲν χρησιμεύει
σήμερον τὸ βουχάρι ; τὸ ὁποῖον κατ' ἐμὴν γνώμην θὰ εἶ-
ναι σύνθετον ἀπὸ τὸ μεγεθυντικὸν β ο ὦ καὶ ἐσχάρα ἢ ἐσχάρη
(ὡς βούπαις, βούνεβρος, βούχιλος ;) βου[ἐς] χάρη καὶ κατ' ἀ-
ποβολὴν βουχάρη καὶ οὐδετέρως βουχάρι ;

ζ'. Ἡ ρόκα καὶ ἡ τουλοῦπα (τολύπη), τί διαφέρει τῆς
ηλακάτης καὶ τοῦ ἰοδρεφούς ἔθρους τῆς περικαλλοῦς Ἑλένης
(Ὀδυσσ. Δ. στιχ. 135) ; καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα παραλεί-
πομεν συντομίας χάριν ;

Μ α κ ρ ο χ ῶ ρ ι ο ν Κ ω ν) π ὁ λ ε ω ς .

Ἰωάννης Οἰκονόμου ἐκ Δελβινακίου.

ΛΟΓΟΣ¹

Ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ Ἀοιδίου

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΖΑΠΠΑ

Ἐν Μουζίνῃ τῇ 14 Αὐγούστου 1887.

γνο

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΝΕΑΝΘΟΥΣ

«Πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς
ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε
καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.
(Ἑβραϊ. ια'—22').

Ὁ Μέγας ἐν ἑξάδεκα Πατριάρχαις πάγκρατος Ἰωσήφ, ὁ ἐν
καιρῷ λιμοῦ διαθρέψας Ἰσραηλίτην λαὸν σὺν ἔθνεσιν Αἰγυ-
πτίων, τελευτῶν περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο, πρὸς τοὺς
ἀδελφούς αὐτοῦ τάδε λέξας· «Ἐγὼ ἀποθνήσκω· ἐπισκοπῇ δ'
»ἐπισκέπεται ὁ Θεὸς ὑμᾶς καὶ ἀνάξει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης
»εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ Θεὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰα-
»κώβ. Καὶ ὥρτισεν Ἰωσήφ τοὺς υἱούς Ἰσραὴλ λέγων· «ἐν τῇ
»ἐπισκοπῇ, ἣ ἐπισκέπεται ὁ Θεὸς ὑμᾶς, καὶ συνανοίσετε τὰ
»ὀστά μου ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν» (Γέν. ν'. 25—26).

Ὁ Μέγας τῆς Ἠπείρου πολίτης ὁ τοῖς ἔχνεσι τοῦ Πα-
τριάρχου ἐκείνου βαδίσας, καὶ διὰ πνευματικῆς τροφῆς δια-
θρέψας ἐν καιρῷ πνευματικῆς σιτοδείας Πατρίδα καὶ Γένος, ὁ
σπείρας ἀφειδῶς εὐεργεσίας ἐπ' εὐλογίαις, ὁ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ
τοῖς πένησι δούς καὶ σκορπίσας, ὁ περικλεῆς καὶ ἀείμνηστος
τοῦ ἔθνους εὐεργέτης Εὐάγγελος Ζάππας, αὐτὸ τὸ ὄνομα ζή-

1. Τοῦ καλλιεποῦς τούτου λόγου ἐποίησατο εὐφημον μνείαν ὁ
Ἀθηναῖκος τύπος ἐν γένει.

σεται εἰς γενεάς, καὶ τὸν ἔπαινον ἐξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία», τὴν αὐτὴν ἐν ἐσχάταις στιγμαῖς ἐδήλωσεν ἐπιθυμίαν, ὅπως μετακομισθῶσι τὰ ὅσα αὐτοῦ εἰς τὴν φιλότιμον γενέθλιον γῆν, ἔνθα τὸ πρῶτον εἶδε τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου καὶ ἐναποτεθῶσιν ἐν τοῖς πατρίοις τάφοις, πλησίον τῶν προγονικῶν ὁστέων. Πόθος ἱερὸς τεκμηριῶν ζέουσαν φιλοπατρίαν καὶ ἀξίεπαινον υἱικὴν εὐσέβειαν !

Τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς ὁ μέγας ἐν ἀρετῇ καὶ φιλογενεῖᾳ ἐξαδελφος αὐτοῦ, ὁ περικλεῆς καὶ μεγάλωνυμος Κωνσταντῖνος Ζάππας, οὐ αἱ εὐεργεσίαι εἰς εὐρυτέρους ἐπεκτείνονται κύκλους, καὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας σεβόμενος, ἀκριβῶς ἤδη καὶ ταύτην τὴν τελευταίαν ἐντολὴν ἐκπληροῖ, ὡς ἀνελλιπῶς ἐξεπλήρωσε μέχρι τοῦδε πανθ' ὅσα ἐκεῖνος ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους διέθετο, ἀποστέλλων διὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ κ. Ἀποστόλου Ζάππα εἰς τὴν γενέθλιον χώραν τὴν ἱερὰν παρακταθήκην, τὴν σεπτὴν ταύτην λάρνακα ἐν ᾗ ἐμπεριέχονται τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς Εὐαγγέλου Ζάππα καὶ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Ἀθανασίου Ζάππα, ὅστις τὴν φιλοπατρίαν ἐκείνου ζηλώσας καὶ φιλοτιμησάμενος ν' ἀναδειχθῇ ἄξιος συγγενῆς τοῦ περικλεοῦς καὶ φιλοπατρίδος ἐξαδέλφου αὐτοῦ Εὐαγγέλου ἔσπειρε καὶ ἐσκόρπισεν εὐεργεσίας εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἤδη ἐπ' εὐλογίαις συγκομίζει εὐγνωμοσύνην. «Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» (ψαλμ. 111).

Ἡ ἡμετέρα Πατρίς βαθέως συναισθανομένη ἱερὸν καὶ ἀπαράιτητον καθῆκον, ὅπως δηλώσῃ τὸ ἀγνότατον αὐτῆς σέβας καὶ τὴν αἰδίων εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῆς καὶ τοῦ ἔθνους, ἐνετείλατο ἡμῖν, ὅπως ἐλθόντες ἐνταῦθα ὑπαντήσωμεν εὐσεβάστως τῇ σεπτῇ ταύτῃ λάρνακι, πρὸ τῆς ὁποίας ἀποκαλύπτοντες τὰς κεφαλὰς καὶ γονυπετοῦντες, προσφέρομεν

ἀντὶ μύρων θερμὰ ἐκ συγκινήσεως δάκρυα καὶ ἐκ συναισθήσεως ἀγνοτάτου σεβασμοῦ καὶ ἀνεκφράστου εὐγνωμοσύνης ἡμῶν τε καὶ τῆς πατρίδος. Αἶροντες δ' ἱκέτιδας χεῖρας πρὸς τὸν Ὑψιστον ἐνθέρμως δεόμεθα, ὅπως ἀνταμειψῇ τοὺς εὐεργέτας τῆς Πατρίδος δι' ἀνεκκλήτων ἀγαθῶν, «ὃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (Παυλ.).

Ἀγετε εὐσεβάστως, ὧς εὐγνώμονες συμπολῖται, τὰ σεπτὰ ταῦτα λείψανα πρὸς τὴν γενέθλιον χώραν τῶν ἀοιδίμων, ἣν τοσοῦτον διακαῶς ζῶντες ἠγάπησαν καὶ θανόντες ἀπολαβεῖν ἐπόθησαν, καὶ ὑπὲρ ἧς καθ' ὅλον τὸν βίον ἀνενδότως μοχθήσαντες, πολυειδῶς δὲ καὶ πολυτρόπως αὐτὴν εὐεργετήσαντες, ἐκλείσαν καὶ ἐλάμπρυναν, δόξαν ἀμάραντον καὶ πλοῦτον ἄφθαρτον αὐτῇ κληροδοτήσαντες.

Δέξαι τοίνυν, ὦ Πατρίς, καὶ ἀπόλαβε τοῦ πολυτίμου τούτου θησαυροῦ τῆς σεπτῆς ταύτης λάρνακος τὰ ὅσα περιεχοῦσιν τοῦ περικλεοῦς Πατριώτου Εὐαγγέλου Ζάππα καὶ Ἀθανασίου Ζάππα ἐπὶ τῇ γενέσει τῶν ὁποίων δικαίως ἐν γενεαῖς θά σεμνύνησαι, καὶ ἀφ' ὧν εὐδοξία ἀγνοτάτου πατριωτισμοῦ εἰς αἰῶνας θ' ἀποπνέῃ ἐξευγενίζουσα τὰς καρδίας τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, αἵτινες θὰ εὐλογῶσι τὰ σεπτὰ τούτων ὀνόματα.

Ὑμεῖς δέ, μακάριαι ψυχαὶ τῶν ἀοιδίμων εὐεργετῶν Εὐαγγέλου καὶ Ἀθανασίου Ζάππα, αἱ ταῖς πτέρυξι τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐνθέμου πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀγάπης περωθεῖσαι, καὶ εἰς τὰ αἰγλήεντα τῶν Δικαίων σκηνώματα ὑψωθεῖσαι διὰ τὰς κοινωφελεῖς ὑμῶν ἀγαθοεργίας, ἃν ὑμῖν δεδοται πνεύματα τετελειωμένα, νὰ βλέπητε κάτω ἡμᾶς, τοὺς ὁποίους ἠγάπησατε, ἐπιβλέψατε ἐξ Οὐρανοῦ καὶ ἴδετε ἡμᾶς γονυπετεῖς πρὸ τῶν σεπτῶν ὑμῶν λειψάνων καὶ δεξασθε τὸν φόρον τῆς αἰωνίου πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνης. Ἄν εὐρήκατε χάριν καὶ παρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὰς ἀψευδεῖς τῆς Θείας Γραφῆς ἐπαγγελίας, ἱκετεύσατε Αὐτόν, ὅπως ἐνσταλάξῃ εἰς τὰς ἡμετέρας καρδίας τὴν Θεῖαν Αὐτοῦ χάριν καὶ ἐμπνεύσῃ ἡμῖν

πνεῦμα ἀγάπης, πατριωτισμοῦ καὶ εὐσεβείας, ὅπως διψῶντες, ὡς ὑμεῖς τὴν εὐκλειαν τῆς πατρίδος, καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῆς περὶ πλείστου ποιοῦμενοι, ἐργαζώμεθα ἐν ἀδιασπάστῳ ἀδελφικῇ ἐνότητι τὰ λυσιτελεῖ καὶ ὠφέλιμα τῇ Πατρίδι, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἡ μᾶλλον εὐάρεστος ὑμῖν ἐκδηλώσις τοῦ πρὸς ὑμᾶς σεβασμοῦ ἡμῶν καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ὑμεῖς δέ, εὐγενέστατε βλαστὲ τῆς περικλεοῦς οἰκογενείας τῶν εὐεργετῶν Ζάππα, κομιστὰ τῆς ἱερᾶς ταύτης παρχαταθήκης, τῆς σεπτῆς ταύτης λάρνακος. ἣν ἡ Πατρίς ὡς ἱερὸν κειμήλιον ἐγκολποῦται καὶ μετὰ πόθου κατὰφιλεῖ εὐαρεστήθητε ὅπως διερμηνεύσητε πρὸς τὸν ἐν Δακίᾳ ζῶντα καὶ δικτριβόντα μεγαθυμον τοῦ ἔθνους εὐεργέτην Κυρ. Κωνσταντῖνον Ζάππαν, τὰ αἰσθήματα, ὑφ' ὧν ἐμφορεῖται ἡ Πατρίς πρὸς τοὺς εὐεργέτας Ζάππας, καὶ ἅπερ μετὰ συγκινήσεως καὶ ὀρησκευτικῆς εὐλαθείας διατραιεῖ ἐν τῇ κατ'ἑκτονικῇ ταύτῃ τελετῇ, τῇ γενομένῃ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν σεπτῶν λειψάνων τῶν αἰοδιμῶν εὐεργετῶν. Εὐαρεστήθητε νὰ διερμηνεύσητε αὐτῷ ὅτι ἡ Πατρίς χρῆζουσιν τῆς φιλοστοργου αὐτοῦ μερίμνης ἀπεκδέχεται παρ' αὐτοῦ τὴν ἔκσιν καὶ θεραπείαν πάντων τῶν ἀλγεινῶν, ἅπερ κατ'ἑκτονικῶς τὴν ἐκυτῆς καρδίαν, τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω τῇ συνεργείᾳ αὐτοῦ μεταβολὴν τῆς τύχης τῆς. Οὐ πύεται δὲ οὐδὲ παύσεται δεομένη πρὸς τὸν Ὑψίστον ὑπὲρ τῆς πολυχροίου κύτου ζωῆς καὶ ἀμεταπτώτου ὑγιείας καὶ εὐημερίας. Ζῶν ὁ περικλεῆς οὗτος καὶ μεγάλθυμος εὐεργέτης τοῦ ἔθνους ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὑψίστου εὐημερῶν διὰ παντὸς καὶ κλειζόμενος !

Εὐλογητὸν τὸ ὄνομα ἐν γενεαῖς καὶ αἰώνις ἡ μνήμη τῶν αἰοδιμῶν συγγενῶν αὐτοῦ καὶ εὐεργετῶν τῆς Πατρίδος Εὐαγγέλου καὶ Ἀθηνασίου Ζάππα ! Γένετο !

ΟΙ ΓΥΦΤΟΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(Ἡ τελευταία θελήσις τοῦ Ζήση).

Μίαν πρωϊνὴν ἀμφιλύκην τοῦ Μαιου ὁ κώδων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Γ. ἤγει πενθίμως. Ὁ Ζήσης ὁ καλλίτερος τῆς ἐποχῆς τοῦ μουσικοῦ ἐν Πωγωνίῳ εἶχεν ἀποθάνει ἀφ' ἐσπέρας. — Γύφτος καὶ καλλιτέχνης εἶναι τι, τὸ ὁποῖον δὲν θελεῖ νὰ παραδεχθῇ καὶ ἀνομολογήσῃ ἡ κρίσις. Καὶ ὅμως εἶναι βέβαιον. Ὁ Ζήσης ἡ ἐπὶ τὸ ἐκφραστικώτερον ὁ Μαστοροζήσης ἦτο γύφτος. Ἡ θεία τοῦ Ἀπόλλωνος τέχνη ἐν Ἡπείρῳ ἀφέθη ἀτυχῶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀθιγγάνων. Ὁ γύφτος ἐν Ἡπείρῳ ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶναι τὸ ἀντικείμενον γλεῦθς καὶ σαρκασμῶν μὲν ὅμως καὶ τὰς πολλὰς ἀντιπαθείας ἀρθμεῖ ἐντυχθα τὰς συμπαθείας καὶ τοὺς θαυμαστάς του. Εἰς τὰς διασκεδάσεις, εἰς τὰς συμπόσια, εἰς τὰς πανηγύρεις, εἰς τοὺς χορούς, εἰς τοὺς γάμους ἡ παρουσία του εἶναι ἀπαραίτητος. Ἡ κινητήριος δὴ τούτων μηχανὴ εἶναι οἱ γύφτοι, οἱ μόνον ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοὶ τῆς Ἡπείρου. Ὁ Ζήσης, ὡς εἶκός, ἐδικαίωτο νὰ ἔχη ἰδιοαίτερας συμπαθείας, διότι ἐθεωρεῖτο ἰδιοφυΐα ἐξέχουσα. Ἐπαιζε τὸ τετράχορδον ἐπιτυχῶς. — Ὁ θάνατός του κατελύπησε τὴν μικρὰν ἐκείνην κοινότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀτυχῶς δὲν ἄφηνεν ἀναπληρωτὴν. Ἀπέθανεν ὁ Ζήσης ἀπέθανεν ἡ ψυχὴ τῶν διασκεδάσεων. «Μὰς ὄρφανεψε (!)» ἔλεγον μερικοὶ καὶ ἐβλεπέ τις μικροὺς καὶ μεγάλους βλίνοντας ἐν ἀνυποκρίτῳ συγκινήσει εἰς τὴν πενιχρὰν καλύβην, ὅπως συλλυπηθῶσι τὴν χήραν τοῦ ἀποθανόντος μετὰ πραγματικοῦ ἐνδιαφέροντος. — Ἡ μουσικὴ ἡ ἐξευγενίζουσα τὰ ἦθη καὶ τὸν χαρακτήρα ἡ χρησιμεύουσα ὡς

ἀπολύτου τελειότητος ἐξημερωτικὸν τῆς ψυχῆς μέσον, ἡ ἀναβιβάζουσα τὴν φαντασίαν εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη καὶ μεταρσιοῦσα τὸν νοῦν εἰς ἰδεώδεις σφαίρας, ἡ προκαλοῦσα ρεμβασμούς ἡδυπαθεῖς καὶ ἐνσταλάζουσα παραμυθίας δρόσον εἰς τὰ ἄδυτα τῆς καρδίας ἐν Ἑπείρῳ τόσον ἀστόργως παρημελήθη, ὥστε ἀσφαλέστερον ἄσυλον καὶ διαρκές εὔρε μόνον ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Ἀθιγγανικῆς καλύβης! — Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας εἶχον συγκεντρωθῇ παρὰ τὸν νεκρὸν ὅλοι οἱ Ἀθιγγανοὶ τῶν παρακειμένων χωρίων διὰ νὰ χαιρετήσουν τὸ ὕστατον τὸν ἀρχαιότερον συνάδελφον καὶ διαπρεπῆ τῆς μουσικῆς ἐργάτην. Παραδόξως τινὲς τούτων εἶχον καὶ τὰ μουσικὰ τῶν ὄργανα. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἔκαμε καλὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κατοίκους καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν περιέργειαν νὰ ἐξετάσουν τίς ὁ λόγος τῶν ὀργάνων πρὸ τοῦ φερέτρου ἤρχισαν νὰ σχολιάζουν καὶ νὰ κατηγοροῦν κατὰ τὸ σύνθηρες τοὺς ἀενάως χλευαζομένους γύφτους. «Οἱ παληόγυφτοι (ἔλεγον) ἔφεραν καὶ τὰ λαλούμενα σὰν νὰ εἶναι ἴς τὴν χαρά». «Οἱ Μπουτζάδες!» . . . Κατ' ἀρχὰς τὰ σχόλια ἦσαν ἥπια. Ἀργότερον ὅμως ἐπέπρωτο νὰ λάβουν σοβαρωτέρας διαστάσεις καὶ ἡ θέσις τῶν γύφτων ἐδεινώθη, διότι ὀλίγας πρὸ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ στιγμὰς ἀντήχησαν ὅπως ἀπροσδοκῆτως εἰς τὴν πενθοῦσαν καλύβην κληρίνα, ντέφια καὶ λαβούτα!! Ἡ κοινότης ἔγεινεν ἄνω κάτω. Βλασφημίαι καὶ ἀπειλαὶ ἠκούοντο πανταχόθεν. «Οἱ γύφτοι ζουρλάθηκαν». «Οἱ γύφτοι θέλουν ξύλο». «Οἱ μαχάδες ἐδειξαν τὸ φυσικό τους!» Κατόπιν τῶν διαμαρτυριῶν τούτων ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ἴδια καὶ πρὸς ἐκδίκησιν ἀπηξίωσαν . . . νὰ συνοδεύσουν τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ!!! Ὁ τάλας Μαστοροζήσης, ὅστις τοσάκις ἐσκόρπισε τὴν χαρὰν καὶ ἐφαίδρυνε τὰ πρόσωπα τῶν συμπατριωτῶν του, ὠδηγήθη εἰς τὴν τελευταίαν του κοιτίαν μὲ ἓνα ἱερέα, πέντε ἑξ γύφτους καὶ τινὰ ἀνυπότακτα εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τῶν γερόντων παιδία τῆς συνοικίας. Ἡ παιδικὴ ἡλικία πολλάκις φαίνεται μᾶλλον συνεπῆς εἰς τινὰς

διατυπώσεις. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν· ἀάφετε τὰ παιδία ἐλθεῖν πρὸς με». Αἱ δὲ καλλιτεχνικαὶ ἰδιοφυΐαι ἀνεξαρτήτως τῆς φυλῆς καὶ τῆς θέσεως, εἰς ἣν ἀνήκουσιν, ὑποκείνται ἀτυχῶς εἰς περιπετεῖας ἀξίας λόγου καὶ μετὰ θάνατον!

— Θὰ τὸ κατὰλαβε ὁ μαῦρος (ἔλεγεν ἡ σύζυγός του) ὅτι θὰ τὸν περιφρονήσουν οἱ χωριανοὶ γι' αὐτὸ ἐζήτησε νὰ τὸν κλάψουν τ' ἀδελφιά του μὲ τὰ λαλούμενα καὶ νὰ τὸν θάψουν μὲ τὸ βιολί του . . .

Τὰ πράγματα, ὡς εἶκός, ἥλλαξαν ὅψιν. Τότε ἐγνώσθη ὅτι ἡ μουσικὴ ἔπαιξε πρὸ τοῦ νεκροῦ κατ' ἀπαιτήσιν, ἣν διετύπωσεν ὀλίγας πρὸ τοῦ θανάτου του ὥρας ὁ κηκόμοιρος Ζήσης!

Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Ζήσης εἶναι ἄξιαι ἰδιωζούσης μνεῖας, διότι μόνον αἱ ποιητικαὶ φύσεις αἱ προσεγγίσασαι μᾶλλον εἰς τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος τῆς ζωῆς καὶ οἱ ἀπὸ φιλοσοφικῆς ἀπόψεως κρίνοντες τὸν θάνατον ὡς ἀσφαλὲς τέρμα τῆς ὁδύνης καὶ τῶν στεναγμῶν διατυποῦσιν ἀταράχως καὶ ἐν ἀπολύτῳ διαυγείᾳ πνεύματος τοιαύτας κατὰ τὴν ὑστάτην πνοὴν ἀξιολόγους ἀπαιτήσεις.

Κρατούμενος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς συζύγου του κατῶρθωσε νὰ τραγωδήσῃ δίκην ἀποχαιρετισμοῦ δύο ὥραιās καὶ συγκινητικὰς στροφὰς δημώδους ᾠσματος ἐν πλήρει ἀταραξίᾳ:

«Γὰ ἰδὲ καιρὸ ποῦ διάλεξεν ὁ Χάρος νὰ μὲ πάρῃ
Τώρα π' ἀνθίζουν τὰ κλαδιὰ καὶ βγάξ' ἡ γῆ χορτάρι».

Ἀπήτησε νὰ προσκληθῶν ἅμα πρὸς τὴν τὴν πνεῦμα οἱ γύφτοι ἐκ τῶν περιχώρων καὶ νὰ παίξουν πρὸ τοῦ νεκροῦ του τὸ ἡδυπαθὲς μοιρολόγι, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ προσφιλέστερον τεμάχιον διὰ τοὺς Ἑπείρωτας. Νὰ ταφῇ δὲ μαζὺ μὲ τὸ βιολί του, διότι δὲν εἶχε κληρονόμον νὰ τὸ ἀφήσῃ. Ἦτο ἄτεκνος. Πόθος ἱερὸς καὶ ἀξίεπαῖνος! Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἀσημάντου καὶ περιφρονημένης χορείας τῶν Ἀθιγγάνων αἰσθημάτων εὐγενῆ καὶ ἰδεώδη. Βεβαίως ἀφ' οὗ ἡ μουσικὴ ἀπεδείχθη τὸ σπουδαιότερον τῆς ψυχῆς ἐξευγενιστικὸν μέσον ἢ δι' αὐτῆς διὰ

πλασις τοῦ χαρακτηῆρος καὶ αὐτῶν ἐστὶ τῶν γύφτων εἶναι φυσικὴ καὶ εὐλογος. Διατί ἐν τούτοις ἐπιμένομεν θεωροῦντες ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας τοὺς δυστυχεῖς τούτους, οἵτινες ἔστανται πολὺ ὑψηλότερον τῆς ταπεινοτικῆς ἐκείνης θέσεως, εἰς ἣν θεωροῦνται ἰστάμενοι; Οἱ γύφτοι τῆς Ἡπείρου, ὧν ἡ πρὸς τὴν μουσικὴν ἀφοσίωσις διατηρεῖται ἀκατάσχετος, σπανίως ἔνα μὴ εἶπω οὐδέποτε, ἐγκληματοῦσι καίτοι μοιχίως κυλίουσιν εἰς τὴν ἰλὺν καὶ τὸν βόρβορον τῆς τελευταίας κοινωνικῆς ὑποστάθης. Ὅσακις ἔρχεται εἰς τὴν μνήμην μου ἡ τελευταία θέλησις τοῦ Ζήση, οἰκτεῖρω εἴπερ ποτε ζωρότερον τὴν κατὰστασιν τοῦ ἡμογενοῦς στοιχείου, ὑπερ ἀντιθέτως πρὸς τὴν προοδευτικὴν του τάσιν καὶ ἰδιοφυίαν δὲν ἀπέδωκε καὶ πρὸς τὴν μουσικὴν τὴν δέουσιν ἐκτίμησιν. Καθ' ὅλην τὴν Ἡπειρον εὐαρίθμους ἀπαντῶμεν ἐρασιτέχνας, ἐξ ἐπαγγέλματος δὲ μουσικὸν οὐδένα, οἰοῖται ἐνταῦθα ἡ καλλιέργεια τῆς μουσικῆς ἔλαχθε προνόμιον ἀναπαλλοτρίωτον τοῖς Ἀθιγγάνοις.

Οἱ σημερινοὶ Ἀθίγγανοι, οἱ κοινῶς λεγόμενοι γύφτοι, κατὰγονται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Μετηνάστευσαν δὲ εἰς Εὐρώπην συνεπεία τῶν πορθήσεων τοῦ Ταμερλάνου ἐμφανισθέντες τὸ πρῶτον ἐν Οὐγγαρίᾳ τῷ 1417. Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν τεσσάρων καθολικῶν ταγμάτων τῶν Βραχμάνων δηλονότι Εἰστριῶν, Βαῖσῶν καὶ Σουδρῶν, ἅτινα διέκρινον τὸ ἄρχαιότατον Ἰνδικὸν ἔθνος καὶ ἐξακολουθοῦσιν ὑφίστάμενα μέχρι τῆς σήμερον ἀπαντῶνται πλὴν τοῖς Ἰνδοῖς καὶ ἰδιαιτερά τινας τάξεις κατώτεραι, ἃς ἀποτελοῦσιν οἱ πολυάριθμοι Παρίαι. Οἱ μὲν πρῶτοι Βραχμάναι καὶ λοιποὶ ὀφείλουσιν ἕκαστος νὰ ἐμμένῃ εἰς τὸν κύκλον τῆς τάξεως καὶ ἐργασίας, εἰς ἣν ἡ οἰκογένειά του εὐρέθη. Οἱ δὲ δεύτεροι, οἱ Παρίαι, θεωροῦνται ὡς διατελοῦντες εἰς ἀληθῆ κτηνώδη κατὰστασιν. Διὰ τοῦτο ζῶσι κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν λοιπῶν Ἰνδῶν ἀπαγορευομένης εἰς αὐτοὺς καὶ τῆς προσελεύσεως εἰς τοὺς ναοὺς.

Τὸ ὑπομέλαν τοῦ προσώπου των χρῶμα καὶ ἡ καθολικὴ αὐ-

τῶν ρυπκρότης τοὺς διακρίνουσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν οὐσιώδως καὶ καθιστῶσι βεβίαν τὴν καταγωγὴν των ἀπὸ τῆς Αἰθιοπικῆς φυλῆς ἐγκτασταθείσης εἰς τὰς Ἰνδικὰς νήσους. Μετὰ τούτους ἠνώθησαν καὶ διάφοροι ἄλλαι φυλαί, ὅσαι ἀπὸ ἐκκτον-
~~τητηρίδων ὁλοκλήρων συνεπεία ἐγκληματικῶν πράξεων ἐδιώ-~~
χθησαν ἐκ τοῦ τάγματος εἰς τὸ ἀνῆκον. Ἐκ τούτων κατὰγονται ἀναμφιβόλως οἱ σημερινοὶ γύφτοι. Οἱ ἴδιοι πρεσβεύουσιν ὅτι κατὰγονται ἐξ Αἰγύπτου, διὰ τοῦτο κλοῦνται καὶ γύφτοι καὶ ὅτι ὁ καυστικώτατος ἥλιος τῆς χώρας ἐκείνης ἐφιλοδώρησεν αὐτοῖς χαρακτηριστικὴν χροιάν εἰς τὸ πρόσωπον. Μετηνάστευσαν δὲ καὶ διεσπάρησαν πανταχοῦ, ὡς λέγουσιν, χάριν... εὐρυτέρου καὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος (!)

Εὐτυχέστερος θνητὸς τοῦ γύφτου ὁμολογουμένως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Αὐτὸς ἴσως κατώρθωσε νὰ εὕρῃ τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς. Ὀλιγορκὴς ὧν ἀποφεύγει πᾶσαν διανοητικὴν ἢ σωμ-
τικὴν ὑπερκόπωσιν. Θεωρεῖται εὐδαίμων ὅταν κιντορθῶν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας. Ἀρέσκειται νὰ κοιμᾶται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς λατρευτῆς του ὑπερβίβου, μέχρι τινὸς σημείου τὰ ὅρια τῆς αἰδήσεως, διότι τοῦτο καὶ μόνον θεωρεῖται ὡς τὸ Ζεῖν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἔκρον ζωῆς τῆς ἀπολαύσεως τοῦ γύφτου καὶ μάλιστα κατὰ τὴν περίοδον τῶν κυνικῶν κυμάτων, ὅποτε καταφεύγει συνήθως ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων. Ὑποφέρει δὲ μετὰ στωικῆς ἀπαθείας ποικίλως στερήσεις καὶ κακουχίας. Εἶναι τύπος ὑπομονῆς. Ὁ γύφτος τῆς Ἡπείρου εἶναι χαριτολόγος, εὐφυής, ἄξιος καλλιτέρας τύχης. Ἄλλ' εἶναι γύφτος! Παντὸς ζητήματος ὑποπίπτοντος ἡμιστὰ εὐαρίστως εἰς τὴν ἀντίληψιν ὡς εἶδος παρεμώσεως προβάλλεται ἀενάως ὁ ἀτυχὴς γύφτος. Κρυόνεις; εἶσαι γύφτος. Φοβεῖσαι; εἶσαι γύφτος. Φιλονικεῖς; μοιάζεις τὸν γύφτον. Περιποιεῖσαι καὶ πῶς ἐξαιρετικώτερον τὴν σύζυγόν σου;

Χορός ἐν Δελβινῷ Πωγωνίου
κατὰ τὴν πανήγυριν Ἀγίου [εἰς τὰς 2 Μαΐου]

κάμνεις ὅ,τι ὁ γύφτος. Εἶσσι ὀλίγον βρῆλυκίνητος; εἶσσι γύφτος. Παίξεις; ὄργανον εἶσσι γύφτος (!) Εἰς τὰς διασκεδάσεις ὁ γύφτος εἶναι ἀπρξίτητος. Καὶ εἰς τὰς μάλλον ἐπυσσιώδεις συζητήσεις ὅλως περιττός. «Οἱ Μπουτζάδες δὲν δικαιοῦνται νὰ ἐκφέρουν γνώμην». Πρὸς ἄλλαι ἀμέσως ἡ διαμαρτυρία αὕτη, ὁσάκις γύφτος τολμήσῃ νὰ προσθέσῃ τι ἐν ταῖς συζητήσεσι. Ποσάκις ὅμως ὁ δυστυχὴς καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, καθ' ὅς καλεῖται ὑπὸ τὴν ιδιότητα μουσικοῦ ὑποφέρει ἐκ τοῦ ἰδιοτρόπου παρалоγισμοῦ μας καὶ τῆς ἰονείας ὑπομονῆς τοῦ «Παῖξε βαρειά! φωνάζει ὁ εἰς. «Γύρισέ του, παληόγυφτε», προσθέτει ὁ ἄλλος. Καὶ μολονότι συμμορφοῦται πάρχυτα πρὸς τὰς συνεχεῖς καὶ ἀλλοκότους ταύτας ἀπαιτήσεις, οὐχὶ σπανίως δέχεται ὡς ἀνταμοιβὴν ἀντὶ τοῦ συνήθους ἐπὶ τοῦ μετώπου νομίσματος τὸ ντέφι 'ς τὸ κεφάλι! Εἶναι μουσικός, ἀλλ' εἶναι γύφτος. Ταλαίπωρε γύφτε!!!

Τὴν μουσικὴν οἱ γύφτοι διδάσκονται πρακτικῶς ἄνευ συστηματικῆς διδασκαλίας, ἐξ ἀπλῆς μόνον ἡμιήσεως. Σχετικῶς δὲ κακορθώνουν, προόδους ἀνωτέρας πάσης προσδοκίας, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀξίας μεγάλου λόγου. Διὰ τὰ ἀκουστικά ὅμως ὄργανα ἐνίων Ἑπειρωτῶν δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι, ὁ Λάλο Φάκος ἐκ Βελτισίτης θεωρεῖται, ὁ . . . Παγανίνης τῆς Ἑπείρου (!). Ἡ περικοπὴ αὕτη μοὶ ὑπενθύμισεν ἐν ἀστεϊόν. Πρὸ τινων ἐτῶν γηραιὸς ἀστὸς ἐξ Ἑπείρου ἠτύχησε νὰ ταξειδεύσῃ εἰς Ἀθήνας διὰ πρώτην φοράν. Ἦτο θαυμαστής τοῦ Γιανούζη τοῦ πλανοδίου γύφτου μουσικοῦ, ὅστις μὲ τὸ ἰδιότροπον ὄργανόν του τὸ δῖχορδον τὸν εἶχε γοητεύσει κυριολεκτικῶς, ὁσάκις ἐπῆν τὸ στερεότυπον καὶ ἐκλεκτότερον μουσικόν του τεμάχιον, τὸ παθητικὸν ρεμπάπι. Ὅτε δὲ μίαν ἐσπέρην εὐρέθη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος καὶ ἤκουσε τοὺς πρώτους τόνους πολυμελοῦς μουσικῆς, ἡσθάνθη τελείαν ἀπχρέσειαν καὶ ἐφώ-

νησεν ἐν μέσαις Ἀθηναῖς κάπως μὲ πόνον: «Ποῦ εἶσαι καὶ μένε Γιανούζη»!!!

Ἐπάρχει παρὰ ταῖς Ἀθιγγάνοις τῆς Ἑπείρου παράδοσις ὅτι ὁ ἐφευρέτης τῆς μουσικῆς ἦτο γύφτος (!) καὶ ὅτι τὸ πρῶτον ὄργανον ἦτο ἡ φλογέρα καὶ δευτερεῦον τὸ βιολῖνον. Δὲν ἤξεύρω ἂν ἡ πεποιθήσις αὕτη εἶναι γενικὴ παρ' αὐτοῖς. Οὕτω τοῦλάχιστον μοὶ ἔλεγε σπουδάζων εἰς ἐκ τῆς φυλῆς ταύτης, ὃν ἐκ περιεργείας ἠρώτησα. Ἡ φλογέρα προσέθηκεν, ἐχρησίμευσεν ὡς πρῶτον ὄργανον ἐρωτικῆς ἐξομολογήσεως γύφτου πρὸς νεαρὰν Ἀθιγγανίδα, ἣτις δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸν ἔρωτά του. Ἀργότερον δὲ ἡ Ἀθιγγανικὴ ἰδιοφυΐα (!) ἐρεῦρε τὸ βιολῖνον, ὅπερ ἐθεώρησεν ὡς τελειότερον μέσον ἐρωτικῶν κατὰκλήσεων. Ὁ γύφτος (!) λοιπὸν ἡσθάνθη τὰς πρώτας δονήσεις τοῦ ἔρωτος εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ὁποίου τὸ δημιουργικόν του πνεῦμα ἐπενόησε τὰ μουσικὰ ὄργανα. Οἷος φυλετικὸς ἐγωϊσμός!!! Ἀδιάφορον . . . Οἱ πλέον ἀσήμενοι ἔχουν καὶ τὰς μεγαλειτέρας ἀξιώσεις. Παραδέχονται ὅτι κατὰ κληρονομικὴν διαδοχὴν ἡ μουσικὴ καλλιεργεῖται μόνον ὑπ' αὐτῶν ἐπιτυχῶς πάντα δ' ἄλλον ἐξω τοῦ κύκλου τῆς Ἀθιγγανικῆς φυλῆς θεωροῦσι στερούμενον τῆς ἰδιοφυΐας ταύτης. Καὶ ἔχουν δίκαιον μ' ὅλην τὴν προφανῆ τοῦ προσώπου των διαμαρτυρίαν νὰ οἰκειοποιῶνται δύο ὡραιότερας ιδιότητες, ἀφοῦ ἡμεῖς ἐν πλήρει εἰκοστῷ αἰῶνι φαινόμεθα πρὸς αὐτάς τελείως ἀδιάφοροι, ὥσπερ ἐπέπρωτο νὰ ὑποστηρίξωμεν λεληθότως τὴν Ἀθιγγανικὴν δοξασίαν, ὅτι ὁ μουσηγέτης Ἀπόλλων καὶ ὁ Ἰουβάλ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς οἱ πρῶτοι ἐφευρέται τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς καὶ ὁ Ζεὺς, ὅστις μέλλων δημιουργεῖν μετέβαλεν ἑαυτὸν εἰς ἔρωτα, ἦσαν . . . γύφτοι!!!

Ἐν Βοσπόρῳ

Λεωνίδας Μ. Βασιλειάδης

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! Ἦμιν δέκα ἐτῶν, ὅταν, φορεμένος τὴν στολὴν μου καὶ τὴν χωρικὴν καπόταν, πῆγαινα εἰς τὸ σχολεῖον. Τὸ πρωὶ καὶ μεσημέρι τὸν χειμῶνα ἦν ἀνάγκη κάθε μαθητῆς νὰ φέρῃ εἰς τὸ χέρι του ἐκεῖνο τ' ἀλυσμόνητον ντουπίτσι, κι' ἂν ἐπεύραζεν ἢ γάταν εἴτε ὄρνιθα ἢ σκύλον, ἃς ἠτοίμαζε συγχρόνως καὶ τὰ χέρια του γιὰ ξύλον.

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! δὲν τὸ λησμονῶ ποτέ μου ὅταν ἦθελεν ἀνέβῃ ὁ διδάσκαλος Θεέ μου, εἰς τὴν δασκαλοκαθέδραν ὡς τὸν στρατηγὸν Ἀσδρούβα νὰ κυριαρχήσῃ ἐδὲι σιωπὴ καὶ κακὴ βοῦθα, καὶ ἀντὶ τοῦ «καλὴ-μέρα» ὡς ὑπογραμμὸς καὶ τύπος ἦν 'ς τ' αὐτιά μας ν' ἀντηχήσῃ τῆς μαγκούρας του ὁ κύππος, τοῦ δὲ κώδωνος ὁ ἥχος «νὰ σταθοῦν ὅλοι ὀρθοί» προσεκάλει, καὶ ν' ἀρχίσῃ ἡ συνήθης προσευχή.

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! καὶ λαμπρά ! καὶ ὄν καιρὸν ὁ διδάσκαλος ἀνέγνω τὸν κατάλογον, «παρὼν» ἔκραζον κι' ἐγὼ κι' ἄλλοι, καὶ ἂν ἔλλειπε κανεὶς μ' ὕψος ἄγριον ἡρώτα ἐὰν εἶναι ἀσθενής, καὶ ἂν ἤκουε τὸ «ὄχι» ἔπρεπε νὰ διατάξῃ τρεῖς ἢ τέσσαρας ποδώκεις ἀπὸ τὴν μεγάλην τάξι νὰ τὸν φέρουν δεδεμένον ἐν ἀνάγκῃ μὲ σχοινιά, καὶ νὰ κόψουν καὶ δυὸ βέργαις ἂν εὐροῦν καμμιὰ κρανιά.

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! τὴν μακρὰν τὴν ποδοκάκην ὅταν ἐβλεπον νὰ στέκῃ κρεμασμένη 'ς τὸ καρφάκι καὶ νὰ δέεται ἐκ μέσης ὡς πτωχὴ καὶ παροδίτις τίνος πόδες θὰ περάσουν 'ς τὸ χονδρούτσικο σχοινὶ τῆς, νὰ τοὺς εὐλογῇ ῥάβδος διδασκάλου ἢ τιμὴα τεσσαράκοντ' ἀφοῦ λάβουν μαστιγώσεις παρὰ μίαν.

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! Ὡς ὁ ἥρωας Λαοδάμας θὰ ὑψίστατο τὴν ῥάβδον τοῦ κρανῶνος 'ς τὰς παλάμας,

κι' ἂν τυχὸν ἠναντιοῦθο γιὰ ν' ἀνοίξῃς ποτὲ χέρι, ἤρχιζεν ἡ ποδοκάκη γιὰ νὰ δίδῃ καὶ νὰ παίρῃ 'ς τὴν ἀνάγνωσιν ἐν λάθος εἴτε πρὸς κολαφισμόν ἐξισοῦτο ἢ πρὸς ἓνα τῆς χειρὸς σου ραβδισμόν, πτύσιμον, μελάνωμά τι καὶ γονατισμός μας ἦτο ἀπὸ τὰ συνειθισμένα· τίς τοιαῦτα ἐφοδεῖτο, ὅταν ἐβλεπε νὰ στέκουν στῶϊκῶς ἀράδι-ἀράδα μελανοχιλιοφτυσμένοι ἑκατὸν τὴν ἐβδομάδα ;

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! Ὅταν ἔγραφον 'ς τὸν ἄμμο καὶ δὲν ἤξερα τὸ Ἄλφα ἢ τὸ Βῆτα γιὰ νὰ κάμω, κι' ἂν ἠνθόουν τοῦ δασκάλου τὴν σκιὰν ἐκεῖ 'ς τὸ πλάγι, ἐθαρροῦσα πῶς ὁ Ἄδης ἠνοιξε καὶ θὰ μὲ φάγῃ, κι' ἔπρεπε νὰ διορθώσω τὸ στραβὸ ἐκεῖνο Βῆτα, πρὶν δουλέψῃ 'ς τὰ πλευρά μου ἡ χρυσὴ του μαργαρίτα.

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! τὰς μπτέρας νὰ συγχάιρῃς, «κρέας, δάσκαλε, 'ς τὸν δίδω κόκκαλα νὰ μοῦ τὸν φέρῃς», ἔλεγον γιὰ τὸν υἱόν των· κι' ὁ διδάσκαλος ἐκίνει τὴν βαρεῖαν κεφαλὴν του εἰς σημεῖον ὅτι κλίνει, μερμηρίζων κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν καὶ νοῦ ποιοῦ βιβλίον νὰ ἀνοίξῃ τοῦ Διοκλητιανοῦ.

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! Ὅταν εἰς τὸν Γεροστάθην ἔχανα ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τ' αὐγὰ καὶ τὸ καλὰθι καὶ τὰ εὕρισκον βεβαίως ὁλ' ἀνάποδα καὶ σκούρα ἐὰν ἐβλεπον καὶ μόνον δειομένην τὴν μαγκούραν, κι' ἀνεγίνωσκον μὲ τόνον ταπεινοῦ τινος ἱκέτου κι' ἤχον παρατεταμένον δυστηματικοῦ ἐπαίτου.

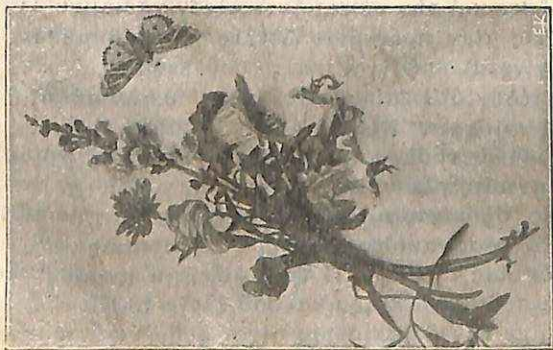
Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! Ὡφελές, οὐκ ἦν γὰρ ἄλλως, ἰστορίαν γιὰ νὰ μάθῃς ὅαν ὁ πρῶτος παπαγάλλος, κι' ἂν ἀπὸ τὸ κείμενον τῆς ἄφινες ἀπλῶς μιὰ λέξι ἔπρεπε πάλ' ἡ μαγκούρα εἰς τὴν γάχι σου νὰ παίξῃ, τόσον ὥστε καὶ τὴν νύκτα ἀντὶ πλέον νὰ κοιμᾶσαι τὰς λέξεις μίαν πρὸς μίαν ὥφελές γιὰ νὰ θυμᾶσαι, καὶ νὰ γίνεται καζάνι ἡ πτωχὴ σου κεφαλὴ, πῶς κατέφυγ' ὁ Ἰππίας 'ς τοῦ Δαρείου τὴν αὐλή, καὶ πῶς πῆρε τὴν Ἑλένην ὁ υἱὸς Πριάμου Πάρις, ἀλλ' ἡ ῥάβδος τί δὲν κάμει ! Θεῖα ὄντως τῆς ἡ χάρις ! !

Τί ἀνάμνησις γλυκεῖα ! καλαμάρια, γραφίδες, κώδωνες, σφυρίκτραι, δέικται, πίνακες καὶ πινακίδες, τηλεγράφων πινακίδες καὶ μικρὰ τις πινακὶς 'ς τῆς ὁποίας τ' Ἄλφα Πῆ τῆς, φίλε, μὴ μνησικακῆς, ἂν σ' ἠμπόδιζε τὸ Ἄλφα καὶ σοῦ ἔλεγε τὸ Πῆ πᾶνε κάμε τὴν δουλειά σου δίχως φόβο κι' ἐντροπῃ :

Τὶ ἀνάμνησις γλυκεῖα! Ὁ διδάσκαλος ὁπότεν
 μὲ τὴν ἔρρινον φωνὴν τοῦ τὸν πρωτόσχολον ἠρώτα
 ἔς τὸ ἀδάκιόν του ποίους εἶχε πλέον σημειώσῃ
 ὡς ἀτάκτους, ν' ἀπαγγεῖλῃ τὴν ποινὴν τῶν γιὰ νὰ δώσῃ,
 κι' ἤρχιζε διὰ νὰ πάλῃ ἡ καρδιὰ τοῦ καθενός,
 καὶ ἰστάμεθα οἱ πάντες μὲ τὸ στόμα κεκινός,
 σκεπτικοὶ καὶ ἰσθαρμένοι σάν καμμιὰ δειλὴ γυναῖκα,
 τίνος χεῖρας θὰ θερμάνῃ ἡ σεπτὴ του στραβολέκκα.
Τὶ ἀνάμνησις γλυκεῖα! ἦλθον εἰς τὰ δέκα τρία
 ἀλλ' οὐδέποτε ἐδάρην δίχως ἀφορμὴ κι' αἰτία,
 κατ' ἐκείνον θὰ ὑπῆρξε λόγος πάντοτε σπουδαῖος,
 ἢ πως ἔξω τοῦ βιβλίου θὰ ἐκύτταζα βεβαίως,
 ἢ γιὰ τὸ γράψιμό μου ἔτοιμο δὲν θὲ νὰ εἶχον,
 ἢ γιὰ κόψιμο πολλάκις κατὰ χρέος τῶν ὀνύχων,
 ἢ διότι θὰ ἐγέλων εἰς τὸ μάθημα ἐπάνω,
 εἴτε γύρους ἂν μὲ εἶδεν εἰς τὴν ἀγορὰν νὰ κάνω.
Τὶ ἀνάμνησις γλυκεῖα! δὲν τὸ λησμονῶ ποτέ μου!
 ὅτε ὠδηγήθην πρῶτον καὶ ἐννιὰ συμμαθηταὶ μου!
 ἔς τὸν Ἑλληνικὸν σχολεῖον μετὰ κομπασμοῦ μεγάλου
 παρ' ἐκείνου τοῦ ἰδίου τοῦ σεπτοῦ μας διδασκάλου,
 ὁ διδάσκαλος δ' ὁ νέος μὲ τὸν ἰδικόν του πῆχυν
 ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ, κι' ὁ ἀρχαῖος ξεροδύχει
 καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀνυχὰς του ἔς τοὺς ὀδόντας του τροχᾶ,
 ἄλλους κούτσουρα μᾶς βρῆκε κι' ἄλλους τοῦβλα μοναχά.

Μακροχώριον Κων)πόλεως

Ἰωάν. Οἰκονόμου ἐκ Δελβινακίου.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ¹

Οἱ κάτοικοι τοῦ τμήματος τούτου διακρίνονται εἰς τοὺς βορειοανατολικούς τῆς Ἐπάνω Σκάλας, ἧς χωρὶς τινὰ ἀνήκουσιν εἰς τὴν δεινδρώδη Δουσκάρην, καὶ εἰς τοὺς νοτιοδυτικούς τῆς Κάτω Σκάλας, ἧς χωρὶς τινὰ ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἐπάνω Ντὰγ τοῦ Μαργαριτίου. Οἱ πρῶτοι εἰσιν ἄπνυτες Χριστιανοὶ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γνωρίζουσι καὶ μεταχειρίζονται, οἱ δεῦτεροι ἀναμεμιγμένοι μετὰ μουσουλμανικῶν χωρίων, ἅτινά εἰσι τὰ μόνα ἐλευθέρᾳ (αεραλοχώρα) τοῦ τμήματος, ἀπέναντων τῶν χριστιανικῶν καὶ τῶν δύο τούτων μερῶν τελοῦντων γεώργια εἰς διαφόρους ἀγᾶδες κυρίως τῆς Περικλυθῆς καὶ ἰδίως τῆς μεγάλης πατριᾶς τῶν Προμάτων καὶ οὗτοι μόνον τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν γνωρίζουσιν.

Ἀλλὰ καὶ φυσικῶς χωρίζονται οἱ μὲν τῶν δὲ εἰς ὀρεινοὺς καὶ πεδινούς διὰ τῶν ὑψηλῶν Σουλωτικῶν ὀρέων, τῆς δευτέρως ὁπλονότι Ἡπειρωτικῆς σειρᾶς, ἧς ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή, ὁ γυμνὸς Κορύλας, κεῖται ἀνωθεν τῆς πόλεως Περικλυθῆς, φρουρὸς παρὰ τὴν μόνον στενὴν καὶ δύσβατον Σκάλαν τοῦ Ἐλευθεροχωρίου, τὴν πρὸ αἰῶνων λαξευθεῖσαν ἐντὸς βράχων, δι' ἧς συγκοινωνοῦσιν οἱ βόρειοι τῶν Θεσπρωτῶν πρὸς τοὺς νοτίους.

Ὡς δὲ διακρίνονται κατὰ τὴν χώραν, ἡν οἰκοῦσι καὶ τὴν

(1) Ἐκ τοῦ ἔργου ἡμῶν «Ἀνέκδοτον γλωσσικὸν ὕλικόν ἐκ Θεσπρωτίας βραβευθέντος κατὰ Μάρτιον 1903 ἐν τῇ Γλωσσικῇ διαγωνισμῷ τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς ἐταιρείας» κ.τ. καὶ ἐν Ζωγραφείοις διαγωνισμοῖς Κων)πόλεως.

γλῶσσαν, ἢ χρώνται ἐκ μικρᾶς ἡλικίας, οὕτω διαφέρουσι καὶ κατὰ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα· βεβαίως δὲ μόνον περὶ τῶν Χριστιανῶν ὁμιλοῦμεν, καθότι οἱ Μουσουλμάνοι ἔχουσι διάφορα τοιαῦτα καὶ ὡς ἐκ τῆς θρησκείας· ἄλλως τε ἐκ τῶν ἐξήκοντα τεσσάρων χωρίων τοῦ ὅλου τμήματος μόνον ἐξ εἰσὶ μουσουλμανικά.

Ἐκ τούτων λοιπὸν οἱ πεδινοὶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἕξεις καὶ συνθηκὰς ἐν πολλοῖς πρὸς τοὺς περιόικους Μωαμεθανούς, ἐνδύονται ὡς αὐτοὶ καὶ ὀπλοφοροῦσιν ὁμοίως. Εἰς τὴν ζώνην των διακρίνει τις τὸ χρυσοποίκιλτον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σελάχι καὶ ἐν αὐτῷ τὰς ἀργυρὰς πιστόλας, ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐξαρθρώμενον τὸ γιαταγάνι ἢ τὸ ντουφέκι, εἴτε ἐὰν μεταβρίνη που μακρὰν ἢ πλησίον, εἴτε ἐὰν ἐργάζεται ἐν τοῖς ἀγροῖς τοῦ μόνος ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς του· πολλοὶ δ' εἰσι καὶ κερκαροῦντες. Ἐν γένει οὗτοι παριστῶσι σαφῶς μετὰ τῶν Μωαμεθανῶν συγκατοίκων τὸν λαόν, ὅσους ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀλβανίας ἐφαπλωθεὶς εἰς παρωχημένην καὶ δυσόριστον ἐποχὴν κατὰ παράλιον λωρίδα ἐν Θεσπρωτίᾳ μέχρι τοῦ Γλυκεῖος λιμένος καὶ ἐτι ἀνωτέρω μέχρι καὶ πέριξ τῆς Σουλωτικῆς φωλεᾶς, διατηρεῖται εἰσέτι αὐτὸς διαιρεθεὶς μόνον μετὰ χρόνους ἐν τῷ θρησκευματι εἰς Μουσουλμάνους καὶ εἰς Χριστιανούς.

Καίτοι δὲ ζευγῖται, εἰσὶν ἐν τούτοις ἄγριοι τὰ ἦθη καὶ τὴν αὐτοδικίαν πρὸς ἐκδίκησιν συγγενικοῦ αἵματος χυθέντος περιποιῶνται οὐχὶ μόνον πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς Μωαμεθανούς ἐξ ἴσου. Τὸ παλαιότατον τοῦτο ἔθιμον τελεῖται καὶ ἐνταῦθα ὅπως πανταχοῦ τῆς Θεσπρωτίας, κατὰ τρόπον διάφορον τῶν λοιπῶν τμημάτων τῆς Ἀλβανίας, παρ' οἷς μάλιστα ἐξέλιπεν ἀπὸ τινος διὰ τῆς ἀπάτης. Οὕτως ὁ ὀφείλων αἷμα ἠναγκασμένος ἐστὶν ἐνταῦθα ἵνα προφυλάσσεται καὶ φοβῆται, ὅθεν καὶ ἂν διέρχεται, καθότι πιθανόν ἐστὶν ὅτι ἐχθρὸς του ἀναμένει αὐτόν που κεκρυμμένος, ὅπως τὸν

Τὸ κορίον Λιαδοκοδέτιον.

φονεύση, πυροβολῶν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς χωρὶς νὰ γίνῃ γνωστὸς ποῦντος οὗτος καὶ τίνος ἐπομένως αἷμα ἐκδικεῖται, διότι πολλάκις δὲν εἶναι εἰς ὁ φονευθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ πολλοί. Χάριν δὲ τῆς αὐτοδικίας ταύτης ἀποκρύπτουσιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ οἱ οἰκεῖοι τὸν φονέα, ἂν τὸν ἐγνώρισαν ἢ ἔμαθον, ἵνα μὴ συλληφθῇ καὶ τιμωρηθῇ ὑπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐκδικηθῶσιν οἱ ἴδιοι. Τὰ δὲ αἷτια τῶν τοιούτων ἐρίδων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσι μηδαμινά, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως αἱ αὐτοδικίαι εἰσὶ λίαν συχναὶ καὶ κατ' ὅλην τὴν Θεσπρωτίαν ὁ ὁδοπόρος ἀπαντᾷ τὰς ὁδοὺς ἐσπαρμένους ἀπὸ ἀνθρώπινα πτώματα· καθότι ἐνθα τὸ αἷμα ἐχύθη ἐγείρεται ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ διαβιτῶν κενοτάφιον ἐκ τοῦ προχείρου καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ σωρὸς τῶν λίθων, ὃν κατ' ἀποστάσεις διακρίνει τις παντοῦ καὶ ἐκ διευθύνσεως, ἣν ἔχει, ἐννοεῖ ἂν Χριστιανοῦ ἢ ὁθωμανοῦ ἐστὶν. Ἐκ δὲ τῶν διηγήσεων τοῦ συνοδεύοντος ἀγωγιάτου μνησθάνει πολλάκις τὰ τῆς διχορματισθείσης σκηνῆς. Εἶναι δὲ λίαν περίεργα καὶ τὰ ἱστορικὰ ἀνέκδοτα τὰ συνοδεύσαντα τὰς ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἔτι πλείω, πολλάκις ἔτη οἰκογενειακὰς ἐχθρας πολλῶν, καθότι ἐνδεχόμενον νὰ ᾧσι συγγενεῖς καὶ ἐν τούτοις νὰ μὴ γνωρίζωνται πρὸς ἀλλήλους μὴδ' ἐξ ὀψεως ἐφ' ὅσον διαρκεῖ αὕτη, μάλιστα τὰ νεώτερα μέλη, ἢ ἄλλοτε αἱ οἰκίαι νὰ εἶναι γειτονικαὶ καὶ αἱ προφυλάξεις ἐπομένως ὡς ἐκ τούτου μέγισται καὶ ἰδιαίτεροι.

Κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν διαφέρουσιν οὗτοι ἐπίσης τῆς Ἐπάνω Σκάλας, διότι πάντες μικροὶ καὶ μεγάλοι φοροῦσι τὴν φουστανέλλαν καὶ τὴν φλοκάταν, ἐνῶ οἱ Ἑλληνόφωνοι τῆς Ἐπάνω Σκάλας ἔχουσι τὰ βαρέα σιγκούνια καὶ σπανίως κάτωθεν τούτων καὶ τὴν φουστανέλλαν ὀλιγόπτυχον ὁμως.

Τὸ περίεργόν ἐστὶν ὅτι εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις οἱ ἄνδρες τραγωδοῦσι πάντοτε τὰ Ἑλληνικὰ δημώδη ᾄσματα, ἅτινά εἰσι πλεῖστα. Ἄν δὲ που ἐν γάμφῳ ἢ

ἐν ἄλλῃ περιστάσει τραγωδήσωσιν Ἀλβανιστὶ (αἱ γυναῖκες τραγωδοῦσι πάντοτε οὕτω μὴ γνωρίζουσαι ποσῶς τὴν Ἑλληνικὴν), τὰ ᾄσματα εἰσιν ἐρωτικά, μηδενὸς σχεδὸν ἱστορικοῦ ἁλβανικοῦ ὑπάρχοντος ἐνταῦθα, τοῦθ' ὅπερ περίεργόν ἐστι καὶ μεγίστην ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν εἰς τὸν γνωρίζοντα ἄλλους Ἀλβανικοὺς πληθυσμοὺς ἐν Ἡπείρῳ.

Αἱ γυναῖκες τῆς Κάτω Σκάλας κατακλύζουσι τὴν ἀγορὰν τῆς Παραμυθίας κατ' ἐκάστην σχεδὸν διὰ τῶν λαχανικῶν ἅτινα καλλιεργοῦσιν ἄφθονα ἐν τοῖς χωρίοις των. Ἰδίως ἀφθονώτατά εἰσι ταῦτα τὸ Σάββατον, τὴν ἡμέραν δηλονότι τῆς κεκανονισμένης ἐβδομαδιαίας ἀγορᾶς, ὁπότε πολλὰ μένουσιν ἀπώλητα ὡς ἐκ τῆς πληθύος μὲ ὅλην τὴν ἐλαχίστην τιμὴν, ἣν ἔχουσιν.

Οἱ δὲ ὄρειοι τῆς Ἐπάνω Σκάλας ἐπιδίδονται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν κατεργασίαν τῶν ἐρίων. Ἐκάστη οἰκία ἔχει τὸ ὑφαντήριόν της, ἢ δὲ οἰκοδόσποινα κατασκευάζει κατ' ἔτος τὰ τῆς οἰκίας χρήσιμα ἐνδύματα καὶ τὰς προίκας τῶν θυγατέρων της, ὡς καὶ ἐκεῖνα ἅτινα πωλεῖ μόνῃ της ἢ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς κατερχομένη εἰς τὴν ἀγορὰν Παραμυθίας κατὰ τὴν ἐμπορικὴν πνήγυριν Λάμποβον ἢ καὶ κατὰ τὰς ἐβδομαδιαίας ἀγορᾶς. Ἀλλὰ καὶ τὰ χρήσιμα εἰς τὴν πόλιν τρύτην ξύλα ὡς καὶ οἱ ἀνθρακες ἐκ τῆς Ἐπάνω Σκάλας φέρονται μάλιστα μόνον ὑπὸ τῶν γυναικῶν παρθένων ἢ ὑπ' ἀνδρῶν, αἵτινες καὶ αἱ ἴδιαι φορτώνονται μὲ τὸ ζαλίκι των πρὸς ἀπολαυὴν ἐλαχίστην.

Ἐξ ἄλλου τμήματος τῆς Ἐπάνω Σκάλας, ἀπὸ τὰ Σκάπετα, προμηθεύεται ἡ Παραμυθία καὶ τὰ λοιπὰ χωρία τὰς βαρέλλας ταλλάρους καὶ βουτσέλας, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ἐν ἄσκοις τυρὸν καὶ τὸ περίφημον γαλοτύρι, ἢ ἐγχωρίως γκερεμέζι. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα ὄρεϊνά χωρὶς φέρουσι τοιαῦτα καλλίστης ποιότητος εἰς τὴν ἀγορὰν, ὡς τὸ Πόποβον κλπ.

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῶν γυναικῶν τῆς Ἐπάνω

Σκάλας, αἵτινες πενθοῦσι δι' οἰκεῖόν τινα, εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐπιδέσεως τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ μανδηλίου των. Ὁλόκληρος ἡ κεφαλὴ μένει ἀκάλυπτος, φέρεται δὲ τὸ μανδηλίον ἐν εἵδει ζώνης περὶ τὸ μέτωπον καὶ ὀπισθεν κατὰ τὸ ἰνίον, σχηματίζεται κόμβος, ἐξ οὗ κατέρχονται τὰ ἄκρα αὐτοῦ εἰς μῆκός τι μικρόν. Ἀπασαὶ δὲ τοῦ τμήματος αἱ ὑπανδροὶ γυναῖκες φέρουσι περὶ τὴν κεφαλὴν παχεῖς πλοκάμους ἐξ ἐρίων κεχρωματισμένων ξανθῶν ἢ μελανῶν, οὓς ἀναμινγνύουσι μετὰ τῶν ἰδίων τῶν φυσικῶν. Ἐν τούτοις αἱ τῆς Ἐπάνω Σκάλας ὀρεῖναι οὐσαι, διατηροῦσιν ἐξαίρετον καλλονὴν καὶ πολλάκις ἔκτακτον. Καλοῦνται δὲ καὶ μὲ τὰ ἴδια ὀνόματα, ὡς Βάσιω, Μαρούσιω κλπ., ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ τῶν ἀνδρῶν, ὡς Νικόλαινα, Κώσταινα· τούναντίον αἱ τῆς Κάτω Σκάλας, αἵτινες μόνον τὰ τῶν ἀνδρῶν ἔχουσιν ἐν χρήσει. Ἐπίσης παρατηροῦμεν ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπάνω Σκάλας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἔχουσιν οἰκογενειακὸν ἐπίθετον, ἀλλ' ὡς τοιοῦτον μεταχειρίζονται τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ὡς Κώστας, Κώτσιος, Γεώργης, Τόλης κλπ., ὅπερ ἐστὶ τουρκικὴ συνήθεια· οἱ δὲ τῆς Κάτω Σκάλας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσι τοιοῦτον καὶ μάλιστα τουρκικόν τι ὄνομα πολλάκις ἐνκομμεῖναν ἐξ ἄλλης ἐποχῆς μεμακρυσμένης καὶ αἰτίας ἀγνώστου ὡς Νάση Δοῦρος, Νάσε Μπέκιος κλ.

Τὸ φθινόπωρον οἱ πλείστοι τῶν πτωχῶν τοῦ τμήματος μεταβαίνουν εἰς Φανάρι (Φάρι) Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοί, ἐνθα ἐργάζονται δι' ἡμερομισθίων εἰς τὴν συλλογὴν τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀπολαμβάνοντες οὐκ ὀλίγα ἐν τῇ εὐδαίμονι ταύτῃ μικρᾷ Θεσπρωτικῇ γωνίᾳ, εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία τῶν ἀρχαίων καὶ τὸν Ἄδην, ἐνθα ὁ Κωκυτός, ὁ Ἀχέρων, ἡ Ἀχερουσία λίμνη καὶ ὁ Πυριπλεγέθων μέχρι τῆς σήμερον διατηροῦνται. Ἐπίσης καὶ ἐν καίρῳ ἐσοδείας ἐλαίων μισθοῦνται εἰς περισυλλογὴν τοῦ καρποῦ αὐτῶν ἐν τῇ Κάτω Σκάλᾳ, ἣτις μόνον ἔχει ἐλαίας, ἐξ ὧν μέρος τι ἐν τῇ ἀρ-

χαιοῦτη Ἐλαιάτις ἐκαλεῖτο.

Τὸ περίεργόν ἐστίν ὅτι οὐδέποτε γίνεται συνοικέσιον μετὰ τῶν τῆς Ἐπάνω Σκάλας καὶ τῆς Κάτω Σκάλας ἂν εἰσι διάφοροι τὴν γλῶσσαν, διότι καὶ ἐν τῇ Κάτῳ Σκάλᾳ εὐρηνται δύο-τρία χωρία Ἑλληνόφωνα πλησίον καὶ ἐν μέσῳ ἄλλων Ἀλβανιζόντων.

Ἐντύπωσιν ἐνεποίησέ μοι πάντοτε ἐν τοῖς γάμοις τῆς Ἐπάνω ἰδίως Σκάλας καὶ ἡ σημαία, ἣτις κυματίζει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ μέχρις οὗ λήξῃ ὁ γάμος καὶ ἀπέλθωσιν ἅπαντες οἱ προσκεκλημένοι. Αὕτη φέρει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ λευκοῦ πεδίου τετραγωνίου ἐρυθροῦν σταυρὸν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΙΣ. ΧΣ. ΝΙΚΑ. ἢ τὸν καθαλλάρην Ἁγίον Γεώργιον. Ὅποτε μεταβαίνουν πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης, ἡ σημαία προπορεύεται κρατούμενη ὑπὸ ρωμαλέου νέου, ἅμα δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν ἐμπήγνυται που ἐν τῇ αὐλῇ, ἐν μέσῳ τυφεκοβολισμῶν, ἵνα ἀνασπασθῇ πάλιν ὁμοίως ἐν τῇ ἐπιστροφῇ καὶ κυματίσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, ἣτις οὕτω πασίγνωστος καθίσταται. Μεταβαίνει καὶ ὁ γαμβρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης μετὰ τῶν ἄλλων συμπεθερῶν, ἵσταται δὲ πάντοτε ὄρθιος μετὰ δύο ἄλλων ὁμηλικῶν τοῦ πανόπλων, τῶν ἀδελφοποιτῶν καὶ δὲν συμμετέχει φαινομενικῶς τῆς γενικῆς εὐθυμίας ἐξ αἰδοῦς. Ἡ νύμφη ἐστὶ καταστόλιστος ἐξ ἀργυρῶν ἐπιχρυσωμένων πορπῶν μετὰ διπλῶν καὶ τριπλῶν ἀλύσεων (ἀρμάτα), ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρει μικρὸν ἐρυθροῦν φέσιον, ὅπερ πεπληρωμένον ἐστὶν ἀπὸ διάφορα παλαιὰ τουρκικὰ νομίσματα ἀργυρᾶ, τὰ μπεσιλίκια λεγόμενα κ.λ. ἀσπάζεται δὲ τὴν χεῖρα τῶν κεκλημένων ποιούσα πρῶτον τρεῖς ὑποκλισιν πρὸ αὐτῶν συνοδευομένην ἐκάστην καὶ μὲ ἓνα χαιρετισμὸν Τουρκικὸν (τεμενᾶν). ἐνθ' τὴν ἀριστερὰν χεῖρα κρατεῖ ἐπὶ τοῦ στήθους.

Ὅποτε πλησιάζει ἡ συνοδεία μετὰ τῆς νύμφης ἡ θύρα ἡ ἐσωτερικὴ τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ δαφνοστολίζεται, ἵνα δὲ

ἔμβη ἡ νύμφη, ὀφείλει νὰ διασκορπίσῃ διὰ τῆς χειρὸς τῆς τὰς δάφνας τῇδε κακέισε καὶ πράττει τοῦτο μετὰ τόλμης, εἴτα ρίπτει κολουράν ἐπὶ τῆς στέγης τῆς χαμηλῆς πάντοτε οἰκίας καὶ χρίει εἰς τρία μέρη τὴν θύραν διὰ μέλιτος, ὅπερ τῇ προσφέρεται ὑπὸ τῆς πενθερᾶς καὶ τέλος ὁδηγεῖται ἐντὸς ὑπὸ τοῦ διελθόντος πρώτον τὴν οὐδὸν γαμβροῦ.

Ἀλλὰ τὴν σημαίαν καὶ εἰς ἄλλην περιστάσιν εἶδον νὰ μεταχειρίζονται. Μετεφέρετο εἰς τὴν ἐσχάτην του κατοικίαν νεανίας ἀνδρείος καὶ μειλίχιος, πρὶν προφθάσῃ νὰ συζευχθῇ μετὰ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ καὶ προεπορεύετο τῆς ἐπικηδεῖου πομπῆς ἢ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου σημαία, ἣτις θὰ προεπορεύετο τῆς γαμηλίου συνοδείας, ἐὰν ὁ θάνατος δὲν παρενέβαινε, καὶ οὕτω νυμφίον πάλιν τὸν ἐκάλυψε τὸ ψυχρὸν χῶμα. Εἰς δὲ τὸ χωρίον τῶν Σκαπέτων Κουκουλιούς εἶδον τελευταίως νὰ προπέμψωσιν εἰς τὴν ἐσχάτην κατοικίαν πρῶτον ὥραιαν ρίπτοντες πυροβολισμούς, ὡς ἐὰν ἦτο γαμήλιος πομπή. Τὰ τυφέκια ἐσίγησαν ἅμα ἔφθασαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπανελήφθησαν δὲ διὰ μιᾶς κροτήσαντα ὅταν τὴν κατεβίβασαν εἰς τὸν τάφον καὶ τὴν ἐχωμάτισαν, ὡς ἐκφράζονται οἱ ἴδιοι. Πόσον ἀγνὰ καὶ λεπτὰ τὰ αἰσθήματα ταῦτα τῶν Ἑλληνοφώνων κατοίκων τοῦ τμήματος Παραμυθίας.

Καὶ ἐν τούτοις διετήρησαν οὗτοι οὐκ ὀλίγα ἔχνη ἐν τε τῇ μορφῇ καὶ τῇ ὁμιλίᾳ τῆς ἐπιδράσεως τῶν Σλαυϊκῶν φύλων ἅτινα κατέκλυσαν ποτε τὴν χώραν ταύτην εἰς ἣν ἄφησαν καὶ πλεῖστα ὀνόματα τῶν χωρίων, ὡς Πόποβον, Γρανίτσα, Λαμπανίτσα, Λιδίχιστα, Γρίμποβον, Βοϊνῖκον κ. λ. Εὐτυχῶς ὁμως μόνον κατ' ἐπίφασιν, διότι ἄλλοιαν τὴν φύσιν τῶν ἐξελέγχουσι καὶ ἀμετάβλητα τὰ αἰσθήματά των ἐν τοῖς ἥθεσι καὶ ποικίλα ἀκούει τις ἀδόμενα καὶ ὑπὸ γυναικῶν ἐν τοῖς χοροῖς μάλιστα, οὓς μετὰ τῶν ἀνδρῶν συγκροτοῦσιν εἰς κύκλους πολυανθρωποτάτους ἐν γάμοις καὶ πανηγύρεσιν. Ἀλλὰ καὶ λέξεις Ἑλληνικὰς ἀρχαίας μὴ σωζομένας ἀλλαχοῦ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ

δύναται νὰ εὑρῇ τις ἐνταῦθα. Οὕτω γαῖγα γενικῶς λέγουσι τὴν αἶγα (γίδα) διχάλα, ξύλον διηρημένον εἰς δύο ἐν τῇ κορυφῇ κ. λ.

Ἐν Πάργῃ.

Δ. Α. Παναγιωτίδης.

ΕΚ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΟΛΥΗΜΕΡΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ

ΣΗΜ. Πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν σύντομον περιγραφὴν τῶν κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν καλὸν θεωροῦμεν νὰ προτάξωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς γενετῆρας (τοῦ Σκαμνελίου) ἀπτόμενοι ἐν ὀλίγοις ὅλων τῶν ἀφορώντων αὐτὸ καὶ τελευτῶντες εἰς τὰ ἐκ τῶν ληστῶν πηγάζοντα ἀποτελέσματα, ἐπιφυλασσόμενοι, ἵνα πραγματευθῶμεν ἄλλοτε διὰ τοῦ φιλιᾶτου «Ἡπειρωτικοῦ Ἀστέρως» τ' ἀφορῶντα τὰ ἥδη καὶ ἔθιμα τοῦ Ζαγορίου γενικῶς.

ΣΚΑΜΝΕΛΙΟΝ

Τοποθεσία, κάτοικοι, ἐπτὰ ἐνορίαί, μοναί, εὐεργέται, ἐπίσημοι ἄνδρες, ἢ ἐκ τῶν ληστῶν ἐπελθούσα καταστροφή.

Τὸ Σκαμνέλιον εἶναι μία τῶν ὠραιότερων κωμοπόλεων τοῦ Ζαγορίου κείμενον ΒΔ. τῶν Ἰωαννίνων ἐν τῷ κέντρῳ τῶν 46 χωρίων τοῦ Ζαγορίου καὶ ἔχον πρὸς Δ. τὸ Τσιπελόβον 3/4 τῆς ὥρας ἀπέχον πρὸς Ν. τὴν Μπάγιαν μετὰ τῶν Νεγά-

δων δύο ὥρας καὶ πλέον ἀπεχουσῶν. Ἡ θέσις τοῦ Σκαμνελίου εἶναι γραφικωτάτη ἅμα δὲ καὶ τερπνοτάτη ὡς ἐκ τῶν περιβαλλόντων αὐτὴν τοπίων καὶ τοῦ λαμπροῦ ὀρίζοντος. Ὁ πρὸς Α. λόφος εἶναι μὲν γυμνὸς δένδρων, ἀλλὰ μαγευτικώτατος, ἐνῷ ὁ πρὸς βορρᾶν καθίσταται λίαν μυροβόλος κυρίως τὸ ἔαρ καὶ καθ' ὅλον τὸ θέρος ἔνεκα τοῦ καταφύτου ἐξ ἀγρίων κερασεῶν καὶ τοῦ ἀφθόνου ψυχροῦ καὶ διαυγοῦς ὕδατος τοῦ πηγάζοντος ἐν τῇ μέσῃ τοῦ δάσους κατακυλίνοντος τὴν ἀκοὴν τοῦ ἐπισκέπτου διὰ τοῦ ἡδέος μορμυρισμοῦ καὶ ἀρμονίαν τερψίθυμον ἀποτελοῦντος μετὰ τῆς γλυκυφώνου μελωδίας τῶν ἐνδiciαιτωμένων πτηνῶν καὶ τῶν ἐπὶ τῶν βράχων περδίκων, καταρδεύοντος δὲ τοὺς κάτωθι τοῦ λόφου τούτου καὶ παρὰ τὴν κώμην ἀειθαλεῖς κήπους. Ἐνταῦθα δὲ τὸ πλεῖστον τῆς ἀνοίξεως καὶ καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ θέρος οἱ κάτοικοι συνέρχονται καθ' ὁμάδας καὶ εἰκογενείας καὶ ἄμνους καὶ ἄσπετα κρέα διοβελίζοντες οἶνον θ' ἡδὺν ἀφθόνως ὑπὸ τὸν ἥχον τῆς φόρμιγγος καταπίνοντες εἰς ἀθῶας γλυκυθύμους διαχύσεις ἐκτρέπονται, ἐὰν μὴ βάσκανος δαίμων ἐπιφέρῃ τὴν δαῖδα τῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ κομματισμοῦ τοῦ ὀλεθρίου τούτου πάθους διὰ τοὺς Ζαγορισίους. Αἱ ἀδελφικαὶ αὗται διαχύσεις καὶ ἡ θήρα μετὰ πολυετὴ ἀποδημίαν ἀνακουφίζουν τοὺς μόχθους τοῦ ταξιδίου καὶ οἱ ἀποδημοῦντες ἀποκομίζουν τὰς ὥραιότερας ἐντυπώσεις. Κάτωθεν δ' ἐπίσης τῆς κωμοπόλεως μεγάλη καὶ κατάφυτος κοιλάς ἐκτείνεται καὶ παρ' αὐτῇ οἱ ἀμπελῶνες. Διὰ τὴν ἐκ λευκοτάτου δὲ μαρμάρου οἰκοδομὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκιῶν τοῦ ἐμφαίνει ὄψιν πολίχνης ὀρεινῆς.

Τὸ Σκαμνέλιον ἀριθμεῖ περὶ τὰς 150 οἰκογενείας διαιρουμένων τῶν κατοίκων ὡς καὶ οἱ τοῦ λοιποῦ Ζαγορίου εἰς τρεῖς τάξεις. Εἰς ἀποδημοῦντας, τοὺς καὶ πλείστους ὄντας ἀποδημοῦντας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, Ρωμανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ ἔνθα οἱ μὲν μετέρχονται τὸ ἐμπόριον, οἱ δὲ τὸ τοῦ ἀρτοποιοῦ καὶ ἄλλοι ἄλλα. Εἰς τοὺς οἰκοι μένοντας

Διασκέδασις ἐν Σκαμνελίῳ τοῦ Ζαγορίου.

ὧν οἱ μὲν ζῶσι διὰ μικρῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων (παντοπωλείων), οἱ δὲ ἀναλαμβάνουσι διαφόρους δημοσίας θέσεις ἐπὶ μισθῷ ὠρισμένῳ, οἱ δὲ καλλιεργοῦσι τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶνας καὶ προσπορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ τελευταῖον τοὺς πεπαιδευμένους.

Τὸ πάλαι ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν τοῦ Σκαμνελίου περιλαμβάνοντο ἐπτὰ ἐνορία μετὰ 800 οἰκιῶν, Κατοῦνι, Ἅγιος Γεώργιος, Προφήτης Ἡλίας, Τρέπετσι, Κοτσανάδες, Νούκα, καὶ κυρίως Σκαμνέλιον. Ἐν τούτοις μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν λοιπῶν ὑπὸ διαφόρων ἐκδρομῶν συγεχωνεύθησαν πάντα τ' ἀνωτέρω τμήματα. Πολλοὶ Σκαμνελίται μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν τμημάτων ἠναγκάσθησαν ν' ἀναχωρήσωσι (κατὰ τὸν Ἰ. Λαμπρίδην) εἰς Βοσκόπολιν τῆς Μακεδονίας ἔνθα καὶ ἐσχηματίσθη συνοικία ὑπάρχουσα καὶ ὀνομαζομένη Σκαμνελιά.

Εἰς τὸ ΝΔ μέρος τῆς κωμοπόλεως ἐπὶ βράχου κεῖται ἡ μονὴ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς κτισθεῖσα εἰς ἄγνωστον ἐποχὴν καὶ κατασταθεῖσα ἐπὶ τῶν Δεσποτῶν τῆς Ἡπείρου Σταυροπηγιακῆ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐμόναζον ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τὰς 80 μοναχαί, ὧς ἀντικατέστησαν βραδύτερον μοναχοὶ ἐν οἷς πρὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος πολλοὶ ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διεκρίθησαν διατηροῦντες καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην, ἐν ἧ καὶ ἐπὶ περγαμνηοῦ πολλὰ ἀρχαῖα εὕρισκοντο, οἱ γέροντες δ' οὗτοι ἔσχον οὐ μικρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὸ Ζαγόριον ὡς προστάται τῶν μουσῶν. Ὅπισθεν τῆς μονῆς πρὸς Β. ἀπαντῶνται ἐρείπια πελασγικοῦ τείχους. Κάτωθεν ταύτης εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ βράχου κεῖται καὶ ἡ ὑπὸ τῶν τριῶν μοναχῶν τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς κατὰ τὸ ἔτος 1683 ἀνεγερθεῖσα μονὴ τοῦ Ἀγίου Νικολάου. Δυστυχῶς ἀμφοτέραι αἱ μοναὶ αὗται εὕρισκονται σχεδὸν κατεστραμμέναι ὑφ' ἐνὸς καὶ μόνου μοναχοῦ διευθυνόμεναι.

Τὸ Σκαμνέλιον ἀνέδειξε πολλοὺς ἐπισήμους ἀνδρας δια-

πρέψαντας ἐπὶ φιλογενείᾳ καὶ παιδείᾳ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν οἱ αὐτάδελφοι Δημήτριος καὶ Χριστόδουλος Σαϊτζίδαι καταλιπόντες ἅπασαν τὴν ἡγεμονικὴν αὐτῶν περιουσίαν πρὸς ὠφέλειαν τῆς τε πατρίδος ἰδίως καὶ τοῦ Ζαγορίου ἐν γένει, ὀρίσαντες ὅπως ἐκ τῶν προσόδων τῶν ἐν Βχσσαραβίᾳ κτημάτων τῶν διατηρῆται διὰ παντὸς Ἑλληνικὴ σχολή, βοηθῶνται ἄποροι μαθηταί, περιθάλπωνται πτωχοὶ καὶ ὑπανδρεύωνται πτωχὰ καὶ τίμια κοράσια. Ἡ μεγάλη ὁμῶς αὕτη περιουσία ἀρκοῦντως κολοβωθείσα ὑπὸ τῶν ἀσυνειδήτων ἐπιτρόπων καὶ ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ Δημητρίου καὶ μόνον κατὰ μέσον ὅρον παρέχουσα τακτικὸν ἐτήσιον εἰσόδημα 500 λίρας ὁθωμανικὰς ἀπὸ ἐξαετίας καθυστέρησε κατὰ πολλά, ἐνεκα τῆς κακοδοῦλου ἐνεργείας Κόκκα τινός, ὅστις ἐπέτυχε πρωτοδίκως νὰ κερδίσῃ εἰς τὰ αὐτοῦ δικαστήρια. Ἡ κοινότης ὥφειλε τότε νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς διασώσεως τῶν κτημάτων διὰ νὰ μὴ ἐπισύρῃ ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κατάραν τῶν ἐπιγιγνομένων καὶ ἵνα μὴ ἐπέλθῃ ἡ παντελὴς καταστροφὴ αὐτῆς.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται ὁ αἰμνηστος Ἀνδρέας Καράλης καταλιπὼν 50 χιλιάδας γροσίων διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Οἱ ἀδελφοὶ Γεώργιος καὶ Κωνσταντῖνος Παπάζογλους, ὧν ὁ πρῶτος τὴν περιουσίαν ἅπασαν ἐθυσίασε καὶ τέλος καὶ τὴν ζωὴν τοῦ αὐτῆν πρὸς διάσωσιν τῆς ἱερᾶς Κιβωτοῦ τῶν Σαϊτζιδῶν, ὁ δὲ πλεῖστα ἐπίσης μοχθήσας καὶ δαπανήσας ἐπὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ σκοπῷ καὶ τὴν ὅλην πατρίδα διαφοροτρόπως εὐεργετήσας ἀπθανάτισε τὸ ὄνομά του.

Ὁ Παρτάλης, ὁ Γ. Σαγιάκνος, καὶ ἄλλοι, ὧν τὰ ὀνόματα παραλείπομεν.

Μεταξὺ τῶν ἐπισήμων συγκαταλέγονται καὶ ὁ ἱστορικὸς Πολυαίνης συγγραφέας γεν. ἱστορίαν, ὁ Νικόλαος Στούπης δικηγόρος, ὁ Θεοδόσιος Φοινίτης φιλόλογος καὶ ποιητής, ὁ ἱατροφιλόσοφος Ἀδὰμ Γοργίδας, ὁ Σταῦρος Βελώνης ὁ ἐνώπιον

Σουλτάν Μουσταφᾶ τοῦ Γ' ψάθαν καύσας καὶ διὰ τῶν ὀδυρμῶν ἀποσπάσας φερμάνιον, δι' οὗ ἐπετρέπετο τῷ Ζαγορίῳ νὰ θάπτωσι τοὺς νεκροὺς ἄνευ ἐπιθεωρήσεως ὑπὸ τοῦ ναίππου (ὑπαλλήλου τοῦ ἱεροῦ Μεχκεμέ). Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιζώντων ἔτι συγκαταλέγονται οἱ ἐν Κων)πόλει ἄδελφοὶ Οἰκονομίδης ὁ τέως διευθυντὴς τῆς κεντρικῆς σχολῆς Προύσης κ. Κ. Πετρίδης, ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ πολὺς Κ. Καμώνας, ὁ κ. Γ. Δανίνας καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὧν τὰ ὀνόματα παραλείπομεν φοβούμενοι μὴ χαρακτηρισθῶμεν ὡς κόλακες.

Τοιοῦτον ὂν τὸ εὐάνδρον ἄλλοτε Σκαμνέλιον ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ἐπισύρῃ τὰ βλέμματα τῶν κακοποιῶν θηρίων τῆς Βριάζης καὶ τῶν πέραν τῆς Πίνδου οἰκούντων, οἵτινες εἰς διάστημα δέκα ἔτων κατερήμωσαν τὴν ἀνθοῦσαν ταύτην κώμην καὶ μίαν τῶν πτωχῶν νῦν κατεστήσαντο.

Ἀναμνήσεις πολυμημέρου αἰχμαλωσίας.

᾽Ωσεὶ μὴ ἦρκουν αἱ προηγούμεναι κακώσεις καὶ χρηματικά θυσίαι, ὥς ὑπέστη κατὰ τὴν 5ην Μαρτίου 1879 ὑπὸ τῆς μεγάλης συμμορίας, ἥς ἡγεῖτο ὁ Μακεδὼν Μαλάμας καὶ πάλιν ἀνέτειλεν ἀποφράς ἡ 1η Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1881, ἔτους δυστυχῶς διὰ τὸ δύσμοιρον Σκαμνέλι τὸ μυρίας ὄσας καταστροφὰς ὑποστὰν ὑπὸ τῶν ληστῶν τῶν ἀνθρωπομόρφων τούτων τεράτων τῆς φύσεως τῶν κατερημωσάντων τὸ τότε ἀνθοῦν καὶ τὴν πρώτην θέσιν κατέχον ἐν τῷ Ζαγορίῳ. Δὲν εἶχον προφθάσει νὰ δεχθῶσι τοὺς τὰ πάνδεια ὑποστάντας αἰχμαλώτους Ι. Μεγγλίδην (ιατρὸν ἐκ Λασκοβετσίου) Π. Βολονάσην καὶ Α. Σαγιάννον τοὺς αἰχμαλωτισθέντας τὴν ἀπαίσιον ἡμέραν τῆς 9ης Μαρτίου καὶ νέα ἐπιδρομὴ ἐπέρχεται κατὰ τοῦ δυστυχῶς τούτου χωρίου τὴν 1ην Ἰουλίου ὑπὸ τοῦ Ἀποστολάκη ἡγουμένου 17 ὀπαδῶν, ἀπάντων Ἑλλήνων φεῦ! Ἦτο ἐσπέρα ἐκ τῶν σπανίων· ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος, ἡ δὲ πασιφανὴς σελήνη κα-

θίστα τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἔτι ὠρχιοτέρην εἰς τοὺς κακούργους ὅπως ἐκπληρώσωσι τὰ καταχθόνια σχέδιά των! Μόλις εἶχε παρέλθει ἡ δωδεκάτη καὶ τὰ θηρία ταῦτα εἶχον προκαταλάβει τὰς ἐπικαίρους θέσεις τοῦ Σκαμνελίου. Ἐνῶ δὲ προηγούμενως καθ' ἐκάστην ἐσπέραν ἐπεκράτει ἐν τῷ χωρίῳ μεγίστη ἡσυχία, τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μέγας θόρυβος ἐγένετο ὑπὸ τῶν πιστῶν οἰκοφυλάκων κυνῶν ὑποδηλούντων τὴν ἔλευσιν κακούργων. Μέγας φόβος κατέλαβε τοὺς δυστυχεῖς κατοίκους. Μετὰ ἡμισείας δὲ ὥρας παρέλευσιν οἱ λησταὶ εἰσβάλλουσιν εἰς τὸ χωρίον τῶν προσκόπων τὰς ἐπικαιροτέρας καταλαβόντων θέσεις ὅπως προφυλαχθῶσιν ἐκ τοῦ στρατοῦ εὐρισκομένου εἰς τὸ 3)4 τῆς ὥρας ἀπέχον Τοιπέλοβον καὶ πολιορκοῦσι τρεῖς οἰκίας τὴν ἐμὴν τὴν τοῦ Γ. Βολονάση καὶ τὴν τοῦ Ἰω. Τσόγιχ. Τρόμος κατέλαβε τὴν μητέρα μου καὶ τὴν ἀδελφὴν μου τὴν μεγαλειτέρην Ἀγγελικὴν ὀνομαζομένην, τοῦ πατρὸς μου διαμενοντες ἐν Λαίστῃ, ὅπου ὑπηρετεῖ ὡς ἱατρός. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν ᾧ καθ' ἐλάχιστην ἐσπέραν μετεβαίνομεν εἰς πτωχὰς συγγενικάς οἰκίας καὶ ἐκοιμώμεθα, κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ἡ μήτηρ μου δὲν ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ τῆς οἰκίας μηδὲν ὑποπτευθεῖσα, ὅτι ἡ ἐπερχομένη νύξ ἐμελλε νὰ ἀποβῇ μοιραία εἰς τὸν οἶκόν μας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὰς ἐπιμόνους παρακλήσεις τοῦ μεγαλειτέρου ἀδελφοῦ μου Πέτρου θερμῶς καθικετεύοντος αὐτὴν νὰ ἀπέλθωμεν ἔδωκεν ἀκρόασιν, πιστεύουσα μᾶλλον εἰς τὰς διαβεβαιώσεις γραίας τινὸς Σαρακατσάνης διαμενούσης κατὰ τὸ θέρος παρὰ τινι γειτονικῇ οἰκίᾳ, ὅτι οὐδένα θὰ διετρέχομεν κίνδυνον οἶκοι διαμενοντες, πρὸς φόβισμὸν μάλιστα ἀπερχόμενος τῆς οἰκίας ὁ Πέτρος τὴν καλονυκτίζει μὲ τὰς ἀπαισίας ταύτας λέξεις· «Καλὴ νύκτα καὶ τὸ πρῶν νὰ σὲ ἴδω εἰς τῶν κλεφτῶν τὰ χέργια»· δὲν εἶχε προφθάσει νὰ εἰσέλθῃ εἰς γειτονικὴν τινα οἰκίαν καὶ οἱ λησταὶ πολιορκοῦσι τὴν οἰκίαν μας. Καὶ ἡτοιμάσθη μὲν οὗτος νὰ πυροβολήσῃ κατ' αὐτῶν ἐκ τῆς γειτονικῆς οἰκίας, ἀλλ' αἱ γυναῖκες δὲν τὸν ἀφήκον φοβηθεῖσαι

μὴ φονευθῇ ἀντιπυροβολούμενος ὑπ' αὐτῶν· ἐὰν ὁμως ἐπυρο-
βόλῃ οἱ λησταὶ ἀμέσως θά ἀπῆρχοντο καθὼς οἱ ἴδιοι κατόπιν
ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ μᾶς ἐβεβαίωσαν. Μετὰ στενὴν πολιορκίαν
ἤρχισαν νὰ κόπτωσι τὴν ἐξω θύραν τῆς αὐλῆς ἀπειλοῦντες
τοὺς ἐντὸς ὅτι θὰ τοὺς πυρπολήσωσι μὲ πετρέλαιον. Πᾶς τις
δύναται νὰ φαντασθῇ τὸν φόβον, ὅφ' οὗ κατελήφθησαν, ἢ τε
μήτηρ μου καὶ αἱ ἀδελφαὶ μου Ἀγγελικὴ καὶ Χρυσούλα. Ἡ
μήτηρ ἐζήτηε πῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν ἡμῶν τῶν μικρο-
τέρων καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἠθέλησε ν' ἀνοίξῃ παρά-
θυρόν τι, ὅπερ ἦνοιγε μετὰ τῶν σιδηρῶν κιγκλίδων, καὶ ὅπερ
διὰ τοιαύτας ἀπαισίους στιγμὰς τὸ εἶχον κάμει, ἀλλὰ φεῦ!
Καὶ τοῦτο ἡ ἀσυνείδητος προδοσία εἶχε γνωρίσει τοῖς λησταῖς
καὶ μόλις ἠθέλησε νὰ τὸ ἀνοίξῃ, ἀκούει τὰς ἀπαισίας λέξεις
τῶν ληστῶν· «σ' ἔφαγα, ποῦ θὰ πηγαίνης;» Ἀν δὲ μὴ προ-
λαμβάνοντα ἔκλειε τὸ παράθυρον ἐκείνη πρώτη ἐκεῖ θὰ ἔπιπτε
θῦμα τῶν ἀπαισιῶν χειρῶν. Αἱ δὲ ἀδελφαὶ μου ἐζήτησαν πῶς
νὰ σωθῶσι καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκρύβησαν ἐντὸς κα-
τεστραμμένων βαρελίων. Οἱ λησταὶ ἐξοχλοῦντο τὸ ἔργον
τῶν, εἶχον κόψει τὴν θύραν καὶ εἶχον εἰσελθεῖ εἰς τὴν αὐλὴν
καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ θέσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν πῦρ, ὅτε ἀναγκά-
ζεται ἡ δυστυχὴς μήτηρ μου νὰ κατέλθῃ καὶ τοῖς ἀνοίξῃ τὴν
θύραν τῆς οἰκίας δίδουσα ἐν τῷ μεταξὺ καιρὸν εἰς τὸν ἀδελ-
φόν μου Νικόλαον νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν καὶ σωθῇ ὡς
ἐκ θαύματος! Ἄμα εἰσελθόντες πρώτῃν ἐργασίαν τῶν ἐνόμι-
σαν κατάλληλον νὰ ἐπιτεθῶσι διὰ τῶν κοντακίων ἐναντίον τῆς
μητρὸς μου, διότι πρὸς αὐτὴν τὰς διαταγὰς τῶν δὲν ἠθέ-
λησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ τοῖς ἀνοίξῃ. Κατόπιν ἐζήτησαν τὸν
μεγαλειτέρον ἀδελφόν μου Πέτρον καὶ τοῦτον μὴ εὐρόντες ἤρ-
χισαν νὰ λεηλατῶσι τὴν οἰκίαν λαμβάνοντες πᾶν πολῦτιμον
ἀντικείμενον καὶ περὶ τὰς 30 λίρας.¹ Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ ἔργον

1. Φαντασθῆτε προδοσίαν καὶ πολῦτιμον ὀρολόγιον, ὅπερ εἶχον
κεκρυμμένον κῆτωθεν πλακὸς καὶ αὐτὸ εἰσελθόντες ἐζήτησαν.

τῆς καταστροφῆς εἶχε συντελεσθῇ ἐπισκέπτονται καὶ τὸ δω-
μάτιον, εἰς ὃ ἐγὼ ἐκοιμώμην ἐξετάζουσι καὶ κατόπιν μὲ λαμ-
βάνει ἐκ τῆς χειρὸς ὁ φοβερός τὴν ὄψιν Καρίπης καὶ μὲ ἐκ-
σφενδονίζει δέκα βήματα μακρὰν. Ἐξύπνησα καὶ εὐρέθην φεῦ!
ἐνώπιον θηρίου, ὅπερ μὲ τὴν μάχαιραν εἰς τὰς χεῖρας ἠπείλει
νὰ μὲ φονεύσῃ. Ἐνθυμοῦμαι τὴν ἐναγώνιον ἐκείνην στιγμὴν
καὶ φρίττω. Πίπτει ἡ δύσμοιρος μήτηρ μου καὶ παρακαλεῖ νὰ
μὴ μὲ φοβίζουν διὰ τοῦ ξίφους, ἀλλὰ σειρὰ ἄλλεπαλλήλων
κοντακίων τὴν ἀναγκάζουν νὰ σιωπήσῃ. Τὸ φίλτρον δὲν τὴν
ἀφίνει καὶ παρακαλεῖ νὰ τῇ ἐπιτρέψουν νὰ θηλάσῃ τὸν τριῶν
μηνῶν τότε ὄντα ἀδελφόν μου Ἠλίαν κλαυθμηρίζοντα, ἀλλ' ὁ
ἀπαίσιος Κάρτζακας ἀποκρίνεται ἀγρίως· «ἄντε καὶ τὸ παιδί
εὐρίσκει μητέρας». Κατέρχεται καὶ δὲν τῆς δίδουν καιρὸν οὔτε
τὰ ὑποδήματά της νὰ φορέσῃ προφθάνει ὁμως καὶ λαμβάνει
ἀνὰ χεῖρας ἐν ζευγος ὑποδημάτων. Εἰς τὴν αὐλὴν ἐξελθοῦσα
εὐρίσκει τὴν γραῖαν Ἑλένην Ἰσόγιν μετὰ τῆς νύμφης της
Εἰρήνης, ἥτις κατῶρθωσε νὰ φύγῃ κρυφίως τῶν χειρῶν τῶν,
χωρὶς οὐδόλως νὰ ἐννοηθῇ. Κατόπιν ὁμως ἐννοήσαντες τὴν
ἀπάτην τῶν παρέλαβον τὴν γραῖαν ἀντὶ τῆς νύμφης μετ' ἡμῶν
αἰχμαλώτων. Στιγμὴ ἀπαισία καὶ δι' αὐτὴν καὶ δι' ἡμᾶς.
Στιγμὴ συγκινοῦσα τὸν ἄνθρωπον βλέποντα μητέρα ἀνηλίκων
τέκνων νὰ ὀδύρηται ἐπὶ τῷ χωρισμῷ αὐτῶν καὶ γραῖαν μετὰ
μικροῦ παιδὸς μόλις τὸ πέμπτον ἔτος ἄγοντος.¹ Παραλαβόν-
τες λοιπὸν τὴν μητέρα μου, τὰς δύο ἀδελφάς, ἐμὲ καὶ τὴν
γραῖαν Ἑλενίτσαν ἐξεκίνησαν καὶ εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν βη-
μάτων συναντῶμεν τὴν γοεῶς ὀδυρομένην νεόνυμφον Οὐρα-
νίαν Γ. Βολονάση. Σιγνὴν σπαραξικάρδιος! Ἀπὸ τῆς θέσεως
ἐκείνης μὲ παρέλαβεν ἡ δυστυχὴς μήτηρ μου εἰς τοὺς ὤμους

1. Ἀξίον μνείας εἶναι καὶ τὸδε τὸ περίεργον φαινόμενον ὅτι μετὰ
τὴν ἀναχώρησιν ἡμῶν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ αὐτὰ τὰ κατωκίδια
μας ζῶα, οἷον αἱ αἶγες ἐξέβαλλον θρηνητικὰς φωνάς, ὥστε ἐλυποῦντο
ἐπὶ τῷ παθήματι ἡμῶν.

της καὶ ἀρχίσαμεν νὰ ἀπερχώμεθα εἰς τὸν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χωρίου λόφον (Γκορίτσαν) ὅτε ἐξύπνησαν φεῦ! ἐκ τοῦ τρόμου οἱ συγχωριοί μου καὶ ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσιν, ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς, διότι ἡ ἐπιχείρησίς των εἶχεν ἐπιτύχει πληρέστατα. Ἐξακολουθοῦμεν τὸν δρόμον ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον ὥρας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τινὰ πλησίον τοῦ γυφτοκάμπου θέσιν «Νταμποῦρι» λεγομένην, ἐκεῖ δ' ἡ μήτηρ μου μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἀνθέξη ἐλιποθύμησε καὶ ἐπ' ἀρκετὴν ὥραν διετέλει ἀναίσθητος. Ἡ πάθησις αὕτη συνεκίνησέ τινα τῶν ληστῶν Πιτσιμέρη καλούμενον, ὅστις ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς μὲ παρέλαθεν εἰς τοὺς ὤμους του καὶ μέχρι τέλους ὑπῆρξεν ὁ εἰλικρινέστατος ἡ κάλιον εἰπεῖν ὁ σωτὴρ μας. Ἐξακολουθοῦμεν κατόπιν περιπατοῦντες κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην νύκτα μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πυκνὸν καὶ σκοτεινότερον δάσος τῆς Βαλακάλδης, ἔνθα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διημερεύσαμεν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰς δύο ἀδελφὰς Ἀγγελικὴν καὶ Χρυσούλαν ἀφῆκαν ἐλευθέρως μίαν ὥραν μακρὰν ἀπὸ τοῦ χωρίου καὶ ἐπανῆλθον οἵκαδε, ἀποῦ προηγουμένως τὰς ἐξήτασαν καὶ ἔμαθον ὅτι ἦσαν θυγατέρες τῆς θεῖας μου Εὐφροσύνης Δαλαβέρα.

Καταδίωξις τῶν ληστῶν καὶ ἀποτελέσματα

Εἰς Βαλιακάλδα (1) διεμείναμεν ἐπὶ πέντε ἡμέρας, ἐτρεφόμεθα δὲ διαρκῶς δι' ἀφθόνου ἀρέατος καὶ ἄρτου ἐξ ἀραβοσίτου (μπομπότας). Ἐν ᾧ δὲ οὕτω διερχόμεθα τὸν καιρὸν ἀναμένοντες εἰδῆσιν τινα περὶ διαπραγματεύσεων πρὸς ἀπελευθέρωσιν μας, αἰφνης περὶ τὴν πέμπτην ἡμέραν φωνὴ ἀπαίσια τοῦ σκοποῦ ἀναγγέλλει τοῖς λησταῖς ὅτι στρατὸς κατὰ πόδας μᾶς ἀκολουθεῖ καὶ φόβος πολιορκίας ἡπείλει τὴν συμμορίαν. Ἐν τῷ ἅμα ὡς λέοντες δρᾶνται τῶν δπλων καὶ

(1) Ὅρος δασιῶδες παρὰ τὸ Μέστοπον.

διασκορπίζονται καθ' ὅλον τὸ δάσος ἐγκαταλιπόντες ἡμᾶς εἰς τὴν φρούρησιν τριῶν μόνον ληστῶν, οἵτινες μᾶς ἔφερον εἰς θέσιν τινὰ κρημνώδη καὶ μᾶς ἐλημέριασαν. Ἐνταῦθα ὡς ἐκ τῆς καταδιώξεως τὴν μεγαλειτέραν πείναν ἐδοκίμασαμεν ἐπὶ 36 ὥρας μείναντες νήστεις καὶ διψασμένοι, διότι τὰ τρόφιμα οἱ λησταὶ εἶχον διασκορπίσει ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ ἐπερχομένου στρατοῦ. Πῶς δ' ἐγὼ εἰς τοιαύτην νηπιώδη κατάστασιν ἡδυνήθην ν' ἀνθέξω; Ὁ Ὑψιστος οὐδένα ἐγκαταλείπει! Μετὰ δύο ἡμέρας ἐκ τῆς καταδιώξεως οἱ λησταὶ αὐθις συνηθροίσθησαν (ἀφοῦ ἐκ τῶν ὁδηγῶν καὶ κατασκόπων ἐβεβαιώθησαν ὅτι ὁ στρατὸς ἄλλην ὁδὸν ἐτράπη), Ἡ πρώτη δὲ φροντίς ἅμα τῇ συναντήσῃ των ἦτο νὰ μάθωσι ἂν ἐπώθημεν ἢ ὄχι. Ὅταν δ' ἔμαθον ὅτι ζῶμεν ἀλλὰ κινδυνεύομεν νὰ ἀποθάνωμεν ἐκ τῆς πείνης διατάττουσιν ἕνα ἐκ τῶν τριῶν φυλάκων ληστῶν τὸν Χονδροχεῖρα νὰ μεταβῇ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἀλεύρου, ὅπερ εἶχε διασκορπίσει ὁ ἴδιος κατὰ τὴν φυγὴν. Οὗτος δὲ ἐπανέρχεται μετὰ τρεῖς ὥρας κομίζων ἄλευρον μεμιγμένον μὲ ὅ,τι δύναται τις νὰ φαντασθῇ καὶ ἐντὸς ἡμισείας ὥρας ζυμώνουσι μπομπόταν ἐπὶ φλοιοῦ φηγοῦ καὶ ψήνουσι τὸ φύραμα ὑπὸ ἀνθρακιᾶν παρασκευάσαντες οὕτω τὴν λεγομένην στακτοκουλοῦραν, ἣν μετὰ πλείστης ὀρέξεως ἀχνίζουσιν ἔτι κατεβροχθίσαντες, εὐχαριστήσαντες τὸν Χονδροχεῖραν διὰ τὸν κόπον, εἰς ὃν χάριν ἡμῶν καθυπεβλήθη. Διὰ νὰ σβέσωσι δὲ τὴν φλογίζουσαν ἡμᾶς δίψαν μετέβη ἕτερός τις καὶ ἐκόμισεν ὕδωρ ἐκ παρακειμένου βάλτου ἐντὸς κοιτίας κριοῦ ὃν τότε εἶχον ἐκδάρει καὶ ἐπίομεν μετὰ μεγίστης μάλιστα ὀρέξεως, διότι εἰχομεν ἐντελῶς φλογισθῇ. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἡ μοῦσα τῆς συναίχμαλῶτος γραίας Ἑλένης ἔψαλλε κατόπιν τὰς ταλαιπωρίας τῆς καταδιώξεως ταύτης.

*Τρεῖς περδοκυλῆες κἀθόνταν σ' ἕνα κοτρόν· ἐπάνω
εἶχαν τὰ νύχια κόκκινα καὶ τὰ φτερὰ γραμμένα·
εἶχαν καὶ σ' τὰ κεφάλια τοὺς μανθῆλλα ξεσχιμένα,*

*τὰ λέρωσαν τὰ ξεσχισαν γιὰτὶ ἦσαν σκλαβωμένα
ὅλη νυχτοῦλα περπατοῦν τὰ δάση καὶ τὰ πλάγη
νὰ βροῦν λιμέρρη κλέφτικα διὰ νὰ ἡσυχάσουν
κι' οἱ κλέφταις ταῖς ἀνάγκαν πολὺ ταῖς παραπέρουν.*

— *γυναῖκες περπατήσατε τρεχάτε μὴ σταθῆτε,
— γιὰτὶ μᾶς διώχν' ἡ παναγὰ θέλουν νὰ μᾶς σκοτώσουν.
— γὰρ περπατεῖτε γλήγωρα κ. τ. λ.*

Ἀ ν ο δ ο ς

Ἐξηκολουθήσαμεν κατόπιν τὸν δρόμον πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐσπέραν τινὰ διερχόμεθα ποταμὸν τινὰ λίαν ὀρμητικόν, οὔτινος τὸ ὄνομα δὲν ἡδυνήθημεν νὰ μάθωμεν (ἴσως ὁ Ἀραχθός) κατὰ τὴν διάβασιν δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸ ἐξῆς κωμικοτραγικόν ἐπεισόδιον συνέβη. Ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες δὲν ἡδυνήθησαν νὰ διέλθωσι τὸν ποταμὸν ἀνέλαβον ἐπ' ὤμων αὐτὰς οἱ λησταί. Ἡ μήτηρ μου ὑπὸ γέλωτος καταληφθεῖσα διὰ τὴν ἵππεσιν ταύτην ρίπτεται ὑπὸ τοῦ ληστοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ καὶ ὀλίγου δεῖν θὰ ἐπνίγετο, ἂν μὴ ἕτερός τις ἔσπευδε καὶ ἔσωζεν αὐτὴν ἐντελῶς καταβραχεῖσαν! Μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ μᾶς ἔφερον εἰς τὴν παρὰ τὸ Μέτσοβον θέσιν Πολυτσῆς, εἰς φοβερὸν δάσος ἐξ ὄξυων οὐρανομήκων καὶ συνεφεῶν, ἔνθα ἐπὶ ἐβδομάδα διεμείναμεν καλῶς μὲν τρεφόμενοι ἀλλὰ τὰ πάνδεινα ὑποστάντες ἐκ τῶν ἀπέλων ποντικῶν, οἵτινες ἠπείλουν καὶ τὰ ὦτα ἀκόμη νὰ μᾶς φάγωσι ⁽¹⁾. Μετὰ τὴν ἐβδομαδιαίαν ταύτην διαμονὴν ὠδεύσαμεν ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους νύκτας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πολιὰν Πίνδον ἐν τινὶ μεγάλῳ σπηλαίῳ κρυπτόμενοι ἐπὶ ἑπτὰ κατὰ συνέχειαν ἡμέ-

(1) Ἐκεῖ συνέπεσε νὰ ἴδω ἄνθρωπὸν τινὰ, ὅστις εἶχε φέρεי γάλα βρασμένον τοῖς λησταῖς· τοῦτον κατόπιν ἐγνώρισά εἰς Αὐτίσαν ἐργαζόμενον καὶ ὅστις ἀφ' ἧς στιγμῆς τῷ εἶπον «σὺ μᾶς ἔφερες τὸ γάλα εἰς ταῖς ὀξυαῖς» ἐγένετο ἄφαντος.

ρας. Ἐνταῦθα δραματικὸν ἐπεισόδιον συμβαίνει μεταξύ τοῦ ἀρχιλήστου καὶ ἡμῶν. Ἐπειδὴ οὐδεὶς λόγος παρὰ τῶν οἰκείων μας μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχε φθάσει, ὁ Ἀποστολάκης ὠργίσθη τοσοῦτον, ὥστε ὀλίγου δεῖν νὰ φονεύσῃ ἐμὲ καὶ νὰ ἀκρωτηριάσῃ τὰς γυναῖκας ἂν μὴ ἡ ἐπέμβασις τοῦ καλοῦ ληστοῦ Πετσιμέρη δὲν ἔσωζεν ἡμᾶς τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου! Ἴδου δὲ πῶς ἡ δημῳδὸς μουσα ἔψαλλε κατόπιν τὰ ἐν τῷ σπηλαίῳ συμβάντα (2).

*Τρεῖς Ζαγορίσιαις κάθονταν, κυρὰ Φραγκούλαινα
σὲ μιὰ σπηλιά ἠοκάτω*

τὴν μιὰ τὴν λέν' Φραγκούλαινα

τὴν ἄλλην Ἐλενίτσα

τὴν τρίτην τὴν μικρότερη

τὴν λένε Οὐρανία.

Καὶ μέσ' τὰ πόδια ἀνάμεσα

κάθιεν' ἓνα παιδάκι

καὶ τὸ παιδάκι τὸ φτωχὸ

τὸ λένε Θεοφάνη κ. τ. λ.

Κατάβασις

Μετὰ παρατεταμένην κατὰ τὴν Πίνδον οἰκτρὰν διαμονήν, καθ' ἣν πλείστας ὅσας στερήσεις καὶ τρόμους ὑπὸ τὴν θηριώδη τῶν ληστῶν ὄψιν ὑπέστημεν, ἤρχισαμεν νὰ ἐπανακάμπωμεν εἰς τὰ ὄρη τοῦ Ζαγορίου, ἐνθα μετὰ τῶν οἰκείων ἡμῶν δι' ἐπιστολῶν περὶ ταχέως ἀπολυτρώσεως συνεννοοῦμεθα. Καὶ πρῶτον διήλθομεν τὰ βουνὰ τοῦ Δρεστενίκου, ἐκ τῶν ἀγρῶν τοῦ ὁποίου αἰχμάλωτοι ἤρχισαν νὰ συνάξωσι κρόμμυα ὡς προσφάγιον διὰ τὴν παρεμπεισῶσαν δεκαπενθήμερον νηστείαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν μετ' ὀλίγον νὰ

(2) Ἄδεται καὶ τὸ τῆς Βασιλῆως (ἀνεψιᾶς τοῦ Μεγάλου Ἀδέρωφ).

τὰ ρίψωσι, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ τὰ μεταφέρωσι. Διήλθομεν τὴν θέσιν Γκαλιτερούσια παρὰ τὰ Δολιανίτικα καὶ Βουβάλες (1). Ἐκεῖ δὲ ἐπὶ ἐβδομάδα ἐμείναμεν πρὸς τὴν νῶ ἄξια ἀναμνήσεως κατέχοντες καὶ δὴ τὸ ὄνομαστὸν ἐκεῖνο μπρι-άμι (φαγητὸν ἐξ ὀρύζης), ὅπερ ἀχνίζον ἐτι διὰ τῶν χειρῶν κτεφάγομεν. Ἐκεῖθεν ἐσκέπτοντο οἱ λησταὶ νὰ πέμψωσι τὴν μητέρα μου εἰς τὴν ἐν Λιχσκοβετσίφ προσφιλῇ μοι θεῖαν Ἐλένην Πέρρου, ἵνα κομίσῃ αὐτοῖς διάφορα τρόφιμα κ.λ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετέβηλον γνώμην φοβηθέντες μήπως δὲν ἐπιστρέψῃ. Κακῶς ὁμως ἐσκέπτοντο. Ἦτο δυνατόν νὰ καταπνιγῇ ἡ μητρικὴ φιλοστοργία καὶ νὰ ἐγκυτχλίπῃ μὴ ἐπιστρέψουσιν ὑπὸ τὴν ἀδυσώπητον μάχιραν τῶν δημίων προσφιλῆς συναιχμάλωτον τεκνίον τῆς καὶ δὴ εἰς τὰς παραμονὰς τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἀπολύτρωσις.

Φαιδρὰ ἀνέτειλεν ἡ 12η Αὐγούστου, καθ' ἣν ἐκ τῶν Λιχσκοβετσινῶν μερῶν διηυθυνόμεθα πρὸς τὰ Ριζανὰ τῆς Μπάγίας. Ὁ στάλος ἦτο τὸ μέρος τῆς ἐκ τῶν χειρῶν τῶν κκυόργων ἀπολυτρώσεώς μας. Ἐπειδὴ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἀνεμένοντο οἱ κομισταὶ τῶν λύτρων ὁ Ἀποστολάκης εἶχεν ἀπομακρύνει ἡμᾶς ἐκεῖθεν, ὅπως μὴ ἴδωσιν ἡμᾶς οἱ οἰκῆοι ἡμῶν πρὶν ἢ ἐκεῖνος ἴδῃ τὴν ἐξαγοράν. Εἶχεν παρέλθει ἡ μεσημβρία, ὅτε προσελθὼν τις τῶν σκοπῶν ἀγγέλλει τῷ Ἀποστολάκῃ ὅτι οἱ κομισταὶ τῶν λύτρων ἐφάνησαν κατερχόμενοι ἐκ τινος ἐκεῖ πλησίον λόφου. Τότε οἱ λησταὶ ἐν τῷ ἄμυχῳ τρώγουσιν ἐπὶ ποδὸς ὀλίγον, πέμπουσι δὲ καὶ ἡμῖν. Αἱ μὲν γυναῖκες οὐδόλως ἐκ τῆς χαρᾶς τῶν ἐφαγον, ἐγὼ δὲ ὑπερμέτρως καθόσον ἐλυπούμην καὶ νὰ ἀποχωρισθῶ τῶν κακούργων, μεθ' ὧν ἄριστα διηρχόμην. Ἐφθασαν τέλος οἱ κομισταὶ τῶν λύτρων

(1) Θέσις δασώδης καὶ μεστὴ κάπρων καὶ κακούργων.

ὁ θεὸς μου Χρ. Βαρζώκας, ὁ Δ. Οἰκονομίδης καὶ ὁ Γ. Δῶδος οὓς μετὰ σοβαρότητος ὑπεδέξατο ὁ Ἀποστολάκης. Εἰς τὰς πρώτας λέξεις αὐτῶν «πῶς εἶναι οἱ σκλαβωμένοι;» ὁ ἀρχι- ληστής ἀπεκρίθη «οἱ σκλάβοι εἶναι καλὰ, ἀλλὰ νὰ ἰδῶ τί ἐξα- γορά μᾶς ἐφέρετε». Ἐξάγουσι τὰ χρήματα, ἅτινα δι' ἡμᾶς μὲν τοὺς δύο ἀνήρχοντο εἰς 280 λίρας, 80 λιρ. διὰ τὴν γραΐαν καὶ 50 διὰ τὴν Οὐρανίαν (πολὺ ὑποδεέστερον ποσὸν ἐκείνου, ὅπερ δι' αὐτὴν ὁ ἀρχιληστής εἶχε προσδιορίσει) ⁽¹⁾. Ὡς λέων τότε ὁ Ἀποστολάκης βρυχᾶται διὰ τὴν μὴ πλήρη ἐξαγορὰν τῆς δυστυχοῦς Οὐρανίας, ἣτις ἀποφασίζεται νὰ μείνῃ, ἕως ὅτου ἔλθῃ καὶ τὸ ὑπολειφθὲν μέρος τῆς ἐξαγορᾶς. Τότε δὴ φοβερὸς κοπετὸς γίνεται παρὰ τῶν γυναικῶν διὰ τὴν ἐγκατά- λειψιν τῆς προσφιλοῦς συντρόφου Οὐρανίας εἰς τὰς χεῖρας τῶν ληστῶν. Ἀντήχουν τὰ Ριζανᾶ ἐκ τῶν ὀδυρμῶν τῶν γυναικῶν καὶ δὴ ἐκ τῆς ἐγκαταλειπομένης Οὐρανίας. Εἰς οὐδὲν κατέλη- ξαν αἱ παρκαλήσεις τῶν κομιστῶν προβαλόντων τὸ ἀδύνατον τῆς πληρωμῆς. Οἱ λησταὶ ἀπεφάσισαν νὰ μείνῃ ἡ Οὐρανία μέχρις ὅτου ἔλθῃ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐξαγορᾶς της. Ἀπο- χαιρετίσαντες τοὺς αἰμοβόρους τούτους κακούργους ἐπεστρέ- ψαμεν οἴκαδε ἔνθα μετὰ δακρύων ὑπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ οἰκεῖοι. Πάντες ἑλκικὸν βλέποντες ἡμᾶς ξεσχισμένους καὶ εἰς ἀγρίους σχεδὸν μεταβληθέντας ἐκ τῶν ὀρέων καὶ δασῶν. Ἀδύνατον νὰ λησμονήσω καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν τὴν συγκινητικωτάτην στιγμήν, καθ' ἣν ὁ πατήρ μου ἤκουσε τὴν φωνήν μου. Ἐξαλ- λος ὁ δυστυχὴς ἔτρεξε καὶ με ἐνηγκαλίσθη κλαίων. Μετὰ τὰς σκηνὰς ταύτας ἐξεδύθημεν τὰ εἰς ράκη μεταβληθέντα ἐνδύ- ματά μας καὶ εἰς ὕπνον γλυκύτατον παρεδόθημεν.

Ἡ Οὐρανία μετὰ 24 ὥρας ἀπελύθη τοῦ ὑπολοίπου τῶν λύτρων πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ πατρός μου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἐκείθεν ἀναχώρησίν μας ἅπαντες οἱ λησταὶ μοι ἐδώρησαν ἕκαστος ἀνὰ ἓν ἀργυροῦν

(1) Διὰ τὴν Οὐρανίαν εἶχε προσδιορίσει τὸ ποσὸν 100 λιρῶν.

Μετζήτιον, ὁ δὲ Ἀποστολάκης ἐν χρηματοφυλάκιον με' ἐν Εἰκοσόφραγκον.

Γενικὰ περὶ τῶν ληστῶν.

Οἱ πλείστοι τῶν ληστῶν ὠπλισμένοι δι' ἐπισθογεμῶν ὄπλων γκρά, ξιφῶν, ρεβόλβερ κτλ. ἐνδεδυμένοι δὲ ὡς οἱ δαίμονες τοῦ Ἄδου, ἦσαν πλὴν ὀλίγων φυγόδικοι ἐξ Ἑλλάδος! προερχό- μενοι ὡς ἡδύνατό τις νὰ ἐννοήσῃ τοῦτο οὐ μόνον ἐξ αὐτῆς τῆς ὁμολογίας των, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς καθαρευούσης Ἑλληνικῆς γλῶσ- σης, ἣν καὶ μόνον ὠμίλουν (ἐκτὸς τῶν ἐκ Βλαχοφώνων μερῶν καταγομένων) μετὰ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος ιδιω- τισμῶν, καὶ ἐκ τῆς γνώσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων ἀκριβῶς.

Οἱ πλείστοι τῶν ληστῶν ἦσαν νεώτατοι τὴν ἡλικίαν πλὴν τοῦ ἀρχιληστοῦ, ὅστις ἦτο μεσήλιξ.

Τὰ περὶ τὸν βίον καὶ τὴν διαίταν τῶν ληστῶν ἔχουσιν ὡδε. Τὴν ἡμέραν συνήθως αἱ συνδιαλέξεις αὐτῶν περιστρέφον- ται περὶ τὴν φρικαλέαν ἀφήγησιν τῶν θηριῶδων αὐτῶν πρά- ξων. Ὑψαριστοῦντο νὰ μανθάνωσι τι περὶ Ζαγορίου, περὶ οὗ εἶχον τὴν ιδέαν ὅτι οὐδέποτε θὰ παρακμάσῃ ὁ πλοῦτος αὐ- τοῦ! Πολλάκις δὲ δεισιδαίμονες ὄντες ἡσυχολοῦντο ἄλλοτε μὲν περὶ τὴν ἐξήγησιν ἄλλοκότων καὶ συγκεχυμένων ὀνείρων, ἄλ- λοτε δὲ περὶ τὴν ὀστεομαντείαν τῶν ὠμοπλατῶν, ἐξ ὧν ἐπει- ρῶντο νὰ προῖδωσι τὴν μέλλουσαν τύχην αὐτῶν. Ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ἡσυχολοῦντο εἰς καθαρισμόν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ σώματος ἐκ τῶν ἀπείρων φθειρῶν, αἵτινες οὐδόλως ἠνώχλουν αὐτούς.

Ἄρτον κατεσκεύαζον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἀραβοσίτου τὴν λεγομένην μπομπόταν.

Τὸ κρέας ἔψηνον πάντοτε τὴν μεσημβρίαν, ἵνα μὴ φαίνη- ται ὁ καπνός. Ὅταν δὲ τὴν νύκτα ἐλάμβανον ἀνάγκην ν' ἀνά-

ψωσι πυράν, ἔπρεπε πρῶτον νὰ σκάψωσι εἰς τὸ ἔδαφος ἡμισυ μέτρον καὶ ἀκολουθῶς ν' ἀνάψωσι διὰ νὰ μὴ φαίνεται ἡ φλόξ.

Σπανίως ὤδευον τὴν ἡμέραν· τὸυναντίον ἀπὸ τῆς 12ης τῆς ἐσπέρας μέχρι τῆς πρωίας.

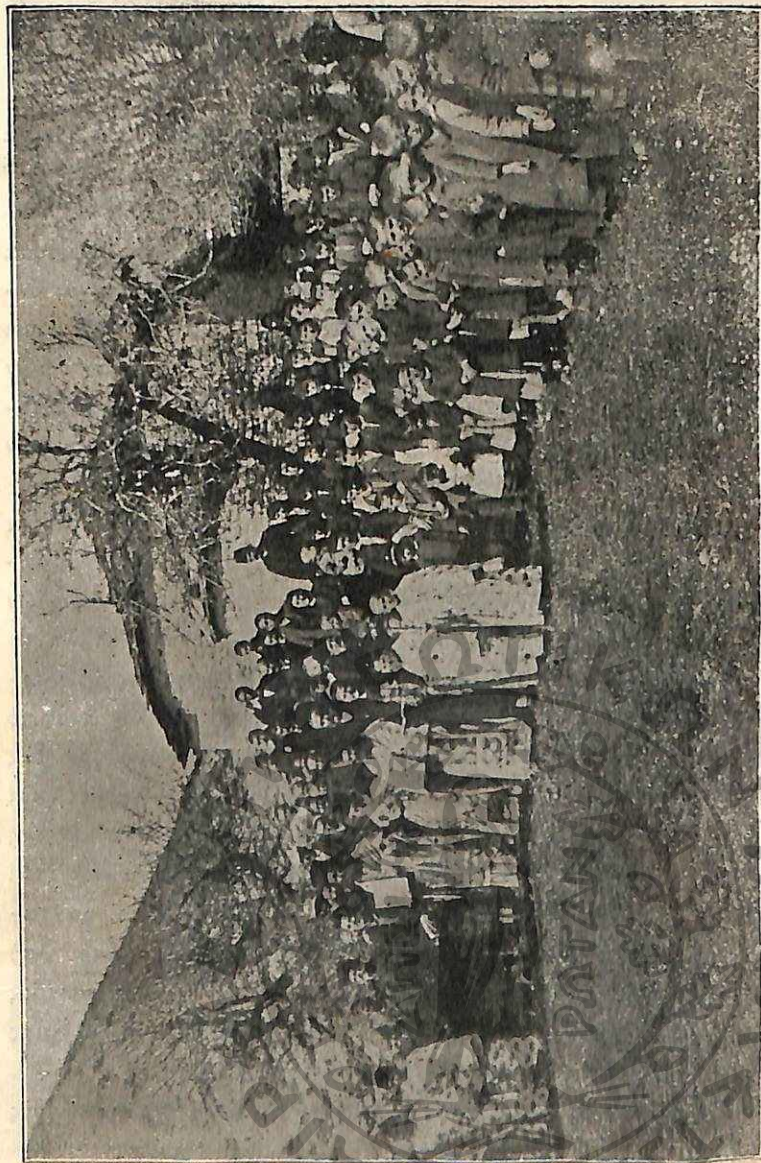
Ἐν νυκτὶ συνήθως πρὸς φωτισμὸν μετεχειρίζοντο τὸ λεγόμενον ξυγγοκέρι, ὅπερ αὐτοὶ κατεσκεύαζον συρράπτοντες πολυειδῶς συνεπτυγμένον λίπος μετ' ὀθονίου ἐν εἰδει ἀλάντος· ἔκαιε δὲ τοῦτό· ἀναδίδων ἰσχυροτάτην φλόγα ἀνθισταμένην καὶ κατὰ τοῦ ἰσχυροτάτου ἀνέμου καὶ κατὰ τῆς ραγδαιοτάτης βροχῆς.

Ἐν κειρῷ νυκτὸς διεσχορπισμένοι ὄντες συνεννοοῦντο διὰ διαφόρων συνθημάτων κυρίως ὁμῶς ὠρύοντο δίκην λύκων, ἢ ὑλάκτουν ὡς οἱ κύνες, ἢ ἐκόχζον ὡς βάτραχοι. Περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν περὶ τῆς τιμιότητος τῶν ληστῶν, διότι γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι ὁ πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο νόμος αὐστηρότατος ἐπεκράτει πρὸς αὐτοῖς, ὁ δὲ ἀποπειραθεὶς νὰ διαπράξῃ ἀτιμίαν τινὰ καὶ ἐννοηθεὶς ὑπὸ τῶν συντρόφων αὐθωρεῖ ὑπ' αὐτῶν τούτων φονεύεται, διότι ὡς ὀγουρσουζλίκι θεωροῦσι τὸ τοιοῦτον. Τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν κατὰ καιροῦς αἰχμαλωτισθεῖσων γυναικῶν.

Σημ. Ἐνταῦθα δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὑπὸ τὴν κραταῖαν αἰγίδα τοῦ τρισεδάστου ἡμῶν ἀνακτος ἡ ληστεία πρὸ πολλοῦ ἐξωντῶθη τελείως καὶ σήμερον ὡς καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἡπείρῳ οὕτω καὶ ἐν Ζαγορίῳ ἐπικρατεῖ πλήρης ἀσφάλεια. Εἰς τὴν ἐνεστῶσαν εὐημερίαν τῆς πατρίδος συνετέλεσεν ἀρκούντως ἡ πανθομολογούμενη δραστηριότης τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Νομάρχου ἐξοχωτάτου Ὁσμάν Πασᾶ.

Ἐν Σκαμνελίῳ

Θ. Α. Φραγκούλης

Λιτανεία διὰ τὴν ἀνομβρίαν ἐν Ζαγορίῳ.

Η ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

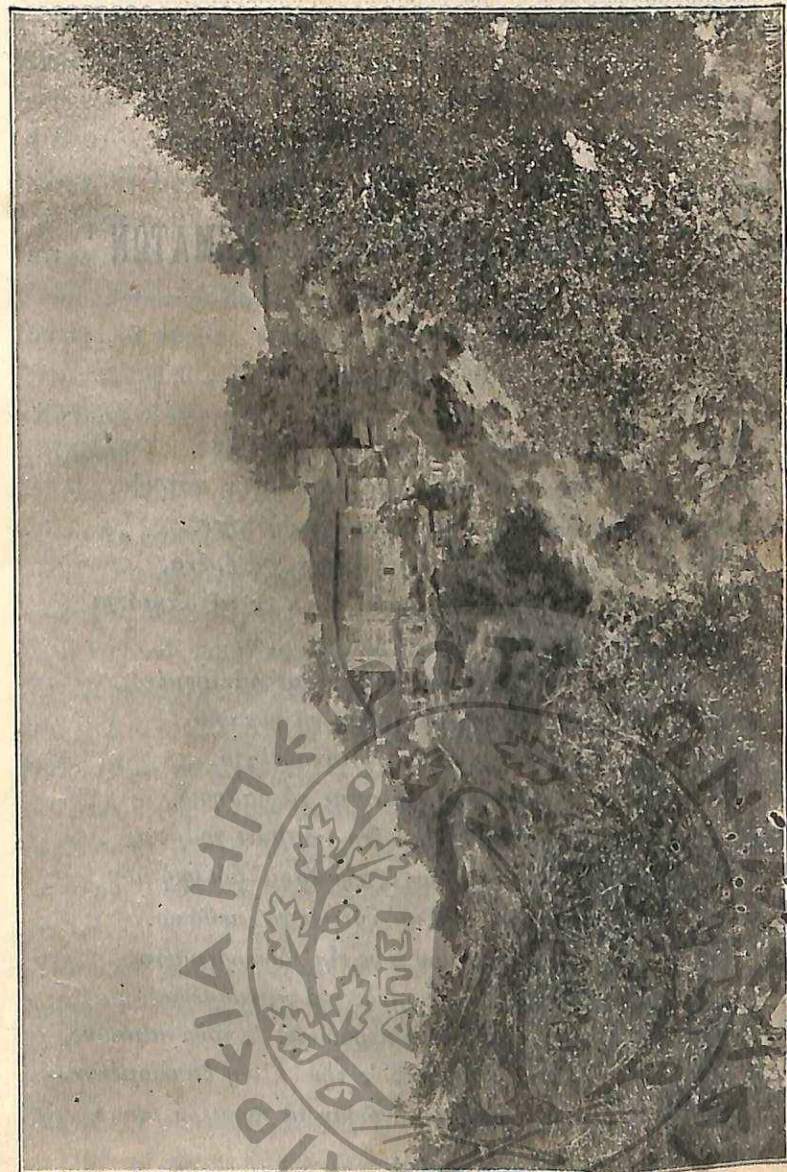
Δημῶδη ᾠσματα διερμηνεύοντα ἐν ἀπαραμίλλῳ χάριτι τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ διέσωσεν ἡ Ἑπειρος πλείστα.

Ἡ δημοτικὴ αὕτη ποίησις, ἣτις δύναται ἀσφαλῶς νὰ θεωρηθῇ γνησίᾳ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θυγάτηρ, ἡ ἀπεικονίζουσα τόσον ἐπιτυχῶς τὰς ὠραιότερας ἐκφάνσεις τῆς ψυχῆς εἶναι ὄντως ἀξία ἰδιαιτέρας μελέτης καὶ ἐκτιμήσεως, διότι χρησιμεύει ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς καλαισθητικῆς τῶν προγόνων ἡμῶν ἰδιοφυίας καὶ τοῦ λαοῦ ἐν γένει τοῦ ἀντλοῦντος τὴν ἔμπνευσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φυσικῆς καὶ ἀπαραβιάστου ἐξελιξέως τῶν γεγονότων.

Μερικὰ τῆς δημῶδους ταύτης ποιήσεως προϊόντα, ἅτινα τινὲς ἔθηκαν κατὰ τὴν ἀξίαν ἐν ἴσῃ πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ὀμηρικὰ μοῖρα, ἰθεωρήθησαν ἔργα τυφλῶν πλανοδίων ραψῶδων καὶ διεσώθησαν ἀγράφως διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀλλὰ τὰ πλείστα ἀναμφιβόλως εἶναι ἔργα τῆς χωρικῆς τάξεως ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀπαραβιάστον, ἐκφραστικώτατον καὶ μᾶλλον πρὸς τὸ φυσικὸν περιβάλλον συγγενεῦον ὁμοιομορφον αὐτῶν ὕφος. Εἰς τὰ ἔργα τῆς δημῶδους ποιήσεως τὸ ἀρχέγονον κάλλος καὶ μεγαλεῖον, τὸ ἀφελὲς καὶ ἀνεπιτήδευτον διάλαμπουσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἐπιβλητικῇ αὐτῶν αἰγλῇ καὶ γοητείᾳ. Τίς δὲν αἰσθάνεται παλμοὺς χαρᾶς ἢ συγκινήσεως, ἡ δὲν ἀνέρχεται κατὰ φαντασίαν εἰς ἀχανεῖς ὀρίζοντας ἡδυπαθῶν σκέψεων, ὅταν ἀκούῃ τὸ ἀφελὲς ἔρωτικὸν ᾠσμα ἡλιοκαοῦς χωρικοῦ ἢ τῆς ποιμενίδος τοὺς ἡδυμελεῖς στόνους, οἵτινες ἀντηχοῦσιν εἰς τὰς κλιτύας τῶν ὀρέων καὶ τῶν δασῶν τὰς σκιεράς ἐκτάσεις;

Καθῆκον λοιπὸν νὰ περισυλλέξωμεν τὰ ἔργα τῆς δημῶδους ποιήσεως, διότι ταῦτα λογίζονται πολὺτιμος πνευματικὸς θησαυρὸς καὶ ἐπομένως ἐθνικὸς πλοῦτος.

Α. Μ. Βασιλειάδης

Ἐξοχικὸν τοπίον Ζαγορίου.

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΔΗΜΩΔΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ ¹

1

Ἐσεῖς παιδιὰ, ῥωμηόπουλα, παιδιὰ ξενιτεμένα,
 ὅαν πάτε εἰς τὸν τόπο σας, ὅαν πάτε στήν πατρίδα,
 νιουφέκια νὰ μὴ ρίξετε, τραγούδια νὰ μὴ πῆτε.
 Κι' ἂν σὰς ρωτήσῃ ἡ μάνα μου τίποτε γιὰ ἐμένα,
 μὴ πῆτε πῶς εἰμ' ἄρρωστος, πῶς εἶμαι ἔς τὰ σπητάλια
 μὴ πῆτε πῶς ἐχτίκασα πῶς αὔριο πεθαίνω.
 Πῆτέ της πῶς παντρεύτηκα, πῶς εἶμαι παντρεμένος.
 Πῆρα τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆ γυναῖκα
 κι' αὐτὰ τὰ λιανολίθαγα πῆρα γυναικαδέλφια.
 Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ, βάλτε με νὰ καθήσω,
 νὰ κάμω μὲ μικρὴ γραφὴ κι' ἓνα κομμάτι γράμμα,
 νὰ στείλω ἔς τὴ μαρούλα μου ἔς τὴν ἔρημ' ἀδελφή μου
 νὰ ταῖς εἰπῶ τὸν πόνο μου κι' ὅστερα νὰ πεθάνω.
 « Νὰ τῷ ξερες μαρούλα μου πῶς εἰμ' ἄρρωσστημένος
 « ἔδω ἔς τὰ ξένα ἔρημος, γυμνὸς καὶ πεινασμένος
 « Νὰ περνες δίπλα τὰ βουνὰ περαδαριὰ ἔς τοὺς κάμπους,
 « νὰ ἐρχωσουν νὰ μ' εὕρισκες ἔς τὴν κλίνην ξαπλωμένον.
 « Σαπῆσαν τὰ κριάσια μου, λυῶσαν τὰ κόκαλλά μου.»

1. Ἡ συλλογὴ αὕτη ὀφείλεται τοῖς κκ. Ἀχιλλεῖ Μέντζω, Δ.
 Λεοντοπούλῳ καὶ Ἀθ. Παπαγεωργιάδῃ

2

Ἐπῆρ' Ἀπρίλης δεκοχτὼ κι' ὁ Μᾶης δεκαπέντε
 βγῆκαν οἱ Βλάχοι ἔς τὰ βουνά, βγῆκαν κ' ἡ Βλαχοπούλαις.
 Οἱ Βλάχ' ἀπὸ τὸν Μετσηγιᾶ ἐβγῆκαν ἔς τὴ Νεμέριτσα
 βγῆκαν τὰ λάγια πρόβατα καὶ ὅλα τὰ κοπάδια.
 Τοῦ Παναγιώτη ἡ κοπὴ δὲν φάνηκε γὰρ νὰ ῥυθῇ.
 Ἐκίνησ' ἡ Παναγιώταινα ὅαν νύφη στολισμένη
 ἔς τοὺς κάμπους ἐκατέβαινε καὶ ἔς τὰ βουνὰ πεγαίνει.
 Βρίσκει τὰ πρόβατ' ἐμπροστὰ καὶ τοὺς τοιοπαναράιους
 ἔς τὴ σιρούγκα πῆγε κ' ἔκατσε καὶ τοὺς καλημέραει.
 « Καλημέρά σας, βρὲ παιδιὰ. — Καλῶς τὴν τὴν κυρά μας.
 — Παιδιὰ μ' γιατί' εἰσθε ἔς τὰ λερά ἔς τὰ μαῦρα φορεμένοι ;
 — Ἐμεῖς ἀρνιὰ κουρεύαμε κ' εἴμαστε λερωμένοι.
 — Παιδιὰ μου, ποῦ ἔναι ἀφέντης σας ; ποῦ εἶν' ὁ Παναγιώτης ;
 — Ὁ Παναγιώτης ἀρρώστησε κι' αὔριον θὰ μᾶς ἔλθῃ.
 — Σύρτε, παιδιὰ μ', καὶ φέрте τὸν, μήπως καὶ τὸν γιαιτρέψω.
 — Τί νὰ σοῦ ποῦμ' οἱ ὄρφανοί, τί νὰ σοῦ ποῦμ' οἱ δόλιοι ;
 Ὁ Παναγιώτης πέθανε· ἔχει καμμὰ ἑβδομάδα.
 Λός μας, κυρά, τὴ ρόγα μας, δός μας τὴ δούλευσίν μας·
 ἐμεῖς τώρα θὰ φύγωμε, ἔς ἄλλον ἀφέντην πᾶμε.
 — Παιδιὰ μου, νὰ μὴ φύγετε τοῦτο τὸ καλοκαῖρι
 θὲ νὰ πουλήσω τὰ ἀρνιὰ τὸ χάκι σας θὰ δώσω.
 — Κυρά, ἡμεῖς δὲν καθόμαστε καὶ νὰ μᾶς ἀσημώσης.
 — Ὅλο τὸ βρὶ ἔς τὰ χέρια σας τ' ἀφίνω κι' ἐγὼ φεύγω.
 Ἰάγω νὰ γένω καλογρηὰ τὰ μαῦρα νὰ φορέσω·
 πέθαν' ὁ Παναγιώτης μου, ἐγὼ ζῶν δὲν θέλω.

3

Μάνα, μὲ κακοπάντρεψες καὶ μ' ἔδωκες ἔς τοὺς κάμπους
 κι' ἐγὼ τὸ κάμα δὲν βαστῶ νερό ζεστό δὲν πίνω
 ἔδω τρυγῶνες δὲν λαλοῦν κ' οἱ κοῦκκοι δὲν τὸ λένε
 τὸ λέν' ἡ Ἡπειρώτισσας, τὸ λέν' ἔς τὸ μοιρολόγι

« — Ποιὰ ἔχ' ἄνδρα 'ς τὴν ξενιτεὶά μικρὰ παιδιὰ 'ς τὰ ξένα ;
Πές της νὰ μὴ τὰ καρτεροῇ, νὰ μὴ τὰ περιμένῃ.

Ἐῆντα καράβια βούλαξαν κι' ἔξῃντα δυὸ φεργάδες,
γέμις' ἡ θάλασσα παντὰ κι' ἡ ἄκραις παλληκάρια.

Ὅλαις ἢ μάναις θλίβονται κι' ὅλαις παρηγοροῦνται.

Ἡ μαύρη ἡ Γεωργάκαινα παρηγοριὰ δὲν ἔχει,
'ς τὴ θάλασσα κατέβηκε καὶ τὴν πετροβολάει.

« Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα
τὰ ψάρια σου κάμνεις γλυκὰ καὶ σὺ 'σαι φαρμακοῦσα
μοῦ ἔφαγες τὸν γυιόκα μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου·
ἀφίνεις μάναις ἔρημαις, γυναῖκες δίχως ἄνδρες.

4

Ὁ Κώσταντας κι' ὁ Κωσταντῆς κι' ὁ Μικροκωσταντῖνος
τρεῖς χρόνους ἐπερπάτησε νὰ βρῇ καλὴ γυναῖκα,
νὰ βρῇ ψηλή, νὰ βρῇ λιγνή, νὰ βρῇ τῆς ἀρεσιᾶς του.

Ἦυρε ψηλή, ἦυρε λιγνή, ἦυρε καγκελοφρούδα.

Τρεῖς χρόνους γράφουν τὰ προικεῖα καὶ τρεῖς τὸ παραπροῖκι
καὶ τὰ κορυφὰ τῆς μάνας της λογαριασμὸ δὲν ἔχουν,
τρεῖς χρόνους ἐτοιμάζονταν τὸν γάμο γιὰ νὰ κάμῃ,
καλάει τὸν Ἀγγελο νουνὸ καὶ τὸν Ἀγιώργη βλάμη·
ἐκάλεσε τὰ Γιάνναινα καὶ ὅλο τὸ Ζαγόρι.

Ὡς τὸν δρόμο ὅπου πήγαναν τὴ νύφη γιὰ νὰ πάρουν
πουλάκι πάησε κι' ἔκατσε 'ς τοῦ Κωνσταντῆ τῆ σέλλα
δὲν ἐλαλοῦσε ὅαν πουλί, οὔτε ὅαν χελιδόνι

ἔλαοῦς' ἀνθρώπινη λαλιά, ἀνθρώπινη κουβέντα . . .

« Κώστα μ' γιὰ μὴ ξεδεύεσαι, Κώστα μ' γιὰ μὴ χαλιέσαι
ξένα σοῦ 'ρθ' ὁ θάνατος κ' ἡ ὥρα ν' ἀποθάνῃς.

— Ποῦ ξέρεις σὺ πουλάκι μου ὅπου θὰ ἀποθάνω ;

— Ἐφές ἤμουν 'ς τοὺς οὐρανοὺς καὶ τώρα ἦλθα κάτω
καὶ εἶδα ποῦ σὲ ἔγραφαν μὲ τοὺς ἀποθαμμένους. »

Ἀπ' τ' ἄλογο κατέβηκε τὴ μάνα του φωνάζει :

« Γιὰ παῦσε μάνα τ' ὄργανα, παῦσε καὶ τὰ ντουφέκια
καὶ ντύσε τὸν μικρότερον νὰ πάρете τὴν νύφη
ἐμένα μῶρθ' ὁ θάνατος καὶ αὐριο πεθαίνω. »

Ἡ μάνα τότε κλαίοντας τὸ θέλημά του κάνει.

Ὅταν ἐκοντοζύγωσαν εἰς τὸ χωρὶ τῆς νύμφης,
ἡ νύμφη τοὺς ἀγνάντεψε ἀπὸ τὸ παραθύρι,
τὴ μάνα της ἐφώναξε καὶ φανερὰ τῆς λέγει :

« Μάνα, δὲν εἶν' ὁ Κώσταντας, δὲν εἶν' ὁ Κωσταντῖνος,
ἄλλῃως τὸ παίζει τ' ἄλογο, ἄλλῃως τὸ καμαρώνει·

— Συμπεθεροὶ 'ς τὰ σπήτια σας καὶ φίλοι 'ς τὰ δικά σας,
καὶ σὺ καλὲ μου νειούτσιε πήγαινε 'ς τὸ καλὸ σου·
ἐγὼ θέλω τὸν Κώσταντα κι' ὄχι κανένα ἄλλον.

5

Πουλάκι βγῆκε ἀπὸ τὴν γῆ κι' ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον
εἶχε τὰ νύχτα κόκκινα καὶ τὰ φτερὰ βαμμένα
πάνουν ἢ μάναις κι' ἐρωτοῦν οἱ ἄνδρες τὸ ξετάζουν
κ' ἢ χήραις ἢ κακόμοιραις νὰ μάθουν τὴν ἀλήθεια.

— Μολόγα μας μωρὲ πουλί, πές μας μωρὲ καυμένο
ὅαν τί χαμπέρια ἔφερες ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον ;

— Τί νὰ σᾶς πῶ, βρὲ σεῖς κυραῖς, τί νὰ σᾶς μολογήσω ;
τοὺς ἄνδρες βάνουν πατωσιὰ καὶ ταῖς γυναῖκες θύραις,
κι' ἐκεῖνα τὰ μικρὰ παιδιὰ τὰ βάνουν παραθύρια.

Ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ κάπως παρηγοροῦνται
ἓνα μικρὸ, μικρὸ παιδί δὲν μπόρ' νὰ τὸ μερώσουν.
Τὸ εἶχ' ἡ μάνα του μοναχὸ καὶ ἑξαχροθυμμένο.

— Γιὰ πάρτο, σύρτο στὸ μπαξιὲ μήπως καὶ τὸ μερώσῃς.
καὶ 'ς τὸ μπαξιὲ τὸ πῆγα γώ, δὲν μπόρ' νὰ τὸ μερώσω.
Τριαντάφυλλο τοῦ ἔκοψα καὶ τῶδωκα 'ς τὸ χέρι
κι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν λύπη του κ' ἐκείνο δὲν τὸ πέρνει
Μέρα καὶ νύχτα θλίβεται καὶ βαρυναστενάζει
κι' ὀλονυχτὴς 'ς τὸν ὕπνο του « Μανούλα μου » φωνάζει.

Νεόνυμφοι Σαμαρίνης.

Ἀλημονῶ καὶ χαίρομαι θυμοῦμαι καὶ λυποῦμαι
θυμῆθηκα τὴν ξενιτιὰ καὶ θέλω νὰ πηγαίνω.
Σήκου, μάνα μ' καὶ ζύμωσε καθαρίο παξιμάδι
μὲ πόρους βάλλε τὸ νερὸ μὲ δάκρυα ζύμωσε το,
καὶ μὲ τ' ἀναστενάγματα σήκου βάλλε τὸ φοῦριο.
Κι' ἡ μάνα τότε ἄρχισε μὲ μάτια δακρυσμένα :
« — Ἀργησε φοῦρνε νὰ καῖς καὶ σὺ ψωμί νὰ γένης
νὰ φύγ' τοῦ γυιοῦ μου ἡ συντροφιά κι' ὁ γυιὸς ν' ἀπομείνῃ.
Ἀνάθεμά σε ξενιτιὰ καὶ σὲ καὶ τὰ καλά σου,
οὔτε τὰ πάθη σου ἴελα κι' οὔτε τὴν διαφορὰ σου.
Ἡ ξενιτιὰ, ἡ ὀρφανιὰ κι' ἡ πικραμένη ἀγάπη
δλα μαζὺ τὰ ζύγισαν, βαρύτερα εἶν' τὰ ξένα,
χωρίζ' ἡ μάνα τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί τὴν μάνα
χωρίζονται τ' ἀνδρόγυνα τὰ πολυαγαπημένα.
Ξέρε, ποῦ ὅσαι 'ς τὴν ξενιτιὰ, ποτὶ στρώνει καὶ κοιμᾶσαι ;
Ποτὶ μαγειρεῦει καὶ δειπνᾷς κι' ἐμένα δὲν θυμᾶσαι ;
Τίνος ματάκια σὲ θωροῦν καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε ;
Τίνος χεράκια σὲ κερνοῦν καὶ τὰ δικά μου τρέμουν ;
Τί νὰ σοῦ στείλω, ξέρε μου, τί νὰ σοῦ προσδοήσω,
ποῖνε ἀπὸ τοὺς φίλους σου νὰ βρῶ νὰ σοῦ μηνύσω ;

Καλογορηπούλα πῆγαινε τὴν ἄκρη τῆς θαλάσσης
μὲ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα τὰ χέλια σταυρωμένα,
'ς τὸν δρόμο ὅπου πῆγαινε, 'ς τὸν δρόμο ποῦ πηγαίνει
μοιρολογοῦσε κι' ἤλεγε, μοιρολογαίει καὶ λέγει :
— Καραβοκύρη κι' ἀδελφε καὶ φίλε τοῦ πατρός μου,
αὐτὸν τὸν νεῖο ποῦ πιάσετε ἐπὶς ἄργα τὸ βράδυ
μὴ τὸν βαρφορτώσετε, βαρὺ κουπὶ μὴ σύρη,
τ' εἶν' ἀδελφὸς τῆς μάνας μου καὶ φίλος τοῦ πατρός μου
κι' ἂν εἶναι γιὰ ξαγόρασμα ἐγὼ τὸν ξαγοράζω,

φέρνω τὰ ῥόσια ἔς τὴν ποδιὰ καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴ τζέπη,
φέρνω καὶ τὰ μισόγροσα τὰ χέρια μὲν γεμάτα.
Κι' ἂν δὲν μὲ φθάνουν κι' οὐτ' αὐτά, πουλῶ τὸν φερετζέ μου,
κι' ἂν δὲν μὲ φθάσῃ κι' οὐτ' αὐτός, πουλῶ καὶ τ' ἄλογό μου.

8

Βουλιοῦμαι μιά, βουλιοῦμαι δύο, βουλιοῦμαι τρεῖς καὶ πέντε,
βουλιοῦμαι νὰ ξενιτευθῶ πολὺ μακρὰ ἔς τὰ ξένα,
ὅσα βουνὰ καὶ ἂν διαβῶ, ὅλα τὰ παραγγέλλω :
Βουνὰ νὰ μὴ χιονίσσετε, κάμποι μὴ παχισθῇτε,
ὅσο νὰ πάω καὶ νὰ ῥθῶ καὶ πίσω νὰ γυρίσω,
σὲ τρία χρόνια εἴμ' ἐδῶ, βουνά, βούσαις καὶ κάμποι.
Ἀλληῶς ἐσκέπτομουν ἐγὼ κι' ἄλλῶς τᾶφερ' ἡ Τύχη
δώδεκα χρόνια ἔκαμα ἔς τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
ξέναις πλένουν τὰ ροῦχά μου, ξέναις μοῦ τὰ μπαλῶνουν,
τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δύο, τὰ πλένουν ὡς ταῖς πέντε,
κι' ἀπὸ ταῖς πέντε κ' ὕστερα ἔς τὸ δρόμο τὰ πετάζουν . . .
— Ξέρε, γὰρ πάρ' τὰ ροῦχά σου, πάρε καὶ τὰ σκουτερά σου
καὶ στείλε τα τῆς μάνας σας στείλ' τα τῆς γυναικός σου
τ' ἐδῶ νερὸ δὲν βροίσκεται, σαποῦνι δὲν πουλοῦνε.
Ἐς τοὺς δεκατρεῖς ἐκίνησα ἔς τὸν τόπο μου νὰ πάνω,
βροίσκω τὰ χρόνια ἔς τὰ βουνά, τὰ κρύσταλλα ἔς τοὺς κάμπους.
Πηγαίνω ἔς τὴν μανούλα μου, μὲ βλέπει καὶ τραβιέται.
Πηγαίνω ἔς τὴ γυναικὰ μου κι' αὐτὴ δὲν μὲ γνωρίζει.
Ξέρε, γὰρ διάβα, πήγαινε, σῦρε ἀπ' ἐκεῖ ποῖοις
γιατὶ δὲν εἶς ὁ ἄνδρας μου, δὲν εἶσαι τὸ παιδί μου.

9

Δὲν μοῦ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρινὰ
μόν' μοῦ βαροῦν τ' ἄνδρός μου τὰ μηνύματα
οὔτε χαρτὶ μοῦ στέλλει κι' οὐτ' ἀντιλογιὰ
μοῦ στέλλ' ἕνα μανδῆλι μ' ἑκατὸ φλωριά

ἔς τὴν ἄκρη ἔς τὸ μανδῆλι μοῦ ἔχε ἀντιλογιὰ.
— Θέλεις κόρη μ' παντρεύουν, θέλεις καλογρηὰ
θέλεις τὰ μαῦρα βγάλε καὶ καρτέρει με.
— Οὔτε τὰ μαῦρα βάνω κι' οὔτε σὲ καρτέρω,
ἐμένα μὲ παντρεύουν καὶ μὲ προξενοῦν,
πολὺ μακρὰ ἔς τὰ ξένα ἔς τὴν Ἀνατολὴ
ἄνδρα κοντὸ μοῦ δίνουν κι' εἶναι γέροντας,
δὲν τῶχω ποῦ εἶν' γέρος, εἶν' καὶ ράθυμος
κάθε πρωτὶ μὲ στέλλει γιὰ κρύο νερὸ,
κάθε βράδυ μὲ δέρει γιὰ τὰ στρώματα,
μὲ στέλλει ἔς τὸ πηγάδι τὸ χιλίων ὀργυῶν
χίλις ὀργυῶν τοῦ βάρους κ' ἑκατὸ πλατύ,
βαρὺν σίκλον μοῦ δίνει κι' ἄλυσσον κοντὸν
δὲν φθάνω νὰ γεμίσω ἢ κακόμοιρη
ἐννῆα ὀργυῶν μαλλιά ἔχα τὰ μισάκοιφα
τὴν ἄλυσίδα σμίγω κι' ἔβγαλα νερὸ
τὸ πῆρα καὶ τὸ πῆγα καὶ μ' ἐδέχτηκε.

10

Μάνα μὲ τοὺς ἐννῆα υἱοὺς καὶ ταῖς ἐννῆα νυφάδαις
καὶ μὲ τὴν Εὐδω μοναχὴ μοναχοῦνγατέρα
τὴν Εὐδοκίαν ἐπάντρεψε πολὺ μακρὰ ἔς τὰ ξένα
Ἐπεσ' ἕνα θανατικὸ καὶ μὴ μὲγάλ' ἀσθένεια
τῆς πῆρε τοὺς ἐννῆα υἱοὺς καὶ ταῖς ἐννῆα νυφάδαις
Ἡ Εὐδω μόνη ἔμεινε ποῦ νὰ μακρὰ ἔς τὰ ξένα
ὀλομερεῖς μοιρολογεῖ τὸν Κώστα καταριέται.
— Κώστα, νὰ χῆς τ' ἀνάθεμα καὶ τὸ βαρὺ ψολόγι,
οὐ ἔγινες ὁ αἴτιος τὴν Εὐδω νὰ μὴ βλέπω.
Ποιὸς πάει καὶ ποιὸς ἔρχεται, ποιὸς πάει νὰ τὴν φέρῃ.
Κι' ὁ Κώστας ἀπ' τ' ἀνάθεμα τῆς μάνας τὴν κατάρα
ἀπὸ τὸ μνημὲν σκώθηκε μὲ μάτια δακρυσμένα,
ρίχνει τὴν πλάκ' ἀπὸ μεριά, τὸ χῶμα πρὸς τὴν ἄκρη,

- τὸν μαῦρό του ἐμπίνεψε ἔς τὴν Εὐδοκῶν πηγαίνει.
 Ὅσ' ἂν πάει, τὴν ἡῦρε ἔς τὸ χορὸ μὲ ἄλλους ποῦ χορεύει,
 Σαράντα δίπλαις ὁ χορὸς κι' ἡ Εὐδοκῶν ἔς τὴν μέση
 οὔτι τὸν πρωταγνάντεψε, βγαίνει τὸν ἀγκαλιάζει
 Δὲν ἤξευρε πῶς πέθαναν ὅλα τῆς τ' ἀδελφάκια·
 στέκεται καὶ τὸν ἐρωτᾷ, στέκεται καὶ τοῦ λέγει :
- Κώστα μ' τί εἶσαι κίτρινος, μυρίζεις χωματέλαις ;
 — Ἐχῶ τρεῖς μῆνες ἄρρωστος τρεῖς μῆνες πλαγιασμένος.
 — Κώστα μ' ἂν ἤλθες γὰρ καλὸ, νὰ πᾶμε καθὼς εἶμαι,
 εἰ δὲ καὶ ἤλθες γι' ἀχαμνὸ νὰ πάγω νὰ ξαλλάξω.
 — Ἐλὰ Εὐδοκῶν ἔς τὸ σπητί μας νὰ πᾶμε καθὼς εἶσαι.
 Ὅσ' τὸν δρόμον ὅπου πηγαινᾶν, ἔς τὸν δρόμο ποῦ πηγαίνουν
 πουλάκι πῆγε κ' ἔκατοσε ἔς τ' ἀλόγον τὰ καπούλια
 δὲν ἐλαλοῦσε ὅσ' ἂν πουλὶ οὔτε ὅσ' ἂν χελιδόνι
 μόν' ἐλαλοῦσε κι' ἤλεγε ἀνθρωπινὴ κουβέτια :
- Μεγάλον θαῦμα ποῦ εἶδα γὰρ ἔς αὐτὸν τὸν κάτω κόσμον
 νὰ περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀποθαμμένους.
 — Κώστα μ' τί λέγει τὸ πουλί ; τί λέει τὸ χελιδόνι ;
 — Ἐλ' Εὐδοκῶν, νὰ φύγωμε, πουλί ναι κι' ἄς τὸ λέει.
 Ὅτι ἐφθασαν ἔς τὴν ἐκκλησιᾶ, ὁ Κώστας τότε ἑστάθη.
 — Τράβ' ἀδελφὴ ἔς τὸ σπητί μας κι' ἐγὼ τώρα θὰ ἔλθω,
 τὸ καλαμάρο' ἀστόχησα ἐδῶ ἔς τὸν Ἅγιον Ἀἴμα.
 Ἡ Εὐδοκῶν μονάχη τῆς ἔς τὸ σπητί τῆς πηγαίνει,
 βρίσκει ταῖς θύραις σφαιλισταῖς, αὐλαῖς χορτασμένας
 κι' οὔτι τὴν εἶδ' ἡ μάνα τῆς βγαίνει τὴν ἀγκαλιάζει
 κι' ἐκεῖ ποῦ ἐφιλιόντανε ἔσκασαν ἢ καυμένες.

11

Μὴν λιγερὴ τραγοῦδαε σὲ χρυσταλλένιο πύργον
 τῆς πῆρ' ἀγέρας τὴν φωνὴ καὶ ἔς τὸ γυαλὸ τὴν πῆγε
 Κι' ὅσα καρδιάκια ἤκουσαν ὅλα δὲν ἀρμενοῦνε
 καὶ μὴν φεργάδα ρωσοικὴ δὲν θέλει ν' ἀρμενίσῃ.

- Σταθῆτε παλληκάρια μου, χρυσοῦ μου λεβεντάδες
 ν' ἀκούσετε τὴν λιγερὴ τὸ τι τραγοῦδι λέγει.
 — Ἀνάθεμά σε ξεποτεῖα καὶ σὺ καὶ τὸ καλὸ σου
 περισσότερα εἶν' τὰ βάσανα παρὰ τὸ διάφορό σου,
 ποῦ ξεπλανεύεις τὰ παιδιὰ κι' ἀφίνουν ταῖς μαριάδες
 ποῦ ξεπλανεύεις νερόγαμπρα κι' ἀφίνουν ταῖς νυφάδες
 ξεπλανεύσεις τὸν ἄνδρα μου ἐδῶ καὶ δέκα χρόνους
 κι' ἀκόμα τρεῖς τὸν καρτερῶ καὶ δυὸ τὸν περιμένω.
 Καλόγερα θὰ πάω νὰ μπῶ τὰ μαῦρα νὰ φορέσω
 γὰρ νὰ σκουπίζω ταῖς κλησιαῖς ν' ἀνάφτω τὰ κανδήλια.
 — Κόρη μ', ὁ ἄνδρας σ' πέθανε ἔς τὰ χέρια τὰ δικὰ μου
 καὶ τὸν ἐδάνεισα πανὶ κι' εἶπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
 — Κι' ἂν τὸν ἐδάνεισες πανί, διπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώσω.
 — Κόρη μ' τὸν δάνεισα κερί νὰ μοῦ τὸ δώσῃς μοῦ πε.
 — Κι' ἂν τὸν ἐδάνεισες κερί, διπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώσω.
 — Κόρη μ' τὸν δάνεισα φιλὶ κι' εἶπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
 — Κι' ἂν τὸν ἐδάνεισες φιλί, σῦρε νὰ σοῦ τὸ δώσῃς.
 — Κόρη μ' ἐγὼ ἔμαι ὁ ἄνδρας σου, ἐγὼ ἔμαι κι' ὁ καλὸς σου.
 — Ἄν εἶσαι σὺ ὁ ἄνδρας μου κι' ἂν εἶσαι κι' ὁ καλὸς μου
 πὲς μου σημάδια τοῦ σπητιοῦ, σημάδια τοῦ χορμιοῦ μου.
 — Ἐχεις μὴλὰ ἔς τὴν πόρτα σου καὶ κυδωνὰ ἔς τὸν κῆπο
 ἔχεις ἔλγὰ ἔς τὸ μέτωπο, ἔλγὰ ἔς τὴν ἀμασχάλη.
 Τότε σφιχταγκαλιάστηκαν κι' ἐγείνησαν ζευγάρι.

12

- Τριομερήτικος γαμπρός, δώδεκα χρόνους λείπει
 ποτὲ δὲν ὠνειρεύτηκε τὸ δόλγόν του τὸ σπητί
 κι' ἀπόψε ὠνειρεύτηκε παντρεύετ' ἡ καλὴ του.
 Κατέβη κάτω ἔς τὸν ταβλᾶ, πῆρε τὸν παιγνιδίσσον
 πῆρε τὸ «Γρίβα» τ' ἄλλογο τ' ἀνεμοσσορευτισμένο.
 — Δύνασαι μαῦρε μ', δύνασαι μὴν ὥρα νὰ τὸ φθάσῃς ;
 — Δύναμ' ἀφέντη μ', δύναμαι μὴν ὥρα νὰ τὸ φθάσω.

- Νὰ μ' αὐγατίσης τὴν ταγὴ σαράντα πέντε χοῦφτες
 νὰ μ' αὐγατίσης τὸ νερὸ σαράντα πέντε κοῦπες
 καὶ δέσε τὸ κεφάλι σου μὲ δυὸ τρία μανδήλια
 καὶ δέσε τὴ μεσοῦλά σου μὲ δυὸ τρία ζωνάρια,
 τυχαῖν γκρεμὸς γκρεμίζομαι, πέφτω καὶ σὲ σκοτώνω.
 Ὡς τὸν δρόμο ὅπου πήγαινε, τὸν Θεὸ παρακαλοῦσε :
- Θεέ μου, νὰ βρῶ τὴ μάνα μου ἔς τὴν βρύσι ποῦ νὰ πλένῃ
 νὰ βρῶ καὶ τὸν πατέρα μου ἔς τ' ἀμπέλι νὰ κλαδεύῃ.
 Ὅπως ἐπαρακάλεσε ἔτσι ἐπῆγε κι' ἡῦρε.
 Ζυγκὰ βαρεῖ τὸ μαῦρό του καὶ ἔς τὸ ἀμπέλ' εὐρέθη,
 -- Καλημέρά σου γέροντα, ποῦ σκάφτεις καὶ κλαδεύεις.
 -- Καλῶς τὸ νερὸ τὸν ἄγουρο τῆς κορασιᾶς τὸν ἄνδρα.
 -- Θὰ σ' ἐρωτήσω γέροντα, νὰ μοῦ τὸ μαρτυρήσης
 τὸ «τίνος γάμος γίνεται πέρα ἔς τὴ γειτονιά σου ;»
 -- Τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς βροντῆς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ χαμένου.
 Ζυγκὰ βαρεῖ τὸ μαῦρό του καὶ ἔς τὴ βρυσούλα πῆγε.
 -- Καλημέρά σου μωρ' γρηά, ποῦ πλένεις καὶ λευκαίνεις
 -- Καλῶς τὸν νερὸ τὸν ἄγουρο τῆς κορασιᾶς τὸν ἄνδρα.
 -- Θὰ σὲ ρωτήσ' μωρ' γρηά νὰ μοῦ τὸ μαρτυρήσης
 τὸ «τίνος γάμος γίνεται πέρα ἔς τὴ γειτονιά σου ;»
 -- Τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς βροντῆς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ χαμένου
 Ζυγκὰ βαρεῖ τὸ μαῦρό του ἔς τὴν ἐκκλησιὰ εὐρέθη
 -- Καλὸ ξακόνι ! πῶχετε ἐσεῖς οἱ Ζαγορίσιοι,
 δὲν βγάζετε τὴ νύφη σας νὰ τὴν κερνοῦν οἱ ξένοι
 -- Καλὸ ξακόνι ! πῶχομεν ἐμεῖς οἱ Ζαγορίσιοι
 ποῦ βγάζομε τὴ νύφη μας καὶ τὴν κερνοῦν οἱ ξένοι,
 ἐβγαλε τὴν ἐκέρασε τὴν πρώτη ἀρραβῶνα
 -- Σύρτε, φίλοι, ἔς τὰ σπήτια σας, συμπέντεροι φευγάστε
 ἐμένα μοῦ ῥθε ὁ ἄνδρας μου, τὸ πρῶτό μου στεφάνι,

13

- Νὰ μὴ ἔχα πέση ἀντ' ἄπεσα σιμὰ ἔς τὴν ἀφεντειά σου
 εἶδ' ἕνα ὄνειρ' ἀχαμνὸ καὶ δηλοῖ γιὰ τ' ἐσένα.
 -- Γιὰ πές το, πές το, Λένη μου, κι' ἐγὼ θὰ τὸ ξηγήσω.
 -- Εἶδα τὸ μαῦρό σου γυμνὸ, τὴν σέλλα ραγισμένη
 τὸ δόλλο τὸ μανδηλί σου ἔς τὴν στράτα ξαπλωμένο.
 -- Ὁ μαῦρός μου ἔναι ξενιτεῖα καὶ τὸ μανδηλί στράτα
 κι' ἡ σέλλα ποῦ ραγίστηκε εἶν' ὁ ξεχωρισμός μας
 -- Ποῦ πᾶς; ποῦ πᾶς; ἀσκή μου; κι' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
 -- Σ' ἀφίνω ὁῶ ἔς τὴν μάνα μου κι' ἐδῶ ἔς τὴν ἀδελφή μου
 κι' ἐδῶ ἔς τὴν ἐξαδέρη μου τὴν ἀρραβωνιασμένη,
 κι' ἐγὼ πάγω ἔς τὴν ξενιτεῖα μὲ τὴν καρδιά καμένη
 -- Μαχαίρια εἶν' ἡ μάνα σου σπαθὰ ἔναι ἡ ἀδελφή σου
 κι' ὅλα τὰ ληανομάχαιρα ἡ πρώτη σου ἑξαδέλη.
 -- Νὰ ῥθῶ κι' ἐγὼ ἀσκή μου σιμὰ ἔς τὴν ἀφεντεῖά σου
 -- Λενίτσα μ' ἐκεῖ ποῦ πάγω ἔγώ, κορίτσια δὲν διαβαίνουν
 κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου ἔς τὴν γῆ νὰ κοκκινίσῃ
 παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ μάτια σου ἄλλος νὰ τὰ φιλήσῃ.

14

Καλότυχα ἔναι τὰ βουνὰ καλότυχοι κι' οἱ κάμποι
 ποῦ θάνατο δὲν καρτεροῦν καὶ χάρο δὲν παντέχουν
 μόν' καρτεροῦν τὴν ἄνοιξι νὰ ῥθῇ τὸ καλοκαίρι
 νὰ βγοῦν οἱ Βλάχοι ἔς τὰ βουνὰ νὰ βγοῦν κι' ἡ Βλάχοπούλες
 νὰ βγοῦν τὰ βλαχοπρόβατα μὲ τὰ λαμπρὰ κονδούνα.

15

Κινήσαν τὰ καρβάνια τὰ Ζαγοριανὰ
 κίνησε κι' ὁ καλὸς μου νὰ πάγῃ ἔς τὴν ξενιτεῖα
 κι' οὔτε γράμμα μοῦ στέλλει οὔτε ἀντιλογία
 μοῦ στέλλ' ἕνα μανδηλί μὲ ἑκατὸ φλωρητιά.

᾽ς τὸν πάτο ᾽ς τὸ μανδῆλι γράφει ἀντιλογιὰ
—Θέλεις κόρη μ' παντρέψου, θέλεις καλογερῇ
θέλεις τὰ μαῦρα βάλε καὶ καρτέρει με
ἐδῶ ᾽ς τὸν τόπον ποῦ ἔμαι κορίτσια ἔναι πολλὰ
πανδρεύθηκα μιὰ κόρη Μάγισσας παιδὶ
μαγεύει τὰ καράβια καὶ ταῖς θάλασσας
ἐμάγευε κι' ἐμένα καὶ δὲν ἔρχομαι
ὅταν κινῶ γιὰ νὰ ῥθω, χιόνια καὶ βροχαῖς
ὅταν γυρίζω πίσω, ἥλιος ξαστερδιά.

16

Ἐφῆς βγῆκα κι' ἐπλάγισα σὲ πέτρα, σὲ λιθάρι
ἐκεῖ ἦταν μνημεῖο κλέφτικο, θαμμένο παλληκάρι.
Δὲν τό ᾽δα καὶ τὸ πάτησα βαρυνὰ μέσ' ᾽ς τὸ κεφάλι
ἔκωω τὸ μνημεῖο καὶ βουγκᾶ καὶ βαρυναστενάζει.
—Μνημῆμά μ' τί ἔχεις καὶ βουγκᾶς καὶ βαρυναστενάζεις;
Μήπως τὸ χῶμα σοῦ βαρεῖ; μήπως ἡ μαύρη πλάκα;
—Οὔτε τὸ χῶμα μοῦ βαρεῖ, οὔτε ἡ μαύρη πλάκα,
μοῦ βάρεσε ποῦ μὲ πατᾶς ἐπάνω ᾽ς τὸ κεφάλι.
Τᾶχα δὲν ἤμουν κι' ἐγὼ νειός, δὲν ἤμουν παλληκάρι;
τᾶχα δὲν ἐπερπάτησα νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι;

17

Τρεῖς ἀητοί, τρεῖς σταυραητοί, τρεῖς πουλιὰ γραμμένα
πέτρα σὲ πέτρα κάθονταν, λιθάρι σὲ λιθάρι
κι' ἐκεῖ κλαῖγαν τὰ ντέρτια τους καὶ τὰ παράπονά τους
ἕνας ἔπεε πολὺ κρασί τὸν πόναε τὸ κεφάλι
κι' ἄλλος ἔχασε τὰ πουλιὰ καὶ κάθεται καὶ κλαίει
κι' ἄλλος ἐπαραγῆρσε κι' ἔπεσαν τὰ φτερά του.
Γυρίζ' ὁ παραγέροντας καὶ τοὺς παρηγοράει
—ἔσὺ ποῦ ἔπες πολὺ κρασί, πᾶς κι' ἄλλο γιὰ νὰ γιάνης,
καὶ σὺ πᾶχασες τὰ πουλιὰ, πουλί ᾽σαι κι' ἄλλα κάνεις

ἄλλοι! σ' ἐμὲ τὸν γέροντα πῶπεςαν τὰ φτερά μου.
Βλέπω τὰ πλάγια πῶβροσκα τοὺς κάμπους ποῦ κοιμῶμουν.
Αὔριο βγαίνει ὁ κυνηγὸς νὰ λαγωκυνηγήσῃ
κι' ἂν μὲ πιτύχουν στὴ βοσκὴ μὲ πιάνουν τὰ ζαγάρια
κι' ἂν μὲ πιτύχῃ ᾽ς τὴ φωλιὰ, ρίχνει καὶ μὲ σκοτόνει.

ΜΙΑ ΗΛΕΙΑ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

(Τότε καὶ νῦν).

Εἰς τὰς ὑπάρειας τῆς χιονοσκεποῦς Νεμέρτσκης καὶ ἐπὶ
ἀνωμάλου, ἀλλὰ καταφύτου ἐδάφους διηυλακωμένου ὑπὸ πα-
ραλλήλου σειρᾶς ρυακίων ἔκτισται ἡ κώμη Μεύδεζα, ἡ ἰδιαι-
τέρα μου πατρίς. Εὐρύτατος ὀρίζων πλαισιοῖ τὸ χωρίον τοῦτο.
Τὰ παρακείμενα γραφικὰ τοπία, αἱ χλοεραὶ καὶ ἀνθοστόλι-
στοι ἐκτάσεις καὶ αἱ δασώδεις λοφοσειραὶ τοῦ κπέναντι βουνοῦ
Κουτσοκράνου κατὰ τοὺς ἐκρινούς μῆνας ἀφαρπάζουσι κυριο-
λεκτικῶς τὸ βλέμμα τοῦ θεατοῦ. Τὰ διαυγέστατα πρὸς τού-
τοις ὕδατα καθιστῶσι τὴν ἐκείσε διαμονὴν ἀρκετὰ εὐχάριστον.
Τὸν χειμῶνα ἡ ὑπερκειμένη χιονόλευκος κορυφὴ τῆς Νεμέρτ-
σκης καὶ οἱ ἀπορρῶγες βράχοι τοῦ ἀνατολικῶς ὑψομένου ὄρους
Παπίγκου μὲ τὰς κρημνώδεις αὐτοῦ κατατομὰς ἐπιβάλλουσιν
ὡσαύτως γοητεῖαν ἀνέκφραστον τῇ παρατηρητῇ.

Ἀνέτειλεν ἡ 29 Ἀπριλίου. Ἡμέρα ἐκτάκτως διαυγῆς
καὶ ὥραία. Περὶ τὸ λυκόφως εἶχομεν συγκεντρωθῇ ἐν τῇ περι-

βόλῳ τῆς κεντρικῆς ἐκκλησίᾳς πέντε ὁμήλικες νέοι. Ὑπὸ τὸν γλυκὺν ψιθυρισμὸν τῶν ἐκεῖσε ἀραιῶν δένδρουλλίων, ὧν τὰ φύλλα ἐπέψκυεν ἀσθενῆς ζεφύρου πνοὴ διεχύθημεν εἰς τερπνάς διαλέξεις, ἐνῷ ἀπωτέρω ἡ ἡδύλαλος ἀηδὼν, ἡ τερψίθυμος συναυλίᾳ τῶν ἄλλων ποικιλοφώνων πτηνῶν τοῦ ἔαρος καὶ ἐκεῖ που εἰς τὸν παρακείμενον λόφον ἡ φλογερά τοῦ ποιμένου ἐπλήρουν ἀρμονίας τὸν ἀέρα. Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος προέβαλλε μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Παπίγκου καὶ ἰδιάζουσα τις αἴγλη ἐφαίνετο περιλούουσα τὰν ἀναθάλλουσιν φύσιν. Στιγμὴ ἐξόχως μαγικὴ, καθ' ἣν τὸ ὄμμα ἐζήτει εἴπερ ἄλλοτε ποτε ἀτέρμονα τὴν παράτασιν τῆς ἐξαισίας ἐκείνης φαντασμαγορίας.

Εἰς τὴν συναναστροφὴν ἡμῶν προσετέθησαν μετ' οὐ πολὺ καὶ τρεῖς ἔτι μεσήλικες. Ἡμεῖθα ἐν ὄλῳ ὁκτῶ ἔτοιμοι νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν στάνην¹ τοῦ Μπάρμπα-Δημήτρη, εἰς ἣν προσεκλήθημεν ἀφ' ἐσπέρας, χάριν ἐξοχικῆς διασκεδάσεως. Ἐφερεν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐπ' ὤμου τὴν ἀπαραίτητον πλόσκαν μὲ τὸ κρασί καὶ τὸ σακκοῦλι μὲ τὸ ψωμί του. Τὰ περαιτέρω ἐξηρτῶντο ἀπὸ τὸν τσέλιγκαν.²

— Ἐμπρὸς παιδιὰ· μᾶς εἶπεν ὁ πολὺς γέρον ἐλθὼν κατόπιν καὶ ἐλάβομεν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν στάνην, ἥτις ἀπεῖχε ἐκ τοῦ χωρίου μίαν περίπου ὥραν.

Δὲν λησμονῶ εὐκόλως τὸν γέροντα τοῦτον ὡς καὶ τοὺς ἄλλους τῆς προηγουμένης γενεᾶς, οἵτινες ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐξέλιπον ἤδη, καθότι ὑπῆρξαν λείψανα παρελθόντος μεγαλείου.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν στάνην. Ὁ μπάρμπα Δημήτρης διέταξε καὶ ἐσφαξαν ἄμνόν, ὃν ἰδίαις χερσὶν διεπέρασεν εἰς τὴν σούβλαν καὶ ἔθηκε παρὰ τὴν πυράν, ἐνῷ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι κόψαντες κλάδους ἐκαθήσαμεν ἐπ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν σκιὰν δρυός. Εἰς ἐξ ἡμῶν προητοίμασε τὸ κοκορέτσι καὶ εἰς διέτύπωσε τὴν

ἀπαίτησιν νὰ τεθῇ εἰς κίνησιν τὸ παγοῦρι μὲ τὸ ρακί, τὸ ὁποῖον εἶχε μαζὺ τοῦ ὁ μπάρμπα-Δημήτρη.

Τὸ κοκορέτσι μετ' ὀλίγον διενεμήθη εἰς τοὺς συνδικτυμόνας τὸ παγοῦρι ἐτέθη ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ὁ μπάρμπα-Δημήτρη ἤρχισε πρῶτος τὸ σύνθημα τραγοῦδι του, ἐνῷ εἰς ἐκ τῶν ποιμένων ἔστρεφε τὴν σούβλαν.

Νὰ μὴ ᾗα πέσῃ ἀντάπεσα σιμὴ στὴν ἀφεντειά σου
Εἶδα ἐν ὄνειρο ἀχαμνὸ καὶ δέλοι γιὰ τ' ἐσένα
Εἶδα τὸ μαῦρό σου γυμνὸ τῇ σέλλα ραγισμένη
Τὸ δόλιο τὸ μαντῆλὶ σου στὴ στράτα ξαπλωμένο.

Ἦτο καλὸς τραγοῦδιστής. Ἐψαλλε μετ' ἐξόχου ἡδύτητος καὶ περιπαθείας. Εἶχε καὶ τὸ μυστηριῶδες, τὸ ἐκτάκτως γλυκὺ, τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο ἄσμη τοῦ λευκότριχος γέροντος.

Δὲν εἶχε τελειῶσει τὸ τραγοῦδι του ἄκομψον ὅτε νεαρὰ χωρική διήλθε πλησίον ἡμῶν μεταβαίνουσα νὰ κόψῃ ξύλα ἐν συνοδείᾳ ἄλλων γυναικῶν. Ἦτο ροδόχρους καὶ εὐσταλὴς ὡς ὄλαι αἱ θυγατέρες τῆς Ἡπείρου. Ἐκεῖ που κατωτέρω ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀσχολουμένη εἰς τὸ ἔργον τῆς ἤρχισε νὰ ψάλλῃ.

Δὲν μοῦ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακροῦν
μόν' μοῦ βαροῦν τ' ἀνδρός μου τὰ μινύματα.
Οὔτε χαρτὶ μοῦ στέλλει κι' οὔτ' ἀντιλογία
μοῦ στέλλ' ἓνα μανδῆλι μ' ἑκατὸ φλωριά κτλ.

Τὸ ψητὸν ἦτο ἥδη ἔτοιμον. Ἐν τούτοις ἡ προσοχὴ ἡμῶν ἐστράφη πρὸς ἐκείνην. Καὶ αὐτὸς ὁ ποιμὴν στήσας τὸν ὀβελίτην ἄμνόν παρὰ τι δένδρον ἠκροῦτο ἡδυπχῶς τοῦ γυναικείου ἄσματος. Ἐλησμονήθη τὸ τραγοῦδι τοῦ γέροντος καὶ τὸ ψητὸν διότι τὸ γυναικεῖον μέλος ἔχει τὴν ιδιότητα ν' ἀφαιρᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ ἥρωος. Ὁ μπάρμπα-Δημήτρη μ' ὅλα ταῦτα ἐπανέλαβε τὸ περιπαθεῖς τοῦ τραγοῦδι, ἔλαβε χώραν τουτέστι ἀνισόρροπος πάλιν καὶ ἀμίλλα μεταξὺ νεαρᾶς γυναικὸς καὶ γέροντος, ὅστις ἐτόνισε τότε μίαν ἀλησμόνητον φράσιν δίκην παραπόνου: «Καῦμένα νειάτα !!!»

Ἡγέρθη μετὰ ταῦτα νὰ διαμελίσῃ τὸ κρέας, ἀλλ' αὐ-

1. Ποίμνη. 2. Ὁ ἡγέτης τῆς στάνης.

ἥσως ἢ σοῦδλκ με τὸ ψητὸν εἶχεν ἐξαρνησθῇ....

— Πάει τὸ ψημένο! φωνάζει κῆποιος ἐκ τῶν ποιμένων.

Συνοφρουοῦται ὁ μπάρμπα-Δημήτρης, φωνάζει, τρίβει τοὺς ὀφθαλμούς ἀλλ' εἰς μάτην. Κκτ' ἀρχὰς ἐθεωρήσαμεν τὸ πρᾶγμα ἀπλῶς χαριεντισμόν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ μυστηριώδης ἀρπαγὴ ἦτο βεβηχία. Τί συνέβη θὰ ἴδωμεν κτωτέρω. Ὁ στόμχος ἐκάστου διεμαρτύρετο ἐντόνως ἐκ τῆς ἀφορήτου πείνης. Κῆποιος ἐπρότεινε νὰ γευματίσωμεν ἀρκούμενοι εἰς τὸ προετοιμασθὲν γάλα. Ἡ φιλοτιμία ὅμως τοῦ μπάρμπα-Δημήτρη δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τοιαύτην ὕβριν. Διέταξε λοιπὸν οὗτος καὶ ἐσφαξῆν δεύτερον ἀμνόν, ὅστις μετὰ δύο ὀλοκλήρους ὥρας ἦτο ἑτοιμος. Κκτὰ τὸ δῶρον αὐτὸ διάστημκ οὔτε τραγοῦδι ἐλέχθη οὔτε ἄλλη συνδιάλεξις ἐγένετο. Ὁλων ἡ σκέψις ἐστράφη πρὸς τὴν μυστηριώδη κλοπὴν. Τέλος, κκτ' ἦν στιγμὴν παρετέθη τὸ δεύτερον κρέας καὶ ἤρξατο ὁ διαμελισμὸς αὐτοῦ ὁμιλος ἐκ δέκκ πατριωτῶν μᾶς ἐπλητίσεν. Εἶχον ἔλθει καὶ οὔτοι ἀργότερον καὶ ἐκάθησαν εἰς τὸν ἀπέναντι λόφον· δὲν ἦσαν προσκεκλημένοι εἰς τὸ γεῦμα· ἦλθον ὅμως μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ συνδιασκεδάσουν χωρὶς νὰ λάβουν ὑπ' ὄψει παρεξηγήσεις. Ἡ ἐποχὴ ἄλλως τε ἐκείνη δὲν διετῆρει τὰς σημερινὰς τυπικότητας.

Τοὺς ἐδέχθημεν κῆπως βαρυθύμως διὰ τὸν μόνον λόγον ὅτι τὸ κρέας ἦτο ἀνεπρκές καὶ μέχρις οὗ θὰ προετοιμάζετο καὶ ἄλλο ἔπρεπε νὰ παρέλθουν καὶ δύο ἀκόμη ὥραι.... Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην εἰς ἐκ τῶν νέων συνδαιτυμόνων ἀνελύθη εἰς καγχασμούς καὶ εἶπε :

« — Μὴ ζαλιζέσθι πολύ. Ἡμεῖς ἔχομε τὸ ψητό μας· θέλομεν ἀπλῶς νὰ διασκεδάσωμε μζζύ».

Ἐμάντευσε βεβηχίως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι τὸ ψητὸν τῶν ἰδιοτρόπων τούτων φίλων ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ τόσον ἀπροόπτως ἐξηφανίσθη. Εἶπον, ὅτι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἐδέχετο τοιούτους χονδροειδεῖς χαριεντισμούς. Ἀλλως τε οἱ αὐτόκλητοι ἐκεῖνοι φίλοι

εἶχον λάβει ὑπ' ὄψει ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς μόνος ἀμνὸς ἦτο ἀνεπαρκὴς διὰ τόσους συνδαιτυμόνας.

Τὸ ἐξοχικὸν αὐτὸ γεῦμα διεξήχθη μετὰ μεγίστης φαιδρότητος. Ὁ μπάρμπα-Δημήτρης εὐρίσκετο εἰς τὸ ζενιθ τῆς χαρᾶς του, διὰ τὴν εὐφύιαν τῶν αὐτοκλήτων φίλων του Τραγοῦδια, καγχασμοί, σκώμματα ἐκυριάρχουν μέχρι τῆς ἐσπέρας ὅτε ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ χωρίον. Ἐπὶ πολλὰς δὲ κατὰ συνέχειαν ἡμέρας ὁ εὐτράπελος γέρων ἐνθυμούμενος τὴν χωρικὴν ἐπανελάμβανε· «Καῦμένα νειάτα !.....

Ἡ κοινότης Μευδέζης κατὰ τὰ ἔτη τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ἐθεωρεῖτο τῇ ἀληθείᾳ μία εἰκογένεια. Ἀμοιβαία καὶ εἰλικρινὴς ἀγάπη συνέδεε τοὺς κατοίκους. Δὲν εἶχον εἰσχωρήσει ὁ φθόνος, οἱ διαπληκτισμοὶ καὶ αἱ διενέξεις τῆς σήμερον. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς τότε ἐποχῆς ἦσαν εὐτυχέστεροι. Τὰ κατὰ τὸ ἐξοχικὸν ἐκεῖνο γεῦμα διατηρῶ ἀνεξίτηλα ἐν τῇ μνήμῃ μου μαζὺ μὲ τόσας ἄλλας ὥραις ἐντυπώσεις τῆς σφριγώσης νεότητος. Τότε τὰ πάντα μοὶ ἐφαίνοντο ρόδινα καὶ ἀτέρμονα. Ἐνόμιζον ὅτι ὁλος ὁ βίος διαρρέει οὕτω γλυκὺς καὶ γαλήνιος καὶ ὅτι ἡ ἀδελφικὴ εἰλικρίνεια καὶ ἀμοιβαία ἐκτίμησις θὰ παρέμενον ὡς αἰώνιον ἠθικὸν στέμμα τῶν συμπατριωτῶν μου. Τὰ χρυσὰ ταῦτα ὄνειρα ἀτυχῶς διέψευσεν ὁ παιδαμάτωρ χρόνος. Τὸ μῖσος καὶ ἡ ζηλοτυπία διέρρηξαν πρὸ ἐτῶν τινῶν τοὺς δεσμούς τῆς ἀλληλεγγύης. Κῆγὼ ἐκεῖ, ἐνθὺ ἄλλοτε διῆλθον τὰς ὠραιότερας στιγμὰς τοῦ βίου μου λικνιζόμενος ἐν μέσῳ ἡδυτάτων ρεμβασμῶν, θεωροῦμαι ἤδη ξένος παρὰ τὴν διακαῇ θέλησιν μου, διότι οἱ ζηλώσαντες δοῖξαν Ἡροστράτου μετέβαλον τὸν πατρικὸν μου οἶκον εἰς σωροὺς ἐρείπιων καὶ μὲ ἠνάγκασαν νὰ ζήσω μακρὰν τοῦ τόσον μοὶ προσφιλοῦς ἐκείνου ἐδάφους. Αἱ εἰλικρινεῖς ἐκοηλώσεις συγγενῶν καὶ φίλων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ θεραπεύσουν τὸ ἠθικὸν τοῦτο ἄλγος τῆς ψυχῆς μου. Ἡ θέα τῶν ἐρείπιων ἐκείνων κεντᾷ ἐκαστοτε τὰς εὐπαθεστέρας χορδὰς τῆς καρδίας μου καὶ μὲ βυθίζει ἀενάως εἰς βαρυθύμους σκέψεις, εἰς ἅς μᾶτην ἀνοζητῶ τῆς οὐδύνης ταύτης τὴν αἰώνιαν λήθην !...

Ἐν Βοστίνῃ

Λεων. Μ. Βασιλειάδης

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

— 383 —

Πασχάλιον	Σελ.
Ἑορταὶ Αὐτοκρατορικαί.	»
Μηρολόγιον	7— 12
Πρῶται λέξεις ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	13
Ποίημα πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον ὑπὸ Μ. Παπαδοπούλου	27
Ἡ Α. Ἐξ. ὁ Νομάρχης Ἰωαννίνων Ὁσμὰν Φεβζή Πασᾶς ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	31
Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἡπείρου ὑπὸ Ε. Παγούνη Κλάδος ἐλαίας εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδράντος Ἀβέρωφ ὑπὸ Κορηλίας Α. Πρεβεζιώτου	34
Ὁ ἀποχωρισμὸς (ποίημα) ὑπὸ Ἰω. Οἰκονόμου	39
Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις σχολῶν ὑπὸ Ι. Α. Χαρισιάδου ἱατροῦ	42
Ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἐορτῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Πατριάρχου (ποίημα) ὑπὸ Μ. Παπαδοπούλου	46
Τὰ ἑκατομμύρια τοῦ Δόμπολη καὶ τὸ Πανεπιστήμιον ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	62
Σύντομος γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφὴ τῆς Δρυϊνουπόλεως ὑπὸ Ν. Γ. Μυστακίδου	64
Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει (ποίημα) ὑπὸ Μ. Παπαδοπούλου	67
Σβρυσμένο τραγοῦδι (διήγημα) ὑπὸ Θ. Γ. Θεολογῆ	73
Γλυκεῖα σκηνογραφία ὑπὸ Σπ. Οἰκονόμου	75
Ἡθὴ καὶ ἔθιμα Δρυϊνουπόλεως ὑπὸ Ν. Γ. Μυστακίδου	82
Βακχικὸν (ποίημα) ὑπὸ Γ. Νεάνθους	86
Ἡ Ἡπειρώτις ὑπὸ Χρ. Β. Χατζοπούλου	90
Τοπογραφικαὶ σελίδες. Ἡ Πάργα ὑπὸ Α. Α. Παναγιωτίδου ἱατροῦ	92
Ἡ σκιά (ποίημα) ὑπὸ Ἰω. Οἰκονόμου	104
Αἱ βάσεις τοῦ μεγαλείου τῆς Ἡπείρου ὑπὸ Ε. Παγούνη	111
Ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμὸς παρηγοριὰ δὲν ἔχει (ποίημα) ὑπὸ Ι. Οἰκονόμου	113
	118

Τοπογραφικά. Τὸ Δελβινάκιον ὑπὸ Κ. Ἐξάρχου Διαπρεπεῖς Ὀθωμανοὶ Ἡπειρώται ὑπὸ ***	Σελ.	120
Κληρικοὶ καταγόμενοι ἐξ Ἡπείρου ὑπὸ ***	»	122
Ἡθογραφία ἐνὸς ζεύγους τοῦ Ὀλύμπου ὑπὸ Κ. Π. Σπανοῦδης	»	123
Ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς ὑπὸ Νικολ. Γ. Μυστακίδου	»	124
Ἡθὴ καὶ ἔθιμα τοῦ τμήματος Πωγωνίου ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	132
Ἱστορικαὶ σελίδες. Τὸ Δέλβινον, ἡ ἀρχαία πόλις Φοινίκη, ἡ μονὴ Μεσοποιάμου καὶ οἱ Ἄγιοι Σαράντα ὑπὸ Ν. Γ. Μυστακίδου	»	137
Ἡ περὶ τὴν τροφὴν διαίτα τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐν Ἡπείρῳ ὑπὸ Γ. Γκινοπούλου, ἱατροῦ	»	155
Σ' τὰ ξένα (ποίημα) ὑπὸ Θ. Γ. Θεολογῆ	»	161
Νικόλαος Γ. Βράγκαλης ὑπὸ Ε. Παγούνη	»	176
Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς καὶ ἡ Σταυροπηγιακὴ μονὴ Μολυβδοσκεπάστου (ἱστορικαὶ σημειώσεις) ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	178
Τὸ καλάμι (διήγημα ἑμμετρον) ὑπὸ Ι. Οἰκονόμου	»	180
Ἡ Μάγισσα (διήγημα) ὑπὸ Ἀθ. Οἰκονομίδου	»	185
Ἀθαν. Οἰκονομίδης ἐκ Πολιτισιάνης (βιογραφικαὶ σημειώσεις) ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	189
Ἐπὶ τῇ ὀνομ. ἐορτῇ τοῦ ἁγ. Δρυϊνουπόλεως ὑπὸ Μ. Παπαδοπούλου	»	220
Σελίδες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας μου ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	223
Τὸ φάντασμα (διήγημα ἑμμετρον) ὑπὸ Ἰω. Οἰκονόμου	»	225
Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ σημειωματαρίου μου. (Γλωσσικοὶ μαργαρίται ὁ τύπος τοῦ δασκάλου κτλ.) ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	234
41 Βακχικὸν (ποίημα) ὑπὸ Γ. Νεάνθους	»	246
Οἱ Μεγάλοι Ἡπειρώται καὶ τὰ κληροδοτήματα αὐτῶν ἐν συντόμῳ ὑπὸ Ε. Παγούνη	»	252
Ἐθνογραφικὰ σημειώματα (οἱ Βλάχοι τῆς Ἡπείρου) ὑπὸ Θ. Ν. Κ.	»	254
	»	256

Πρὸς τοὺς κυνηγοὺς (ποίημα) ὑπὸ Γεωργ. Νεάνθους	»	261
Τὸ Κάτω Λάμπορον καὶ τὰ Ζάππεια κληρο- δοτήματα ὑπὸ Θ. Παναγιωτίδου	»	263
Φύρδην μίγδην ὑπὸ Ε. Παγούνη	»	268
Ἱστορικαὶ σελίδες. (*Η Χειμάρα) ὑπὸ Ν. Γ. Μυστακίδου	»	272
Ἐκ τοῦ ποιμενικοῦ βίου. (*Ηθῃ καὶ ἔθιμα τῶν Βλάχων Μετζίτη) ὑπὸ Λεων. Μ. Βασιλειάδου	»	277
Ἱστορικὴ περιγραφὴ τοῦ Ἄνω Λαμπόρου καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ βασιλικοῦ ναοῦ ὑπὸ Ν. Γ. Μυστακίδου	»	286
Θεοπρωτικά ἀρχαιολογήματα (τὰ Πελασγικά τείχη τῆς Βέλγανης) ὑπὸ Δημ. Α. Πανα- γιωτίδου	»	292
Ἡπειρωτικαὶ ἡθογραφίαι. (Τὰ πρόβατα) ὑπὸ Πτωχοπροδρομόν	»	297
Συμβουλὴ εἰς Ἀμυγδαλὴν (ποίημα) ὑπὸ Σ. Φραγκούλη	»	303
Ὁ Βλάχος καὶ τὸ κατο.οὔπι. (Κωμωδία μο- νόπρακτος) ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου . . .	»	305
Ἡ οἰωνοσκοπία (πραγματεία ἔμμετρος) ὑπὸ Ι. Οἰκονόμου	»	311
Λόγος ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων Εὐαγ. Ζάππα ὑπὸ Γ. Νεάνθους.	»	319
Οἱ γύφτοι τῆς Ἡπείρου ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	323
Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων (ποίημα) ὑπὸ Ι. Οἰκονόμου	»	332
Λαογραφικά. Ἡθῃ καὶ ἔθιμα τοῦ τμήματος Παραμυθίας ὑπὸ Α. Α. Παναγιωτίδου .	»	335
Ἐκ Ζαγορίου. Ἀναμνήσεις πολυμήρου αἰχ- μαλωσίας ὑπὸ Θ. Α. Φραγκούλη . . .	»	343
Ἡ δημώδης ποίησις ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου	»	362
Συλλογὴ δημοδῶν ᾠμάτων (ᾠματα 17)	»	364
Μία ἡδεῖα ἀνάμνησις τῆς νεανικῆς μου ἡλικίας (Τότε καὶ νῦν) ὑπὸ Α. Μ. Βασιλειάδου .	»	380
Τ Ε Δ Ο Σ		

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΑΞΙΟΤΙΜΩΝ Κ.Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φρον-
τίδι τοῦ κ. Ἀθ. Σακελλαρίδου : Πύρρος Χρ. Σακελλάριος
(Ἰωαννίτης). Ἀθανάσιος Δ. Σακελλάριος (Ὀλύμπιος). Δ.
Εὐγενίδης. Ἀθ. Λαμπρόπουλος. Γεώργιος Κώνστας. Κωνστ.
Μαρούλης. Α. Allot. Ἀλέξανδρος Φασόν. Ἰ. Ἀ. Τσιοθα-
ρίδης, Ἀλέξανδρος Βαξεβάνογλου. th. Sideris. Ἀριστείδης
Διμάνης. Ἰωάν. Παππαδάκης (Ἡπειρώτης ἐκ Βουρμπιάνης).
Ἡρακλῆς Παππαδάκης. Ἰ. Ἀθανασίου (Ἰωαννίτης) Κ. Οἰκο-
νομίδης (ἐκ Σερβίων) Ἐμμ. Ἰωαννίδης (ὑπάλληλος). Θ. Παπ-
παθανασίου (Καθηγητής). Μ. Γ. Λιόντης (Φωτογράφος). Ἀ-
δελφοὶ Χαλκιά. G. B. joanides (professeur des Fran-
çais). Σπυρ. Ἰ. Βασιλειάδης. Ἀ. Κηπίστιογλου (ἐκ Βερροίας).

Οἱ ἐν Πόρτ Σαῖτ. Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι
τοῦ Κ. Ἀθ. Νότση : Ἰωάννης Δάλας. Ἀθάν. Νότσης.
Ἀδελφοὶ Μπρισίμη. Παναγ. Τζήμας. Κ. Σ. Πλατῆς. Χρ. Σ.
Στούπης. Θεοδόσιος Μπινέτης. Ματθαῖος Γ. Λογοθέτης.
Παναγ. Ἀθ. Κασούλας. Ν. Δ. Τζατζάνης. Φίλιππος Χρονιά-
δης. Νικόλαος Οἰκονόμου.

Οἱ ἐν Μετσόβω. Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι
τοῦ κ. Βασιλείου Καλογήρου — Β. Καλόγηρος (τελειόφοιτος
τῶν φυσικομαθηματικῶν.) Ἰωάννης Ταμβάκος (Διδάσκαλος.)
Νικόλαος Πετρίδης (ιατρός.) J. Kiriaccou. N. Miliotes
Alexandrie. Β. Μηλιώτης. Παναγιώτης Π. Αὔδης (Διευ-
θυντής τοῦ φαρμακείου). Νικόλαος Γ. Κριτζάλης (ἐμπορός.)
Σέργιος Θ. Δημητρίτης (τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας) Δημή-
τριος Ἰατρόπουλος (ιατρός). Σέργιος Βράκας. Ἀδάμος Ἀδχ-
μίδης (μυητής τοῦ σχολαρχείου). Σέργιος Ἀ. Ζόγκας. Δημή-
τριος Σ, Κατσίμπρας (διδάσκαλος τῆς τουρκικῆς). Λεωνίδας
Ἀ. Μίχου (κτηματίας).

Οἱ ἐν Δροβιάνῃ. Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι
τοῦ κ. Νικολάου Γ. Μυστακίδου . . . Οἰκονόμος Παπᾶ-Χρῆ-
στος Καλύβας (Ἀρχιερατ. ἐν Ἀρ)στρῶ ἐπίτροπος). Οἰκονό-
μος παπᾶ Πάνος Πετρίδης (Ἀρχιερατ. ἐν Δροβιάνῃ ἐπίτροπος
καὶ πρόεδρος τῆς ἐφορείας τῶν σχολῶν) Παπᾶ Φώτιος Μπί-
λης (ιεροεπιστάτης τῆς κατὰ τὴν κορυφὴν Δροβιάνης ἱερᾶς
Μονῆς τοῦ προφ. Ἡλίου). Ἱεροδιάκονος Βασίλειος Δ. Λουκάς.

Παναγιώτης Παπαναστασίου (διευθυντής 'Αστικής σχολῆς).
'Ιωάννης Πράστικας. 'Ιωάννης Β. Χαρίτος. Χρῆστος Παπα-
δόπουλος. 'Ιωάννης Νοθανάηλ. ('Ιατρός.) Σταῦρος Χ. Μάνος
'Ιωάννης Οικονόμος (ἐκ Δουβιανῆς) Βασίλειος Παπαναστασίου.

Οἱ ἐν Πάργῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ
κ. Δ. Α. Παναγιωτίδου Δημαρχιακοῦ ἱατροῦ ἐν Μαργαριτίῳ.
Τηλέμαχος Βόζιος. Γ. Εὐαγγελίδης. 'Αλκιβιάδης Βερτόδου-
λος. Βασίλειος Δ. Ζῶτος. 'Ιερεὺς Γεράσιμος. Σ. 'Α. Πατέρας.
'Ι. 'Α. Δούκας (ἐξ 'Αγυῖας). Εὐάγγελος Δερβιτσιώτης. Πι-
ναχ. Βάλμες. 'Αθαν. Οικονομίδης.

Οἱ ἐν Μαργαριτίῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι
τοῦ κ. Δ. 'Α. Παναγιωτίδου Δημαρχιακοῦ ἱατροῦ.

'Ο ἐν Μαργαριτίῳ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Οικονόμος
Π' Γεώργιος (ἐκ Σουβλάσκης) Σωμ. 2

'Ο ἐν Μαργαριτίῳ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Οικονόμος Π'
Γεώργιος (ἐκ Σενίτσας) 1.

Χρῆστος Στεφανίδης. 'Ιωάννης Δημητρίου (ἐκ Λαμπόβου).
Γ. Πάκος. Βασίλειος Στωϊκὸς (ἐκ Πρεβέζης). Νικόλαος Τριαν-
ταφύλλης. Δ. 'Α. Παναγιωτίδης.

Οἱ ἐν 'Αργυροκάστρῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι
φροντίδι τοῦ κ. 'Α. Κέντρου λογιστοῦ τοῦ Μονοπωλείου τῶν
Καπνῶν. Δ. Ζαφειρόπουλος Βοηθὸς διοικητῆς ('Αργ)στρου).
Ahmet Chucry Bey Mudir de la Regie. Σ. 'Α. Κέντρος
(λογιστὴς τοῦ μονοπωλείου καπνῶν 'Αργ)στρου) 2. Μ. Τσιάκος
(ἱατρός 'Αργ)στρου). Δημήτ. Σούρλης (ἱατρός). Χαρ. Παπα-
δόπουλος (Ζαχαροπλάστης). 'Ιωάννης Ζιάγκας (Φαρμακοποιός).
Νικόλ. 'Ελευθεριάδης (ὀδοντοῖατρός). Γεώργιος 'Α. Τσέλιος
(ἱατρός). 'Ιωάννης 'Α. Σέββη. Παπᾶ Βασίλειος Μικέλης
(ἐκ Λεονίτσας). Δημήτριος Λαμποβιτιάδης. Βασίλειος Τζιου-
τσόπουλος. Γιαβέρ Χουρσὴτ Βέης ('Αργυροκάστρον 2). Δη-
μήτριος Δήμας (ἱατρός). Τημολέων Μπαμίχας. Πέτρος Εὐγε-
νικός. Οικονόμος παπᾶ Χρῆστος Καλογερόπουλος. (ἐφημέρ.
'Αρ)στρου). Δημήτριος Ν. Γκοδέλας.

Οἱ ἐν 'Αργυροκάστρῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι
φροντίδι τοῦ κ. Θωμᾶ Παπαδοπούλου διδασκάλου : Οἱ διδά-
σκαλοι τῆς 'Αστικῆς σχολῆς 'Αργ)στρου Κέντρος Κώτσης, Θω-
μᾶς Παναγιωτίδης, Γεώργιος Οικονόμος, Χρῆστος Γκιόλμας,
Τηλέμαχος Θ. Παπαδόπουλος, — Πέτρος Π. Μπούμπας, (ἐμ-
πορος). Ζώης Κ. Μάσιος (βιβλιοπώλης) Αἱ διδασκάλισσαι τοῦ

Παρθεναγωγείου: Εὐαγγελία Σουρτζῆ. 'Ασπασία 'Αρχιμανδρί-
του. Θεόδωρος Γ. Ζωίδης (μαθητῆς) Κ. Μποσιάνης (μαθητῆς)
Κ. Παπαδόπουλος (μαθητῆς) Κήρυκος Τσιαμίδου (μαθητῆς)
Θωμᾶς Καρέτσος (μαθητῆς) Στέφανος Νουσιάδης (διδάσκαλος)
Τεριαχάταις.

Οἱ ἐν Σχωριάδες Πωγωνίου. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρό-
φρονι φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Β. Καλύβα. Βασίλειος Α.
Καλύβας, 'Ιωάννης Δ. Μούτσιος, Γεώργιος Β. Καλύβας, Χρ.
Ι. Πασπαλίδης, Χαράλαμπος Α. Οικονομίδης, (διευθυντῆς τοῦ
ἀρρεναγωγείου) Χρῆστος Π. Καλύβας, Κ. Οικονομίδης (ἐμ-
πορος) Βασίλειος Γ. Πασπαλίδης, Θεμιστοκλῆς Σ. Μπάντου.

Οἱ ἐν Μευδέξῃ Πωγωνίου. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρό-
φρονι φροντίδι τοῦ κ. Π. 'Αναγνωστοπούλου : Π. 'Αναγνω-
στόπουλος, Χ. Κεραμύδας Π. Σαφακόπουλος, Χρ. Καραζιώ-
της, Δημ. Ι. Γκουτζιουμπίνας, 'Αντ. Μπαταρᾶς (ἐκ Πρεσό-
γιανης). Βασίλειος Μπαρόνας, Γεώργιος Παπαχρήστου, 'Εμ-
μανουὴλ Παναγιώτου, Δημ. Λεοντόπουλος (διδάσκαλος). Κο-
σμᾶς Κροζόπουλος, 'Αριστείδης Α. Παπαχρήστου.

Οἱ ἐν Κοτσάνῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ
κ. Γρηγορίου Θ. Μπουργάρη : 'Α. Χατζῆ Στέργιου (βοηθὸς
ὑποδιοικητῆς). Γεώργιος 'Αν. Τάχος (Café de Theatre) Α.
Τσιάνος (διευθυντῆς τοῦ ἑλλην. σχολείου). 'Αδελφοὶ Κ. Βαν-
τέρα (ἐμποροι), Κωνσταντῖνος Ζιάγκας (ξενοδόχος), Χαρ. Μι-
χαήλ (παντοπώλης). Πέτρος Δ. Χρήστου, Διονύσιος Λαγ-
γούσης (μηχανικός), 'Ιω. Κ. Κοτρότσας καὶ Σας (ξενοδόχοι),
Στέργιος Μιχαήλ (ἐμπορος), 'Αριστοτέλης Γιέπης (ἐμπορος).

Οἱ ἐν Δράμῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ.
'Αποστόλου Χατζόγλου. 'Ο ἅγιος Δράμας Χρυσόστομος 2.
'Αδᾶμ 'Ιωάννου, Στέργιος Φέσσας, 'Ηλίας Φέσσας, Χρῆστος
'Αποστόλου, Δημήτριος Τζιόννη, 'Αθαν. Μπέτσας, 'Απόστο-
λος Χατζόγλους (δικαστῆς Δράμας), Βασίλειος Χατζόγλους
(μαθητῆς).

Οἱ ἐν Καβάλλῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ
ιδίου. 'Ο ἀρχιμανδρίτης Σπυρίδων Βλάχος 2. Γεώργ. Μαργα-
ριτῆς, Δημ. Παζῆς. Κλεάνθης Τερμεντζῆς, Στέφ. Πουλί-
δης, Στέφανος Καραγεώργης, Θεόδ. Φέσσας, Στέφανος Βού-
λιος, Μικῆς 'Εμπειράκης, 'Ηρακλῆς Φέσσας. Πέτρος Χρυσό-
χοος.

Οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φρον-

τίδι τοῦ κ. Γεωρ. Ἀλφρέδου. Γ. Ἀλφρέδου: ἐκ Μευδεζης, Β. Τσιόλης, Χρ. Βιλέτης, Ἡρακλ. Μυρτίλος, Θεμ. Ἀρμπυρος, Λεων. Ζάννης, Γεώργ. Τζόβας, Χρ. Λάβαρης, Δημ. Σίτης, Χριστόφορος Γκαύμας, Ἀθ. Κούσκουρας, Ἰωάν. Κούσκουρας, (διευθυντὴς τῆς ἡμερηίδος Ἀληθείας) Β. Ρούκας. Ἀρ. Κύρκος, Ἰ. Χανδάνος, Θεοφ. Κοτσικόπουλος. Γρ. Ἀρχιμανδρίτης.

Οἱ ἐν Σκαμνελίῳ Ζαγορίου. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Θεοφάνους Φραγκούλη. Θεοφάνης Φραγκούλης (ἐλληνοδιδάσκαλος), Γεώργ. Χ. Δῶδος, Β. Χ. Δῶδος, Κωνστ. Δ. Δαθαντζῆς, Νικ. Κέντρος (ἐκ Τσεπελόβου) Νικόλαος Χατζηγιάννης, Δημήτριος Μ. Φάντης, (Μεμούρης τοῦ Μονοπωλείου τῶν καπνῶν ἐν Τσεπελόβῳ). Παπανικόλαος Ζήτης Κυριάκος Χρυσόχοος, Ἀπόστολος Βαλντέζης (ἐκ Μπάγιας) Γεώργ. Χρ. Δημητριάδης (φωτογράφος) 3.

Οἱ ἐν Σωπικῇ Πωγωνίου. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Γ. Γκινεπούλου ἱατροῦ: Γ. Α. Γκινόπουλος, Κ. Ζέρης, Χ. Γέρος Χαρ. Παπαγιάννης, Χουσὲν Ἰσμαήλ, Ἀριστείδης Ἀθανασίου (ταχυδρόμος), Ἡλίας Πλωτης, Παπᾶ Εὐθύμιος Παναγιώτου, Β. Εὐθυμιάδης, Οἰκονόμος Παπᾶ Κωνσταντίνου, Παναγ. Εὐθυμ. Κυρούσης (ἐμπορος ἐν Βοστίνῃ) Κ. Οἰκονομίδης, Κ. Α. Κολέρας (λεπτοεργός).

Οἱ ἐν Ἀργυροκάστρῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Χαρ. Καργιάννη Ἐκκοδόχου—Γεώρ. Κάργιαννης. Χρήστος Γκαψέλας (Ἀρχιτέκτων). Ἰωάν. Ζ. Ντάκας (ἐκ Κόσιαβίτσας). Ἀθ. Εὐαγγ. Ντούμης (διδάσκαλος). Ἰωάν. Λιάζόπουλος. Ἀθαν. Ντάγκας. Οἶκον. Παπᾶ Δημήτριος. Εὐάγγελος Γκάτσιος (ἐμπορος). Δημήτριος Κιοῦρκος (ράπτης). Ἰωάννης Π. Σπυρίδωνος. (ὠρολογιοποιός). Ἐφορεία Ζ. σχολῆς Δέκλης.

Οἱ ἐν Αὐλῶνι. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Ἀ. Μπόζιου: Ἰω. Κύργιος Ἀποστόλου. Ἰω. Κυριακίδης. Σπυρίδων Ἡλιάδης (φαρμακοποιός). Ἰωάννης Λουκάς (ἐμπορος) Ν. Ἀ. Μέντες. Ἰωάννης Ἀν. Μπόζιου (ἐμπορος) 2. Χαρ. Τσούκαλης (ἱατρός). Ἐ. Εὐθυμιάδης (ἐμποροράπτης). Γεώργιος Κολέκας (φαρμακοποιός) Ἀδελφοὶ Ἀ. Στράτη. Ν. Φραγκάκης (ἱατρός). Βασίλειος Ἰωάν. Μπόζιου. Ἀθαν. Πλιούμπης (δικηγόρος). Χρήστος Δ. Ζούλλης. Χρήστος Ν. Δέσκας. Ἀν. Δαβικόπουλος. Νικόλ. Ὀδυσεύς Ἰωάννης Μ. Εῶγκας (φαρμακοποιός) Γ. Χουτόπουλος.

Οἱ ἐν Κονίτῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Ν. Εὐθυμιάδου. Παπᾶ Κωντίνου Πα. Χρήστου (ἐκ Κορτινίστης). Ν. Ζῶτος (ἱατρός) Παπᾶ Γεώργιος Κωντίνου. Βασίλειος Δημητρίου. Β. Χ. Τζοανίδης. Ἡλίας Γ. Τζανόπουλος.

Οἱ ἐν Ζίφτα Αἰγύπτου. Τῇ εὐγενεὶ φροντίδι τοῦ κ. Θωμᾶ Χατζοπούλου. Θωμᾶς Χατζοπούλος. Costis Alexiou (Zifta), Georges Perdicaris.

Οἱ ἐν Λούρῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Κωνστ. Δελλάρη: ὁ ἐν Λούρῳ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος οἶκον. Νέστωρ. Οἰκονόμος Χρύσανθος (ἐν Φιλιππιάδι). Α. Ν. Ζήσης (ἱατρός). Στεφ. Χ. Μπουλάς. Βασίλ. Ντίλιος. Νικόλ. Δαρδαμόνης. Χριστοδ. Βενέτης. Ἰωάννης Μπάμιας. Δ. Χ. Γεωργιάδης. Γεώργ. Σπύρος. Εὐάγγελος Παπᾶς. Εὐάγγελος Ντέζος. Χρήστος Ζέζας καὶ Σα. Κωντίνος Δούκας. Γεώργιος Δάσκαλος. Χρήστος Καλσιόρας. Κων. Εὐθ. Οἰκονομίδης. Κωντίνος Ν. Δελλάρης 2. Ἰωάννης Δούκας.

Οἱ ἐν Ἐσκι-Σεχίρ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Θανοπούλου—Χρήστος Ρέσσος. Ἰωάννης Σούρλας. Ζ. Φωτιάδης. Θωμᾶς Μαθησιάδης. Λουκάς Πράντσωφ, Συμεὼν Ἀραπίδης, Θωμᾶς Οἰκονομίδης. Κωνσταντ. Ἀ. Ρέσσος. Χρ. Ἰ. Χανδάνος. Σταῦρος Παπαγιαννόπουλος. Γεώργιος Μπάζας. Ἀριστοτέλης Ζαρέτας. Παντελῆς Ἀδαμίδης. Παντελῆς Δούρης. Παναγιώτης Σπύρου. Λεωνίδας Σπύρου. Νικόλαος Μαῦρος. Δημοσθένης Πρίντζης. Γρηγόριος Βαρβάκης. Νεοκλῆς Χ. Παύλου. Ἀχιλλεὺς Χ. Παύλου. Παναγιώτης Ρομπάκης. Ἀλέξανδρος Κέντρος. Μαρία Κεντίγλου. Δημήτριος Πιστιλαδῆς. Ἀλέξανδρος Καρακασίουγλου. Πέτρος Ν. Θανόπουλος.

Οἱ ἐν Χανίοις Κρήτης. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Ἀθανασίου Παπαδημητρίου—Κωνσταντίνος Ἀ. Σταυρίδης. Πανηγ. Λιάλιος. Ἀπόστολος Μέντζος. Γεώργιος καὶ Παν. Σ. Ζωίτση. Γεώργιος καὶ Γαβρ. Βασιάδου. Κωνστ. Τζαβόπουλος. Ἀνασ. Γιαννές. Χρήστος Γκαψιάδης. Πέτρος Παπασταματάκης. Κωνστ. Ἐμ. Χαριτάκης. Ἀχιλ. Παπακωνσταντίνου. Ἐλευθ. Κυρούσης. Κωνστ. Βασιάδης. Κωνστ. Γκαζῆς. Γεώργιος Γ. Γκαζῆς. Βασίλ. Χρ. Μούκας. Νικόλ. Β. Τσούκας. Ἀνασ. Πνευματικοῦ Ἐλευθερίου Χατζηγιάννης. Κωνστ. Χατζηγιάννης. Δημ. Ἀθ. Τσίκας. Θεοδόσιος Δ. Κολιόπουλος. Χρήστος Δ. Πασσαλῆς. Μιχαήλ Γ.

Φιλιάδης. Νικ. 'Α. Οικονόμου. Στυλιανός 'Αναστασίου. Νικόλαος Παυλόπουλος. Παναγιώτης Γαλάνης.

Οἱ ἐν Βοστίνη Πωγωνίου. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Εὐθ. 'Ιαωνίδου Φαρμακοποιοῦ. 'Ο ἐν Βοστίνη 'Αρχιερατικὸς ἐπίτροπος τοῦ 'Αγίου Δρυϊνουπόλεως Οἶκον. Π' 'Αναστ. 3. Ζαχαρ. Π. Κυρούσης. 'Αναστάσιος Π. Δολιώτου. Θεοδ. Κουτσός (διδάσκαλος) Εὐθ. 'Ιαωνίδης (φαρμακοποιὸς 2). Κωνστ. Κανάρης (Ζαχαροπλάστης). Γεώργιος Χρ. Πρόκος. (λεπτοεργός). Π. Οικονόμου (διδάσκαλος). 'Ιωάννης Β. Κυρούσης. (ἐμπόρος). 'Αθαν. Γκόνος. (χωροφύλαξ). Θεοδ. Σ. Τσιακούσης. 'Επαμεινώνδας Οικονόμου. 'Ηρακλῆς Οικονόμου Γρηγ. Κυρούσης 2. Παν. Εὐθ. Κυρούσης. 'Ανδρέας Οικονόμου (ἐμπορορράπτης). Χρ. Γ. Κυρούσης. 'Ιωάννης Κ. Μέλιος 2 (δικαστὴς Πωγωνίου). Θεοδ. Φ. Κυρούσης. Εὐάγγελος 'Αν. 'Εξάρχου (ξενοδόχος).

Οἱ ἐν Ἀγίοις Σαράντα. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Θ. Πατσούρα—'Αντ. Τσιάνκος, Κ. Χαρίτων. 'Ανδρέας Β. Τσίτσιος. Δημ. Λάμπας. Γεώργ. Ζωτίδης (ἀτυνόμενος). Ζεϊνὲλ ἐφένδης Τουλάκης ('Αρχιγραμματεὺς Τελωνείων). Περικλῆς Γεωργίου. Γεώργιος Κέντρος (ἐκ Πικέρμου). 'Ιωάννης Κουρεμένος. Παῦλος Τσιονίδης. Παναγ. Γ. Λέζος. Θεοδ. Πατσούρας.

Οἱ ἐν Πορτ Σαῖτ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ηλία Κιτσιωνίδου — 'Ηλίας Κιτσιωνίδης 2. Κ. Γ. Στεργίδης (ἐν Τάντα). 'Ιωάν. Τσίλιος. Εὐάγγελος Νικολάου. (ἐν Καίρω).

Οἱ ἐν Κορυτσᾷ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Δ. Παπαδοπούλου 'Ιατροῦ — Θεμιστοκλῆς Πατέρας (διδάκτωρ τῆς νομικῆς). Θεοδ. Παπαγιάννης. Σπυρίδων Λ. 'Αγοραστός Κωνστ. 'Αναστασίου (ιατρός.) Κωνστ. Νότσκας. Β. Δ. Κόνδης. Πραξιθέα Δ. 'Αβραμούση. Νικόλ. Γ. Ξυλώνης. Παντελῆς Παραβάνας. Δημ. Βόριας.

Οἱ ἐν Παραμυθία. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Δημητρίου Κ. Στατερᾶ : Κωνσταντ. Πλαχούρας. Παν. Μανάρης. Δημήτριος Στατερᾶς. Παν. Ρέγγος. Π. Τριανταφύλλου. 'Ιωάν. Χρ. Τζάκος (ἐκ Βησσάνης). Δημήτριος Χαλκεὺς (Παραμυθία).

Οἱ ἐν Ποντικαταίς. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Παπακώστα διδασκάλου—Παν. Κωνσταντινί-

δης. Γεώρ. 'Αθωνσιάδης. Νικ. Θ. Τσούβαλης. Χαράλ. Οικονόμου. Εὐάγγ. Δ. Λιώλης. Βασίλ. 'Εξάρχου. Δημήτρ. Ζγκούλος. Γεώρ. Φακατσέλης (ἐκ Ξεραβώλτου). Δημήτρ. Π. 'Αργύρης. Πέτρος Παπακώστας.

Οἱ ἐν Πολιτσάνη. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Σοφ. 'Αθ. Οικονομίδου. Σοφ. 'Αθ. Οικονομίδης 2. Εὐθ. 'Αν. Οικονόμου, Θεοδ. Σ. Τσιακούσης, 'Ιω. Κ. Φώτος, Νικ. 'Αθανασίου, 'Ιω. Β. Κυτσιωνότης, Σπ. Κορκάρης, Π. 'Ιαωνίδης, 'Αθ. Πάλλας (διδάσκαλος), 'Αναστασία Γκαντεμῆ (διδασκάλισσα), Σπ. Κυρίτης (διδάσκαλος), Ματθαῖος Τριανταφυλλίδης, Παναγ. Οικονόμου.

Οἱ ἐν Δελβινάκιω. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Αθαν. Μεύτσιου 'ιατροῦ. 'Αθαν. Μεύτσιος (ιατρός) 2. Μαργ. Χρ. Τζιούμης. Θ. Βέτσης, Κ. Λούτσης, Γ. Βαλκωνής, Κ. Πατσιέλης, Γ. Ι. Κιτσιούλης, 'Ιωάν. Τσιονάνας, Γ. Ι. Γέτας, Νικ. Παπαδόπουλος, Νικ. Δουρδούφης, Χρ. Δ. Παπᾶς, Ν. Στ. Τσιονάνας, 'Αντ. Γ. Γκιόκας, Παναγ. Στ. Βαδήμας, 'Ιω. Σ. Δόβας, Εὐθ. 'Εξάρχος, Φώτιος Γ. Δράλλιος, Κ. 'Εξάρχος, 'Αχιλ. 'Ιακώβου, 'Αθ. Μπονίτσης.

Οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Χαρ. Μακρῆ. Εὐθ. Ν. Χαρίσης, Δημ. Λούσου. 'Αθ. Μακρῆς, Β. Κωνσταντινίδης, Σαμουήλ Χανέν, Κωνστ. Ζωίδης, Χαρ. Π. Τζιότας, Μιχ. Μακρῆς, Δημ. Μετζιάνης, Θ. Ν. Ράμος, Νικ. Μπότζος, Γ. Δ. Κοτροτσόπουλος.

Οἱ ἐν Λαχανοκάστρῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ιω. Γατσόπουλου 'ιατροῦ. Β. Ματθαϊάδης, Πάντος Π. Κιτσιόνας, Σπ. Π. Ξανθοπούλος, (διδάσκαλος). 'Ερμοκράτης Μηνόπουλος, Χαρ. Ζώης, Χρ. Χ. Παπᾶς, 'Αθ. Κ. Ρούβας, 'Αλκιβιάδης 'Εξάρχου, Δημ. Παπαβασιλείου, Πέτρος Γατσόπουλος, Δημ. Κόντης, 'Ιω. Γατσόπουλος (ιατρός), Κ. Α. Ράφτης.

Οἱ ἐν Δελβίνῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ιω. Δόβα: Οἶκον. Π. Στέφανος, Τιμολέων Γκιάτης, Μιλ. Κάσσος, Ζῆσος Κ. Μπαμίχας, Μ. Μάκιος, Β. Ν. Σταμάτης, Ν. Μαργακός, Β. Κ. Χατζηγιάννης, 'Αναγν. Μούζιος, Μουσταφᾶς, Λεων. Γκιάτης, Ι. Π. Δόβας.

Οἱ ἐν Πριγκίπῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Αριστοκλέους καὶ Χαριλάου Βασιλειᾶδων: Νικ. 'Ιωαννίδης, Νικ. Ναδάκης, Χρ. Κοντογιάννης, 'Αντ. Κυρούσης,

Θεόδ. Ν. Παντιζ, 'Ανέστης Π. Μάνδικας, Χαρ. Ν. Λιαφόπουλος, 'Εμμ. Χ. Δέδης, Θωμάς Σ. Γιούσης, 'Αθ. Βασιλειάδης, Γεώργ. Βασ. Κυρούσης, Β. Οικονομίδης, Νικ. Β. 'Ητζος, Χαρίσης Φ. Βασιλείου, 'Ιω. Κ. Δημητρίου, Κ. Ζέρβας, 'Αθων. Σκραντίδης, Νικ. Γιαμαλάκης, Νικ. Κοντόπουλος, Εὐθ. Τζιουλιάδης, Γρηγ. Περβανᾶς, Σωτ. Νικολαΐδης, Δημοσθένης Σαραντίδης, 'Αριστοκλῆς Χ. Βασιλειάδης, Χαρίλαος Χ. Βασιλειάδης, 'Αρχιμανδρίτης Κωνσταντῖος Γεωργιάδης, Μελέτιος Μιχαηλίδης (ἀρχιμανδρίτης) Μακάριος Μαρινάκης (ἀρχιμανδρίτης) Χρύσανθος Κωνσταντινίδης (ιερομόναχος) Χριστόφορος Κτενᾶς (ιεροδιάκονος) Ζηχαρίας (μοναχός) Νεόφυτος Ζωγράφος, Μάρκος Δημάρατος, Θεοδοσίος Πόπης, Κ. Βίτσης, Δημ. Σιάκος, Κ. Π. Βασιλάδης, Β. Δ. Τζίκος, Κ. Γιακαλάκης, Λεωνίδας Χαμαμτζής, Χρ. Δέρβος, Νικ. Γ. Εὐδίας, Παν. Κ. Νιάρης, Δημ. Φ. Γραμμανδάκης, 'Ιω. Σοφριανός, Κοσμάς Κάζογλου, Στέφ. Καζαμίας, Γ. 'Ακρίβης, 'Αναστ. Κ. Ζηκόπουλος, 'Ιω. Στόκος.

Οἱ ἐν Πέραν. Κλεόβουλος Σάσσης, Θωμάς Φίλης, Ν. Αἰτράς, Μ. 'Εμμανουηλίδης, Κυριάκος Γκιάκας, Β. Σπύρου, 'Ιωάν. Β. Παπαευαγγέλου, 'Αθ. Χ. Παπαγεωργίου, Κ. Θ. Κυργιαζής (δικηγόρος). Ι. Στυλ. Γεωργιάδης, Α. Βαμβάκης, (ιατρός), Θ. Ν. Κόντης.

Οἱ ἐν Κων)πόλει. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ιω. Βέργη. 'Ιωάν. Βέργης (κρεοπώλης), 'Ιω. 'Αντίπας (ὕπλληλος τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους), Γεώργιος Λεμονίδης (κουρεύς) Εὐστράτ. Καλουμέρης, Κ. Γεωργιάδης (ὕπλληλος τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους) 'Αλέξ. 'Ατζής (ὕπλ. τοῦ δημοσ. ὀθωμ. χρέους), Γεώργ. Βέης (ὕπλ. τοῦ δημοσ. ὀθωμ. χρέους), Κωστάκης 'Οδυσσεὺς (ὕπλ. δημοσίου ὀθωμ. χρέους), Νικ. Ποσάντζης (ὕπλ. δημοσ. ὀθωμ. χρέους) 'Αστὴρ τῆς 'Ηπείρου, Χ. Δ. Β.

Οἱ ἐν Κων)πόλει. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ιωάννου Νεάνθους. 'Αθων. Βαϊμάκης. Πέτρος Χρ. Παπᾶς, 'Ιω. Συμπερῆς, 'Ιω. Χατζόπουλος, Σπ. Παπαναστάσιος, Γ. Ν. Παναγιωτίδης, Δημ. Παγίδης, 'Ιω. Νεάνθους, Σταμάτιος Καρύτης, Γ. Παλλάσης (ιατρός), Εὐάγ. 'Αλφαιτζής (ἐργοστασιάρχης), 'Αθ. Πριντζόπουλος, Ε. Χ. Βελοδήμας, Κ. Ι. Λαμπρόπουλος, Γ. Θ. Ζιάκας, Νικ. Βασιλάδης, Σπ. Ι. Διαμαντόπουλος.

Οἱ ἐν Χάλκη. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Σωκράτους Κόντη. Α. Βαβακόπουλος (ιεροδιάκονος), 'Ιεροδιάκονος Παρθένιος, Σταῦρος Ψύλλας, Παρθένιος Λαγούδης. Σωκράτης Κόντες.

Οἱ ἐν Νεοχωρίῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τῶν κ. Γεωργίου 'Ισογλου καὶ Στεφ. Γ. Κούσση. Στέφανος Κούσσης, Ζήσης 'Απόστολος, Φραγκίσκος Βραχνός, 'Αγγελος 'Ηλιο ρδίδης, Βασίλειος Λιάπης, 'Αναστάσιος Καλύβας (ἐκ Σχωριάδων), Νικ. Δ. Μούτσιος (ἐν Βλάχκ), Γ. Σπ. 'Ισογλους, 'Ιω. Γαϊτανίδης, Παν. Κορδελίδης, 'Ολύμπιος Σταύρου, Κ. 'Ισογλους, Χρήστος Φυλακτός, Γ. Συμεωνίδης, Χαρ. Νακόπουλος (ἐν 'Αρνούτκιο).

Οἱ ἐν Πέραν Κων)πόλεως. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Ι. Κ. Βελόκα. Χρ. Καρακωστόπουλος, Βασ. Δεσίρης, 'Αλέξιος Σούρλας, Παῦλος Οικονομίδης, Χρ. Σαματζής, 'Αλ. Χαρακτίδης, 'Αδελφοὶ Χρηστίδου, Παῦλος Μενάγιας, Νικ. Μπόλος. Γ. 'Ανδριτσογιάννης, Κ. Zoidis, Ι. C. Metaxas Ch. Caintauroff, 'Αθ. Γουτσιαδῆς, Πέτρος Στεφανίδης, Γ. Καρακώστας, Δ. Κουβαρᾶς, 'Αντ. Βεκιάρης, Θεοχάρης Γκουγκάκης, 'Ιωάν. Καθύρης, 'Αγγελος Τσαμπάνος, 'Αγίλλεὺς Νάνος, 'Ιω. Παναγιωτίδης, Παν. Χρ. Οικονόμου, Νικ. Βελόκης, 'Ιω. Κ. Βελόκας.

Οἱ ἐν Κων)πόλει. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Θεολ. Θεολογῆ. Π. Ν. Μερτσάρης 5, Θ. Γ. Θεολογῆς 5 Γεώργ. Σ. Βέκιος ('Ηπειρώτης), Λάζαρος Κοσμᾶ, Δ. Χατζόπουλος, Χρ. Νικολαΐδης. 'Εμμανουὴλ Γιώγλης, Χρ. Β. Δεμήρος. 'Αγγελος Κων)τίνου. Χαρ. Πασπαλίδης. 'Α. Μουτσιόπουλος. Γ. Σπυρίδης. Σπυρ. Οικονόμου. ('Ηπειρώτης διευθ. σχ. Γαλατᾶ). Νικ. 'Αναστασίου (ἐκ Φιλιππουπόλεως). Στέφανος Βαξεβάνος. Εὐάγγελος Δ. Θεολογῆς. Κων. Δομπρέσκος. Γεώρ. Δ. Μούκας. 'Ιωάν. Ν. Καραμπίνας. 'Ιωάν. Κ. Πέτρου. Γεώργιος Β. Ζῶης. Δημήτρ. Γ. Μινίνας. 'Ηλίας Βενέτης. Μιχαὴλ Κ. Θεολογῆς. 'Ηλίας Σπ. Θανάσης.

Οἱ ἐν Κων)πόλει. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου 'Ι. Λάμπρου — Γεώρ. 'Ι. Λάμπρος 2. Δημήτριος Μήτσακας. Εὐστρ. Πετσάλης. Βασ. Δέρβος. Πέτρος 'Αργύρης. Χρήστος Δάλλας. Χαρ. Βαμβάκης. Κ. Νασσιόπουλος. Χρ. 'Α. Λάμπρου. 'Ιωάν. Ζῶτος. Δημ. Βουκαλάς. 'Αντωνῖος 'Αθ. Γαλίτης. Δημήτριος Μαλάκης. Βασ. Κῶτρος.

Ν. Κασσιούλας. Κ. 'Ε. Καραγεώργης. Στέφ. Κ. 'Αμυγδαλάκης. 'Αδελφοί Σ. 'Αντίππα. 'Ιωάν. Διπλάκης. 'Ι. Γέτας. Π. Ν. Μερτσάρης 5. Δ. 'Εμμανουηλίδης. Χρ. Ν. Μερτσάρης. 5. Γεώρ. Σαφοῦς. Δ. Μπούντρης. Γεώρ. Δ. Λίτης. Κων)τίνος Βαλίλης.

Οἱ ἐν Βενζέρο-Βέη Κων/πόλεως . Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Κων. Λάμπρου — Κ. 'Ι. Λάμπρος. 'Αντ. Παπαγιάννης. Κ. Δ. 'Αλέξης. Δημ. Α. Χαϊταλῆς. Κων. Παπακωστόπουλος. Πέτρος 'Ι. Κρουστάλης. Νικ. Κ. 'Αραπογιάννης. 'Ανδρέας Καμπερῆς. Νικ. Λάμπρου. Ματθαῖος Φάκος.

Οἱ ἐν Κων/πόλει .

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Παν. Χαίτη. Παν. Χαίτης 2. Πέτρος Πετρίδης (διδάσκαλος). Ν. Παπαθανασίου. Θεμ. 'Α. Τατσούνας. Εὐάγ. Τσιούγκας. Παν. Καρράς. Σταῦρος Οἰκονόμου. 'Αθαν. Κύρου. Γρ. Κων)τίνου. 'Ιωάν. Γ. Ραϊδης. 'Αλέξανδρος.

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Αλκ. 'Ι. Λάμπρου. Γεωρ. Γιαννησόπουλος. Κων)τίνος Κανέλλος. Γεώρ. Γ. Χ' 'Ιωάννου. Γρηγόρ. Κων)νίδης. 'Αντών. Κ. Θεολόγου. 'Ιωάννης Παπαγιάννης. 'Αλέξανδρος Κοσμετόπουλος. Κων)τίνος Τσιουμάκης. 'Αναστ. Παπαδόπουλος. Λέων Παπαδόπουλος. 'Αλκιβιάδης Λάμπρου. Κων)τίνος Περδικόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Θεοφ. Γάτση. Γεώργιος Βασιάδης. Θωμᾶς Βαμβάκης. Τηλέμαχος Καμπάλιος Νικόλ. Σέρρος. Χριστόδ. Χακόμας. Δ. Χ. Φραγκούλης. Λάμπρος Γ. Δάκας. (ἐξ 'Αθηνῶν). Εὐστράτιος Καρράς. Βασ. Κῶνος. ('Αθῆναι) Μιχαήλ Τζάκος. Θεοφ. Γάτσης ('Αθῆναι).

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ηρακλέους Μούτσιου — Χρ. Νικολάου. Χρ. Λῶτος. Εὐστρ. Κητσιοῦλης. Κων. Μηνόπουλος. Εὐάγ. Μανιώτης. 'Ιωάν. Π. Ντόβας. Παν. 'Ι. Δόβας. Παν. Μούτσιος. 'Ηρακλῆς 'Ι. Μούτσιος.

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Κ. Π. Στεργιόπουλου — Χαρ. Λένας. Γεώρ. Ζηφειρόπουλος. Δημ. Τζιαφέρης. Εὐθύμ. Στεργιόπουλος. 'Αλέξαν. Στεργιόπουλος Χρ. Μέτσης. Θεοδ. Γεωργιάδης. 'Ιωάν. Μ. Βολονάκης. Σπυρ. Χαρ. Φίλλης. Θωμᾶς Ν. Γούργαρης. Κων. Γεωργίου. Νικ. Χαρίτος Σπυρ. Μπέκαρης. Εὐάγγ. Κ. Βασιῆς. Φώτιος Παπαπολυζῶνης Χρ. Τζιαβελλας. Λέων Γ. Τζέγγας. Γρηγόριος Π.

Σέλιος. Γρηγ. Κ. Πιραλῆς. Σταῦρος Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Τελεμάχου Λαμποβιτιάδου 'Ιατροῦ — Τηλ. Λαμποβιτιάδης (ιατρός τῶν ἔθν. φιланθρωπικῶν καταστημάτων). 'Αλέξ. Τσάνης. Β. Σαρακιώτης. Χρ. Μυρίδης. Μ. Κουρεμένος (ιατρός). Στέφ. Παπαδόπουλος. Μ. Βασιάδης. Γ. Σώτροπας (ιατρός.) Ν. Γρηγοριάδης. Β. 'Α. Νέτης. 'Ανδρέας Παπκων)τίνου (ιατρός τῶν ἔθν. φιλ. καταστημάτων).

Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Γεωρ. Δ. 'Ιακωβίδου. Δημ. Ν. 'Ιακώβου 5. Χρ. Δ. 'Ιακωβίδης 5. Γεώρ. Δ. 'Ιακωβίδης 2. Εὐστράτιος 'Αλέξης. Γεώρ. Στυλος. Βασίλ. Πατσέλης. 'Αθαν. Γκιώκας Χρῆστος Καρράς.

Οἱ ἐν Φαναρίῳ . Τῇ Εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Παν. Χρ. Ζωίδου — Δημήτρ. Τσιοκῶνας. 'Αριστ. Τσιοκῶνας. Εὐάγγ. Λέττης. Θεοφ. Π. Τζιάκος. Θεοφ. Μέντζος. Πανταζῆς Γ. Ντάμπας. Γρηγόριος Κιτσιάτης. Κων)τίνος Βεκιάρης. Δημήτρ. Τσιαμίδης. Στυλιανὸς Παπαδόπουλος. Γεώρ. Μπόλος. Γ. Σπυρίδης. Χρ. Β. Ποτσόλης. Μιλτιάδης Δ. Ζωίδης. 'Αθηνᾶ Θρ. 'Αλεξανδρίδου. Παν. Χρ. Ζωίδης.

Οἱ ἐν Χάλκῃ . Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Σπυρ. Τσιοροφίγκα: 'Αντώνιος Παρθενίδης 'Αλέξ. Παρίσης. Νικ. Κων)νίδης (πρωτοψάλτης). Κυριάκος Πυλιαρίδης Δ. Καστρισιάδης. 'Α. Κοσμέτος Στέφανος Μπάρκας. Παν. Παπακυριάκου. 'Αλέξ. Μοσχάκης. Περικ. Λέτζου. Σταῦρος Γκόγκος. Σπυρ. Τσιοροφίγκος.

Οἱ ἐν Μακροχωρίῳ . Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. 'Ιωάν. Οἰκονόμου: 'Ιωάν. Οἰκονόμου. 'Ιωάν. Βαφειάδης. Στυλ. Δούκας. 'Αθ. Κασσιούτας. Δημ. Κ. Κασσιούτας. 'Ιωάν. Θ. Κενιτόπουλος. 'Ιωάν. 'Ελευθεριάδης. 'Ιωσήφ Ξανθόπουλος. Χρ. Β. Ζαφειρόπουλος. 'Αχιλλεὺς Κοτρίδου. 'Αναστ. Κοντόπουλος. Δημήτρ. Βουλαρίδης.

Οἱ ἐν Βαλοῦκ Παζάρ . Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Κ. 'Α. Μάντη. Κ. 'Α. Μάντης. Βασίλ. Μέντζος. Σπυρ. 'Α. Παπᾶς. Παναγ. 'Εξαρχος. 'Αριστοτ. Ν. Μέντζος. Γεώργιος. Τζήμος.

Οἱ ἐν Προῦδῃ . Τῇ εὐγενεῖ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Γεωρ. Παπαγεωργίου. Γεώρ. Παπαγεωργίου 2. Μιχαήλ Παπαγεωργίου. 'Ιακώβος Τουρπέζογλου. Γεώρ. Κεχαγιάς. Κων. Ν. Μάγγος. 'Ιωάν. 'Αθανασόπουλος. 'Ιωάν.

Τζιζός. "Ολγα Ν. Σφεθίδου. Κων. Ίωαννίδης. Γεώρ. Δοδίτσας.

Οἱ ἐν Βησδάνη. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Ἀχιλ. Μέντζου. Γεώρ. Μέντζος. Ἀχιλ. Ν. Μέντζος. Ἐλένη Μ. Μέντζου. Λέων Μ. Μέντζος. Βασ. Γ. Μέντζος Χρ. Ἀν. Κοκάλης. Κων. Χρ. Καλτσουνίδης. Χρ. Ί. Δάλμας. Ἐπερία Αὐρχ. Ἀνώνυμος, Σπ. Κητσιωνίδης. Βασ. Γεωργιάδης. Ἀθαν. Ἀρ. Ἰλαρίδης. Δημήτ. Κόντης. Ίωάν. Κατσιουλίδης. Κων. Χ. Δημητριάδης.

Οἱ ἐν Προύδη. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Νικ. Νίτσου. Ὁ Ἅγιος Προύσης Ναθαναήλ. Ν. Νίτσος. Δημ. Ί. Σφωτσίδης. Π. Εὐγενίδης. Ἀπόστολος Σωτηρόπουλος. Ν. Δ. Σταυρίδης. Β. Ἀδαμντιάδης. Π. Δαλαμπίρας. Ἀλ. Δημητριάδης. Ν. Παπαδόπουλος. Ἀ. Γραμματικός. Κ. Μανδάλιας. Μ. Μανδάλιας. Χρ. Γ. Δημητριάδης.

Οἱ ἐν Δολῷ Πωγωνίου. Φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ίω. Μουστοπούλου. Ί. Μουστόπουλος (ἐπιθεωρ. ἐπὶ τῆς εἰσπράξ. τῶν κυβερνητ. φόρων) 3, Νικ. Ζωίδης 2, Κύρος Παπαδημητρίου, Ἀδελφοὶ Νικόλαος καὶ Θεόδωρος Κουβερᾶ, Ίωάννης Βεκιάρης, Ἀθ. Παπασταύρου, Ίω. Παπαρρίζου (διδάσκαλος) 2, Ματθ. Καρακώστας, Νικ. Α. Καρακώστας, Χαρ. Ἀθ. Ζορμπᾶς.

Οἱ ἐν Ίωαννίνοις. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Π. Βαγενᾶ βιβλιοπώλου. Γ. Σ. Καλούδης (γυμνασιάρχης). Νικ. Ί. Βαγενᾶς (καθηγητῆς), Εὐάγγελος Χατζῆς (δικηγόρος), Ίω. Νατσόπουλος, Σπυρ. Γ. Γκάνιος, Νέστωρ Γεωργίτσος (δικηγόρος καὶ μέλος τῆς διοικητικῆς δημογεροντίας Ζαγορίου), Μ. Σ. Μαλαμίδας (φαρμακοποιὸς καὶ πρόεδρος τῆς ἀδελφότητος Βουρμπιάνης), Γ. Σταυρίδης (ιατρός), Μιχαήλ Σπανός, (ιατρός), Σάββας Χρόνης (καφεψός), Ἀθ. Ν. Βακάλης, Δημ. Βασιλειάδης (ἀρχιμηχανικός), Φίλιππος Χρ. Φίλιος, Λεων. Πορφύρης, Κ. Ν. Δελλάρης, Π. Βαγενᾶς (βιβλιοπώλης) 4, Δημοσθένης Χατζῆς (ιατρός), Her. Camber Arménag K. Korignian professeur, Ίωάν. Τσιαμπαλῆς, Οἶκον. Πασχαλίδης, Δαβιτζών Μ. Λέβης, Σπ. Τσάντης (φαρμακοποιός), Παῦλος Ν. Κίγκος, Μ. Ζ. Ζιάκας, Χ. Ε. Δεβέκας (διευθυντῆς τῆς Καπλανείου σχολῆς), Φίλιππος Β. Περάτης (ἐμπορος) Γεώργ. Βούβουλης, Φ. Σαγκούνης (καθηγητῆς τῆς Ζωσιμαίας σχολῆς).

Οἱ ἐν Ἀθήναις. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Χρ. Χατζοπούλου. Πέτρος Μπέμπες (ιατρός), Ἀντών.

Κοντόπουλος (ιατρός), Δημοσθένης Δημητριάδης. Νικόλ. Τριφύλλης Γεώργ. Νικολαίδης (νομικός). Πάνος Φ. Παπαδόπουλος. Γεώργ. Κυρούσης. Περικλῆς Μπόλος. Νικόλ. Καλύβας. Χρήστος Β. Χατζόπουλος (ιατρός) 3.

Οἱ ἐν Πρεβέζῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Κ. Ζούλα: Γεωργιάς Τσιολάκης, Μιλτιάδης Καμάλας, Κ. Κυρ. Ζούλας 3.

Οἱ ἐν Μετσόβῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Τριανταφύλλου Κουταβέλη. Γ. Σ. Κουταβέλης 2, Κων. Πέρτσιανης, Στέργιος Φέκτικας, Γ. Θεοδώρου, Γ. Δημάκης, Σωτήριος Βαλασκάκης.

Οἱ ἐν Μέγγουλῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Καρχδήμου. Πέτρος Καρχδήμος, Κ. Δάφλος, Βασίλ. Χρ. Στχυρός, Γ. Κ. Ζωίδης, Παπᾶ Ἠλίας, Παπᾶ Χρηστόπουλος, Ίω. Γκιόλμας, Κ. Ι. Κώτση πκπᾶς Χρ. Χ. Γκίνου.

Οἱ ἐν Πραβίῳ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Χαρλ. Στεργιοπούλου δημαρχ. φαρμακοποιού. Κωνσταντῖνος Γουσιαμάκης, Ἐμμ. Κ. Ἐμμανουηλίδης. Π. Κ. Πανταζίδης, Ζήσης Λιμπέρης, Στέργιος Γ. Χιτρευτοῦ, Πάνος Βαλατιζῆς, Νικ. Ζεγατάτσος, Ίω. Χρ. Φαντόπουλος, Νικ. Χρ. Καπρινιώτης, Ίω. Ἀφθεντίδης, Μιλτιάδης Μιτσόπουλος, Χαρ. Βασιλείου, Βασ. Χρηστίδης, Ἀλκιβιάδης Κιλίμης, Κ. Κυριάκος Χαραλ. Χρ. Στεργιόπουλος φαρμακοποιὸς πτυχιούχος.

Οἱ ἐν Βοστίνῃ. Στεφῆν Ἀβδουᾶ Δερβίσης, Μεχμέτ Νεῖμ, Χασάν Ἰσμαήλ, Μουχρέμ Ἀβδουᾶ Δερβίσης, Τελχᾶς Γιακούπ Δερβίσης.

Οἱ ἐν Κων/πόλει. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Θεολ. Θεολογῇ Ἀλέξ. Χ. Νικολαίδης, Ἰορδάνης Γ. Λαζός, Ἰάκωβος Ἀμυγδαλάκης, Παρασκευῇ Φραγκίσκου Θωμᾶς Κ. Μπάκας (Τσάμης), Γρηγόριος Κ. Λόλης, Ίωάν. Μελαχροινούδης. Ίω. Δ. Βέκιου, Κ. Γ. Γκιώρος Φώτιος Α. Τοπάλης, Ἀναστάσιος Ν. Μίσης, Ἀδελφοὶ Μικρούλη, Δοῦνᾶτος Σπανόπουλος (ιατρός), Πέτρος Σ. Βουγιῆς, Εὐάγγελος Δ. Κύρκος, Μιχαήλ Σωφρονιάδης (φαρμακοποιός).

Οἱ ἐν Πάργῃ. Τῇ εὐγενεὶ καὶ πρόφρονι φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Εὐαγγελίδου: Π. Εὐαγγελίδης, Γ. Μπίτζιος, Σ. Νέτσος.

**“ Η ΒΟΣΠΟΡΙΣ,,
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ**

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΗΜΕΡΟΝ

Διευθύνται **ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΑΒΑΝΙΩΤΗΣ**

ΕΤΟΣ ΠΙΕΜΠΤΟΝ

Υλη ποικίλη καὶ τερπνή.

Συνεργασία ἐκλεκτῶν καλῶν.

Κύρια ἄρθρα, κοινωνικὰ μελέται ἐπιστημονικὰ καὶ φιλο-
λογικὰ πραγματεῖαι, διηγήματα καὶ μυθιστορήματα
πρωτότυπα καὶ ἐκ τῶν ξένων φιλολογίων
ποιήματα ἐκλεκτά, μηνιαία παγκό-
σμιος κίνησις, εὐτράπελα
κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Συνδρομὴ ἑτηδία ἐν τῇ πρωτενοῦσῃ Γρόδια 50.

” ” ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ” 50.

” ” ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ. 15.

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ : Ἐν Γαλατῇ Κουρσοῦμ Χάρ. Ἀριθμ. 23.

Τὸ ἐκ Κωνσπόλεϊ ἀπαράμιλλον εἰς τὸ εἶδος τοῦ οἰκογενεια-
κόν τοῦτο περιοδικόν συνιστῶμεν θερμῶς εἰς πᾶσαν Ἑπει-
ρωτικὴν οἰκογένειαν, διότι εἶναι τὸ μόνον ὄργανον, ὅπερ διὰ
τῶν περισπουδᾶστων ἁρθρῶν τοῦ ἀποδεικνύει τὴν πραγματι-
κὴν θέσιν τῆς γυναικός, ὡς μητρός, συζύγου καὶ οἰκοδεσποί-
νης καὶ ἐργάζεται ἐπιτυχῶς κατὰ τῆς γυναικείας χειραφετή-
σεως.

Ἡ ἀξιοτίμος δεσποινὶς Κορνηλία Α. Πρεβεζιώτου, ἥτις τυγ-
κάνει τέκνον τῆς καλλιγόνου ἡμῶν πατρίδος, καὶ ἐν τῷ προ-
σῳπῇ τῆς ὁποίας τιμᾷται ἰδιαίτερος ἡ Ἑπειρωτικὴ, δεόν νὰ
υποστηρικθῇ ἐπαρκῶς ἐν τῇ ἐπιζήλῳ ταύτῃ καὶ εὐγενεῖ στα-
διοδρομίᾳ ἣς ὅλων ἐν γένει τῶν Ἑπειρωτῶν.

**ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΤΣΙΟΥΡΑ**

Ἐν Ἀγίοις Σαράντα.

Τὸ ἐν Ἀγίοις Σαράντα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καλλίστου
πατριώτου κ. Θ. Πατσιοῦρα ξενοδοχεῖον διακρίνεται ἐπὶ κα-
θαριότητι καὶ εὐμαρείᾳ. Διατίθῃσι δωμάτια μὲ ἐπιπλα, κλί-
νας σιδηρᾶς καὶ φαγητὰ ποικίλα.

Ὁ κ. Πατσιοῦρας, γνωστότατος ἄλλως τε διὰ τὸν εὐγενέ-
στατον χαρακτήρα του, δύναται νὰ ἐπιδαψιλεύσῃ περιποιή-
σεις καὶ εἰς τὸν ἀπαιτητικώτερον πελάτην του. Συνιστῶμεν
ὅθεν θερμότατα τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο εἰς τοὺς ταξειδεύοντας
πατριώτας, ὡς καὶ εἰς πάντα ἐπισκεπτόμενον τοὺς Ἀγίους
Σαράντα.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ “Η ΠΑΤΡΙΣ”

Ἐν Ἀργυροκάστρῳ

Διευθυνόμενον ὑπὸ **ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΚΑΡΤΙΑΝΝΗ**

Ξενοδοχεῖον ἡ Πατρίς καλλιπρεποῦς κτιρίου
Εὐάερον ἀπέναντι τοῦ Διοικητηρίου
Νεόστρωτον μὲ καθαρὰ δωμάτια καὶ κλίνας,
Ὅμοιως καὶ μὲ ἐπιπλα κλινοστρωμνὰς δὲ φῖνας.
Δέχεται πάντας εὐμένως καὶ μετὰ προσοφείας
Ὅπερ καὶ νόμος διοικεῖ μεγάλης εὐθηνίας
Χιὼν ἂν πίπτῃ καὶ βορρᾶς ἐκτός ἐαν προβάλλῃ
Ἑαρινὴ ἐντὸς αὐτοῦ θερμότης ἀναβάλλει.
Ἰσότης καὶ ἀκρίβεια πολλὴ τὸ διακρίνει
Ὅμογενὴς δὲ ἐντιμὸς λαμπρὸς τὸ διεκθύνει.
Νομίζω δ’ ὅτι περισσῶς θὰ εὐχαριστηθῶσιν
Ἡ ὅσοι προτιμῶσιν νὰ τὸ ἐπισκεφθῶσιν.
Παρακαλοῦνται ἅπαντες ποθοῦντες ἡσυχίαν
Ἀγνὴν καθαριότητα καὶ πᾶσαν εὐκολίαν
Τὸ νέον νὰ τιμῶσιν λαμπρὸν ξενοδοχεῖον
Ρυθμίζον τὴν εὐγένειαν πρὸς πᾶν καλὸν στοιχεῖον
Ἰδοὺ δὲ ἡ διεύθυνσις μετὰ φιλοφροσύνης
Σὺς χαιρετίζει μ’ αἰσθητὰ θερμῆς εὐγνωμοσύνης.

'Εν Ἰωαννίνοις.

